

HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ

Yeraltı Edebiyatı

JEAN GENET

Ayrıntı Yayınları

Asilerin,

kaybedenlerin,

hayalperestlerin,

küfürbazların,

günahkârların,

beyaz zencilerin,

aşağı tırmananların,

yola çıkmaktan çekinmeyenlerin,

uçurumdan atlayanların...

dili, sesi

Yeraltı Edebiyatı...

JEAN GENET: (D. 19 Aralık 1910-Ö. 15 Nisan 1986) Paris'te doğdu. Evlilik dışı bir çocuk olduğu için annesi tarafından terk edildi, on yaşına değin bir yetimhanede ve Morvan'da bir çiftçi ailesinin yanında kaldı. On yaşındayken girdiği ıslahevinden 1926'da kaçarak Fransız sömürge birliklerine katıldı. Kısa bir süre sonra oradan da kaçtı ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hırsızlık, kaçakçılık olaylarına karışarak tam bir serseri gibi yaşadı. İşlediği suçlar yüzünden sık sık hapse girdi. 1948'de Fransa'da hırsızlık yüzünden onuncu kez yargılandı ve ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Bu arada, 1942'de hapiste yazmış olduğu *Notre-Dame des fleurs* ("Çiçeklerin Meryem Anası") adlı ilk romanı André Gide, Jean Cocteau ve Jean-Paul Sartre gibi ünlü yazarların dikkatini çekti. Bu yazarların cumhurbaşkanına verdikleri bir dilekçe üzerine bağışlandı.

Romanlarında oldukça şiirsel bir dil kullanan Genet, kendi özyaşamından yola çıkarak, yakından tanıdığı yeraltı dünyasını korkusuzca betimler. Hırsızlar, katiller, kaçakçılar, fahişeler, eşcinsellerle dolu olan bu dünyanın pisliği ve şiddeti, Genet'nin güçlü anlatımıyla şaşırtıcı bir güzellik kazanır. Oyunlarında ise bu özyaşamsal yöntemi bir yana bıraktığı görülür. Oyun kahramanlarının da romanlardaki insanlar gibi toplum dışına itilmiş kimseler olmalarına karşın, onun bu oyunlarda yaşamla ilgili düşüncelerinin özünü dile getirmeye çalıştığı söylenebilir.

Genet bu yapıtlarında yaşamın bir tanımını vermeye çalışır. Ancak ona göre, yaşam yaşanarak kavransa bile, tam anlamıyla açıklanamayacağı için böyle bir tanım olanaksızdır. Her insanın bir kimliği vardır, ama insan kendi kimliğini algılayamaz; kendisinin düşsel bir yansısını başka bir insanın gözünde görebilir. Genet'ye göre, insan bu belirsizlikten ve boşluktan kurtulmak için rol yapmaya başlar. Her rol de belli bir işleve verilen bir addan başka bir şey değildir. Böylece eylemlerin yerini işlevler alır, dolayısıyla da gerçek davranışlar törensi davranışlara dönüşür.

Genet'nin, bütün yapıtlarında yerleşik ahlâk kurallarına aykırı bir ahlâk anlayışının sözcülüğünü ettiği söylenebilir. Özellikle başkalarının insana zorla benimsetmeye kalktıkları yazgıya karşı çıkmakla insanın gerçek kimliğini bulabileceği düşüncesi, onda tutkuyla yinelenen bir inanca dönüşmüştür.

Gerçek bir asi ve anarşist olan Genet, toplumsal disiplin ve siyasi bağlantının her türlüsüne karşı çıktı. Yaşadığı şiddetli ve çoğunlukla da aşağılayıcı nitelikteki erotizm, onu mistik bir alçakgönüllülük kavramına götürdü. Jean-Paul Sartre, *Saint Genet-Comédien et Martyr* (1952; "A ziz Genet-Oyuncu ve Kurban") adlı yapıtında Genet'nin kendini küçük düşürme ve aşağı görme çabalarını bir azizin çabalarıyla karşılaştırmıştır. Genet'nin yazar olarak adını duyurması bir bakıma, Sartre'ın bu uzun incelemesine dayanır. Sartre bu eleştirel incelemede Genet'yi varoluşçu açıdan ele alarak onun toplumun yerleşik değerlerine karşı çıkışını yalnız ahlâk çöküntüsünün değil, aynı zamanda insanlığın durumuyla ilgili öfkesinin bir yansıması olduğunu ileri sürdü.

BAŞLICA YAPITLARI: Roman: *Notre-Dame-des fleurs,* 1944, (Çiçeklerin Meryem Anası, çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yay., 2000); *Miracle de la rose,* 1946, (Gülün Mucizesi, çev. Hamdi Tuncer, Ayrıntı Yay., 1999); *Pompes funèbres,* 1947, (Cenaze Töreni); *Querelle de Brest,* 1947, (Brest'li Querelle); Journal du voleur, 1948, (Hırsızın Günlüğü, çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, 1998). Oyun: *Haute surveillance,* 1947, (Büyük Gözaltı/Ayrıntı Yayınları'nın programına alınmıştır); Les bonnes, 1947 (Hizmetçiler, çev. Salâh Birsel, Nisan Yay., 1990); *Le balcon,* 1956, (Balkon, çev. Uğur Ün, Ayrıntı Yay., 1990); *Les nègres,* 1958, (Zenciler, çev. Nami Başer, Ayrıntı Yay., 2000); *Les paravents,* 1961, (Paravanlar, çev. Sosi Dolanoğlu, Remzi Yay., 1990); Düzyazılarından yapılmış bir seçki: *Açık Düşman,* (Çev. Sosi Dolanoğlu, Metis Yay., 1994) ve ayrıca *Giacometti'nin Atölyesi* (*L'Atelier d'Alberto Giacometti,* çev. Hür Yümer, Metis Yay., 1990).

Ayrıntı: 66
Yeraltı Edebiyatı dizisi: 15

Hırsızın Günlüğü
Jean Genet

Fransızcadan çeviren
Yaşar Avunç

Yayına hazırlayan
Işık Ergüden

Kitabın özgün adı
Journal du voleur

© Gallimard / 1989
Türkçe yayım hakları Ayrıntı Yayınları'na aittir

Kapak illüstrasyonu
Sevinç Altan

Kapak düzeni
Deniz Çelikoğlu

Düzelti
Canan Dilâ

Cet ouvrage, publié dans le cadre du programme d'aide à la publication, bénéficie du soutien du Ministère des Affaires Etrangères, de l'Ambassade de France en Turquie et du Centre Culturel et de Coopération Linguistique d'Istanbul.

Çeviriye destek programı çerçevesinde yayımlanan bu yapıt, Fransa Dışişleri Bakanlığı'nın, Türkiye'deki Fransa Büyükelçiliği'nin ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

Baskı ve cilt
Sena Ofset (0 212) 613 38 46

Birinci basım 1997
İkinci basım 1998
Üçüncü basım 2004
Baskı adedi 2000

ISBN 975-539-156-8

AYRINTI YAYINLARI
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr
Dizdariye Çeşmesi Sk. No.: 23/1 34400 Çemberlitaş-İst. Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Hırsızın Günlüğü

Jean Genet

Ayrıntı Yayınları

Yeraltı Edebiyatı

YERALTI EDEBİYATI DİZİSİ

DÖVÜŞ KULÜBÜ
Chuck Palahniuk

EŞİKTEKİLER
Philippe Djian

SON SÜRGÜN
Dragan Babic

YATAK ODASINDA FELSEFE
Marquis de Sade

ACEMİ PEZEVENK
Ola Bauer

TAVANDAKİ KUKLA
Ingvar Ambjörnsen

GÖNÜLLÜ SÜRGÜN
Suerte
Claude Lucas

EROJEN BÖLGE
Philippe Djian

KOZMİK HAYDUTLAR
A.C. Weisbecker

HAYRAN OLUNASI CASANOVA
Philippe Sollers

GÖSTERİ PEYGAMBERİ
Chuck Palahniuk

KUZEY GÖZCÜSÜ
Ola Bauer

İSİS
Tristian Hawkins

TIKANMA
Chuck Palahniuk

HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ
Jean Genet

Hırsızın Günlüğü *Jean Genet'nin en ünlü yapıtıdır. Bu yapıt Jean -Paul Sartre'a aşağıdaki metni esinlemiştir:*

"Her isteyen Narkissos olamaz. Suya eğilen birçok kişi orada yalnızca belli belirsiz bir insan görüntüsü görür. Genet ise kendini her yerde görmektedir; en donuk yüzeyler ona kendi imgesini yansıtırlar; başkalarının en derin gizlerini bile hemen sezip ortaya çıkarır Genet. O kaygı verici ikizlik temasına, imgeye, tıpatıp benzemeye, düşman kardeşe tüm yapıtlarında rastlanır. Bu yapıtların her birinin kendisi olmak, kendisinin yansıması olmak gibi tuhaf bir özelliği vardır. Kafamızı karıştıran, bizi esriten ve Genet'nin bakışı altında Genet'ye dönüşen uğultulu, yoğun bir kalabalığı gözümüzün önüne getirir Genet.

"Hırsızın Günlüğü'*nde ikizlik miti en güven uyandırıcı, en yaygın, en doğal biçimini almıştır. Genet burada doğrudan doğruya Genet'den konuşur; yaşamını, sefilliğini ve mutluluğunu, aşklarını anlatır; düşüncelerini dile getirir; Montaigne gibi, kendisini saf ve senlibenli bir biçimde betimlemek niyetinde olduğunu sanabilirsiniz. Ama Genet hiçbir zaman senlibenli olmamıştır, kendisiyle bile. Elbette her şeyi söylüyor. Tüm gerçeği, yalnızca gerçeği söylüyor: Ne var ki bu gerçek, kutsal bir gerçektir. Özyaşam öyküsü özyaşam öyküsü değildir, yalnızca görünüşte öyledir: Bu, kutsal bir kozmogonidir. Öyküleri öykü değildir; bunlar sizi coşturur, büyüler; ama olmuş şeyler anlattığını sandığınız sırada, ansızın, törensel şeyler anlattığını fark edersiniz. Size 'Çin Mahallesi'nin bitli dilencilerinden söz ediyorsa, bunu öncelik hakkı ve etiket sorunlarını görkemli bir biçimde tartışmak için yapar: O, Cour des Miracles'ın* Saint-Simon'udur. Anıları anı değildir; gerçek, ama kutsaldırlar. Kendi yaşamından bir İncil yazarı, hayran kalmış bir tanık gibi söz eder... Ama yine de bitişme yerinde, kuşatan miti kuşatılmış mitten ayıran o ince çizgiyi görmesini biliyorsanız, gerçeği keşfedersiniz, o korkunç gerçeği."*

* Hırsız, serseri yatağı. Eski Paris'in bir mahallesine verilen ad. Orta Çağ'da hırsızların, serserilerin barındığı yerdi. (ç.n.)

SARTRE'a
CASTOR'a

Kürek mahkûmlarının giysileri pembe ve beyaz çizgilidir. Yüreğimin buyruğuna uyup hoşlandığım bir dünyayı seçmişsem, hiç olmazsa burada, bulmak istediğim birçok anlamı bulma gücüne sahibim: *Demek ki, çiçekler ile zindandakiler arasında sıkı bir ilişki vardır.* Çiçeklerin kırılganlığı, narinliğiyle zindandakilerin o kaba duygusuzluğu aynı niteliktedir.* Bir kürek mahkûmunu –ya da bir suçluyu– betimleyecek olsam, onu o kadar çok çiçekle donatırım ki, bunların altında gözden kaybolurken, kendisi de başka, dev gibi, yeni bir çiçek olur. Kötülük denen şeye doğru bir serüvenin ardından aşkla koşup, sonunda hapishaneye düştüm. Her zaman güzel olmasalar da, kötülüğe adanmış erkekler erkeksi özelliklere sa-

* Bana heyecan veren, bunların birinden ötekine gidip gelmesidir.

hiptirler. Kendiliklerinden ya da bir rastlantının onlar için yaptığı seçim sonucu, kınayan, aşağılayan bir ortama bilinçli olarak ve yakınmadan dalarlar; tıpkı derin bir aşkın insanları sürüklediği ortam gibidir bu.* Erotik oyunlar, sevgililerin gece dilinin ortaya çıkardığı adlandırılamayan bir dünyayı gözler önüne serer. Böyle bir dil yazıya dökülmez. Geceleyin boğuk bir sesle kulağa fısıldanır. Gün ağarırken unutulur. Sizin dünyanızın erdemlerini yadsıyan suçlular, yasak bir dünya kurmayı umutsuzca kabul ederler. Orada yaşamayı kabul ederler. Orada hava iğrençtir: Onlar bu havayı solumayı bilirler. Ama –suçlular sizden uzaktır– aşkta olduğu gibi, beni ve kendilerini dünyadan ve dünyanın yasalarından ayırırlar. Onların dünyası ter, sperm ve kan kokar. Kısacası, susamış ruhuma ve bedenime önerdiği şey bağlılıktır. Erotizmin bu koşullarına sahip olduğu için kötülüğe dört elle sarıldım. Asla bir başkaldırma ya da hak iddiasına dayanmayan serüvenim, bugüne kadar, ağır erotik törensel kurallarla (hapse götüren, hapsi haber veren simgesel törenler) yüklü, bunların karmaşıklaştırdığı, kuşlarınki gibi uzun bir çiftleşme süresinden başka bir şey olmayacaktır. Bu dünya, en iğrenç suçun onanması, hatta benim gözümde aklanması ise, en aşırı küçülmenin de göstergesi olacaktır. İnsanların kınanmasının götürdüğü bu kesin nokta, bana en katışıksız aşk uyuşmasının ideal yeri, yani ünlü günah bağışlama törenlerinin yapıldığı en karanlık yer gibi görünüyor. Onları övme arzusuyla, kürek mahkûmlarının giysilerinin bende uyandırmış olduğu, eşsiz doğal duyarlık biçiminin bana sunduğu şeyi kullanıyorum. Kumaş, renkleri bir yana, pürtükleriyle de, taçyaprakları hafifçe tüylü kimi çiçekleri anımsatıyor; doğallıkla değerli ve nazik olan şeyi güç ve utanç düşüncesiyle birleştirmem için yeterli bir ayrıntıdır bu. Beni kendim hakkında bilgilendiren bu kıyaslama başka bir zihne zorla kabul ettirilemez, benim zihnim ise bundan kaçamaz. Zindandakilere sevecenliğimi sundum, onlara sevimli adlarla seslenmek istedim, suçlarını, utandığım için, en ince eğretileme ile belirtmek istedim (suçlunun o görkemli kaslarını, cinsel organının yamanlığını, neyle örtülü olursa olsun unutamazdım). Cibinliğin altındaki en güçlüler, kamışları

* Ben ideal kürek mahkûmundan, cezalandırılmış insanın tüm niteliklerini taşıyandan söz ediyorum.

kalkmışlar, en "sert" erkekler: Onları Guyana'da bu imge ile gözümün önüne getirmeyi yeğlemez miyim? Ve her çiçek içime öyle ağır bir hüzün çöktürüyor ki sanki tüm çiçekler acıyı ve ölümü belirtmek zorunda. Demek ki ben aşkı zindanda aradım. Tutkularımdan her biri bana aşkı umut ettirdi, hayal meyal gösterdi; bana suçlular sundu, beni onlara sundu ya da beni suça davet etti. Bu kitabı yazdığım sırada son kürek mahkûmları Fransa'ya dönüyorlar. Gazeteler bize bunu duyuruyor. Sanırım ancak kralların varisi, cumhuriyetle birlikte kutsallaştırma ayininden yoksun kalırsa böyle bir boşluk hisseder. Zindanın kaldırılması dipdiri bilincimizle mitik yeraltı bölgelerine ulaşmamızı engelliyor. En dramatik hareketimizi engellediler: Göçümüz, gemiye biniş, başlar öne eğik durumda, deniz üzerinde yapılan geçit töreni. Geri dönüşün, ters yöndeki bu aynı geçit töreninin artık anlamı yoktur. Zindanın kaldırılışı benim içimde bir tür cezanın cezasına denk düşüyor: Hadım ediyorlar beni, namus lekemi alıyorlar ameliyatla. Düşlerimizi görkemlerinden kopardıklarına aldırış etmeden, bizi zamanından önce uyandırıyorlar. Merkez hapishanelerinin kendi gücü var: Aynı güç değil. Daha az. Sevimli, biraz yumuşatılmış zariflik buradan sürülmüş. Atmosfer öyle ağır ki insan orada sürünmek zorunda. Sürünerek yürünüyor. Merkez hapishaneleri daha sıkı, daha karanlık ve sert. Zindanın kaygı verici, ağır ağır can çekişmesi, iğrençliğin daha yetkin bir gelişmesiydi.* Kısacası, şimdi kötü erkeklerle dolup taşan merkez hapishaneleri; karbondioksit yüklü bir kan gibi, bu insanlar yüzünden karadır. ("Kara" diye yazıyorum. Mahpusların giysileri –tutsaklar, tutsaklık, hatta mahkûmlar, bizi adlandıramayacak kadar soylu sözcükler– koyu kahverengi abadan yapıldığı için bu sözcüğü kullanmaya zorlanıyorum.) Bu merkez hapishanelerini arzulayacağım. Zindan ya da hapishane görüntülerinin çoğunlukla gülünç olduğunu biliyorum. Tahta ayakkabıların kalın ve çın çın öten tabanları üstünde hükümlülerin boyu her zaman biraz ince uzundur. Siluetleri bir el arabasının önünde budalaca kırılır. Bir gardiyanın

* Zindanın kaldırılması beni öylesine yoksun bırakıyor ki, kendi içimde ve yalnızca kendim için, Guyana'dakinden daha kötü bir zindanı gizlice yeniden oluşturuyorum. Şunu da ekleyeyim: Merkez hapishaneleri için "gölgede" denebilir. Zindan güneştedir. Orada her şey acımasız bir ışığın içinde olup biter; ben de açıklığın belirtisi olarak bu ışığı görmekten kendimi alamıyorum.

karşısında başlarını öne eğer, kocaman hasır şapkalarını –en genç olanları gardiyanın izniyle çalınmış bir gül takıp süslerler bunları; ben de böyle bir gül isterdim– ya da koyu kahverengi abadan berelerini ellerinde tutarlar. Acınası bir alçakgönüllülük pozunu sürdürürler. (Eğer dövülürlerse, yine de içlerindeki bir şey ortaya çıkmalıdır: Korkak, dalavereci, korkaklık, dalaverecilik gibi; ama daha sert, daha arı korkaklık ve dalaverecilik durumunda bırakılarak, "ıslatılıp" sertleşirler; tıpkı yumuşak demirin su verilerek sertleşmesi gibi.) Onlar kölelikte diretirler, bunun bir önemi yoktur. Eğri büğrü, eciş bücüş olanları da ihmal etmeyen sevecenliğim en yakışıklı suçluları süsler. Kendi kendime diyorum ki:

— Pilorge ya da Güneş Melek'teki tam yetkinliğine ulaşmadan önce suçun elbette uzun süre beklemesi gerekmiştir. Onların işini bitirmek için (bu söz çok acımasız) birçok rastlantının bir araya gelmesi zorunlu olmuş: Yüzlerinin güzelliğine, bedenlerinin gücüne ve zarifliğine; suç işlemekten hoşlanmaları, suçluyu suçlu yapan koşullar, böyle bir yazgıyı benimseyecek tinsel güç, sonunda ceza, bu cezanın acımasızlığı, suçlunun cezanın içinde parıldamasını sağlayan bir öz nitelik ve tüm bunların üstüne karanlık bölgeler eklenmiş olmalıdır. Kahraman, geceyle savaşıp onu yenerse, üstünde geceden parçalar kalmalı. Örnek bir polisin başarısına da aynı duraksama, aynı mutluluk kristalleşmesi yön verir. Suçluları da severim, polisleri de. Ama suçlarını seviyorsam, cezayı, "eza"yı içerdiği içindir (çünkü, ezayı sezinler gibi olmadıklarını varsayamam. Bu suçlulardan biri, eski boksör Ledoux polislere gülümseyerek: "Ben suçlarımı işlemeden önce onlardan pişman olabilirdim" diye yanıt verdi); cezada onlara eşlik etmek istiyorum, ne olursa olsun, aşklarımı tam tamına yaşamak için.

Bu günlükte beni hırsızlığa iten öteki nedenleri gizlemek istemiyorum; bu nedenlerin en basiti karnımı doyurma zorunluluğu idi; ama seçimime hiçbir zaman başkaldırına, acı, öfke ya da herhangi bir benzer duygu eşlik etmedi. Tam tersine, serüvenimi çılgınca bir özenle, "kıskanç bir özenle" sevişmek için bir yatak, bir oda hazırlar gibi hazırladım: Suç işlemek için kalktı kamışım.

Tehlikeye tutkun, dingin bir gözüpekliği şiddet diye adlandırıyorum. Bu şiddeti bir bakışta, bir davranışta, bir gülümsemede fark edersiniz ve içinizde çalkantılara yol açar. Sizi şaşırtır. Sizi sarsan bir dinginliktedir. Kimi zaman: "Afili oğlan" denir. Pilorge'un ince yüz çizgileri son derece şiddetliydi. Özellikle inceliği şiddetliydi. Stilitano'nun tek elinin, devinimsiz, yalnızca masanın üstüne konmuş tek elinin görünüşü şiddetliydi ve huzuru bozuyor, tehlikeli kılıyordu. Ben otoritelerinin peşinden gittiğim hırsızlarla ve pezevenklerle çalıştım; ama pek azı gerçekten gözüpeklik gösterdi; en gözüpek olanında, Guy'de şiddet yoktu. Stilitano, Pilorge, Michaelis korkaktılar. Java da öyleydi. Bunlar, kıpırtısız ve gülümser durumda dinlenirlerken bile gözlerinden, burun deliklerinden, ağızla-

rından, avuç içlerinden, şişkin külotlarından, yünlü ya da pamuklu pantolonun altındaki o kaba baldır tepeciğinden buğu şeklinde görülebilen, ışık saçan ve karanlık bir öfke çıkıyordu.

Ama, bu öfkeyi alışılmış belirtilerin yokluğundan başka belli eden bir şey neredeyse hiçbir zaman olmamıştır. René'nin yüzü çok güzeldir. Burnunun çukur eğrisi ona cin gibi biri havası verir, ne var ki kaygılı yüzünün kül rengi solgunluğu insanı tedirgin eder. Bakışları sert, jestleri dingin ve emindir. Eşcinsellerin uğrağı olan helalarda oğlanları telaşsızca döver, üstlerini arar, onları soyar, kimi zaman, son darbe olarak, topuğuyla yüzlerine vurur. Sevmem onu, ama onun o dinginliği bana boyun eğdiriyor. En gürültülü patırtılı gecelerde tuvaletlerde; çimenliklerin, koruların kenarlarında, Champs-Elysées'deki ağaçların altında, garların yakınında, Maillot kapısında, Boulogne ormanında (her zaman geceleyin) romantizmden uzak bir ciddilikle çalışır. Sabahın ikisinde ya da üçünde döndüğünde, onun serüvenlerle yüklü olduğunu duyumsarım. Geceye ait bedeninin her yeri; elleri, kolları, bacakları, ensesi, bu serüvenlere katılmıştır. Ama bu harika şeylerin farkında olmayan o, bana bunları açık seçik bir dille anlatır. Gecenin ganimeti olarak cebinden yüzükler, alyanslar, saatler çıkarır. Bunları büyük bir bardağın içine koyar; bardak kısa sürede dolar. Ne oğlancılar ne de onların alışkanlıkları onu şaşırtır: Bu alışkanlıklar ancak René'nin sert darbelerini kolaylaştırır. Yatağıma oturup konuşurken kulaklarım serüvenlerini parça parça yakalar: "Cüzdanını çaldığı,* don gömlek bir subayın işaret parmağını kaldırıp ona: 'Çıkınız dışarı!' diye buyurduğunda, René'nin alaycı yanıtı: 'Sen kendini kışlada mı sanıyorsun?'dur." "Yaşlı bir adamın kafasına vurduğu çok şiddetli bir yumruk." "René morfin ampulleriyle dolu bir çekmeceyi heyecanla açarken bayılan bir adam." "Önünde diz çökmeye zorladığı meteliksiz bir oğlancı". Bu anlatılanları dikkatle dinliyorum. Daha güçlü bir bedende, sert yöntemlere göre süren Anvers'teki yaşamım güçleniyor. René'yi yüreklendiriyorum, ona öğüt veriyorum; beni dinliyor. Ona "Hiçbir zaman ilk konuşan sen olma," diyorum.

— Bırak adam gelsin, bırak çevrende dolaşsın. Sana sevişmeyi

* "Sövüşledim onu", der.

önerdiğinde biraz şaşırmış görün. Anlamamış numarasını kime yapacağını bil.

Her gece birkaç sözcük öğreniyorum. İmgelemim bu sözcükler arasında kaybolmuyor. Huzursuzluğum, kendi içimde hem kurban hem de suçlu rolünü üstlenmemden ileri geliyormuş gibi görünüyor. Ne var ki, içimdeki kurbanı ve suçluyu geceleyin dışarıya çıkarıyor, fırlatıyor, bir yerde birbirlerine kavuşturuyorum ve sabaha doğru kurbanın ölümünü, suçlunun da zindana ya da giyotine gitmesine ramak kaldığını öğrenince, büyük heyecan duyuyorum. Böylece huzursuzluğum içimdeki o bölgeye, Guyana'ya kadar uzanıyor.

Bu çocukların jestleri, yazgıları, istemeseler de fırtınalı. Ruhları, arzulamadıkları bir şiddete katlanıyor, onu evcilleştiriyordu. Şiddet ortamına alışkın olanlar kendileri karşısında yalındırlar. Bu hızlı ve yıkıcı yaşamı oluşturan hareketlerin her biri tıpkı büyük bir çizimcinin çizgileri gibi basit, doğru, net; ama hareket halindeki bu çizgilerin birleşmesiyle fırtına patlak veriyor, düşen yıldırım ya onları ya da beni öldürüyor. Bununla birlikte, onların şiddetini kabul etmekten, bunu kendi şiddetim yapmaktan, kendim için istemekten, yakalamaktan, kullanmaktan, kendime zorla benimsetmekten, tanımaktan, önceden tasarlamaktan, tehlikelerini görüp üstlenmekten oluşan benim şiddetimin yanında onlarınki nedir ki? Ama onların başlarına bir uğursuzluk gibi çöken, hem içteki bir ateşten hem de onları tutuşturup bizi aydınlatan dıştaki bir ışıktan yükselen şiddetin yanında benim savunmam, sertliğim, kesinliğim için gerekli ve arzulanmış olan kendi şiddetim nedir ki? Onların serüvenlerinin çocukça olduğunu biliyoruz. Hasımlarının –ya da kendilerinin– hile yaptıkları bir kâğıt oyunu yüzünden öldürmeyi ya da öldürülmeyi kabul ederler. Ama yine de, tragedyalar böyle adamlar sayesinde olasıdır.

Şiddetin –bunca karşıt örneklerle– böyle tanımlanması, bir olayı ya da bu olayın kahramanını size daha iyi anlatmak için değil, hakkımda sizi bilgi sahibi kılmak için sözcükleri kullanacağımı gösteriyor. Beni anlamak için okurun suç ortaklığı gerekecek. Bununla birlikte, lirizmim kafamı karıştırdığında okuru uyaracağım.

Stilitano uzun boylu ve güçlüydü. Hem yumuşak, hem ağır; hem canlı, hem yavaş, dalgalanan adımlarla yürürdü. Çevikti. Benim üzerimdeki –ve Çin Mahallesi'ndeki orospular üzerindeki– etkisinin büyük bir bölümü bir yanağından öteki yanağına götürdüğü, kimi zaman da ağzının önünde bir tül gibi çekip uzattığı tükürüğünden kaynaklanıyordu. "Peki ama," diyordum kendi kendime, "bu denli okkalı ve beyaz olarak nereden çıkartıyor bunu? Benim tükürüklerim hiçbir zaman onunkilerin kayganlığını ve rengini bulamaz; ancak, haddeden geçmiş, dayanıksız ve şeffaf cam eşya gibi olur." Dolayısıyla, kamışını benim için böyle güzel bir maddeye, böyle değerli bir örümcek ağına, gizlice "yumuşak damak" adını verdiğim dokuya bularsa, bu kamışın nasıl olacağını gözümün önüne getirmem doğaldır. Siperi kırık, gri renkli eski bir kasketi vardı ki odamızda yere attığında kanadı kesilmiş bir keklik olurdu ansızın bu kasket, ama kulaklarının üstüne biraz indirip başına geçirdiğinde, siperin karşı kenarı yukarı doğru kıvrılıyor, buradan sarı perçemlerin en görkemlisi dışarıya çıkıyordu. Alçakgönüllülükle yere bakan, son derece parlak güzel gözlerinden –ama yine de Stilitano için "küstah bir hali var" denebilirdi– de söz edeyim; öylesine sarı, öylesine ışıl ışıl, öylesine kalın kirpikler ve kaşlar kapanıyordu ki bu gözlerin üzerine, bu kirpiklerin ve kaşların oluşturduğu şey akşamın değil, kötülüğün karanlığıydı. Kısacası, limanda bir teknenin direğinde, bir yelkenin önce duraksayarak, ardından kararlı bir biçimde silkine silkine, hafif hafif güçlükle açılıp yukarıya çıktığını gördüğümde beni allak bullak eden şey, eğer bu hareketler benim Stilitano'ya olan aşkımın hareketlerinin simgesi olmasalardı ne anlam taşırdı ki? Onu Barselona'da tanıdım. Dilenciler, hırsızlar, ibneler ve orospular arasında yaşıyordu. Güzel adamdı, ama acaba bunca güzelliği benim düşmüş halime mi borçluydu; bunu ortaya çıkarmak gerekir. Giysilerim kirli ve berbattı. Açtım ve üşüyordum. Yaşamımın en mutsuz dönemiydi.

1932. O zamanlar İspanya serserilerle, dilencilerle doluydu. Bunlar sıcak olduğu için Andalucia bölgesinde, zengin olduğu için de Katalonya bölgesinde köy köy dolaşırlardı, ama bizim için bü-

tün ülke uygundu. Dolayısıyla bile bile pis herifin biri oldum. Barselona'da özellikle Medioda Sokağı ile Carmen Sokağı'na sık sık gidiyorduk. Kimi zaman çarşafsız yatakta altı kişi yatıyor, sabah olur olmaz da pazarlara gidip dileniyorduk. Çin Mahallesi'nden grup halinde ayrılıyor ve kolumuzda asılı bir sepet, Parallelo'da tespih taneleri gibi sıralanıyorduk, çünkü ev kadınları bize para yerine daha çok bir pırasa ya da bir havuç veriyorlardı. Öğleyin dönüp, topladıklarımızla çorbamızı pişiriyorduk. Size bu serseri takımının yaşantısını anlatacağım. Barselona'da erkek çiftler gördüm; daha çok âşık olanı ötekine şöyle diyordu:

— Bu sabah sepeti ben alıyorum.

Sepeti alıp çıkıyordu. Bir gün Salvador elimden sepetimi yavaşça alarak bana:

— Senin için dileneceğim, demişti.

Kar yağıyordu. Buz gibi soğuk havada sokağa çıktı; sırtında yırtık pırtık bir ceket –cepleri delikti ve sarkıyordu–; kirli, kaskatı bir gömlek vardı. Yüzü zavallı ve mutsuz, sinsi, solgun ve pisti; hava o kadar soğuktu ki yüzümüzü yıkamaya cesaret edemiyorduk. Öğleye doğru sebzelerle, biraz da yağla döndü. Şimdiden, burada, o korkunç acılardan birine dikkati çekiyorum; korkunç acılar, çünkü, tehlikeye karşın, bana güzelliği gösteren bu acılara ben neden olacağım. Çok büyük bir aşk –hem de kardeşçe bir aşk– yüreğimi hoplattı ve beni Salvador'a doğru alıp götürdü. Otelden ondan bir süre sonra çıkmıştım; onu uzaktan görüyordum, ev kadınlarına yalvarıyordu. Daha önce başkaları ve kendim için dilendiğimden formülü biliyordum: Hıristiyan dinini iyilikseverliğe katıyor; yoksulu Tanrı'yla bütünleştiriyor; yürekten öyle alçakgönüllülükle yayılıyordu ki bu, sanıyorum, onu söyleyen dilencinin ağzından hafif ve dosdoğru biçimde çıkan buğuya da menekşe kokusu veriyordu. O zamanlar tüm İspanya'da şöyle söylenirdi:

— "Por Dios"

Salvador'un tüm tezgâh önlerinde, alışveriş yapan tüm ev kadınlarına bunu mırıldandığını duymasam da hayal ediyordum. Onu, orospusunu gözetleyen pezevenk gibi gözetliyordum, ama yüreğimde ne aşkla! İspanya ve dilencilik yaşamım, iğrençliğin gör-

kemlerini bana böyle öğretmiş olmalı, çünkü bu kirli ve hor görülen insanları güzelleştirmek için fazlasıyla gurur (yani aşk) gerekiyordu. Benimse çok yetenekli olmam gerekti. Bu yeteneği yavaş yavaş kazandım. Bunun düzeneğini size anlatma olanağı yoksa da, hiç olmazsa, yavaş yavaş bu sefil yaşamı istenilen bir zorunluluk gibi düşünmeye çalıştığımı söyleyebilirim. Bu yaşamı olduğundan başka bir şey yapmaya hiçbir zaman çabalamadım; onu süslemek, gizlemek için uğraşmadım; tam tersine, onu tam pisliği ile ortaya koymak istedim ve en pis göstergeler benim için büyüklük göstergeleri oldular.

Bir baskından sonra –bu kitabın başlangıcındakinden bir önceki sahneden söz ediyorum–, bir akşam, üstümü arayan bir polis, şaşkınlık içinde, cebimden, başka şeylerin arasında, bir vazelin tüpü çıkardığında büyük üzüntü duydum. Bu tüple alay etmeye cesaret ettiler, çünkü içinde mentollü vazelin vardı. Kayıt odasındaki herkes, hatta kimi zaman ben bile, –acı acı da olsa– şu sözleri duyunca gülmekten kırılabiliyorduk:

— "Sen bu vazelini burnuna mı çekiyorsun?"

— "Aman sakın üşütme, sonra herifine boğmaca geçirirsin."

Apaçık ya da iğneli İspanyolca tümcelerdeki kötü niyetli ironiyi serseri diline iyi çeviremiyorum. Aslında söz konusu olan alt ucundan birçok kez kıvrılmış bir vazelin tüpüydü. Yani önceden kullanılmıştı. Bu baskında toplanan adamların ceplerinden alınmış kibar eşyalar arasında, bu tüp iğrençliğin ta kendisinin, çok büyük bir özenle gizlenen iğrençliğin göstergesiydi; aynı zamanda, beni küçük düşmekten bir süre sonra kurtaracak gizli bir lütfun da göstergesiydi. Hücreye kapatılıp, tutuklanmanın üzüntüsüne katlanacak kadar yeniden aklımı başıma toplar toplamaz bu vazelin tüpü imgesi gözümün önünden hiç gitmez oldu. Polisler onu bana bir zafer kazanmış gibi göstermişlerdi, çünkü onu öçlerinin, öfkelerinin, küçümsemelerinin bir aracı olarak kullanmışlardı. İşe bakın ki, kullanılış amacı insanlara –(toplumun) dünyanın etkili temsilcisi olan polise, öncelikle de sarımsak, ter ve yağ kokan, ama hali vakti yerinde görünen, kasları güçlü, kendine güveni tam İspanyol polisinin bu özel bileşimine– iğrenç gelen bu zavallı, pis nesne böylece be-

nim için son derece değerli olmuştu. Sevdiğim birçok eşyanın tersine, bu tüp gözümde yücelmedi; masanın üstünde kurşuni gri renkli, soluk, kırık, donuk küçük bir vazelin tüpü olarak kaldı; tüpün içindeki, belki yağ gibi oluşu yüzünden bir kandili anımsatarak, cenazenin başucunda yanan bir gece kandilini düşündürmeseydi, o şaşırtıcı gizliliği ve bir hapishane kaleminin tüm bayağı eşyası (kanepe, mürekkep hokkası, tüzükler, boy ölçme tahtası, koku) ile tam uygunluğu, kimsenin ilgi göstermemesi durumunda beni üzerdi.

(Bu küçük eşyayı betimlerken, onu yeniden yaratıyorum, ama bir imge araya giriyor: Kitabımı yazdığım bu kentin bir sokağında, bir sokak fenerinin altında, ufak tefek yaşlı bir kadının soluk yüzü, ay gibi yassı ve yuvarlak, çok solgun yüzü, üzgün mü yoksa sahte mi, hangisi olduğunu söyleyemeyeceğim yüzü. Kadın bana yaklaşıp, çok yoksul olduğundan söz ederek biraz para istedi. Aybalığı yüzüne benzeyen bu yüzün tatlılığı beni hemen bilgilendirdi: Hapisten çıkmıştı.

— Hırsızdır, dedim kendi kendime. Ondan uzaklaşırken, aklımın bir kenarında değil de, içimde yaşayan bir tür acı düş, belki de anneme rastladım diye düşünmeye itti beni. Beni beşikteyken bırakan annem hakkında hiçbir şey bilmiyorum; ama gece dilenen bu yaşlı hırsız kadının o olmasını umuyordum.

— Ya oysa? dedim, yaşlı kadından uzaklaştığım sırada. Ah! Eğer oysa gidip onu çiçeklere, glayöllere, güllere, öpücüklere boğardım. Gidip bu aybalığının gözlerinin üstüne, bu yuvarlak ve şaşkın yüzün üstüne sevgi gözyaşları dökerdim. Ama neden, dedim yine kendi kendime, neden ağlayacakmışım ki? Bu alışılmış sevgi ifadeleri yerine; öpücükler, gözyaşları ya da çiçekler kadar anlamlı olmasını istediğim herhangi bir jestin, hatta en kötü, en aşağılık bir jestin aklıma gelmesi uzun sürmedi.

— Onun üstüne tükürmekle yetinirim, diye düşündüm, sevgiyle dolup taşarak. (Yukarıda geçen glayöl sözcüğü balgam anlamındaki "glavyo" sözcüğünü mü çağrıştırmıştı?) Saçlarına tükürmek ya da ellerine kusmakla yetinirim, diye düşündüm, ama annem olan bu hırsız kadını taparcasına sevmiştim.)

Nerede kullanıldığını oldukça iyi bildiğiniz o vazelin tüpü, kentin daracık karanlık sokakları boyunca süren bir düşe dalma sırasında, benim çok sevgili annem olan o kadının yüzünü ortaya çıkarmıştı. Bu tüp, ağırbaşlı bayağılığına yaraşır yerlerde, nice gizli sevinçlerin hazırlanmasında bana yardım etmişti; lekeli mendilimin kanıtladığı gibi, mutluluğumun koşulu olmuştu. Bu masanın üstünde, benim polislere karşı zaferimi görünmeyen kalabalıklara anlatan bir bayrak gibiydi. Hücredeydim. Vazelin tüpümün bütün gece yakışıklı, güçlü, sağlam bir polis grubunun aşağılamasıyla –sürekli hayranlığın tersine– karşı karşıya kalacağını biliyordum. Bu adamlar öyle güçlüydüler ki en az güçlü olanı tüpü iki parmağı arasında biraz sıktığında önce kısa ve pis, hafif bir tıslamayla, zamk gibi bir nesne çıkartabilir; ardından da bu nesne gülünç bir sessizlik içinde kıvrıla kıvrıla çıkmayı sürdürebilirdi. Bu sırada ben bu basit, cılız nesnenin onlara kafa tutacağından emindim; yalnızca orada bulunmasıyla dünyanın tüm polislerini şaşkına çevirebilecekti; belki biraz alaycı bir biçimde, tanrıların öfkesini körükleyerek eğlenen bir tragedya kahramanı gibi yıkılmaz, benim mutluluğuma sadık ve gururlu haliyle aşağılamaları, kinleri, sesli ve sessiz öfkeleri üstüne çekecekti. Bu tüpü dile getirmek için Fransızcanın en yeni sözcüklerini bulmak isterdim, ama aynı zamanda onun için savaşmak, onuruna kırımlar düzenlemek ve alacakaranlıkta bir çatışmayı kırmızı renkle donatmak da isterdim.*

Bir ahlâksal davranışın güzelliği, ifadesinin güzelliğine bağlıdır. Böyle bir davranışın güzel olduğunu söylemek, onun güzel olacağına önceden karar vermektir. Geriye bunu kanıtlamak kalır. Bu işi de imgeler, yani fiziksel dünyanın görkemleriyle gösterilen uyumlar yüklenir. Bir davranış, eğer ezgi doğurur ve boğazınızda bu ezgiyi keşfettirirse, güzeldir. Kimi zaman, aşağılık sayılan bir davranışı düşündüğümüz sıradaki bilinçlilik ve bu davranışı anlatması gereken ifade gücü bizi o ezgiye zorlar. Çünkü ihanet, bize o ezgiyi söyletiyorsa güzeldir. Hırsızlara ihanet, yalnızca ahlâk dünyasında değil, eşcinselliğin içinde de kendimi bulmak olur, diye düşün-

* Bu gülünç nesneden vazgeçmektense, gerçekten kan içinde kalıncaya kadar dövüşürdüm.

düm. Güçlü olmakla, kendi kendimin tanrısı da olurum. Kendimi benimsetirim. Güzellik sözcüğü erkekler için kullanıldığında bana bir yüzün ve kimi zaman erkeksi zarifliği de eklediğim bir bedenin uyumlu niteliğini belirtir. O zaman güzellik hayran olunacak, baskın, egemen hareketlere eşlik eder. Çok özel ahlâksal tutumların bu hareketleri ortaya çıkardığını düşünürüz ve böyle erdemlerin içimizdeki kültürü sayesinde, erkek sevgililerimizde doğal olarak bulunan bu gücü zavallı yüzlerimize, hasta bedenlerimize verebileceğimizi umarız. Yazık! Onların aslında hiç de sahip olmadıkları bu erdemler bizim zayıflığımızdır.

Şu satırları yazdığım sırada erkek sevgililerimi düşünüyorum. Onların o vazelinimden, o biraz mentollü hoş maddeden sürmüş olmalarını isterdim. Kaslarının bu zarif saydamlık içinde yüzmesini isterdim, yoksa o en üstün niteliklerinin güzelliği azalırdı.

Bana söylendiğine göre, bedenin bir bölümü kesilip alınmışsa, geri kalan bölümü daha güçlü olur. Stilitano'nun cinsel organında, kesilmiş olan kolunun gücünün toplandığını sanıyordum. Uzun süre sağlam, sert, en kötü yüzsüzlüğü yapabilecek bir cinsel organı olduğunu düşünmüştüm: Oysa Stilitano'nun bu organı hakkında öğrenmeme izin verdiği şey kafamı karıştırmıştı öncelikle; yani, ince, mavi renkli kumaştan pantolonunun sol bacağı üstündeki o tuhaf bir biçimde belli olan tek pot. Stilitano her zaman sol elini oraya götürmese ve reverans yapan hanımlar gibi, o potu göstererek, kumaşı kibarca tırnaklarıyla tutmasaydı, belki bu ayrıntı düşlerime daha az girecekti. Soğukkanlılığını bir gün bile yitirdiğini sanmıyorum, ama benim karşımda özellikle dingindi. Yüzsüzce, hafiften gülümseyerek, ama önemsemeden benim kendisine hayran kalışımı izliyordu. Beni seveceğini biliyordum.

Salvador elinde sepeti, otelimizin kapısından içeriye girmeden önce, öyle heyecanlanmıştım ki sokakta ona sarıldım, ama o beni uzaklaştırdı:

— Deli misin sen! Bizi efemine sanacaklar.

Fransızca'yı oldukça iyi konuşuyordu, bağbozumu dönemlerinde gittiği Perpignan'da öğrenmişti. Kırılmıştım; ondan uzaklaştım.

Yüzü mosmordu. Kışın toplanan lahana rengindeydi. Gülümsemiyordu. Gücenmişti. Herhalde şöyle düşünmüştü: "Karlar içinde dilenmeye gitmek için erkenden kalkmış olmam yeterince zahmet zaten. Jean nasıl davranacağını bilmiyor." Saçları diken diken ve ıslaktı. Camın arkasından bizi izleyenler vardı; otelin altında sokağa bakan bir kahvenin büyük salonu bulunuyordu; odalara çıkmak için bu salondan geçmek gerekiyordu. Salvador yüzünü ceketinin koluyla silerek içeriye girdi. Duraksadım. Ben de girdim içeriye. Yirmi yaşındaydım. Eğer bir burun deliğinin kenarında duraksayan bir damla, bir damla gözyaşı kadar saydam, pırıl pırılsa, onu neden içmeyecektim ki aynı coşkuyla? İğrençliğin yeniden saygınlığına kavuşturulması konusunda yeterince deneyimliydim. Salvador'un başkaldırmasından korkmayıp, bu işi kahvede yapabilirdim. O, bu sırada burnunu çekti; sümüğünü yuttuğunu anladım. Kolunda sepet, dilencilerin ve serserilerin arasından geçerek mutfağa yöneldi. Önümde yürüyordu.

— Neyin var senin? dedim.

— Dikkati çekiyorsun.

— Bunda ne kötülük var ki?

— Böyle, kaldırımlarda öpüşülmez. İstiyorsan bu akşam...

Bunu sevimsizce dudağını bükerek, yani küçümseyerek söyledi. Oysa ben yalnızca ona minnettarlığımı belirtmek ve o zavallı sevecenliğimle onu isteklendirmek istiyordum.

— Peki, sen ne sandın?

Birisi ona çarpıp beni ondan ayırdı, ama özür dilemedi. Mutfağa kadar onu izlemedim. Bir kanepeye yaklaştım, sobanın yanında boş bir yer vardı. Her ne kadar beni güçlü kuvvetli erkek güzelliği çılgına döndürse de, hangi yöntemle bitli, çirkin, kendinden az yürekli olanlarca hırpalanan bu dilenciye âşık olabileceğimi, onun o sert, kaslı kaba etlerine vurulacağımı pek merak etmiyordum. Hele bir de ne yazık ki harika bir cinsel organı varsa...

Çin Mahallesi o dönemde İspanyollar'dan çok, tümü bitli serserilerden oluşan yabancılarla dolu bir tür barınaktı. Kimi zaman bademyeşili ya da fulya sarısı ipek gömlekler, eskimiş altı lastik ayakkabılar giyiyorduk; yapışık saçlarımız çatlayacak derecede

vermiklenmiş gibi görünüyordu. Şefimiz yoktu, ama yöneticilerimiz vardı. Bunların nasıl yönetici olduklarını anlatmayı beceremem. Belki de o zavallı vurgunlarımızın satışında bir sürü başarılı işlem yapmış olmaları yüzündendir. İşlerimizle ilgileniyor, yapacağımız soygunları bildiriyor, bu soygunlar üzerinden uygun bir pay alıyorlardı. Az çok iyi örgütlenmiş çeteler oluşturuyorduk; ama yağ, sidik ve bok kokan bir mahallenin ortasındaki bu geniş, pis düzensizlik içinde her şeyini yitirmiş kimi insanlar daha becerikli birilerine kendilerini teslim ediyorlardı. Aramızdakilerin çoğunun gençliğinden yoksulluk ışıldıyordu ve gerçekten parıldayan kimilerinin; bedeni, bakışı ve jestleri bizi onların nesnesi yapan bir manyetizmayla yüklü o çocukların parlaklığı daha gizemliydi. İşte bunlardan biri beni böyle yıldırımla vurulmuşa döndürdü. Bu çolak Stilitano'dan daha iyi söz etmek için birkaç sayfanın dolmasını bekleyeceğim. Önce şu bilinsin ki, adamda Hıristiyanlığa özgü o erdemlerden hiçbiri yoktu. Tüm görkemi, tüm gücü bacaklarının arasından kaynaklanıyordu. Kamışı ve onu tamamlayan her şeyi, takım taklavatı öyle güzeldi ki, buna yalnızca üreme organı diyemem. İnanın, sanki ölüydü; çünkü ender olarak ve yavaş yavaş uyanıyordu: Gece uyanık oluyordu hep. Bir tek elle iliklenmiş olsa da, iyi iliklenmiş bir pantolonun önünün karanlığı içinde, pantolonu giyenin yayacağı parlaklığı hazırlıyordu.

Salvador'la gönül ilişkim altı ay sürdü. Bu ilişki çok baş döndürücü olmadı, ama çok verimliydi. Bu cılız bedeni, bu donuk yüzü, bu seyrek ve gülünç derecede sert sakalı sevmeyi başarmıştım. Salvador bana özen gösteriyor, ama geceleri ben de mum ışığında onun pantolonunun dikiş yerlerinde bit arıyordum. Alışıktık bitlere; bitler içimizdeydi; giysilerimize bir canlılık, bir varlık kazandırıyor, ama bu canlılık, bu varlık yok olduğunda ölüyorlardı. Bu yarı saydam hayvanların kaynaştıklarını bilmek –ve hissetmek– hoşumuza gidiyordu. İnsanlara alıştırılmamış olsalar da, öylesine bize aitlerdi ki, ikimizden başka birinin biti bizi iğrendiriyordu. Kovalıyorduk onları; ama gündüzün sirkelerin çatlayıp açılacağı umuduyla. Onları iğrenmeden, öfkelenmeden tırnaklarımızla eziyorduk. Cesetlerini –ya da ölülerini– çöpe atmıyor, onların, içtikleri kanla-

rımız aka aka, yırtık pırtık iç çamaşırlarımızın içine düşmelerine aldırış etmiyorduk. Bitler bizim mutluluğumuzun tek göstergesiydi; hatta mutluluğun tam tersinin tek göstergesiydi; ama, durumumuzu haklı gösterecek iyileştirmeyi yaptırırken bu durumun belirtisini haklı göstermemiz de mantıklıydı. Utku denen şeyin kanıtlanmasına yarayan değerli süs eşyaları gibi, bizim düşüklüğümüzün kanıtlanmasına yarar duruma gelmiş bu bitler değerliydi. Bunlardan hem utanç, hem övünç duyuyorduk. Koridora bakan bir vasistastan başka penceresi olmayan bir odada uzun süre kaldım; burada akşamları acımasız, ama tatlı, gülümseyen ya da bedeni güç bir duruşta uyuşup gerilmiş, ter içinde beş küçük yüz, bize benzer yanları olan bu erdem böceklerini arıyordu. Benim bu insanlar arasında bunca yoksulluk içindeki en yoksulunun, en çirkininin sevgilisi olmam iyi bir şeydi. Bu yüzden ayrıcalıklı bir durumum vardı. Acı çektim, ama her kazandığım başarı –gururla gözler önüne serilmiş kirli ellerim sakalımı ve uzun saçlarımı gururla gözler önüne sermeme yardımcı oluyorlardı –sizin dilinizde doğal olarak düşkünlük diye adlandırılacak bir sonraki başarı için bana güç veriyordu; güçsüzlük verdiği de oluyordu ve burada bu da aynı şeydi. Bununla birlikte, yaşamamız için aydınlık, ışık gerekliydi; bu gereksinimi de karanlıkta camdan ve camın kirinden içeriye sızan güneş ışını karşılıyordu; buzumuz, kırağımız da vardı; bunlar büyük yıkımları belirtseler de odamızdaki varlıkları bizi sevindirmeye yetiyordu; çünkü bu sayede: Noel ve yılbaşı eğlenceleri konusunda, yalnızca bu eğlencelere her zaman eşlik eden ve bunları eğlenenler için daha hoş yapan şeyi, yani o dondurucu soğuk havayı biliyorduk...

Dilencilerin yara kültürü onlar için biraz para –yaşamalarını sağlayacak şey– kazanmanın yoludur, ama buna yoksulluk içinde bir güçsüzlükle itilmişlerse, onları hor görülmenin dışında tutacak gerekli gurur, erkekçe bir erdemdir: Irmaktaki bir kaya gibi, gurur da hor görülmeyi deler, ikiye ayırır, gebertir. Böyle bir yazgıdan yararlanmanın bilimini –gücünü ya da güçsüzlüğünü– elimde bulundurduğumda iğrençliğin içine daha çok giren gurur daha güçlü olacaktır (eğer bu dilenci bensem). Bu cüzam beni sardıkça, onunla başa çıkmam, onu yenmem gerek. Öyleyse henüz ne olduğunu bil-

mediğim, ancak hem estetik hem de ahlâksal bir araştırmanın vardıracağı son bir noktaya varana kadar gitgide çok daha iğrenç, gitgide çok daha iğrenme konusu olacağım. Kendi durumumuza benzettiğim cüzam, söylendiğine göre, doku tahrişine yol açar, hasta kaşınır: Kamışı kalkar. Mastürbasyonun tek kişilik erotizmi içinde, cüzam kendi kendini avutur ve kendi hastalığını dile getirir. Yoksulluk bizi yüceltiyordu. Tüm İspanya'da, büyüklenmeden, gizli, örtülü bir görkem gezdiriyorduk. Bizi yaşatan alçakgönüllülük ateşi güçlendikçe jestlerimiz gitgide daha basit, daha gösterişsiz oldu. Böylece, bu derece zavallı bir görünüşe yüce bir anlam verme yeteneğim gelişiyordu. (Henüz yazınsal yeteneğimden söz etmiyorum.) Bu benim için çok yararlı bir disiplin olacak; bu sayede, ister insani ister maddi dökuntüler arasında en gösterişsiz olanlara, hatta kusmuklara, annemin yüzüne sıçratacağım tükürüğe, sizin dışkılarınıza sevecenlikle gülümseyeceğim. Kendi dilenciliğimin düşüncesini kendimde saklayacağım.

Kendimi iğrenç, biçimsiz, hayvanlar gibi homurdanan ve dört ayak üstünde yürüyen, aptal, kişiliksiz bir tür anormal yaratık olan kızını insanlardan uzakta, evinde tutan o anneye benzetmek istedim. Bu kızı doğurduğunda, kuşkusuz öyle büyük bir üzüntü duymuştu ki, bu üzüntü yaşamının tam özü olmuştu. Bu anormal yaratığı sevmeye, karnında oluşup dışarıya çıkan bu çirkin nesneyi sevmeye, onu yürekten bağlılıkla yüceltmeye karar vermişti. Kendi içinde bir tür sunak hazırlamıştı, o anormal yaratık düşüncesini burada saklıyordu. Sofuca özeniyle, günlük işlerinden nasır bağlamış olmalarına karşın hâlâ yumuşak elleriyle, umutsuzlara özgü inatçı bir çabayla dünyaya karşı koydu; dünya boyutlarına ve gücüne ulaşan o anormal yaratığı dünyanın karşısına dikti. O anormal yaratığa dayalı yeni ilkeler ortaya çıktı; kadına çarpmaya gelen, ancak kızın kapatılmış olduğu evin duvarlarında durup, daha ileriye gidemeyen dünyanın güçleri sürekli bu ilkelerle savaşıyordu.*

* Gazetelerden, bu annenin kırk yıl süren yürekten bir bağlılıktan sonra, önce uyuyan kızının üstüne, ardından tüm eve benzin ya da petrol döküp evi ateşe verdiğini öğrendim. Anormal yaratık (kız) ölmüş. Yaşlı kadın (75 yaşında) alevlerden çıkarılmış ve kurtarılmış, yani ağır ceza mahkemesi önüne çıkmış.

Ne var ki kimi zaman hırsızlık yapmak gerektiği için, gözüpekliğin net, dünyasal güzelliklerini de biliyorduk. Biz uyumadan önce şef, şövalye yol gösteriyordu. Örneğin, sahte belgelerle, yurda dönmek istediğimizi bildirmek için çeşitli konsolosluklara gidiyorduk. Sızlanmalarımız, yoksulluğumuz, pisliğimiz karşısında duygulanan ya da öfkelenen konsolos bir sınır karakoluna kadar gitmemiz için tren bileti veriyordu. Şefimiz bu bileti Barselona Garı'nda satıyordu; aynı zamanda kiliselerde –İspanyollar'ın yapmaya cesaret edemedikleri bir şeydi bu– ya da kibar villalarda gerçekleştirilecek hırsızlıkları bildiriyordu; ayrıca birkaç peseta karşılığında kendileriyle yatmamız gereken İngiliz ya da Hollandalı gemicileri de o bulup bize getiriyordu.

Böylece, kimi zaman hırsızlık yapıyorduk, her soygun da bize bir süre için soluk aldırıyordu. Her gece seferinden önce uykusuz kalınır. Korkunun, kimi zaman da kaygının neden olduğu sinirlilik, dinsel durumlara yakın bir durumun ortaya çıkmasını kolaylaştırıyor. O zaman en ufak bir rastlantıyı yorumlamaya eğilim gösterirm. Olaylar şans işareti olurlar. Serüvenin başarısının bağlı olduğunu düşündüğüm bilinmeyen güçleri büyülemek isterim. Ya da bu güçleri ahlâksal eylemlerle, önce iyilikseverlikle büyülemeye çalışırım: Dilencilere daha iyi ve daha çok şey veririm, yaşlılara yerimi bırakırım, onlara yol veririm, körlerin yolda karşıdan karşıya geçmelerine yardım ederim vb. Böylece, ahlâksal davranışlardan hoşlanan bir tanrının hırsızlığı yönettiğini kabul eder gibiyim. Hakkında hiçbir şey bilmediğim bir tanrının, içinde kendini yakalatmaya izin vereceği rasgele bir ağ atmak amacıyla yaptığım bu girişimler beni usandırıyor, sinirlendiriyor, o dinsel durumu daha çok kamçılıyor. Bunlar, hırsızlık eylemine dinsel ayin gibi bir eylemin ciddiliğini aktarıyorlar. Bu hırsızlık eylemi elbette koyu karanlığın içinde gerçekleşecektir; ayrıca, daha çok geceleyin, herkes uyurken, kapalı bir yerde olması ve hırsızın kendisinin de belki kara maske takması bu koyu karanlığa eklenir. Ayaklarının ucuna basa basa yürüme, sessizlik, güpegündüz bile gereksinim duyduğumuz görülmezlik, el yordamıyla karanlıkta karışık, alışılmamış biçimde birtakım jestler yapma –bir kapının basit tokmağını çevirmek bir

sürü hareketi gerektirir ki, bu hareketlerin her birinde bir mücevherin her yüzündeki o parıltı vardır– (Altın bulduğumda, onu toprak altından çıkarmış gibi olurum: Ben kıtaları, okyanus adalarını araştırdım; zenciler çevremi sardılar, zehirli mızraklarıyla savunmasız bedenimi tehdit ettiler; ama altın etkisini gösterince büyük bir güç beni yıkıyor ya da coşturuyor, mızraklar iniyor, zenciler beni kabul ediyorlar ve kabileden biri oluyorum) –sakınma, fıs fıs konuşma, kulak kabartına, suç ortağının görülmeyen, ama sinirli varlığı ve onun en ufak bir işaretini anlama, her şey bizi kendi içimize toplar, dertop eder, sıkıştırır, bir varlık topu haline getirir; bu durumu Guy'nin şu sözü ne güzel dile getiriyor:

— "İnsan yaşadığını duyumsuyor."

Ama içimde, korkunç olduğunu sandığım güçte bir bombaya dönüşen bu tam varlık, eyleme bir ciddilik, bir teklik niteliği verir –soygun, yapıldığı sırada, her zaman sonuncusudur; bundan sonra başkasının yapılamayacağı düşünüldüğü için değil, insanın kendini böyle toplaması bir daha gerçekleşemeyeceği için (yaşamda değil, çünkü bu toplama daha ileriye götürülürse, bizi yaşamın dışına iter)– ve bilinçli jestlerle (gülün tacını geliştirmesi gibi) gelişen bir eylemin bu tekliği (gül ve tacı) etkililiklerinden, nazikliklerinden, ama bu eyleme verdikleri şiddetten de emin jestler halinde gelişen bir eylemin tekliği burada da soyguna dinsel ayin değeri kazandırır. Hatta sık sık onu birine ithaf ederim. Böyle bir saygıyı ilk olarak Stilitano gördü. Sanırım kuralları bana ilk o öğretti, yani bendeki onun bedeninin saplantısı pes etmemi engelledi. Onun güzelliğine, onun sakin utanmazlığına ithaf ettim ilk hırsızlıklarımı. Bu harika çolak adamın eşsizliğine de ithaf ettim; bileğinden kesilen eli, bana söylediğine göre, Orta Avrupa'da bir ormanda, bir kestane ağacının altında, bir yerlerde çürümeye bırakılmış. Hırsızlık sırasında bedenim gözler önüne serilmiştir. Bunu tüm jestlerimin ışıldamasından biliyorum. Dünya, yıkımımı istiyorsa, başarıma dikkat eder. Bir yanlışlığı pahalı öderim, ama bunu zamanında yakalarsam, bana öyle geliyor ki, cennette bile göbek atılacaktır. Ya da düşersem; bu, yıkımların yıkımı olacak ve kendimi hapiste bulacağım. Ama o zaman da "Firar"ı göze alan hükümlü, yukarıda özel

serüvenimde betimlediğim yöntemle o vahşilere kaçınılmaz olarak rastlayacaktır. Balta girmemiş ormanın ortasından geçerken eski kabilelerin koruduğu altın yatağını bulursa, ya onlar tarafından öldürülecek ya da kurtulacaktır. İlkel yaşama ulaşmaya çok uzun bir yol katederek karar verdim. Önce soyumun beni kınaması gerek.

Salvador'un benim için gurur konusu olacak hiçbir yanı yoktu. Ancak vitrinlerden ufak tefek eşya çalıyordu. Akşamları üst üste yığıldığımız kahvelere, güzel erkeklerin arasına, üzgün bir halle giriyordu. Bu yaşamdan usanmıştı. Otele döndüğünde onu bir kanepenin üstünde, dondurucu rüzgârların estiği günlerde dilenmeye çıkarken sarındığı yeşil ve sarı renkli pamuklu battaniye omuzlarında, büzülmüş, çömelmiş durumda bulmak beni utandırıyordu. Ayrıca, benim kullanmak istemediğim siyah yünden eski bir şalı da vardı. Gerçekten de ruhum alçakgönüllülüğe katlanıyor, hatta onu istiyordu, ama genç ve ateşli bedenim küçük düşmeyi kabul etmiyordu. Salvador kısa ve üzgün bir tonla konuşuyordu:

— Fransa'ya dönmemizi ister misin? Köylerde, tarlalarda çalışırız.

Hayır, diyordum. Benim ne Fransa'dan tiksinmemi –Fransa'ya karşı öfkemi değil– ne de serüvenimi anlıyordu; bu serüvenin coğrafi olarak Barselona'da bitse de, içimdeki en ücra köşelerde, derinliğine, gitgide daha derinliğine sürmesi gerektiğini anlamıyordu.

— Ama ben tek başıma çalışırım. Sen dolaşırsın.

— Hayır.

Onu kanepesinde o tasalı yoksulluğuyla baş başa bırakıyordum. Sobaya ya da tezgâha doğru gidip, orada, gövdesini ve pazularını adamakıllı ortaya çıkaran beyaz yünden kirli bir kazak giymiş, kibirli bir genç Endülüslü'nün yanında, gündüzün topladığım izmaritleri içiyordum. Salvador yaşlılar gibi ellerini ovuşturduktan sonra kanepesinden ayrılıp ortaklaşa kullanılan mutfağa gidiyor, orada çorba pişiriyor ve ızgaraya bir balık koyuyordu. Bir kez bana portakal toplamak üzere Huelva'ya gitmeyi önerdi. Benim için dilenirken küçük düşürüldüğü, papara yediği bir akşam, Criolla'da çok başarısız olduğumu söyleyerek beni kınadı.

— Bak, dedi bana, bir müşteri bulduğunda, senin ona para ödemen gerekiyor.

Otel sahibinin önünde tartıştık, adam bizi kapı dışarı etmek istedi. Bunun üzerine Salvador'la ben ertesi gün iki battaniye çalıp, güneye giden bir yük treninin içinde saklanmaya karar verdik. Ama ben öyle başarılı oldum ki, daha aynı akşam bir gümrük kolcusunun pelerinini getirdim. Nöbet tuttukları dokların yanından geçtiğim sırada, bunlardan biri beni çağırmıştı. Nöbetçi kulübesinde isteğini yerine getirdim. Belki, bana söylemeye cesaret edemedi ama, daha sonra dışarıdaki çeşmede yıkanmak istemişti; beni bir an yalnız bıraktı; ben de siyah yünlü kumaştan kocaman pelerinini alıp kaçtım. Otele dönerken ona sarındım ve kaypaklığın mutluluğunu yaşadım; henüz ihanet etmenin sevinci değil, ama bana karşılıklı temel ilişkileri reddettirecek bozgunculuk duygusu şimdiden kurnazca yerleşiyordu içime. Kahvenin kapısını açtığımda Salvador'u gördüm. Adam dilencilerin en sıkıcısıydı. Yüzünde kahvenin döşemesini kaplayan talaşa benzer bir hal vardı. Ronda oynayanların ortasında ayakta duran Stilitano'yu hemen tanıdım. Bakıştık. Bakışı benim üstümde takılı kaldı; kızardım. Ben o siyah pelerini çıkarır çıkarmaz pazarlık başladı. Stilitano, bu acınacak pazarlığa henüz katılmamıştı, izliyordu.

— İstiyorsanız onu, acele edin, dedim. Karar verin bir an önce. Jandarma mutlaka gelip beni götürecektir.

Oyuncular biraz hızlandılar. İleri sürülen böyle nedenlere alışıktı herkes. Bir itişip kakışma sonucu kendisine yaklaştığımda, Stilitano Fransızca olarak sordu:

— Parisli misin sen?

— Evet. Neden sordun?

— Nedeni yok.

Bana soru soran oydu ama, verdiğim yanıtta bir eşcinselin bir gence yaklaştığında yapmaya cesaret ettiği jestin neredeyse umutsuzluğunu gördüm. Heyecanımı gizlemek için soluk soluğa kalmam bir bahane olmuştu. O anın telaşı içindeydim.

— İyi becermişsin.

Bu övgü ustaca hesaplanmıştı, ama olsun, dilenciler içinde Sti-

litano (adını henüz bilmiyordum) öyle yakışıklıydı ki! Ucunda kocaman bir sargı bulunan kollarından biri, sanki askıdaymış gibi, göğsünün üstüne kıvrılmıştı; oysa ben onun elinin olmadığını biliyordum. Stilitano ne otelin kahvesinin, hatta ne de sokağın gediklisiydi.

— Peki, bana kaça bırakırsın o pelerini?

— Parasını ödeyecek misin?

— Neden olmasın?

— Neyle?

— Korkuyor musun?

— Hangi millettensin?

— Sırp. Lejyondan geliyorum. Kaçağım.

Hafifledim. Yıkıldım da. Heyecan içimde öyle bir boşluk yarattı ki, bu boşluğu bir evlenme sahnesinin anısı gelip doldurdu. Askerlerin kendi aralarında dans ettikleri bir salonda, onların vals yapmalarını izliyordum. O sırada bana iki lejyoner tümüyle ortadan kaybolmuş gibi geldi. Heyecan onları görünmez kılmıştı. "Ramona"nın başlangıcından o ana kadar, dansları edepliydi; gözümüzün önünde birbirlerine yüzük takar gibi gülümseyerek evlendikleri anda da edepli kalmış mıydı acaba? Görünmez rahiplerin tüm sorularını lejyonerler "evet" diye yanıtlıyorlardı. Her biri aynı zamanda hem tül takmış, hem de tören üniforması giymiş (beyaz kayış takımı, kıpkırmızı ve yeşil omuz kordonu) çifti oluşturuyordu. Duraksayıp, birbirlerine koca olarak sevecenliklerini, karı olarak çekingenliklerini anlatıyorlardı. Heyecanı en yüksek noktada tutmak için danslarını daha hafif ve daha ağır bir tempoda yapıyorlardı; bu sırada, uzun bir yürüyüşün verdiği yorgunluk yüzünden uyuşmuş olan erkeklik organları, sert kumaştan bir barikatın gerisinde, kendilerini tehlikeye atıyor, tedbirsizce meydan okuyordu. Keplerinin cilalı deriden siperlikleri hafiften birbirlerine çarpıyordu. Stilitano'nun egemenliği altına girdiğimi biliyordum. Kurnazlık yapmak istedim:

— Ama bu senin parayı ödeyeceğini kanıtlamaz.

— Güven bana.

Böylesine sert bir yüz, böylesine bir boy bos benden ona güven-

memi istiyordu! Salvador bize bakmaktaydı. Anlaştığımızı ve çoktan onun yıkımına, yüzüstü bırakılmasına karar verdiğimizi anlamıştı. Acımasız ve arı halimle ben, bir peri oyununun yenilendiği yer olmuştum. Vals bitince iki asker birbirlerinden ayrıldılar. Bu gösterişli, ama sersemlemiş kitlenin iki yarısı da duraksadı; herkes görünülmezlikten kurtulduğu için mutlu, ama üzgün durumda, bir sonraki vals için herhangi bir kıza doğru yürümeye başladı.

— Sana ödemen için iki gün veriyorum, dedim. Paraya gereksinimim var. Ben de Lejyondaydım. Kaçtım. Senin gibi.

— Ödeyeceğim.

Ona pelerini uzattım. Tek eliyle alıp sonra bana geri verdi. Gülümseyerek, ama buyurgan bir tonla:

— Yuvarla şunu, dedi. Ve alaycı bir tavırla ekledi: "Bu arada pateni de bir yuvarla."

Dille öpmek anlamındaki "pateni yuvarlamak" deyimini herkes bilir. Dediğini duraksamadan yaptım. Pelerin hemen otel sahibinin zulalarından birine kaldırıldı. Belki bu basit hırsızlık yüzüme biraz renk getirmiş ya da yalnızca Stilitano bana nazik görünmek istemişti:

— Bana bir içki ısmarlar mısın? dedi. Eski bir Bel-Abbès'li dosta, ha?

Bir bardak şarap iki santimdi. Cebimde dört santim vardı, ama bunlar bizi izleyen Salvador'a olan borcumdu.

— Beş param yok, dedi Stilitano gururla.

Kâğıt oynayanlar yeni gruplar oluşturuyorlardı. Bir an için araya girip bizi Salvador'dan ayırdılar. Fısıldayarak Stilitano'ya dedim ki:

— Dört santimim var, sana bunları gizlice vereceğim, hesabı sen ödeyeceksin.

Stilitano gülümsedi. Mahvolmuştum. Bir masaya oturduk. Lejyondan söz etmeye başlamıştı bile; gözünü hiç ayırmadan yüzüme bakarken sözünü yarıda kesip:

— Ama, dedi, sanıyorum seni daha önce gördüm.

Bunun anısını unutmamıştım.

Görünmeyen birtakım gereçlere tutunmak zorunda kaldım, yok-

sa kumrular gibi aşkla kuğururdum. Ne yalnızca sözcükler ne de sesimin tonu coşkumu, ateşliliğimi dile getirirdi; yalnızca şarkı söylemezdim, gerçekten boğazımdan av hayvanlarının en çok âşık olanının çağrısı çıkardı. Belki boynum beyaz tüylerle dolardı. Yıkım her zaman olasıdır. Biçim ve yapı değiştirme pusu kurup bizi bekler. Panik beni korudu.

Biçim ve yapı değiştirme korkusu içinde yaşadım. Aşkın üzerime bir akdoğan gibi –burada kıyaslama yapmak için gereken tek güzel sözcük akdoğan değil– çöktüğünü anlayan okuru korkuların en güzeline karşı duyarlı kılmak amacıyla kumru sözcüğünü kullanıyorum. O zaman ne hissettiğimi bilmiyorum, ama bugün üzüntümün hemen bir yırtıcı kuş-kurban ilişkisiyle kendini göstermesi için Stilitano'nun ortaya çıkışını anımsamam yeterli. (Boynumun sevgi dolu bir kuğurmayla şiştiğini duyumsamasaydım, bir nar bülbülünden söz etmek isterdim.)

Eğer heyecanlarımdan her biri kendi yarattığı hayvan olsaydı, garip bir hayvan ortaya çıkardı: Öfke, kobra yılanına benzeyen boynumun altında homurdanıyor, aynı kobra adını söyleyemeyeceğim şeyimi kabartıyor, küstahlığımdan atlarım, gösterişli süvari geçitlerim doğuyor... Kumrudan yalnızca Stilitano'nun fark ettiği ses kısıklığı kalmıştı. Öksürdüm.

Parallelo'nun gerisinde boş bir alan vardı; serseriler burada kâğıt oynarlardı. (Parallelo, Barselona'da ünlü Ramblas'a paralel bir caddedir. Çok geniş bu iki cadde arasında bir sürü dar, karanlık ve pis sokak Çin Mahallesi'ni oluşturur.) Bu serseriler çömelip oyunlar düzenler, oyun kâğıtlarını dört köşe bir kumaş parçası üstüne ya da toz toprak içindeki yere koyarlardı. Bir Çingene genci partilerden birini yönetiyordu; ben de cebimdeki birkaç santimi bu oyuna yatırdım. Kumarbaz değilim. Zengin kumarhaneler beni çekmez. Elektrikli avizelerle aydınlatılmış havadan sıkılırım. Kibar oyuncuların davranışlarındaki o aşırı yapmacıklı özgürlük midemi bulandırır; ayrıca toplar, ruletler, küçük atlar gibi makinelerin üzerinde etkili olma olanaksızlığı bana yılgınlık verir, ama ben serserilerin tozunu, pisliğini, ivecenliğini seviyordum. Öfkeden ya da cinsel istekten yıkılır durumda Java'nın üstüne eğilip, onun yastığın içine

çökmüş profilini görüyorum. Yüz çizgilerinin acısını, kasılmasını, ama aynı zamanda mutlu kaygısını çömelmiş, saçları darmadağınık çocukların o küçük suratlarında sık sık dikkatle izledim. Tüm bu topluluk kazanca ya da kayba yönelikti. Her kıç yorgunluktan ya da kaygıdan titriyordu. O gün hava fırtınalıydı. Bu genç İspanyollar'ın genç sabırsızlıklarına kendimi kaptırmıştım. Oynadım ve kazandım. Her koyuşta kazandım. Oyun sırasında bir tek söz bile etmedim. Zaten o Çingene genci tanımıyordum. Kurala göre, paramı cebime koyduktan sonra çekip gidebilirdim. Bu gencin öyle güzel bir yüzü vardı ki, ondan bu şekilde ayrılırken, sıcaktan ve sıkıntıdan bunalmış yüzünün ansızın üzgün bir hal alan güzelliğine saygısızlık ettim gibi geldi bana. Kibarca ona parasını geri verdim. Biraz şaşırarak parayı aldı ve yalnızca teşekkür etti.

— Merhaba Pépé, dedi oradan geçmekte olan kıvırcık saçlı, koyu esmer bir topal.

— Pépé, dedim kendi kendime. Adı Pépé. Ve uzaklaştım, çünkü küçük, zarif, neredeyse kadın eli gibi elini fark etmiştim. Ama bu hırsız, orospu, dilenci, ibne kalabalığı içinde ancak birkaç adım atmıştım ki, omzuma dokunulduğunu hissettim. Pépé'ydi. Oyunu bırakmıştı. Benimle İspanyolca konuştu:

— Adım Pépé, diyerek elini uzattı.

— Benim adım da Jean.

— Gel. İçmeye gidiyoruz.

Benden daha uzun boylu değildi. Daha önce, çömelmiş durumda olduğu sırada, yukarıdan gördüğüm yüzü bana daha az ezik göründü. Çizgileri daha inceydi.

— Bu, kız, diye düşündüm o narin elini anımsayarak. Onunla birlikteliğin beni sıkacağını sandım. Kazandığım parayla içki içmemize karar vermişti. Meyhane meyhane dolaştık; birlikte olduğumuz sürece de çok hoş davrandı. Gömleği yoktu, ama V şeklinde çok oyulmuş bir fanila giymişti; açık yerinden sağlam, başı kadar geniş boynu çıkıyordu. Gövdesini kımıldatmadan başını çevirdiğinde boynundaki kocaman bir kiriş geriliyordu. Bedenini zihnimde canlandırmaya çalıştım ve onun neredeyse kırılacak gibi ince ellerine karşın güçlü olduğunu varsaydım, çünkü butları pantolonu-

nun ince kumaşını dolduruyordu. Hava sıcaktı. Fırtına da çıkmıyordu. Çevremizdeki oyuncuların sinirliliği artıyordu. Fahişeler daha hantal görünüyorlardı. Toz ve güneş bizi eziyordu. Pek alkol almadık, daha çok limonata içtik. Gezgin satıcıların yanlarına oturup çok az konuştuk. Biraz bezginlikle hep gülümsüyordu Pépé. Bana hoşgörülü gibi görünüyordu. Acaba yüzünün hoşuma gittiğinden kuşkulanmış mıydı, bilmiyorum, ama hiç renk vermedi. Zaten ben de onun gibi biraz sinsice davranıyordum; orada gezinen iyi giyinmiş biri için her şeye hazır gibi bir halim vardı. Onun gibi gençtim ve Fransız'dım. Akşama doğru Pépé oyun oynamak istedi, ama katılmak için çok geçti, tüm yerler tutulmuştu. Oyuncular arasında biraz gezindik. Geçerken hafifçe fahişelere dokunduğumuzda onlarla alay ediyor, kimi zaman onlara çimdik atıyordu. Sıcak daha çok bastırmıştı. Gökyüzü sanki toprakla aynı düzeydeydi. Kalabalığın sinirliliği öfkelendirici olmaya başlamıştı. Bir oyun partisi seçmek için bir türlü karar veremeyen Çingene genci sabırsızlanıyor, cebindeki parasını karıştırıp duruyordu. Ansızın kolumu tuttu:

— Gel! dedi.

Beni yaşlı bir kadının işlettiği, biraz ötedeki, Parallelo'nun tek genel tuvaletine doğru götürdü. Bu apansız kararı karşısında şaşırıp sordum:

— Ne yapacaksın?

— Bekle beni.

— Neden?

Bana İspanyolca bir sözle yanıt verdi, ama anlamadım. Bunu ona söyledim; kahkaha atarak, iki santimi bekleyen yaşlı kadının karşısında mastürbasyon hareketi yaptı. Dışarıya çıktığında, yüzüne biraz renk gelmişti. Yüzü gülüyordu:

— Şimdi iyiyim. Hazırım.

Böylece, kimi oyuncuların önemli durumlarda rahatlamak için başvurdukları bir yolu öğrenmiş oldum. O boş alana geri döndük. Pépé bir grup seçti. Kaybetti. Geriye kalan tüm parasını kaybetti. Onu alıkoymaya çalıştım, ama çok geçti. Her zaman yapıldığı gibi, Pépé oyunu yöneten adamdan onun hesabına bir sonraki parti için kasadan ortaya para sürmesini istedi. Adam kabul etmedi. Bunun

üzerine, Çingene'nin kibarlığını oluşturan şey süt gibi kesildi, ekşidi ve daha önce hiç tanık olmadığım acımasızlıkta bir öfkeye dönüştü sanki. Kasadaki parayı çarçabuk aldı Pépé. Adam da bir sıçrayışta ayağa kalkıp ona tekme atmak istedi. Pépé ustaca sıyrıldı, bana parayı uzattı, ama bu parayı ancak cebime koymuştum ki, bıçağını çekip o esmer, iri yarı İspanyol'un kalbine sapladı. Adam yere düştü, esmerliğine karşın sarardı; kasıldı, kıvrandı ve tozların içinde can verdi. Birinin öldüğünü ilk kez görüyordum. Pépé gözden kaybolmuştu; ama, ölüden gözümü ayırıp başımı kaldırdığımda Stilitano'yu gördüm; ölüye hafifçe gülümseyerek bakıyordu. Güneş batmak üzereydi. Ölü ve insanların en güzeli olan o, bana dünyanın her yerinden gelmiş bir sürü denizci, asker, serseri ve hırsızın ortasında, aynı altın tozuna karışmış gibi görünüyorlardı. Dünya dönmüyordu, Stilitano'yu taşıdığı için güneşin çevresinde titriyordu. Ölümle ve aşkla aynı anda tanışıyordum. Bununla birlikte, bu saplantı çok kısa sürdü. Pépé'yle görülmüş olmaktan ve ölenin bir arkadaşının cebimdeki parayı almasından korktuğum için orada kalamazdım. Ne var ki ben bu yerden uzaklaşırken, belleğim bana görkemli görünen bu sahneyi tekrarlatıp yorumluyordu: "Esmer teni solgunlaşabilen, ölüm rengini alabilen olgun bir adamın hoş bir çocuk tarafından öldürülmesi ve bu olayın, kendisiyle biraz önce gizlice nişanlandığım uzun boylu sarışın delikanlı tarafından alaycı bir bakışla izlenmesi." Stilitano'ya şöyle bir göz atmış olmama karşın, onun o göz kamaştırıcı kaslarını, aralık ağzında yuvarladığı ve dudaklarının arasından, ağzını örtecek kadar yukarıdan aşağıya çekerek hareket ettirdiği, mayısböceği kurtçuğuna benzeyen, beyaz, ağır, yoğun tükürüğünü görmek için zamanım olmuştu. Toz içindeki ayakları çıplaktı. Bacakları mavi bezden, rengi atmış, eskimiş, yırtık pantolonunun içinde sıkışmıştı. Yeşil gömleğinin kolları yukarıya kıvrılmıştı ve bu kollardan biri kesilmiş, hafifçe inceltilmiş, dikilmiş ve derisinde hâlâ yumuşak, soluk, pembe bir yara izi görünen bileğinin üstündeydi.

*

Stilitano gülümseyip benimle alay etti.

— Benimle alay mı ediyorsun?

— Biraz, dedi.

— Öyleyse bundan yararlan.

Gözlerini faltaşı gibi açarak yine gülümsedi.

— Neden?

— Biliyorsun, güzel çocuksun ve herkesle alay edebileceğini sanıyorsun.

— Buna hakkım var, cana yakın biriyim ben.

— Emin misin?

Kahkahayı bastı.

— Eminim. Bu, kesin. Hem öyle cana yakınım ki, kimi zaman insanlar yakamı bırakmıyorlar. Benden ayrılmaları için onlara oyun oynamam gerekiyor.

— Nasıl bir oyun?

— Öğrenmek ister misin? Bekle, beni işbaşında göreceksin. Nerede kalıyorsun?

— Burada.

— Burada olmaz. Polis gelip arar. Önce buraya gelir. Gel benimle.

Salvador'a o gece otelde kalamayacağımı, Lejyon'dan eski bir arkadaşın bana odasını verdiğini söyledim. Sarardı. Ciddi üzüntüsü karşısında utandım. Vicdan acısı duymadan ayrılmak için ona hakaret ettim. Bunu yapabilirdim, çünkü beni taparcasına seviyordu. Üzgün, ama zavallı, güçsüz birine yaraşır öfkeyle dolu bakışına şu sözcükle yanıt verdim: "İbne." Beni dışarıda bekleyen Stilitano'nun yanına gittim. Oteli mahallenin en karanlık çıkmaz sokağındaydı. Burada birkaç gündür kaldığını söyledi. Kaldırıma bakan koridordan, bir merdivenle odalara çıkılıyordu. Odaya çıkarken sordu:

— Birlikte kalmamızı ister misin?

— Hoşumuza giderse.

— Haklısın. Daha iyi hallenip külleniriz.

Koridorun kapısında da:

— Kutuyu ver bana, dedi.

Şimdiden bir kibrit kutusunu paylaşıyorduk.

— Boş, dedim.

Küfürü bastı. Elimi tutup kendi sırtına attı, çünkü sağındaydım.

— İzle beni, dedi. Sessiz ol, merdivenin kulağı vardır.

Beni yavaş yavaş, basamak basamak götürüyordu. Artık nereye gittiğimizi bilmiyordum. Son derece çevik bir atlet beni gecenin içinde gezdiriyordu. Daha antik, daha Yunanlı bir Antigone beni dik ve karanlık bir tepeye tırmandırıyordu. Elim güven duyuyordu ve ara sıra bir kayaya, bir köke çarpmaktan ya da ayağımın yerden kesilmesinden utanıyordum.

Trajik bir gökyüzü altında geceleyin Stilitano elimi tuttuğunda, dünyanın en güzel görünümlü yerlerini baştan başa dolaşırdım. Ondan bana akan, beni rahatlatan bu akışkan madde ne tür bir şeydi? Bu tehlikeli kıyılar boyunca yürüdüm, iç karartıcı ovalara ulaştım, denizin sesini duydum. Ben ona dokunur dokunmaz, merdivende her şey değişiyordu: O, dünyanın efendisi oluyordu. Bu kısa anların anısı bana size dünyanın hiçbir zaman gitmeyeceğim bölgelerindeki soluk soluğa gezintileri, kovalamaları, kaçışları betimleme olanağı verecekti.

Beni kaçıran adamdı o; almış götürüyordu.

— Beni beceriksiz bulacak, diye düşündüm.

Ama o yine de kibarca, sabırla yardım ediyordu ve bana öğütlediği sessizlik, bu akşam ilk gecemizi büründürdüğü gizlilik, beni bir an onun bana karşı aşk duyduğuna inandırdı. Bina, Çin Mahallesi'nin tüm öteki binalarından ne fazla ne az kötü kokuyordu, ama çok kötü kokusu içimde her zaman yalnızca aşkın değil, sevecenliğin ve güvenin kokusu olarak da kaldı. Koku alma duygum Stilitano'nun kokusunu, koltuk altlarının kokusunu, ağzının kokusunu anımsayıp bana ansızın kaygı verici bir gerçeklikle yeniden duyurursa, bunların bana en çılgınca aşırılıklar yaptırabileceklerini sanıyorum. (Kimi zaman, akşamları, bir gence rastlayıp onunla odasına kadar gidiyorum. Benim serserilerim adı kötüye çıkmış, karanlık otellerde kaldıklarından, merdiven başında elimi tutup Stilitano kadar becerikliliklе bana yol gösteriyor.)

— Dikkat et.

Çok hoşuma giden bu sözü fısıltı halinde söylüyordu. Kollarımızın durumundan ötürü onun bedenine yapışıyordum. Bir an oynak kalçalarının hareketini duyumsadım. Saygı gereği, ondan biraz ayrıldım. İnce bir duvarla sıkı sıkıya sınırlandırılmış olarak çıkıyorduk yukarıya. Bu duvar, herhalde oteldeki orospuların, hırsızların, pezevenklerin ve dilencilerin uykularını içine sığdırıyordu. (Bugün ben çocuğu tarafından sevişmeye götürülen bir babayım.)

Dördüncü merdiven başındaki yoksul, küçük odasına girdim Stilitano'nun. Tüm solunum ritmim altüst oldu. Seviyordum. Paralelo barlarında Stilitano beni arkadaşlarıyla tanıştırdı. Çin Mahallesi halkı öylesine efemine doluydu ki onlardan hiçbiri benim erkeklerden hoşlandığımı anlamış gibi görünmedi. Stilitano ve ben, birlikte yaşamamız için gerekli geliri sağlayacak birkaç tehlikesiz soygun yaptık. Onunla aynı yerde kalıyor, onun yatağında yatıyordum, ama bu iri yarı oğlanda öyle tatlı bir utanma duygusu vardı ki, hiçbir zaman bedenini tüm çıplaklığıyla göremedim. Ondan büyük bir istekle beklediğim şeyi elde ediyordum; Stilitano benim gözümde çok hoş ve güçlü bir efendi olarak kaldı; ne var ki, ne gücü ne çekiciliği asker, gemici, serüven düşkünü, hırsız, katil gibi her çeşit erkeğe olan cinsel isteğimi doyurmadı. Erişilemez biri gibi kalıp, yukarıda saydığım, beni yıkan o erkeklerin temel göstergesi oldu. Dolayısıyla dürüst davranıyordum ona karşı. Kimi zaman kayışının tokasını takmamı isteyecek kadar haşin oluyor, bu sırada elim titriyordu. Hiçbir şey görmüyormuş gibi yapıp eğleniyordu. (İleride ellerimin özelliğinden ve bu titremenin anlamından söz edeceğim. Hindistan'da kutsal ya da iğrenç insan ve eşyaların "Dokunulmaz" olduklarını boşuna söylememişler.) Stilitano beni buyruğu altında tutmaktan mutluluk duyuyor, beni arkadaşlarına "sağ kolum" diye tanıştırıyordu. Gerçekten de kesik olan sağ eliydi. Onun elbette sağ kolu olduğumu kendimden geçerek kendi kendime yineliyordum. En güçlü organının yerini tutuyordum. Carmen Sokağı'ndaki orospular içinde metresi olup olmadığını bilmiyordum. İbneleri hor görmekte çok ileri gidiyordu. Böylece birkaç gün geçirdik.

Criolla'da olduğum bir akşam orospulardan biri bana çekip gitmemi söyledi. Bir gümrük kolcusu gelmişti, beni arıyordu. Bu, kuşkusuz, önce hoşnut edip, ardından pelerinini çaldığım adamdı. Ote-

le dönerek Stilitano'ya haber verdim. O da bana bu işi çözümleyeceğini söyleyip dışarıya çıktı.

Ben 19 Aralık 1910'da Paris'te doğmuşum. Sosyal Yardım Kurumu'nun koruduğu kimsesiz çocuklardan olduğum için, geçmişim hakkında başka bir şey öğrenmem olanaksızdı. Yirmi bir yaşıma geldiğimde bir nüfus cüzdanım oldu. Annemin Adı Gabrielle Genet'ymiş. Babam hâlâ bilinmiyor. Assas Sokağı'ndaki 22 numaralı evde dünyaya gelmişim.

— Öyleyse, kökenimle ilgili kimi bilgiler edinebilirim, dedim kendi kendime ve Assas Sokağı'na gittim. 22 numarada Doğumevi vardı. Bana bilgi vermeyi kabul etmediler. Morvan bölgesinde köylüler tarafından büyütülmüşüm. Fundalıklarda –özellikle de alacakaranlıkta, Gilles de Rais'nin yaşadığı Tiffauges yıkıntılarını ziyaretten dönüşümde– katırtırnağı* çiçeklerine rastladığımda, bu çiçeklere karşı derin bir yakınlık duyarım. Onlara ciddi ciddi, sevgiyle bakarım. Heyecanım tüm doğanın buyruğu altında gibi görünür. Dünyada tek başımayım ve kral olmadığımdan, belki de bu çiçeklerin perisi olmadığımdan emin değilim. Ben geçerken bana saygı gösteriyorlar, eğilmeden saygı gösteriyorlar, ama beni tanıyorlar. Benim onların canlı, hareketli, çevik temsilcisi, rüzgârı dize getiren kişi olduğumu biliyorlar. Onlar benim doğal amblemim; ama Gilles de Rais tarafından düzülmüş, katledilmiş, yakılmış çocukların, delikanlıların toz haline gelmiş kemikleriyle beslenen bu Fransa toprağında onlar benim köklerim.

Cévennes bölgesinin bu dikenli bitkisi** ile Vacher'nin o canice serüvenlerine katılıyorum. Kısacası, adını taşıdığım bu bitki sayesinde bitki dünyasına yakın oldum. Tüm çiçeklere acımadan, dikkatle bakabilirim; onlar benim ailemden. Onların aracılığıyla aşağı bölgelere ulaşırsam –ama ağaç görünüşlü eğrelti otlarına ve onların bataklıklarına, suyosunlarına inmek isterim– insanlardan daha da uzaklaşırım.***

---

* Genêt (Fr.) = Katırtırnağı, Genet (Fr.) = İspanyol atı. (ç.n.)

** Jean Cocteau tanıştığımız gün bana "İspanyol atım" diyerek seslendi. Bu ülkenin beni ne hale koyduğunu bilmiyordu.

*** Botanikçiler kanatlı katırtırnağı adını verdikleri bir katırtırnağı türü de biliyorlar.

Uranüs gezegeninde hava öyle ağırmış ki, eğrelti otlarının yerde toprakların üstüne yayıldıkları, hayvanların gazların ağırlığıyla ezilip yerde süründükleri söylenir. Her zaman karınları üstünde olan bu alçalmış varlıklara karışmak isterim. Eğer ruh göçü oturacak yeni bir yerimin olmasına izin verirse, bu kahrolası gezegeni seçerim. Orada benim soyumdan kürek mahkûmlarıyla otururum. Çiçek yapraklarının siyah, bataklık sularının yoğun ve soğuk olduğu karanlıklarda, korkunç sürüngenler arasında sonsuz ve mutsuz bir ölümü sürdürürüm. Uyku bana yasaklanacaktır. Tam tersine, gitgide daha uyanık durumda, gülümseyen timsahların iğrenç dostluğunu kabul ederim.

Hırsız olmaya yaşamımın belli bir döneminde karar vermedim. Tembellik ve hayalperestlik yüzünden Mettray Islahevi'ne düştüm. Burada "yirmi bir"ime kadar yatmam gerekiyordu. Kaçtım. Gönüllü primi almak için beş yıllığına gönüllü asker yazıldım. Birkaç gün sonra zenci subaylara ait birtakım valizleri alarak kaçtım.

Bir süre hırsızlıkla geçindim, ama para karşılığında erkeklerle yatmak tembelliğime çok daha uygundu. Yirmi yaşındaydım. Demek ki, İspanya'ya geldiğimde askerliği tanımıştım. Üniformanın ciddiliği, insanlardan uzak kalmaya zorlaması, askerlik mesleğinin kendisi bana biraz huzur ve –askerliğin toplumun *dışında* olmasına karşın– kendime güven verdi. Doğal olarak aşağılanmış çocukluk durumum birkaç ay için biraz yumuşadı. Sonunda insanlar tarafından kabul edilmenin hoşluğunu yaşadım. İspanya'daki yoksul yaşamım bir tür küçülme, alçalma, utanç içinde düşmeydi. Düşmüştüm. Askerlikte kaldığım sürece, kastları doğuran katı erdemlerin buyruğu altında tam bir asker olmamıştım (eşcinsellik beni dışlatmaya yeterdi), ama ruhumda gizli bir çalışma hâlâ sürüyordu. Bu çalışma bir gün ortaya çıktı. Beni hainlere hayran bırakan, bana onları sevdiren, benim de can attığım, belki onların ahlâksal yalnızlıklarıydı. Bu yalnızlık düşkünlüğü gururumun göstergesi; gurur da gücümün belirtisi, onun kullanılışı ve bu gücün kanıtıydı; yoksa dünyanın en sağlam bağlarını, yani aşk bağlarını koparmış olurdum. Ve bu aşkı yıkmak için yeterince güç alabileceğim az mı aşk gerekirdi! Soyduğum birinin büyük üzüntüsüne ilk kez (en azından

ben öyle sanıyorum) alayda tanık oldum. Askerleri soymak, ihanet etmek demekti, çünkü malını çaldığım askere beni bağlayan aşk bağlarını koparmış oluyordum.

Plaustener yakışıklı, güçlü ve kendine güvenen biriydi. Eşyalarının içine bakmak için yatağının üstüne çıktı, ama bir çeyrek saat önce çalmış olduğum yüz franklık kâğıt parasını bulamadı orada. Jestleri bir palyaçonun jestlerine benziyordu. Şaşkındı. En alışılmamış zula yerleri düşünüyordu: İçinden biraz önce yemek yediği sefertası, saç fırçası torbası, yağ kutusu gibi. Gülünçtü. Şöyle diyordu:

— Deli değilim, onu buraya koymuş olamam ya, değil mi?

Deli olmadığına inanmayıp, orayı burayı arıyor, hiçbir şey bulamıyordu. Gerçeklik karşısında umudunu yitirmeyip boyun eğmiyor, yatağına uzanıyor, ama hemen yeniden kalkıp daha önce baktığı yerlerde parasını arıyordu. Kaslarının gücünden emin, butları üstüne sağlamca oturmuş erkek gerçekliğinin parçalandığını, ezilip toz haline geldiğini, ona şimdiye kadar hiç sahip olmadığı bir hoşluk verdiğini, onun sert köşelerini aşındırdığını görüyordum. Bu sessiz değişime tanıktım. İlgilenmiyormuş gibi yapıyordum. Bununla birlikte, kendine güvenen genç asker bu bilgisizliğiyle bana öyle acınacak gibi göründü ki, bilmediği bir kötülük karşısındaki –bu kötülüğün onu ilk kez şimdi kurban seçerek kendini göstermeye cesaret edeceğini düşünmediği için– korkusu, neredeyse şaşkınlığı ve utancı az kalsın beni on altıya katlayıp çamaşır kurutma yerinin yanında, kışla duvarında bir yarığın içine sakladığım o yüz frangı geri verdirecek kadar duygulandıracaktı. Soyulmuş bir insanın görünüşü iğrençtir. Çevresindeki soyulmuş insanların hali hırsıza küstahça bir yalnızlık duygusu verir. Kuru bir tonla şöyle söylemek cesaretini buldum:

— Şu halin hiç de hoş değil. Sanki ishal olmuşsun. Kenefe git, sifonu da çek.

Bu düşünce beni kendimden kurtardı.

Tuhaf bir hoşluk duydum, bir tür özgürlük beni hafifletiyor, yatağın üstüne uzanmış bedenime olağanüstü bir çeviklik veriyordu. İhanet bu muydu acaba? Sevgi dolu yaradılışımın beni ittiği bu iğ-

renç arkadaşlıktan şiddetle kopmuştum ve bundan dolayı büyük bir güç duymanın şaşkınlığı içindeydim. Askerlikle ilişkimi kesmiştim, dostluk bağlarını koparmıştım.

"Licorne* ve Kadın" adı verilen duvar halısı burada anlatmaya kalkışmayacağım nedenlerle beni altüst etti. Ama Çekoslovakya'dan Polonya'ya giderken sınırı geçtiğimde vakit öğlen, mevsim yazdı. Sınır çizgisi, bir olgunlaşmış çavdar tarlasının ortasından geçiyordu; tarlanın sarı rengi Polonyalı gençlerin saçlarıyla aynı renkteydi; Polonya'nın biraz tereyağı gibi yumuşaklığı vardı burada; bu ülkenin tarih boyunca daima yaralı ve şikâyetçi olduğunu biliyordum. Benim gibi Çek polisinin yurt dışına sürdüğü bir çocukla birlikteydim, ama onu çabucak gözden kaybettim; belki bir koruluğun ardında yolunu şaşırmış ya da beni bırakmak istemişti. Ortadan yok olmuştu. Polonya tarafında çavdar tarlası boyunca uzanan kımıltısız kayın ağaçlarıyla kaplı bir orman vardı. Çekoslovakya tarafındaysa bir köknar ormanı bulunuyordu. Uzun süre kenarda çömelip bu tarlanın neyi barındırdığını, içinden geçersem çavdarların gizlediği hangi gümrükçülerle karşılaşacağımı kendi kendime sormayı ihmal etmedim. Görünmeyen tavşanlar koşuşuyorlardı herhalde burada. Kaygılıydım. Öğleyin, tertemiz bir gökyüzünün altında, tüm doğa bana sorduğu bilmeceyi tatlılıkla önüme getiriyordu.

— Bir şey olacaksa, diyordum kendi kendime, ancak o tek boynuzlu masal hayvanı ortaya çıkar. Böyle bir an ve böyle bir yer ancak böyle bir hayvanı doğurabilir.

Sınır geçerken her zaman duyduğum korku ve bir tür heyecan, yakıcı öğle güneşi altında ilk olağanüstülüğü yaratıyordu. Bu altın sarısı çavdar denizine suya dalar gibi rasgele daldım. Çavdarların arasından ayakta geçtim. Mavilik, altın sarısı bir tarla, güneş ve ormanların doğal armasına sahip biri olduğumdan emin halimle korkusuzca, ağır ağır ilerliyordum. İçinde yer aldığım bu renkli imge, renkli Polonya imgesiyle karışıyordu.

"Beyaz kartal bu öğle göğünde görünmeden süzülmeli!"

* Licorne: At vücutlu, at ya da geyik başlı ve alnının ortasında tek boynuzu olan bir masal hayvanı. (ç.n.)

Kayın ağaçlarına ulaştığımda Polonya'daydım. Başka türden, büyüleyici bir şey sorulacaktı bana birazdan. "Licorne ve Kadın" benim için öğleyin bu sınırı geçişin yüce ifadesidir. Özellikle gece dolaştığım Fransa kırları çoban katili Vacher'nin hayaleti ile dopdoluyken korku sayesinde, gündüzün, doğanın gizi karşısında bir heyecan yaşamıştım. Bu kırlarda yürüdüğüm sırada içimden akordeonla herhalde onun çaldığı havaları dinliyor ve zihnimden çocukları, gelip kendilerini boğazlayacak o katilin ellerine teslim olmaya çağırıyordum. Bununla birlikte, korkmuş ve büyülenmiş, tutsağı olduğum durumların, rastlantıların ya da masal hayvanlarının içimde kendiliğinden doğmasına yol açan doğanın, beni yaşamımın hangi dönemine doğru kaygılandırmaya başladığını size anlatmaya çalışmak için bundan söz ettim.*

Sınırları geçişim ve bu geçişin bana verdiği heyecan, içine girdiğim ulusun özünü herhalde doğrudan kavramamı sağlayacaktı. Bir ülkenin içine girmekten daha çok, bir imgenin içine giriyordum. Elbette bu imgeye sahip olmak istiyordum, ama onun üstünde etki yapmak da istiyordum. Askerlik çarkını, bu imgeyi en iyi anlatan şey olduğu için, bozmak istiyordum. Yabancı için casuslıktan başka çare yoktur. Temel niteliği dürüstlük –ya da bağlılık– olması gereken bir kurumu ihanet yoluyla kirletmek kaygısı da belki buna karışıyordu. Belki de kendi ülkemden daha çok uzaklaşmak istiyordum. (Yaptığım açıklamalar kendiliğinden aklıma geliyor, benim durumum için geçerliymiş gibi görünüyorlar. Yalnızca benim durumum için kabul edilecekler.) Ne olursa olsun, demek istiyorum ki, büyüye olan doğal eğilimim sayesinde (bu eğilim doğa karşısında duyduğum heyecanla yoğunlaşmış, insanların kabul ettiği bir güçle donanmış olduğundan), ahlâk kurallarına göre değil; casusu kaygılı, görünmez, ama güçlü bir kişi yapan romanesk bir estetikle yüklü kimi yasalara göre davranmaya hazırdım. Kısacası, kimi durumlarda, böyle bir saplantı, gitmem için hiçbir şeyin beni zorlamadığı bir ülkeye girişimi haklı gösteren pratik bir nedendi. Elbette komşu bir ülkeden kovulmam dışında.

* Yazmış olduğuma şaştığım ilk dize şudur: "Kesilmiş solukların hasatçısı." Yukarıda yazdığım şey bana bunu anımsatıyor.

Doğa karşısında duygulanmam dolayısıyla casusluktan söz ediyorum, ama Stilitano tarafından terk edildiğimde, bu düşünce bir destek, bir avunma gibi, yalnızlığın ve yoksulluğun beni yürütmeyip uçurduğu toprağınızda demir atmak gibi geldi bana. Çünkü ben öyle yoksulum ki, hem de daha önce o kadar çok hırsızlıkla suçlanmıştım ki, bir odadan ayaklarımın ucuna basa basa adamakıllı hafif bir biçimde ve soluğumu tutarak çıkarken, perdelerin ya da duvar örtülerinin yuvalarını da sökerek birlikte götürmediğimden bugün bile hâlâ emin değilim. Stilitano'nun askeri gizler konusunda ne derece bilgisi vardı ve Lejyon'da bir albayın bürosunda neler öğrenmişti, bilmiyorum. Ama casusluk yapmayı düşünmüştü. Ne bundan elde edebileceğimiz yararın, hatta ne de işin tehlikesinin benim üzerimde çekiciliği yoktu. Yalnızca ihanet düşüncesinin kendini bana giderek daha fazla kabul ettiren bir gücü vardı.

— Kime satacağız bunları?

— Almanya'ya.

Ama birkaç saniye iyice düşündükten sonra seçimini yaptı:

— İtalya'ya.

— Ama sen Sırp'sın. İtalyanlar sizin düşmanınız.

— Ne fark eder?

Bu serüveni sonuna kadar götürseydik, içine düştüğüm iğrençlikten bu sayede biraz olsun kurtulacaktım. Casusluk devletlerin o denli utanç duydukları bir yöntemdir ki, onlar bunun utanç verici yanını soylulaştırırlar. Bu soyluluktan yararlanabilirdik. Bizim durumumuzda ihanetin söz konusu olması dışında. Daha sonra İtalya'da tutuklandığımda subaylar beni sınırlarımızın korunması konusunda sorguya çektikleri sırada itiraflarımı doğrulayacak bir diyalektik keşfetmeyi becerdim. Şimdiki durumda Stilitano bana omuz verebilirdi. Bu açıklamalarla ancak korkunç bir felaketin yaratıcısı olmayı isteyebilirdim. Stilitano ülkesine ihanet edebilirdi, ben de Stilitano'ya olan aşkım yüzünden kendi ülkeme ihanet edebilirdim. Size ileride Java'dan söz ettiğimde, onda Stilitano'nun özelliklerinin aynısını, neredeyse aynı yüzü bulacaksınız; bir üçgenin iki kenarının gökteki paralaksta buluşmaları gibi, Stilitano ve

Java da hiçbir zaman sönmeyen bir yıldızla, Marc Aubert'le* buluşmaya giderler.

Eğer gümrük kolcusundan çalınan o mavi kumaştan pelerin, yasayla yasadışının, biri ötekinin altında gizlenerek, ama biraz nostaljiyle kendi karşıtının gücünü hissederek iç içe geçtiği bir sonucun bir tür önsezisini bana önceden vermişse, Stilitano'ya da, sürdürülen günlük yaşamda daha az tinsel ya da daha az etkili, ama daha derin, daha iyi kullanılan bir serüven için olanak sağlayacaktı. Henüz ihanet söz konusu olmayacaktı. Stilitano bir güçtü. Bencilliği, doğal sınırlarını belirliyordu. (Stilitano *benim için* bir güçtü.)

Gece geç vakit içeriye girdiğinde bana her şeyin ayarlanmış olduğunu söyledi. O gümrük kolcusuna rastlamıştı.

— Seni rahat bırakacak. Bu iş bitti. Eskisi gibi dışarıya çıkabileceksin.

— Ya pelerin?

— O bende kalıyor.

O gece benim elbette dışında kaldığım tuhaf bir bayağılık ve baştan çıkarma karışımının meydana geldiğini sezmiştim, ama ona daha fazla bir şey söylemeye cesaret edemedim.

— Haydi bakalım!

Sağlam elinin bir hareketiyle bana soyunmak istediğini işaret etti. Öteki akşamlarda olduğu gibi, üzüm salkımını çıkarmak için diz çöktüm.

Tanelerinin dışı ince selülozdan, içi pamuk dolu o yapay üzüm salkımlarından birini pantolonun içine iğneyle tutturmuştu. (Taneler bir tür yeşil erik büyüklüğündeydi ve o dönemde kibar hanımlar bu ülkede bu salkımları geniş kenarlı hasır şapkalarına takıyor-

* Bu yüz, 1936 yılına doğru birlikte çalıştığım, o da bir hırsız olan Rasseneur'ün yüzü ile de karışıyor. "Détective" adlı haftalık dergiden onun sürgün cezasına çarptırıldığını öğrendim; aynı hafta, yazarlar, verdikleri bir dilekçeyle, benim aynı cezadan affımı Cumhurbaşkanından istiyorlardı. Rasseneur'ün mahkemedeki resmi ikinci sayfadaydı. Gazeteci, alay ederek, onun sürgüne gönderilmekten pek mutlu göründüğünü ileri sürüyordu. Bu, beni şaşırtmadı. Santé hapishanesinde küçük bir kraldı o. Riom ve Clairvaux'da önemli bir kişi, şef oldu. Sanıyorum, Nantes'lıydı. Eşcinselleri de soyuyordu. Bir arkadaştan, kurbanlarından birinin onu "kaza" süsü verip ezmek için Paris'te uzun süre aradığını öğrendim. Şu eşcinsellerin de ne korkunç öç alma biçimleri var!

lar, böylece şapkalarının kenarları aşağıya doğru eğiliyordu.) Criolla'da ne zaman bu şişkinliğe şaşan bir eşcinsel, elini Stilitano'nun pantolonunun önüne dokundursa, parmakları bu nesneyle karşılaşınca ürküyor, bunun onun gerçek hazinesinin bir salkımı, üstünde komik bir biçimde çok fazla meyve bulunan bir dalı olmasından korkuyordu.

Criolla yalnızca bir eşcinseller yuvası değildi. Kadın giysisi giymiş birtakım oğlanlar burada dans ediyorlardı; ama kadınlar da vardı. Orospular pezevenklerini ve müşterilerini buraya getiriyorlardı. Stilitano eşcinsellere hakaret etmese daha çok para kazanırdı. Onları küçümsüyordu. O üzüm salkımıyla, onların öfkelenmeleri karşısında eğleniyordu. Bu oyun birkaç gün sürdü. Kısacası, mavi pantolonuna bir çengelli iğneyle tutturulmuş salkımı çıkardım, ama her zamanki gibi ve gülerek (çünkü bu çıkarma işi sırasında kahkahayı basıp eğleniyorduk) onu şöminenin üstüne koyacak yerde, ellerimin içinde tutup üstüne yanağımı koymaktan kendimi alamadım. Stilitano'nun yüzü, üstümde, çok çirkin bir hal aldı.

— Bırak şunu, pis herif! dedi.

Pantolonunun önünü açmak için çömelmiştim, ama Stilitano'nun öfkesi, her zamanki yürekten çabam yeterli olmamış gibi, bana diz çöktürdü. Bu, istemesem de, onun karşısında zihnimde aldığım pozisyondu. Artık kıpırdamıyordum. Stilitano iki ayağı ve o tek yumruğuyla bana vurdu. Kaçabilirdim, ama orada kaldım.

— Anahtar kapının üstünde, diye düşündüm. Bana öfkeyle vuran bacaklarının oluşturduğu dik açı arasından, anahtarı kilidin içinde görüyordum ve kendimi celladımla birlikte içeriye kapamak için onu iki kez çevirmek isteyebilirdim; nedeniyle o denli oransız olan öfkesini anlamaya çalışmadım, çünkü psikolojik nedenleri aklım pek almıyordu. Stilitano'ya gelince, o günden sonra üzüm salkımını bir daha takmadı. Sabaha doğru odaya ondan önce girmiş, onu bekliyordum. Sessizlik içinde, eksik olan camın yerine pencereye takılı sararmış gazete kâğıdının gizemli hışırtısını dinliyordum.

— Etkileyici, dedim kendi kendime.

Birçok yeni sözcük keşfediyordum. Odanın ve yüreğimin ses-

sizliği içinde Stilitano'yu beklerken bu hafif gürültü beni kaygılandırıyordu, çünkü anlamını buluncaya kadar kaygı verici kısa bir an geçiyordu. Bu zavallının odasında kim –ya da ne– böylesine kısa sürecek biçimde kendisini belli ediyordu?

— Bu, İspanyolca basılmış gazete, diyordum hâlâ kendi kendime. Çıkardığı gürültüyü anlamamam normal. Bunun üzerine kendimi adamakıllı sürgünde hissediyordum ve sinirliliğim –başka sözcüklerin yokluğunda– şiir adını vereceğim şeye beni açık kılıyordu.

Şöminenin üstünde duran üzüm salkımından tiksiniyordum. Stilitano bir gece kalkıp onu tuvalete attı. Oysa onun, üstünde taşıdığı sürece, Stilitano'nun güzelliğine zararı dokunmamıştı. Tam tersine, akşamları, biraz rahatsız ettiği bacaklarına hafif bir eğiklik vermiş, adımlarında biraz yuvarlaklaşmış, tatlı bir sıkıntıya yol açmıştı ve Stilitano yanımda, önümde ya da ardımda yürürken, salkımı hazırlayan benim ellerim olduğu için, çok hoş bir heyecan yaşıyordum. Bu salkımın aldatıcı gücü sayesinde, hâlâ öyle sanıyorum, Stilitano'ya bağlanmıştım. Bu bağ ancak bir gün dansingde bir gemiciyle dans ederken elimi rasgele onun boynundan içeriye soktuğumda koptu. Görünüşte çok masum olan bu jest herhalde kaçınılmaz bir etkiyi açığa vurmuştu. Genç adamın doğrudan sırtına koyduğum elim, gemicilerdeki o yürek temizliği belirtisinin altına tatlı ve saygılı bir biçimde gizlendiğinin farkındaydı; kendi çarpışını hissediyordu ve Java'nın da kanat çırptığına inanmaktan kendini alamıyordu. Java'dan söz etmek için vakit henüz çok erken.

Çok tedbirli davranıp, bu gizemli salkım bannağıyla ilgili bir yorum yapmayacağım, ama Stilitano'yu kendinden nefret eden bir oğlancı olarak görmek hoşuma gidiyor.

— Kendisini arzulayanları bile şaşırtmak, incitmek, tiksindirmek istiyor, diyorum kendi kendime onu düşündüğümde. Onu, daha kesin bir şekilde anımsadığımda, bana çok büyük yarar sağlayabilecek şu düşünce beni daha çok allak bullak ediyor: Stilitano o en soylu yeri için –orasının harika olduğunu biliyorum– yapma bir yara satın almıştı; amacı kesik elini küçümsenmekten kurtarmaktı. Böylece, çok kaba bir oyun nedeniyle yeniden dilencilerden ve onların mutsuzluklarından söz ediyorum. Kendini belli eden ve de

unutturan gerçek ya da yapmacık bir fiziksel acının gerisinde daha gizli bir ruhsal acı bulunur. Gizli yaraları sayıyorum:

Bozuk dişler
Çok pis kokan soluk
Kesik el
Ayak kokusu vb.

Bunları gizlemek ve gururumuzu uyandırmak için de:

Kesik elimiz
Patlamış gözümüz
Tahta bacağımız vb. vardı.

Düşüklüğün belirtilerini taşıdığınız sürece düşüksünüzdür ve hileciliği bilmenin pek az yararı olur. Yalnızca yoksulluğun gerektirdiği gurur kullanıldığı için, en iğrenç yaraları besleyerek acıma uyandırıyorduk. Sizin mutluluğunuzun bir kınaması oluyorduk.

Bu sırada Stilitano'yla ben yoksulluk içinde yaşamaktaydık. Birkaç oğlancı sayesinde biraz para kazandığımda, öylesine gururlanıyordu ki, nedeni ve başlıca sırdaşı olduğum övüngenliği yüzünden mi acaba belleğimde büyük değil o, diye kimi zaman kendi kendime soruyordum. Aşkının niteliği ondan erkekliğini kanıtlamasını istiyordu. Yırtıcılığın karanlığa boğup ardından aydınlattığı harika bir yırtıcı hayvan gibiyse, o zaman bu yırtıcılığa yaraşır oyunlara girişmeliydi. Onu hırsızlığa ittim. Birlikte bir dükkân soymaya karar verdik. Kapının yanından çok ihtiyatsızca geçirilmiş telefon hattını kesmek için bir penseye gereksinim vardı. Barcelona'daki birçok mağazadan, içinde nalbur eşyası reyonu bulunan birine girdik.

— Benim bir şey çaldığımı görürsen, kımıldamamaya çalışacaksın.

— Ne yapacağım?

— Hiçbir şey. Gözleyeceksin yalnızca.

Stilitano'nun ayaklarında beyaz espadriller vardı. Mavi bir pantolon, haki renk bir gömlek giymişti. Önce hiçbir şey dikkatimi çekmedi, ama dışarıya çıktığımızda gömleğinin cep kapağında dişlerinden asılı duran, âdeta hem kaygılı hem de dingin, bir tür ufak kertenkele görünce şaşırdım. Bu, gereksinim duyduğumuz pensey-

di. Stilitano onu biraz önce çalmıştı.

— Maymunları, erkekleri ve kadınları büyülesin, bunu anlıyorum, diyordum kendi kendime, ama o yaldızlı kaslarından, bukleleriinden, bu sarışın amberden kaynaklanıp eşyaları da kendine çeken bu manyetizmanın niteliği ne olabilir? Bundan kuşku duymuyordum, eşyalar ona boyun eğiyorlardı. Yani Stilitano eşyaları anlıyordu. Çeliğin niteliğini, pense denen o karartılmış özel çelik parçasının niteliğini öyle iyi biliyordu ki, bu nesne, yorgunluk derecesinde, uysal, tutkun haliyle onun gömleğinde asılı duruyordu; Kumaşı zayıf çeneleriyle çaresizce ısırarak onu, düşürmemek için, gömleğine asmayı başarmıştı Stilitano. Bununla birlikte, beceriksizce bir hareket yüzünden öfkelenen bu eşyaların onu yaraladıkları da oluyordu. Stilitano kimi yerlerini kesiyordu, parmaklarının uçları zarif bir biçimde kesikti, tırnakları ezik ve siyahtı, ama bu onun güzelliğine bir şey katıyordu. (Batmak üzere olan güneşin koyu kırmızı renkleri, diyor fizikçiler, içinden yalnızca kısa dalgaların geçtiği daha büyük bir hava yoğunluğundan kaynaklanır. Öğleye doğru gökyüzünde hiçbir şey olmazken, böyle bir görünüş bizi daha az etkilerdi, çünkü bu harika görüntü, akşamları, günün en dokunaklı anında, güneş, *batarken*, gizemli bir yazgıyı sürdürmek üzere yok olduğunda, belki de öldüğünde meydana geliyor. Belli bir fiziksel olayın gökyüzüne bunca görkem vermesi ancak imgelem için en coşturucu anda, yıldızların en parlak olanının battığı anda gerçekleşebilir.) Her gün kullanılan eşyalar Stilitano'yu güzelleştirecekler. Onun korkaklıkları bile sertliğimi yumuşatıyor. Tembelliğini seviyordum. Bir kap için dendiği gibi, akıtıyordu. Penseye sahiptik, ama o bu işten vazgeçer gibi oldu.

— Çevrede bir köpek olabilir.

Zehirli bir biftek verip onu ortadan kaldırmayı düşündük.

— Zenginlerin köpekleri her şeyi yemez.

Stilitano ansızın Çingeneler'in o pek ünlü yöntemini anımsadı: Hırsızın aslan yağı sürülmüş bir pantolon giydiğini söylerler. Stilitano aslan yağının bulunamayacağını biliyordu, ama bu düşünce onu kışkırtıyordu. Sustu. Kuşkusuz, gece, ayağında yağdan kaskatı kesilmiş bir pantolon, bir korulukta av beklerken görüyordu ken-

disini. Aslan gibi güçlüydü; savaş, kazık, şiş ve mezar için hazırlanmış olduğundan da, elbette bir vahşiydi. Yağdan ve imgelemden oluşmuş zırhı içinde harikaydı. Kendisi de Çingene'nin gücü ve yürekliliğiyle donanmış olmanın güzelliğinin farkında mıydı, böylece kabilenin gizlerini öğreneceğini düşünerek bunun tadını çıkarıyor muydu, bilmiyorum.

— Çingene olmak hoşuna gider miydi? diye sordum ona bir gün.

— Benim mi?

— Evet.

— Hoşuma gitmezdi diyemem, ancak bir göçebe arabasında yaşamak istemezdim.

Kimi zaman düş görüyordu. Taş kesilmiş zırhının altından sevgimin birazının geçeceği çatlağı keşfettiğimi sandım. Yanında duvarları, dar sokakları, bahçeleri gözleyerek, çitleri aşarak, hırsızlık yaparak gerçek bir sarhoşluğu yaşayabilmem olanaksızdı, çünkü gece serüvenlerine karşı çok az düşkünlüğü vardı. Bu konuda hiçbir ciddi anım yok. Fransa'da Guy ile yaptığımız soygunu ayrıntılı bir biçimde açıklayacağım:

(Geceyi ve B.deki Crédit Municipal'in terk edilmiş bürolarına girme zamanını bekleyerek, gereksiz eşyaların konduğu küçük odaya kapandığımızda, Guy bana ansızın içine kapalı, giz vermeyen biri gibi göründü. Nerede olursa olsun hafifçe dokunulabilecek, dirsek vurulabilecek herhangi bir çocuk değildi artık; bir tür ölüm meleği olmuştu. Gülümsemeye çalışıyor, hatta ansızın sessizce gülmeye başlıyordu, ama kaşları çatılıyordu hemen. İçinde bir haydut, bir canavar gizliydi bu ibnenin; buradan, eğer biri işini bozmaya cesaret ederse, her şeyi yapmaya, önce öldürmeye hazır, kararlı, korkunç bir oğlan çıkardı. Gülüyordu ve gözlerinin içinde bana karşı bir öldürme isteği okuduğumu sanıyordum. Bana baktıkça, ona karşı kendini göstermeye kararlı aynı isteği benim gözlerimin içinde okuduğunu daha çok duyumsuyordum. Bunun üzerine geriliyordu. Bakışları daha da sertleşiyor, şakakları madeni bir görünüm alıyor, yüz kasları daha da çirkinleşiyordu. Karşılık olarak ben de

onun gibi sertleşiyordum. Birtakım saldırı araçları ayarlıyordum. Onu gözlüyordum. Bana öyle geliyordu ki, bu sırada içeriye birisi girse, birimizin ötekinin korkunç kararına karşı koymasından korkarak, kuşkulandığımız için birbirimizi öldürürdük.)

Stilitano'yla, her zaman birlikte olarak, başka soygunlar da yaptım. Bir gece bekçisi tanıdık; adam bize bilgi veriyordu. Onun sayesinde uzun süre yalnızca soygunla geçindik. Bu hırsız yaşamının yürekliliği –ve ışığı– eğer yanımdaki Stilitano bunun kanıtı olmasaydı hiçbir anlam taşımazdı. Yaşamım insanlara göre çok güzeldi, çünkü güzelliği lüks düşüncesinden kaynaklanan bir dostum vardı. Çok değerli bir nesnenin, dostluğun mucizesiyle bana ait olan bir nesnenin bakımını sağlaması, onu cilalaması, parlatması gereken bir uşaktım.

— Ben sokakta yürürken en zengin ve en güzel senyorita belki beni kıskanır, diye düşünüyordum. Hangi şakacı prens, yırtık pırtık giysiler içindeki hangi prenses yayan yürüyebilir ve böyle yakışıklı bir sevgiliye sahip olabilir? diye sorardı herhalde kendi kendine bu senyorita.

Bu dönemden heyecanla söz ediyorum ve bu dönemi kutsuyorum, ama büyüleyici sözcükler, yani zihnimde anlamdan çok büyü yüklü sözcükler bana kendilerini öneriyorlarsa, belki, dile getirdikleri yoksulluk da –bu yoksulluk benim de yoksulluğumdu– büyü kaynağı, demektir. Bu dönemi, en soylu şeylerin adlarıyla yazarak, yeniden saygınlığına kavuşturmak istiyorum. Benim zaferim söze dayalıdır ve bu zaferi sözcüklerin görkemine borçluyum, ama bana böyle seçimler yapmayı öğütleyen yoksulluğu da şükranla anıyorum. Stilitano'nun yanında yaşamak zorunda olduğum dönemde, ahlâksal düşüklüğü arzulamayı bıraktım, bunun göstergesi olması gereken şeylerden, bitlerimden, yırtık pırtık giysilerimden ve kirimden tiksiniyordum. Belki Stilitano'ya, korkusuzca bir eyleme gerek kalmadan kendisini kabul ettirmesi için yalnızca gücü yetiyordu; bununla birlikte, ikimizin de iki zavallı hırsız olduğumuzu bildiğim sırada, orospuların ve heriflerinin hayran bakışlarıyla onun gölgesinde (onun bir zencinin karanlık olması gereken gölge-

si gibi karanlık gölgesi benim sarayımdı) karşılaşmak benim için hoş olsa da, onunla daha parlak bir biçimde yaşamak isterdim. Onu gitgide daha tehlikeli serüvenlere sürüklüyordum.

— Bize bir tabanca gerek, dedim.

— Kullanabilecek misin?

— Seninle birlikte olunca, bir herifi temizlemeye cesaret edebilirim.

Onun sağ kolu olduğum için, bu işi ben yapmalıydım. Ama ben ciddi buyrukları yerine getirdiğim ölçüde, bu buyrukları veren kişiyle içlidışlılığım artıyordu. O ise gülümsüyordu. Bir çete (haydutlar topluluğu) içinde yüreklilik gösterenler delikanlılarla eşcinsellerdir. Tehlikeli işlerin kışkırtıcıları onlardır. Verimi sağlayan itici güç rolünü oynarlar. Erkeklerin gücü, kıdemlilerin yaşı, otoritesi, dostluğu ve varlığı onların gücünü artırır, onlara güven verir. Erkekler yalnızca kendilerine bağlıdırlar. Kendi kendilerinin gökyüzüdürler ve zayıflıklarını bilerek duraksarlar. Benim özel durumuma uygulandığında, bana öyle geliyordu ki, erkekler, yani sertler, dişi bir sisin soyundan geliyorlardı, kendimi daha sağlam bir bütün gibi daha çok hissetmek için bu sisin içinde kaybolmak da hoşuma giderdi.

Tavırlarımdaki belirgin farklılık, daha sağlam adım atışım, bana başarımı, bağımsız alanda yükselişimi kanıtlıyorlardı. Stilitano'nun yanında bir dükün ardından yürür gibi yürüyordum. Onun sadık, ama kıskanç köpeğiydim. Yüzümde gurur okunuyordu. Ramblas'ta, bir akşam, bir kadınla oğluna rastladık. Oğlan güzeldi, belki on beş yaşında vardı. Gözlerim sarı saçlarına takıldı. Yanından geçmiştik, ama başımı çevirip baktım. Oğlan oralı olmadı. Stilitano da kime baktığımı öğrenmek için başını çevirip baktı. İşte annesi, Stilitano'yla ben, tam da oğluna dikkatle baktığımız sırada, ona sarıldı, ya da o annesine sarıldı. Kadın herhalde tanımıyor olsa da bizim bakışlarımızdan korumak istiyordu oğlunu. Stilitano'yu kıskandım, bana öyle geliyordu ki onun yalnızca bir baş hareketini bu anne, arkası dönükken bile, bir tehlike olarak algılamıştı.

Stilitano'yu Parallelo'daki bir barda beklediğim bir gün (bu bar o zamanlar tüm Fransız sabıkalıların randevu yeriydi: Hapishane-

lerden kaçmış hırsızlar, pezevenkler, dolandırıcılar burada buluşurlardı. Biraz Marsilya aksanına çalan ve Montmartre argosundan birkaç yıl geride kalmış bir argo burada resmi dildi. Yine burada ronda değil, yirmi bir ve poker oynanırdı.) Stilitano geldi. Parisli pezevenkler her zamanki biraz yapmacıklı incelikleriyle karşıladılar onu. Sert haliyle, ama gözlerinin içi gülerek, o ciddi kıçını hasır sandalyenin üstüne ciddiyetle koydu. Sandalyenin tahtası bir somya gibi arsızca gıcırdadı. Bu gıcırtı Stilitano'nun görkemli poposuna karşı duyduğum saygıyı kusursuz bir biçimde dile getiriyordu; oysa onun çekiciliği ne tümüyle bundan ibaretti, ne de her zaman poposundaydı, ama kocaman kalçalarına ilginç bir dalgalanma ve ağırlık kazandırmak için oturduğu bu yerde, daha çok da bedeninde toplanıyor, yığılıyor, en okşayıcı dalgaları –ve de sanki kurşun kütleleri– gönderiyordu.

Söze bağlı bir otomatizmin kölesi olmayı reddediyorum, ama bu kez de bir dinsel imgeye başvurmam gerek: Bu kıç geçici bir Sunak'tı. Stilitano oturdu. Durmadan "Onları kazıkladım" diyordu; hep o kibar bezginliğiyle, poker partisi için kâğıtları dağıttı; ben oynamıyordum. Bu beylerin hiçbiri benim oyundan uzak kalmamı istemezdi, ama ben, kendiliğimden, gelip Stilitano'nun arkasında yer aldım; incelik gereği. Oturmak için eğildiğim sırada ceketinin yakasında bir bit gördüm. Stilitano yakışıklı ve güçlüydü; otoritesi hem kaslarında hem de tabanca kullanmaktaki ustalıklarında yatan böyle bir erkekler topluluğuna kabul ediliyordu. Öteki adamların henüz görmedikleri, Stilitano'nun yakasındaki bit; şaşkın, küçük bir leke şeklinde bir nesne değildi, hareket halindeydi, kaygı verici bir çeviklikle, sanki kendi alanında –daha çok, kendi mekânında– baştan başa dolaşıyormuş, ölçüp biçiyormuş gibi gidip geliyordu, ama yalnızca kendi alanında dolaşan bir hayvan değildi, o yakanın üstünde, kolonyaya ve ipek gömleğe karşın, Stilitano'nun kesinlikle bitli bir dünyaya ait olduğunun göstergesiydi. Stilitano'yu daha dikkatlice inceledim: Yakanın yanındaki saçlar çok uzun ve kirliydi; düzensiz bir biçimde kesilmişti.

— Eğer bit yürümeye devam ederse, Stilitano'nun gömleğinin kolunun üstüne ya da bardağının içine düşecek, dedim kendi ken-

dime. Pezevenkler görecekler onu...

Sanki sevecenlikle, Stilitano'nun omzuna dayanıp, yavaş yavaş elimi yakasına kadar götürdüm, ama işimi bitiremedim; Stilitano bir omuz silkmeyle benden kurtuldu, bit de gidip gelmelerini sürdürdü. Uyarıyı uluslararası bir beyaz kadın ticareti çetesine bağlı olduğu söylenen Pigalle'li bir pezevenk yaptı.

— Üstüne tırmanan bir ufaklık var.

Tüm gözler –oyundan da ayrılmadan– Stilitano'nun yakasına çevrildi; Stilitano boynunu bükerek biti görebildi.

— Bunları sen getiriyorsun, dedi bana hayvanı ezerek.

— Neden ben?

— Sana sen getiriyorsun diyorum.

Sesinin tonunda kesin bir küçümseme vardı, ama gözlerinin içi gülüyordu. Poker partisine devam edildi.

Stilitano aynı gün bana Pépé'nin tutuklandığını söyledi. Montjuich Hapishanesi'ndeymiş.

— Nereden öğrendin?

— Bir gazeteden.

— Ne kadar yiyebilir?

— Ömür boyu.

Başka bir yorum yapmadık.

Yazdığım bu günlük yalnızca dinlendirici edebi bir şey değil. Geçmiş yaşamımın bana önerdiği şeyi düzene koyarak ilerledikçe, kompozisyonun ağırlığı içinde direndikçe– bölümler, tümceler, kitabın kendisi –eski mutsuzluklarımı erdemli amaçlarla kullanma isteğimin güçlendiğini duyumsuyorum. Bunun gücünü duyuyorum.

Stilitano'nun hiçbir zaman içine girmediği, yalnızca ayakta çiş yapılan o tuvaletlerde, oğlancıların numarasını anlıyordum: Yılan gibi kıvrılıp; sağa sola, biraz arkaya doğru sallanıp, bu ilginç hareketle dans ediyorlardı. Görünüşte en hali vakti yerinde olanını alıp götürüyordum.

Benim dönemimde Ramblas'da sırtlarında küçük bir maymun taşıyan iki genç efemine dolaşırdı. Müşterilere yanaşmak için ko-

lay bir bahaneydi bu. Maymun kendisine gösterilen adamın üstüne atlıyordu. Bu efeminelerden birinin adı Pedro'ydu; solgun yüzlü, ince biriydi. Beli çok kıvraktı, çabuk çabuk yürüyordu. Özellikle gözleri çok güzeldi, kirpikleri de adamakıllı uzun ve kıvrıktı.

Ona, şaka olsun diye, hangisinin, kendisinin mi yoksa omzunda taşıdığı hayvanın mı maymun olduğunu sorduğumda kavga etmeye başladık. Bir yumruk attım; kirpikleri parmak kemiklerime yapıştı; takmaymışlar. Hilelerin var olduğunu öğrenmiştim.

Stilitano orospulardan biraz para kazanıyordu. Çoğu zaman, parayı gerek kendisine ödeme yaparlarken ellerinden alarak, gerekse geceleri tuvalete gittiklerinde çantalarından alarak, onları soyuyordu. Çin Mahallesi ile Parallelo'dan, her zamanki alaycı haliyle geçerken tüm kadınları kimi zaman sinirlendirip, kimi zaman da okşayıp rahatsız ediyordu. Sabaha doğru odaya girdiğinde, renk renk boyalı resimlerle dolu bir yığın çocuk dergisi getiriyordu. Kimi zaman gece geç vakte kadar açık büfelerden bu dergileri satın almak için dolaşıp duruyordu. Bunlarda, o dönemde şimdiki Tarzan serüvenlerine benzeyen öyküleri okuyordu. Öykülerin kahramanının resmi aşkla çizilmişti; sanatçı tüm özenini neredeyse her zaman çıplak ya da edebe aykırı biçimde giyinmiş olan şövalyenin gösterişli kaslarına veriyordu. Ardından uykuya dalıyordu Stilitano. Bedeninin benim bedenime dokunmaması için kendini ayarlıyordu. Yatak çok dardı. Işığı söndürürken:

— İyi geceler çocuk,

Uyandığında da:

— Günaydın çocuk,* diyordu.

Odamız çok küçüktü. Pisti. Küvet kir içindeydi. Çin Mahallesi'nde hiç kimse odasını, eşyalarını ya da çamaşırını temizlemeyi, yıkamayı düşünmezdi –gömlek hariç, çoğunlukla da yalnızca yakası hariç. Bu odanın parasını ödemek için Stilitano mal sahibi kadını haftada bir kez düzüyordu. Kadın, o gün dışında, ona Senyor diye sesleniyordu.

* Ben eşyalarımı oldukları yerlerde öylece bırakırken, Stilitano, geceleri kendi eşyalarını, pantolonunu, ceketini, gömleğini kırışmamaları için özenle bir sandalyenin üstüne koyuyordu. Böylece giysilerine yaşam veriyormuş ve yorgun geçen bir günden sonra geceleyin dinlenmelerini istiyormuş gibi görünüyordu.

Bir akşam Stilitano dövüşmek zorunda kaldı. Carmen Sokağı'ndan geçiyorduk, gece olmak üzereydi. İspanyolların bedenlerinde kimi zaman dalgalanan bir esneklik vardır. O zaman kimi tavırları kuşkuludur. Güpegündüz olsa, Stilitano yanılmazdı. Alacakaranlıkta alçak sesle konuşan; el, kol ve baş hareketleri hem canlı hem de gevşek olan üç adamla burun buruna geldi. Yanlarından geçerken en kaba ses tonuyla ve birkaç kaba sözcük kullanarak onlara seslendi. Bunlar güçlü kuvvetli ve ayağına çabuk üç muhabbet tellalıydılar. Stilitano'nun hakaretlerine yanıt verdiler. Stilitano durdu; afallamıştı. Üç adam yaklaştı.

— Efemine sandığın için mi bizimle böyle konuşuyorsun ha?

Yaptığı yanlışlığı kabul etmesine karşın Stilitano benim önümde yiğitlik taslamak istedi.

— Ne olacak yani?

— Asıl efemine sensin.

Birtakım kadınlar yaklaştılar, ardından da erkekler. Çember içine alındık. Kavga kaçınılmaz göründü. Gençlerden biri Stilitano'yu açıkça kışkırttı.

— Ödlek değilsen, gel de vur.

Serseriler kapışmadan ya da silah çekmeden önce uzun süre karşılıklı palavra sıkarlar. Kavganın yatışmasını denemek için değil, kendilerini kavgaya teşvik için yaparlar bunu. Dostları olan başka İspanyollar o üç pezevengi yüreklendiriyorlardı. Stilitano kendisini tehlikede hissetti. Yanında olmam artık onu rahatsız etmiyordu. Dedi ki:

— Çocuklar, ne oluyor, sakat bir insanla dövüşemezsiniz ya!

Onlara eli kesilmiş kolunu uzattı. Bunu öyle yalınlıkla, öyle özentisizce yaptı ki, bu iğrenç yapmacıklı davranış Stilitano'yu, beni ondan tiksindirecek yerde yüceltti. Yuhalarla değil de, zavallılığını keşfeden dürüst insanların tedirginliğini dile getiren bir mırıltıyla geriledi Stilitano. Ağır ağır geri çekildi, özentisiz bir biçimde öne uzattığı kesik koluyla kendini korudu. Elinin olmayışı bir krallık simgesi, bir krallık asası kadar gerçek ve etkiliydi.

İçlerinden birinin Carolina'lar adını verdiği eşcinseller bugün

yıkılmış bir genel tuvaletin* eskiden bulunduğu yere ayin alayı halinde gittiler. 1933 ayaklanmaları sırasında isyancılar en pis, ama en çok sevilen bu tür tuvaletlerden birini sökmüşlerdi. Bu tuvalet limana ve kışlaya yakındı. Binlerce askerin sıcak sidiği buranın saclarını aşındırmıştı. Kesin olarak yıkıldığı saptandığında; şallarıyla, başörtüleriyle, ipek roplarıyla, bele tam oturmuş ceketleriyle Carolina'lar –tümü değil, bu tören için delege olarak seçilenleri– söz konusu tuvalet yıkıntısının bulunduğu yere gidip oraya kırmızı güllerden oluşan, krep tülle bağlanmış bir çelenk bırakacaklardı. Kortej Parallelo'dan yola çıkarak Sao Paulo Sokağı'nın ortasından geçti, Ramblas de Los Flores'ten inip Kolomb'un heykeline ulaştı. Eşcinseller sabahın sekizinde, gün yeni doğmuşken belki otuz kişi kadardı. Onların geçişlerini izledim. Onlara uzaktan eşlik ettim. Yerimin onların arası olduğunu biliyordum, ama onlardan biri olduğum için değil; sert seslerinin, avaz avaz bağırışlarının, aşırı jestlerinin tek amacı, bence, dünyanın kendilerini küçümseme katmanını delmek olduğu için. Carolina'lar büyüktü. Onlar Utanç Kızları'ydı.

Limana geldiklerinde sağa, kışlaya doğru dönüp çiçeklerini, yığınla hurda demirin altında kalmış o tuvaletin paslanmış ve pis kokulu sacının üstüne koydular.

Ben kortejde değildim; bu korteji izleyip eğlenen alaycı, ama hoşgörülü bir kalabalığın içindeydim. Pedro kirpiklerinin sahteliğini, Carolina'larsa çılgınlıklarını patavatsızca itiraf ediyorlardı.

Bu arada Stilitano benim cinsel isteğime yan çizerek namusluluk, hatta soğukluk simgesi oluyordu. Sık sık orospuları düzüyor muydu, bilmiyordum. Yatmak için yatağımıza girdiğinde utanma duygusuyla gömleğinin eteğini bacaklarının arasına öyle ustaca sıkıştırıyordu ki, cinsel organını hiç göremiyordum. Yüz çizgilerinin arılığı, yürüyüş biçimindeki erotizmi bile gideriyordu. Bir buzulu temsil eder olmuştu. İçimde yalnızca cinselliğe yer olduğu için, Stilitano'ya beslediğim aşk daha da üsluplaştırılsın diye, zencilerin en hayvan gibi olanına, yüzü en çok yassı ve en güçlü olanına kendimi vermek isterdim. Dolayısıyla onun önünde en gülünç ve en kü-

* Burada daire şeklinde, genellikle eşcinsellerin randevu yeri olarak kullandıkları, yalnızca ayakta çiş yapılan genel tuvalet söz konusudur. (ç.n.)

çük düşürücü tavırları takınmaya cesaret edebiliyordum.

Onunla sık sık Criolla'ya geliyorduk. Şimdiye kadar beni kazıklamak gibi bir düşüncesi olmamıştı. Genel tuvaletlerde kimi adamlardan kazandığım pesetaları kendisine getirdiğimde, Stilitano Criolla'da çalışmama izin verdi.

— Kadın kılığına mı girmemi istiyorsun? diye mırıldandım.

Onun o güçlü omzuna dayanarak, Carmen Sokağı'ndan Mediodia Sokağı'na kadar, pullu bir etek giyip müşteri avına çıkmaya cesaret edebilir miydim? Yabancı gemiciler dışında kimse buna şaşmazdı, ama ne Stilitano ne de ben, kadın giysisi ya da saç tuvaleti seçmeyi beceremezdik, çünkü bunun için beğeni sahibi olmak gerekirdi. Belki de bizi alıkoyan buydu. Kendisiyle dostluk kurduğum Pedro'nun giyinmeye giderken iç çekmelerini hâlâ anımsıyorum:

— O süslü püslü giysileri asılı durumda gördüğümde öyle canım sıkılıyor ki! Sanki kilisede ayin eşyalarının bulunduğu yere girmiş, bir cenaze töreni yönetmeye hazırlanacakmışım gibi geliyor bana. Papaz kokuyor bu giysiler; günlük kokuyor, sidik kokuyor. Bir görsen, nasıl asılı duruyorlar! Kendi kendime, acaba bu bağırsak türünden şeylerin içine nasıl girebiliyorum diye soruyorum!

— Bana da böyle giysiler mi gerekiyor? Hatta belki bunları erkeğimin yardımıyla kesip dikmek zorunda kalacağım. Ve saçlarımda bir ya da birçok "kurdele" olacak.

Kurdeleden değil de bağırsak zarından yapılmış müstehcen biçimli kocaman fiyonklarla süslenmiş durumda görüyordum kendimi tiksinerek.

— Buruşuk bir kurdele olacak bu, diyordu içimden gelen alaycı bir ses. Yaşlı bir adamın buruşuk kurdelesi. Buruşuk ya da hergele bir kurdele. Hem de hangi saçlarda? Takma saçlarda mı ya da benim o kirli ve kıvırcık saçlarımda mı?

Giyeceğim tuvaletse çok yalın, gösterişsiz olacaktı, ama bu işin altından kalkmanın tek yolu, en çılgın biçimde aşırılığa kaçmaktı. Bununla birlikte, kumaştan bir gül yapmayı da düşledim; giysinin üstünde kabarık bir süs gibi durur ve Stilitano'nun o salkımının yerini tutacak, kadınsı bir sarkıntı oluştururdu.

(Uzun süre sonra Stilitano'yu Anvers'te bulduğumda, ona pantolonunun içinde sakladığı o yapma salkımdan söz ettim. Bunun üzerine, bir İspanyol orospusunun, giysisinin altında, kendisininkine denk yükseklikte iğneyle tutturulmuş, etaminden yapılma bir gül taşıdığını anlattı bana.

— Yitirdiği çiçeğinin yerini tutması için, dedi.)

Pedro'nun odasında etekliklere hüzünle bakıyordum. Pedro bana bir tür kelepir tuvalet satan kimi kadınların adreslerini verdi; buralarda bedenime göre giysiler bulabilecektim.

— Bir tuvaletin olacak, Juan.

Bu kasap sözcüğü midemi bulandırmıştı (tuvaletin, hâlâ, hayvanların içindeki bağırsakları saran yağlı doku olduğunu düşünüyordum). İşte bu sırada, dostunu travesti kılığında düşünmekten incinen Stilitano karşı çıktı.

— Gerek yok buna, dedi, herifleri tavlamak için sen kendini pekâlâ ayarlarsın.

Ne yazık ki Criolla'nın patronu ille de genç kadın kılığında görünmemi istiyordu.

Genç kadın kılığında!

Genç bir kadınım ben
Kalça kıvırmadan edemem...

Utanç yarasını deşerek aydınlığa ulaşmanın ne denli güç olduğunu o zaman anladım. Bir kez kadın kılığında Pedro'yla görünüp herkesin karşısına çıkabildim. Bir akşam geldim ve bir grup Fransız subayı tarafından davet edildik. Masalarında elli yaşlarında bir kadın vardı; kadın bana kibarca, hoşgörüyle, daha fazla dayanamayarak:

— Erkeklerden hoşlanıyor musunuz? diye sordu.

— Evet hanımefendi.

— Peki ...ne zaman başladı bu?

Hiç kimseyi tokatlamadım, ama sesim öyle bozulmuştu ki, öfkelendiğimi ve utandığımı anladım. Bu durumdan kurtulmak için aynı gece o subaylardan birini soydum.

— En azından, diyordum kendi kendime, utancım gerçekse, içinde bu utanca yol açacak olanları her zaman tehdit edecek daha sivri, daha tehlikeli bir şey, bir tür iğne gizliyordur. Belki bir tuzak gibi bana karşı kurulmamıştır, kasıtlı değildir; ama, bu utancın gerçek haliyle beni gizlemesini istiyorum, onun altında pusuya yatıp kollamak istiyorum.

Karnaval zamanında kadın kılığında dolaşmak kolaydı; bu yüzden bir otel odasından bir Endülüs eteği ve bir bluz çaldım. Bir akşam başıma bir mantilla* örtüp, elime de bir yelpaze alıp, gizlenerek Criolla'ya gitmek üzere kentin ortasından hızla geçtim. Sizin dünyanızdan daha az sert biçimde kopmuş olmak için pantolonumu çıkarmayıp eteğimin altında bıraktım. Henüz bara ulaşmıştım ki, giysimin yerde sürünen eteği yırtıldı. Öfkeyle arkama dönüp baktım.

— Pardon. Özür dilerim.

Sarışın bir delikanlının ayağı eteğin dantellerine takılmıştı. Zar zor mırıldanabildim: "Dikkat etsenize." Hem özür dileyen, hem de gülümseyen bu dikkatsiz adamın yüzü öyle solgundu ki, kızardım. Yanında duran biri bana alçak sesle:

— Bağışlayın onu senyora; topaldır, dedi.

İçimde hapsolmuş tragedya oyuncusu kadın: "Giysilerimin üstünde topallanmaz," diye bağırdı. Ama çevremizdekiler gülüyorlardı. "Tuvaletlerimin üstünde topallanmaz," diye haykırdım. Bana öyle geldi ki, içimde, midemde ya da bağırsaklarımda "tuvaleti" saran bu tümce korkunç bir bakışla kendini göstermiş olmalıydı. Öfke içinde ve onurum kırılmış durumda, gülen erkeklerin ve Carolina'ların önünden geçerek dışarıya çıktım. Deniz kıyısına kadar gittim ve orada eteği, bluzu, mantilla'yı ve yelpazeyi denize attım. Tüm kent dünyadan kopmuş, Okyanusun ortasında tek başına kalmış bu karnavalla sarhoş olmuştu, neşe içindeydi.** Oysa ben mutsuz ve üzgündüm.

---

* İspanyol kadınlarının taktığı ipek ya da dantel başörtüsü. (ç.n.)

** Bu metni yeniden okurken Cádiz'de başımdan geçen bir olayı, Barselona'da gerçekleşmiş gibi anlattığımı fark ediyorum. "Okyanusun ortasında tek başına" tümcesi anımsattı bunu bana. Demek ki, yazarken yanlışlıkla Barselona'dan söz etmişim, ama olayı betimlerken, herhalde onu yeniden gerçek yerine yerleştirmemi sağlayan bir ayrıntı işe karışmıştı.

("İstek gerek..." İsteğim olmasını şimdiden reddediyordum. Bunu kendi kendime yasaklıyordum. Elbette çok istek gösterebilirdim. İçimdeki bu kültürün beni inceltmeyip yumuşatacağını biliyordum. Stilitano da bu denli hoyrat davranmama şaşıyordu. Parmaklarımın uyuşmuş olmalarını istiyordum: *Dikiş dikmeyi öğrenmemi engelledim.*)

Stilitano'yla birlikte Cádiz'e gitmek üzere yola çıktık. Bir yük treninden inip bir başkasına bine bine San-Fernando'ya ulaştık ve yolumuza yayan olarak devam etmeye karar verdik. Stilitano bana garda randevu vererek gözden kayboldu. Ama dönmedi. Uzun süre bekledim. Beni bıraktığından emin olduğum halde, iki gün art arda gara yeniden geldim. Yalnızdım, parasızdım. Parasız olduğumu anladığımda, bitlerin varlığını, onların o üzücü, ama tatlı eşliğini gömleğimin ve pantolonumun dikiş yerlerinde yeniden duyumsadım. Stilitano ve ben gömlekleri çürüyen ve hiçbir zaman ayaklarını yıkamayan o Thebais* rahibeleri gibi yaşamaktan kurtulmamıştık.

San-Fernando deniz kıyısındadır. Denizin ortasında kurulmuş, ancak karaya çok uzun bir dalgakıranla bağlanmış olan Cádiz'e kadar gitmeye karar verdim. Oraya vardığımda vakit akşamdı. Önümde San-Fernando tuzlalarının tuz piramitleri ve daha uzakta, denizin içinde, gün batımında silueti görülen bir kubbeler, minareler kenti vardı. En uçtaki bu Batı toprağında ansızın Doğu'nun sentezini buluyordum. Yaşamımda ilk kez bir insanı nesneler uğruna bir yana bırakıyordum. Stilitano'yu unuttum.

Beslenebilmek için erkenden limana, balıkhaneye gidiyordum; burada balıkçılar gece avladıkları balıklardan birkaçını her zaman sandaldan atarlar. Tüm dilenciler bunu bilir. Malaga'da olduğu gibi, bu balıkları öteki dilencilerin ateşinde pişirmek istemedim, tek başıma, Porto-Reale'ye bakan kayalıkların ortasında bir yere gittim. Balıklarım burada piştiğinde güneş doğuyordu. Onları neredeyse her zaman ekmeksiz ve tuzlamadan yiyordum. Ayakta duran ya da kayalıkların içinde yatan ya da üstlerinde oturan, adanın en

* Eski Mısır'ın güney bölümü (Merkezi Teb'di). İlk Hıristiyan keşişler bu bölgedeki çöllere sığındılar. (ç.n.)

doğusunda, karaya karşı, ilk güneş ışınının aydınlattığı, ışıttığı ilk insan bendim. Bu ilk ışının kendisi ilk yaşam belirtisiydi. Balıkları karanlıkta, teknelerin yanaştıkları rıhtımlardan toplamış, yine karanlıkta, kayalıklarıma dönmüştüm. Güneşin gelişi beni bitiriyordu; ona karşı derin bir saygı duyuyordum. Onunla aramda bir tür ilginç yakınlık doğuyordu. Kuşkusuz ona saygı gösteriyordum, karışık ayinlere, kurallara başvurmadan; ilkel insanlara öykünmeyi düşünemezdim, ama bu yıldızın benim tanrım olduğunu biliyordum. Benim bedenimin içinde doğuyor, eğrisini çizmeyi sürdürüyor ve sona erdiriyordu. Onu gökbilimcilerin göğünde görüyorsam, bunun nedeni, onun orada, içimde sakladığım o yıldızın cesurca bir yansıması olmasıydı. Belki de onu ortadan kaybolmuş olan Stilitano ile karıştırıyordum, belli belirsiz bir biçimde.

Duyarlılık biçimimin ne olabileceğini size böyle belirtiyorum. Doğa beni kaygılandırıyordu. Stilitano'ya olan aşkım, mutsuzluğumun içine onun ansızın girişinin gürültüsü patırtısı, bilmiyorum başka neler, beni doğa güçlerine teslim etti. Ama bu güçler kötü huyluydular. Onları alıştırmak amacıyla içimde bulundurmak istedim. Her türlü acımasızlıklarından kaçınmayı reddettim; tam tersine bunca acımasızlıklarından ötürü onları kutladım, pohpohladım.

Böyle bir iş diyalektik yoluyla başarıya ulaşamayacağı için, büyüye, yani bir tür *istemli eğilime*, doğayla sezgisel bir işbirliğine başvurdum. Dilin bana hiçbir yardımı olmazdı. İşte o zaman nesneler ve durumlar bana ana gibi davranır oldular; bunların içinde, bu sırada, gururum bir arı iğnesi gibi sivri ucunun başında bekliyordu. (Ana gibi diyorum, yani temel öğesi kadınlıktı bunların. Bunu yazarken herhangi bir Zerdüştçü göndermeye anıştırma yapmıyorum: Yalnızca duyarlılığımın ille de kendi çevresinde kadınlara özgü bir düzen görmek istediğini belirtiyorum. Bunu yapabilirdi, çünkü sertlik, acımasızlık, aldırmazlık gibi erkeksi nitelikleri ele geçirmesini bilmişti.)

Sözcüklerle o zamanki tavrımı yeniden oluşturmaya çalışırsam, okur buna benden daha çok kanmayacaktır. Dilimizin bu ölü, yabancı durumların yansımasını bile anımsatamadığını biliyoruz. Eğer bu günlüğün anlatması gereken şey benim kim olduğumsa ay-

nı şey yine söz konusu olur. Öyleyse, bu günlüğün, onu yazdığım bugün kim olduğum hakkında bilgi vermesi gerektiğini belirteceğim. Bu, bir geçmiş zaman araştırması değil, bahane-konusu benim eski yaşamım olan bir sanat yapıtıdır. Bu yapıt geçmişin yardımıyla saptanmış bir şimdiki zamanı anlatacaktır; tersi söz konusu değildir. Dolayısıyla bilinsin ki anlattığım olaylar gerçektir, ancak bunlara dayanarak yaptığım yorum, benim ne duruma geldiğim, ne olduğumdur.

Geceleri kentte dolaşıyordum. Bir duvarın dibinde, rüzgârdan uzak, uyuyordum. Tanca'yı düşünüyordum; yakınlığı beni büyülüyordu; daha çok, hainler yatağı olan bu kentin çekiciliği de. Mutsuzluğumdan kurtulmak için, soğukkanlılıkla yapabileceğim en cesurca ihanetleri icat ediyordum. Bugün biliyorum ki, yalnızca Fransız diline olan sevgim beni Fransa'ya bağlıyor; ama o zaman!

Bu ihanet düşkünlüğü Stilitano'nun tutuklanıp sorguya çekilmesi sırasında daha iyi belirecektir. Kendi kendime soruyordum:

— Para için ve dayak tehdidi altında Stilitano'yu ele vermeli miydim? Onu hâlâ seviyorum. Yanıtım da hayır oluyordu, ama Paralello'da ronda oyuncusunu öldüren Pedro'yu ele vermeli miydim?

Belki, ama hangi utanç pahasına, ruhumun içinin çürümüş olduğunu bildiğimi kabul ederdim, çünkü ruhum insanları burunlarını tıkamak zorunda bırakan bir koku çıkarırdı. Oysa dilencilik ve fahişelik yaparak geçirdiğim günlerin benim için bir disiplin oluşturduğunu ve bu disiplin içinde iğrenç öğelerden yararlanmayı, onları kullanmayı, kısacası onları seçmekten hoşlanmayı öğrendiğimi okur belki anımsayacaktır. İhanet yüzünden kokuşmuş ruhumla (utançtan yararlanmaktaki becerikliliğime güvenerek) aynı şeyi yapardım. Bir genç deniz teğmeninin Toulon deniz mahkemesince ölüme mahkûm edildiği dönemde, şans bu ya, bir soru ile karşı karşıya kaldım. Bu subay düşmana bir silahın, bir savaş limanının ya da bir geminin planlarını vermişti. Hafif, gerçekdışı, iki direkli bir küçük geminin yelkenlerinin kanatlarına bağlı bir deniz savaşının yitirilmesine neden olan bir ihanetten değil, içinde artık çocuksu olmaktan çıkmış, sert, teknisyenlerin matematik bilgilerinin yardımı-

nı, desteğini görmüş bir ulusun gururu yatan bir çelikten canavarlar savaşının yitirilmesinden söz ediyorum. Kısacası yeni zamanların bir ihaneti söz konusuydu. Bu olayları veren gazete (Cádiz'de bulmuştum onu) kuşkusuz budalaca "...ihanet düşkünlüğü yüzünden" diyordu; budalaca, çünkü bu konuda ne bilebilirdi ki! Yazıyla birlikte çok yakışıklı genç bir subayın fotoğrafı basılmıştı. Fotoğrafa bakınca ona âşık oldum; bu fotoğrafı hep üstümde taşıyorum. Aşk, tehlikeli durumlarda coştuğu için, içimden, gizliden gizliye, bu sürgüne, Sibirya'sını onunla paylaşmayı önerdim. Deniz mahkemesi, kendisine karşı olduğum için, benim o subaya doğru tırmanmamı daha da kolaylaştırıyordu; ona ağır ağır, ama yine de kanatlanmış gibi yaklaşıyordum. Adı Marc Aubert'ti. Tanca'ya gideceğim, diyordum kendi kendime, belki de hainler beni yanlarına çağırırlar, onlardan biri olurum.

Huelva'ya gitmek üzere Cádiz'den ayrıldım. Belediye muhafızları tarafından kovulup, Jerez de la Frontera'ya, daha sonra deniz kıyısını izleyerek Alicante'ye geri geldim. Tek başımaydım. Kimi zaman bir başka serseriyle karşılaşıyor ya da onu arkamda bırakıyordum. Bir taş yığını üstüne bile oturmadan, dilenciler için en elverişli köyün hangisi olduğunu, hangi belediye başkanının daha az insafsız olduğunu birbirimize söylüyor ve yolculuğumuzu tek başımıza sürdürüyorduk. Torbamızla alay ederek: "Bezden bir tüfekle ava gidiyor," diyorduk birbirimiz için. Yalnızdım. Alçakgönüllülükle, yolların en kenarından, hendeklerin yanından yürüyordum; beyaz otlardan kalkan toz, ayakkabılarımı beyazlaştırıyordu. Bu deniz kazasıyla dünyanın tüm yıkımları beni bir umutsuzluk okyanusuna batırdığı için, bir zencinin korkunç ve güçlü penisine sıkıca sarılabilmenin hoşluğunu hâlâ biliyordum. Bu penis dünyanın tüm akıntılarından daha güçlüydü; daha emin, daha avutucuydu ve benim iç çekmelerimin bir tekiyle sizin tüm anakaralarınızdan daha değerliydi. Akşama doğru ayaklarım terliyordu; dolayısıyla yaz akşamları sanki çamur içinde yürüyordum. Güneş başımın içini düşünce yerine geçen bir kurşun safra ile hem dolduruyor, hem de boşaltıyordu. Endülüs güzeldi, sıcaktı ama verimsizdi. Her yerini dolaştım buranın. O yaşta yorgunluk nedir bilmiyordum. Kendimle

birlikte öyle bir üzüntü yükü taşıyordum ki, tüm yaşamım, eminim, başıboş dolaşmakla geçecekti. Serserilik benim için artık yaşamı süsleyecek bir ayrıntı değildi, bir gerçeklik olmuştu. Ne düşündüğümü artık bilmiyordum, ama tüm mutsuzluklarımı Tanrı'ya sunduğumu anımsıyorum. İnsanlardan uzak, yalnızlık içinde, sırf aşk, sırf yürekten bağlılık olmaya çok yakındım.

— İnsanlardan o denli uzağım ki, demek zorunda kalmıştım kendime, artık onların yanına gitme umudum kalmadı. Onlardan tümüyle uzak olayım. Onlarla aramda daha da az ilişki olacak ve beni küçük görmelerine karşılık, onlara olan aşkımı ortaya koyarsam, son ilişki de kopacak.

Böylece, düşünceme yön değiştirterek, size acımamı veriyorum işte. Umutsuzluğum kuşkusuz bu biçimde dile gelmiyordu. Gerçekten de, düşüncelerimdeki her şey dağılıyordu, ama sözünü ettiğim bu acıma güneşin kavurduğu başımın içinde tam ve saplantılı bir biçim alan belirgin düşünceler halinde kristalleşmiş olmalıydı. Bezginliğim –bunun yorgunluk olduğunu sanmıyordum– dinlenmemi engelliyordu. Artık su içmek için çeşmelere gitmiyordum. Boğazım kuruydu. Gözlerim yanıyordu. Karnım açtı. Güneş sert sakallı yüzümde bakır renginde yansımalar yapıyordu. Kuru, sarı ve üzgündüm. Nesnelere gülümsemeyi ve onlar üzerinde düşünmeyi öğreniyordum. Bu kıyıda genç bir Fransız olarak varlığımdan, yalnızlığımdan, dilenciliğimden, ayaklarımın çevresinde, her biri için, her adım atışımda yenilenen, ince bireysel bir bulut halinde kalkan çukurların tozlarından gururum avundurucu, eşsiz bir biçimde yararlanıyor, bu da benim o gülünç kılığımın bayağı pisliğine karşıt oluyordu. Ne ezik ayakkabılarım ne de kirli çoraplarım Karmel Dağı tarikatı rahiplerinin sandallarını kaldırıp tozlar üstünde taşıyan saygınlığa erişemedi hiçbir zaman; kirli ceketim jestlerime en ufak bir soyluluk vermedi hiçbir zaman. Endülüs yollarına 1934 yazında çıkmıştım. Geceleri bir köyde dilenip birkaç santim kazandıktan sonra yoluma kırlarda devam ediyor, bir hendeğin içinde uyuyordum. Köpekler kokumu alıyorlar –kokum beni hâlâ toplumdan uzak tutuyordu–, bir çiftlikten ayrıldığımda ya da bir çiftliğe geldiğimde havlıyorlardı.

Beyaz badanalı duvarlarla çevrili beyaz bir evin yanından geçerken, "Oraya gideyim mi, yoksa gitmeyeyim mi?" diyordum kendi kendime.

Duraksamam pek az sürüyordu. Kapıda bağlı bir köpek her zaman havlıyordu. Yaklaşıyordum. Daha çok havlıyordu hayvan. Eşikten ayrılmadan kapıda duran kadından en kötü İspanyolca'yla bir santim istiyordum –yabancı olmak beni biraz koruyordu– sadaka verilmezse, başım adamakıllı öne eğik, yüzümde donuk bir ifade, çekip gidiyordum.

Dünyanın bu yerinin güzelliğinin bile farkına varmaya cesaret edemiyordum. Ama bu güzelliğin gizini araştırmak söz konusuysa, bu güzelliğe güvenildiğinde, gerisindeki hilenin kurbanı olunacaktır. Ben bu güzelliği reddederek, şiirselliği keşfediyorum.

— Oysa bunca güzellik benim için oluşmuş. Not ediyorum bunu ve bu güzelliğin, üzüntümü belirtmek için çevremde ne denli apaçık olduğunu biliyorum.

Atlas Okyanusu ve Akdeniz kıyılarındaki balıkçı limanlarına uğruyordum; buraların zarif yoksulluğu benim yoksulluğumu incitiyordu; buralarda, bir duvarın gölgesinde ayakta duran erkeklere ve kadınlara, bir meydanda oynayan erkek çocuklarına, onlara görünmeden hafifçe dokunuyordum. O zaman, insanların birbirlerine karşı duyuyorlarmış gibi görünen sevgisi yüreğimi parçalıyordu. Geçerken selamlaşan, birbirine gülümseyen iki insan görürsem, dünyanın en uzak köşelerine kadar geriliyordum. İki dostun birbirlerine bakışları –ve kimi zaman karşılıklı konuşmaları– bunların her birinin yüreğinden çıkmış sevgi ışığının en etkili biçimde yayılmasıydı. Çok tatlı bir ışıktı bu ve incelikle burulup saçak saçak olmuştu; eğirilmiş bir sevgi ışığıydı. Bunca güzelliğin, bu denli ince ve sevgi kadar değerli bir maddeden yapılmış bu denli temiz, lekesiz bir şeyin, bu erkeklerin kaslı bedenleri gibi, karanlık bir demirhanede dövülüp biçimlendirilmesine şaşıyordum; gerçi o erkekler de, kimi zaman içinde gizemli bir çiy damlacığının parıldadığı tatlı bir ışık yayıyorlardı. Daha yaşlı olanın ötekine, artık ben olmayan ötekine, herhalde bedeninin o çok sevdiği yerinden söz ederek, şöyle dediğini duyduğumu sanıyordum:

— Bu gece de senin o aylanı düzelteceğim.

Benim dışımda sevişilmesini keyifle düşünemiyordum.

(Belle-Isle Islahevi'nde Maurice G.'yle Roger B. karşılaşıyorlar. İkisi de on yedi yaşındadır. Onları Paris'te tanıdım. Onlarla kimi kez seviştim; ikisi de diğeriyle seviştiğimden habersizdi. Bir gün Belle-Isle'de inek ya da koyun güderken birbirlerini görüyorlar. Nasıl olmuş bilmiyorum, Paris'ten söz ederken, akıllarına ilk gelen kişi ben oluyorum. Benim ikisiyle de seviştiğimi öğrenince gülüşüyor, hayret ediyorlar. Bana bunu Maurice anlattı.

— Seni düşünerek gerçekten dost olduk. Akşamları üzülüyordum.

— Neden?

— İnsanları hayvanlardan ayıran bölmenin arkasında onun inlediğini duyuyordum. Benden daha güzeldi ve tüm bıçkınlar onu düzüyorlardı. Hiçbir şey yapamazdım.

Mettray Islahevi'nde geçen çocukluğumun o akıl almaz mutsuzluğunun hep sürdüğünü öğrenmek beni heyecanlandırıyor.)

Ülkenin içinde gökyüzünü oyan, maviliği yaran sivri kayalarla kaplı yerlerden geçiyordum. Bu katı, kuru ve kötü yoksulluk benim kendi yoksulluğumu ve insanca sevecenliğimi hor görüyordu. Beni sertliğe bile itiyordu. Doğada benim en temel niteliklerimden biri olan bir şeyi, gururu keşfettiğim için daha az yalnızdım. O kayalar arasında ben de bir kaya olmak istiyordum. Bir kaya gibi ve gururlu olmak beni mutlu ediyordu. Böylece toprağa tutunuyordum. Arkadaşlarım vardı. Madenler dünyasının ne olduğunu biliyordum.

— Rüzgârlara, yağmurlara, saldırılara kafa tutacağız.

Stilitano'yla yaşadığım serüven zihnimin gerilerinde kalıyordu. Stilitano'nun kendisi de küçülmüş, artık yalnızca şaşılacak bir aralıkta, parlak bir nokta haline gelmişti.

— Tam bir erkekti, diyordum kendi kendime.

Lejyon'da bir adam öldürdüğünü bana itiraf etmemiş miydi? Kendisini şöyle aklamamış mıydı:

— Beni temizlemekle tehdit etti. Onu öldürdüm. Silahının çapı benim silahımın çapından daha büyüktü. Suçlu değilim.

Artık yalnızca, onda bulduğum o erkeksi nitelikleri ve jestleri

görüyordum. Bunlar sonsuza kadar geçmişte donmuş, saptanmış, sağlam, yok olmaz bir nesne oluşturuyorlardı, çünkü bu nesne unutulmaz birkaç ayrıntının ürünüydü.

Kimi zaman bu olumsuz yaşamın içinde, bir eylemi, yoksullara zarar veren kimi hırsızlıkları gerçekleştirmek için kendi kendime izin veriyordum; bunların ciddiliğinin bir ölçüde bilincindeydim.

Hurma ağaçları! Sabah güneşi onlara altın sarısı rengi veriyordu. Işık titreşiyordu, ama onlar, hayır. İlk ağaçları görüyordum. Akdeniz kıyıları boyunca uzanıyorlardı. Camların üstündeki kırağı, kışın daha değişikti, ama hurma ağaçları, bu kırağı gibi, belki daha iyi bir biçimde; beni bir Noel imgesi içine, Tanrı'nın ölümünden önceki yortuyla, Kudüs'e girişle, İsa'nın ayaklarının altına atılan hurma dallarıyla ilgili ayetten usa aykırı olarak doğmuş bir Noel imgesi içine atıyorlardı. Çocukluğumda hurma ağaçları düşlemiştim. İşte şimdi onların yanındaydım. Bana Beytüllâhim'e kar yağmadığını söylemişlerdi. Alicante adı bana Doğu'yu şöyle bir gösteriyordu. Çocukluğumun ortasında, onun en değerli biçimde korunmuş anındaydım. Bir dönemeçte, üç hurma ağacının altında, çocukken, öküzle eşek arasında* *doğumumda* bulunmak üzere geldiğim bu Noel yemliğini keşfedecektim. Dünyanın en alçakgönüllü yoksuluydum; mutsuz, toz içinde, yorgun argın yürüyordum, hükümlülerin gönderildiği sürgün yerine, hasır şapkalara ve hurma ağaçlarına, hazır durumda, hurma dalını sonunda hak ederek.

Bir yoksulun üstündeki bozuk paralar zenginliğin değil, tersinin belirtisidir. Elbette bu arada birkaç zengin İspanyol soylusunu soydum –pek seyrek olarak başarıyordum bu işi, çünkü adamlar kendilerini korumayı biliyorlar–, ama bu tür hırsızlıklar ruhumda bir etki yapmıyorlardı. Başka dilencileri nasıl soyduğumu anlatacağım. Alicante cinayeti bizi aydınlatacak.

Barselona'da Pépé'nin, kaçarken, tozlar içinden topladığı parayı bana verecek kadar zaman bulduğunu anımsayacaksınız. Bir kahramana kahramanca bağlılık göstermek kaygısıyla, aynı zamanda Pépé ya da arkadaşlarından biri beni bulur korkusuyla, bu para-

* İsa'nın doğumuna ve onun Beytüllâhim ahırında bir yemliğe konulmasına gönderme. (ç.n.)

yı Montjuich yakınındaki küçük bir parkta, bir karameşe ağacının dibine gömmüştüm. Bundan Stilitano'ya hiç söz etmemek yüreklliğini gösterdim, ama onunla Güney'e doğru gitmeye karar verdiğimizde, parayı toprak altından çıkarıp (iki yüz, üç yüz peseta) kendi adıma postrestant olarak Alicante'ye gönderdim. Kır görünümlerinin duygular üzerindeki etkisi sık sık tartışılmıştır; ama, hayır, bunlar ahlâksal davranışlar üzerinde aynı etkiyi yapmazlar gibi geliyor bana. Murcia'ya girmeden önce, Elche hurma bahçelerinin ortasından geçtim; doğadan isteyerek öyle etkilenmiştim ki insanlarla ilişkilerim, şimdiden insanların nesnelerle her zamanki ilişkileri olmaya yüz tutmuşlardı. Alicante'ye gece vardım. Bir şantiyede uyumak zorunda kaldım, sabaha doğru da kentin gizini ve adını çözdüm: Dingin bir denizin kıyısında ve bu denizin içine dalan beyaz dağlar, birkaç hurma ağacı, birkaç ev, liman ve sabah güneşiyle ışıl ışıl, serin bir hava (Venedik'te böyle bir anı yeniden yaşayacağım). Tüm nesneler arasında neşeli bir ilişki vardı. Böyle bir sistemin içine girmeye layık olmak için, insanlardan kibarca kopmam, anılmam zorunlu gibi göründü bana. Beni insanlara bağlayan bağ duygusal olduğu için, olay çıkarmadan onlardan ayrılmalıydım. Tüm yol boyunca, parayı postaneden alıp, Pépé'ye, Montjuich Hapishanesi'ne göndermenin acı sevincini yaşayacağıma kendi kendime söz vermiştim. Açılmakta olan bir büfede bir bardak sıcak süt içtikten sonra postaneye gittim. Dolu zarfı bana vermekte hiçbir güçlük çıkarmadılar. Para içindeydi, dokunulmamıştı. Dışarıya çıktım ve kâğıt paraları bir kanalizasyon deliğinden içeriye atmak üzere yırttım, ama o kopmayı daha şiddetli kılmak için, bir kanepenin üstünde parçaları yeniden yapıştırdım ve kendime görkemli bir öğle yemeği ziyafeti çektim. Pépé herhalde kodeste açlıktan geberiyordu, ama bu cinayetle ahlâksal kaygılardan kurtulduğumu sanıyordum.

Ne var ki yoluma rasgele devam etmiyordum. Benim yolum dilencilerin izlediği yoldu ve onlar gibi Cebelitarık'ı tanımalıydım. Geceleyin, dolaşan askerler ve uyuyan toplarla dolu o kaya, o erotik kitle beni deli ediyordu. La Linea Köyü'nde kalıyordum; bu köy uçsuz bucaksız, karmakarışık bir yerdi; burada benim konserve ku-

tuları dönemim başladı. Dünyanın tüm dilencilerinin –böylelerini Orta Avrupa'da ve Fransa'da da gördüm– bir ya da birçok teneke kutusu vardır, içlerinde nohut ve kuru fasulye bulunur, bunlara bir de demir çubuktan kulp takarlar. Karayollarında ve demiryollarında bu kutuları omuzlarına asarak giderler. Ben ilk kutuma La Linea'da sahip oldum. Yeniydi. Bir gün önce, bir çöp tenekesinde bulup almıştım. Metali pırıl pırıldı. Bir taşla keskin kenarlarını ezip düzelttim, ellerimi kesmemesi için; ardından Cebelitarık tel örgülerine kadar gidip İngiliz askerlerinin yemek artıklarını topladım. Böylece yine alçalıyordum. Şimdi para değil, yemek artıkları dileniyordum. Buna, bunları askerlerden istemenin utancı ekleniyordu. Onlardan birinin güzelliği ya da üniformasının gücü beni etkilediğinde, kendimi değersiz hissediyordum. Geceleri kendimi onlara satmaya çalışıyor, dar sokakların karanlığı sayesinde bu işi de başarıyordum. Dilenciler öğleyin tel örgülerin herhangi bir yerinde bekleyebilirlerdi, ama akşamları kışlanın yanındaki zikzaklı yollardan birinde kuyruk oluyorduk. Bir akşam kuyrukta Salvador'u tanıdım.

Anvers'te iki yıl sonra, semirmiş olan Stilitano'ya rastladığımda, uzun takma kirpikli, siyah satenden dar bir rob giymiş lüks bir fahişeyle kol kolaydı. Yüz çizgileri kalınlaşmış olmasına karşın, hâlâ yakışıklıydı, pahalı bir yün takım giymişti, parmağında bir altın yüzük vardı; önünde küçücük, gülünç, sinirli bir beyaz köpek kendisine yol gösteriyordu. İşte o sırada bu pezevengin gizini çözdüm: Budalalığını, kıvır kıvır, süslü püslü, üstüne titrenen bayağılığını istediği gibi güdüyordu. Bu budalalık da, onun önünde gidiyor, iç karartıcı, yağmurdan her zaman ıslak bir kentte ona kılavuzluk ediyordu. Sac Sokağı'nda oturuyordum, dokların yakınında. Geceleri Escaut Irmağı kıyısındaki barlarda dolaşıyordum. Bu ırmağı, bu yontulmuş ve çalınmış elmaslar kentini Manon Lescaut'nun o pırıl pırıl serüveniyle birleştiriyordum. Kendimi çok yakından o romana katılmış, o imgeye girmiş, idealleşmiş, hapishane ve aşkla karışık bir düşünce durumuna gelmiş gibi hissediyordum. Bir fuarda atlı karınca görevlisi genç bir Flaman'la bu altın kentte, bu değerli taşlar, deniz zaferleri kentinde bisiklet çalıyorduk. Bura-

da yoksulluğumu sürdüreceğim, oysa Stilitano zengin olmuş, sevilmişti burada. Onu Pépé'yi ele verdiği için suçlamaya hiçbir zaman cesaret edemeyeceğim. Stilitano'nun bu jurnalciliği beni Çingene'nin işlediği o cinayetten daha mı çok etkiledi, bilmiyorum bile. Ben olayın ayrıntılarını belirleyemeden –bu kararsızlık anlatıya tarihsel bir ton vererek onu daha da güzelleştiriyordu– Salvador bana onu anlatıp, mutlu oldu. Kimi zaman, fazla net biçimde bir kurban şarkısını söyler gibi olmamak için bozulan neşeli, sarhoş sesi, Stilitano'ya karşı duyduğu kini ve üzüntüsünü kanıtlıyordu. Böyle bir duygu Stilitano'yu daha güçlü, daha büyük gösteriyordu. Salvador'la ben birbirimizi gördüğümüze şaşmadık.

Salvador önemli kişilerden biri ve La Linea'da oldukça eski olduğu için, kabadayı, güçlü kuvvetli iki üç dilencinin istedikleri haracı ödemeyip onun yanına geldim.

— Her şeyi öğrendim, dedi bana.

— Neyi?

— Neyi mi? Stilitano'nun tutuklanışını.

— Tutuklandı mı? Neden?

— Numara yapma. Olayı benden daha iyi biliyorsun.

Salvador'un tüm yumuşaklığı bir tür hırçınlığa dönüşmüştü. Benimle kırıcı bir biçimde konuşup, Stilitano'nun tutuklanışını anlattı. Ne pelerin hırsızlığı ne bir başka hırsızlık için değil, o İspanyol'un öldürülmesi olayıyla ilgili olarak tutuklanmıştı.

— O öldürmedi, dedim.

— Elbette o öldürmedi. Biliniyor bu. Öldüren, o Çingene. Ama ağzından baklayı çıkaran, Stilitano. Çingene'nin adını biliyordu. Albaicin'de buldular adamı. Stilitano'yu da onun kardeşlerinden ve arkadaşlarından korumak için içeriye aldılar.

Alicante yolunda göstermek zorunda kaldığım direniş sayesinde, vicdan acısını ortadan kaldırmak için yerine getirmek zorunda kaldığım şey sayesinde, yaptığım hırsızlık gözümde çok sert, çok arı, neredeyse pırıl pırıl, ancak bir elmasın simgeleyebileceği bir eylem oldu. Bu hırsızlığı yaparken bir kez daha –kendi kendime ilk ve son olarak diyordum– o güzelim kardeşlik bağlarını koparmıştım.

— Bundan sonra, bu cinayetten sonra ne tür bir ahlâksal yetkinlik umut edebilirdim?

Bu hırsızlık yok edilemez bir şey olduğu için, onu bir ahlâksal yetkinlik durumunun kökeni yapmaya karar verdim.

— Alçakça, çirkin, pis, aşağılık bir şey hırsızlık (onu yalnızca utancı dile getiren sözcüklerle tanımlayacağım)... Hırsızlığı oluşturan öğelerden hiçbiri bana onu yüceltmek için bir şans bırakmıyor. Ama yine de oğullarımın bu en korkuncunu hiç de yadsımıyorum. Dünyayı onun o iğrenç soyundan olanlarla doldurmak istiyorum.

Ama yaşamımın bu dönemini fazla ayrıntılarıyla anlatamam. Belleğim bu dönemi unutmak, öyle görünüyor ki, onun sınır çizgilerini karartmak, pudralamak, ona, XVI. yüzyıl kibar hanımlarının *utangaçlık* banyosu dedikleri o süt banyosuna benzer bir formül önermek isteyecektir.

Konserve kutusundan sefertasımı bir yemek artığıyla doldurtup bunu tek başıma yemek üzere bir köşeye çekildim. Başı kanadının altında, yüce, ama iğrenç bir Stilitano'nun anısı peşimi bırakmıyordu. Onun gücünden gurur duyuyordum ve polisle işbirliğine güveniyordum. Gün boyu üzgün, ama ölçülüydüm. Eylemlerimin her birini, en basitini bile, bir tür doyumsuzluk dolduruyordu. Parmaklarımın ucunda gözle görülür, parlak bir halenin oluşmasını, gücümün beni yerden kaldırmasını, içimde patlayıp beni eritmesini, beni sağanak halinde her yana savurmasını isterdim. Dünyanın üstüne yağmur olarak yağardım. Tozum, polenim yıldızlara değerdi. Stilitano'yu seviyordum. Ama bu ülkenin, kaçınılmaz bir güneş altındaki taş gibi sert kuruluğu içinde onu sevmek beni tüketiyor, gözkapaklarımın kenarlarını ateş gibi yakıyordu. Biraz ağlamak beni rahatlatacaktı. Ya da dikkatli ve saygılı bir dinleyici topluluğu önünde çok uzun süre konuşmak. Yalnızdım ve hiç dostum yoktu.

Cebelitarık'ta, ama özellikle La Linea'da birkaç gün kaldım. Salvador'la yemek saatlerinde İngiliz tel örgülerinin önünde birbirimize ilgi göstermeden karşılaşıyorduk. Birkaç kez, uzaktan, beni bir başka dilenciye parmağıyla ya da çenesiyle gösterirken gördüm onu. Yaşamımın Stilitano'yla birlikte geçen dönemi onun kafasını karıştırıyordu; bunun gizini çözme çabası içindeydi. Bu yaşam

"tam bir erkeğin" yanında, kendi yaşamının içine karışmış olarak geçmişti; bu yüzden, gerçek bir kurban olan bir tanık tarafından anlatılması, öteki dilencilerin gözünde bana ilginç bir saygınlık kazandırdı. Bu saygınlığı ince, ama kesin belirtilerinden tanıdım ve yükünü büyüklenmeden taşıdım; bu sırada içimden Stilitano'nun bana gösterdiğini sandığım şeyi izliyordum.

Tanca'ya gitmek isterdim. Filmler ve romanlar burasını korkunç bir yer, dünyanın tüm ordularının gizli planlarının kumarbazlar tarafından pazarlık konusu yapıldığı bir tür batakhane haline getirmişti. İspanya kıyısından Tanca bana bir masal kenti gibi görünüyordu. İhanetin tam bir simgesiydi.

Kimi zaman Algericas'a yayan gidiyor, rıhtımda dolaşıyor ve uzağa, ufukta o ünlü kentin göründüğü yere bakıyordum.

— Acaba, diyordum kendi kendime, orada ne gibi ihanetlere, pazarlıklara girişebilir insan?

Aklım, elbette, beni casusluk işlerinde kullanacaklarını düşünmemi engelliyordu, ama içimdeki istek öyle büyüktü ki, kendimi bu istekle aydınlatılmış, bu istek için seçilmiş sanıyordum. Anlımda herkesin görebileceği şekilde yazılmış hain sözcüğünü taşıyordum. Biraz para biriktirip bir balıkçı kayığına bindim, ama kötü hava yüzünden Algeciras'a dönmek zorunda kaldım. Bir başka kez bir gemicinin yardımıyla bir gemiye binebildim. Yırtık pırtık giysilerim, kir içindeki yüzüm, uzun ve kirli saçlarım gümrükçüleri korkuttu; karaya çıkmama engel oldular. İspanya'ya döndüğümde Ceuta'dan geçmeye karar verdim. Buraya geldiğimde de beni dört gün hapiste yatırdılar ve geldiğim yere geri dönmek zorunda kaldım.

Bürolara yerleşmiş bir örgüt tarafından düzenlenen bir serüven, uluslararası politika stratejisinin kurallarına uygun bir serüven ardına düşmeyi, kuşkusuz, Tanca'dan başka bir yerde başaramazdım, ama bu kent benim için İhanet'i öyle iyi, öyle güzel bir biçimde simgeliyordu ki, bana yalnızca oraya gidebilirim gibi geliyordu.

— Yine de orada kimbilir ne güzel örnek hainler bulurdum!

Orada Marc Aubert'i, Stilitano'yu ve inanmaya fazla cesaret etmesem de, dürüstlük ve doğruluk kurallarına bağlı olmadıklarından emin bulunduğum daha başkalarını bulurdum. Onlar için "düzenci"

demek beni üzüyordu. Kimi zaman hâlâ üzüyor. Her türlü gözüpekliği gösterebileceklerine inandığım kişiler yalnızca bunlardır. Ahlâksal çizgilerinin çokluğu ve dolambaçlı karakterleri, benim serüven diye adlandırdığım girişik şeyleri oluşturur. Bunlar sizin kurallarınızdan ayrılırlar. Sadık değildirler. Stilitano'nun donunun içindeki üzüm salkımı gibi, özellikle bir kusurları, bir yaraları vardır. Kısacası, sizin gözünüzde benim suçluluğum ne denli büyük, ne denli tam, ne denli dört başı mamursa, özgürlüğüm de o ölçüde büyük olacaktır. Yalnızlığım ve tekliğim daha yetkin olacaktır. Suçluluğumla zeki olmaya daha çok hak kazanıyordum. Birçok insan düşünüyor, diyordum kendi kendime, ama onların buna hakkı yok. Düşünmeyi *sizin kurtuluşunuz* için zorunlu kılacak bir girişimde bulunmamışlardır.

Hainlerin ve ihanetin ardındaki bu koşma erotizmin biçimlerinden yalnızca biriydi. Sarmaş dolaş olacağım bir yaşamın girişik şeylerinin verebileceği o başdöndürücü sevinci bana bir delikanlının tattırması enderdir –neredeyse görülmemiş bir şeydir. Çarşaflarımın altında uzanmış bir beden, sokakta ayakta ya da gece bir korulukta, bir plajda okşanmış bir beden bana hazzın yarısını verir. Kendimi bundan hoşlanan biri gibi görmeye cesaret edemiyorum, çünkü zarifliği içinde önem taşıyan kişiliğimin, o anın çekicilik nedeni olduğu çok durum yaşadım. Benzer durumlar artık hiçbir zaman elime geçmeyecek. Böylece, yalnızca erotik amaçlı durumların ardına düşmüş olduğumu anlıyorum. İşte, başka şeyler arasında, benim yaşamımı yöneten tek şey buydu. Kahramanı ve ayrıntıları erotik olan serüvenler bulunduğunu biliyorum. Ben, bunları yaşamak istedim.

Birkaç gün sonra Pépé'nin hapse mahkûm edildiğini öğrendim. Elimdeki tüm parayı hapisteki Stilitano'ya gönderdim.

Polisteki suçlu kayıtları için çekilmiş iki resmim bulundu. Bunlardan birinde on altı-on yedi yaşındayım. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun bir ceketi ve yırtık bir kazağı var üstümde. Yüzüm oval, çok temiz; burnum, şimdi anımsamadığım bir kavga sırasında yediğim yumrukla ezilmiş, basık durumda. Bakışım bıkkın, üzgün ve

sıcak, çok ciddi. Saçlarım gür ve dağınık. Kendimi bu yaşta görünce, duygum neredeyse yüksek sesle şöyle dile geliyor:

— Zavallı küçük adam, acı çekmişsin.

Kendimden başka bir Jean'dan iyi yüreklilikle söz ediyorum. O zaman, şimdi çocukluk yüzümde bulmadığım bir çirkinlik bana acı veriyordu. Ama, büyük bir küstahlık –arsızdım– kolaylıkla yaşamın içine atılmamı sağlıyordu. Eğer kaygılıysam, bu, önce hiç belli olmuyordu. Ne var ki, alacakaranlıkta, yorgun olduğum zamanlar, başım yana düşüyor, tüm ağırlığıyla bakışımın dünyanın üstüne çöktüğünü ve orada onunla karıştığını ya da içime girip yok olduğunu hissediyordum. Sanırım bakışım benim mutlak yalnızlığımı biliyordu. Bir çiftlikte yanaşmayken, asker olduğum sırada, Öksüzler Yurdu'nda kaldığım sırada başımdakilerin dostluğuna, kimi zaman da sevgisine karşın, yalnızdım, hem de çok yalnızdım. Hapishane bana ilk avuntuyu, ilk dinginliği, dostluğun ilk bulanıklığını sundu: İğrençlik içindeydi. Bunca yalnızlık beni kendi kendimin arkadaşı olmaya zorlamıştır. Dışımdaki dünyayı, onun sınırsızlığını, geceleyin daha da tam olan anlaşılmazlığını göz önünde bulundurarak, onu Tanrı durumuna getiriyordum. Bu Tanrı'nın yalnızca bunca özen ve önlem konusu olmuş, seçilmiş ve acı, çok yorucu deneyimlerden geçmesine karşın, yüce bir biçimde umutsuzluğun kenarına getirilmiş sevgili bahanesi değil, bunca işinde tek amacıydım. Ve, yavaş yavaş, pek iyi anlatamayacağım bir tür işlemle, bedenimin boyutlarını değiştirmeden, ama, belki böyle bir şeref için, bu denli değerli bir nedeni içermek daha kolay olduğundan, kendi kökenim ve kendime ait olan bu Tanrı'yı içime yerleştirdim. Onu yuttum. Birtakım şarkılar icat edip bunları ona ithaf ediyordum. Geceleri ıslık çalıyordum. Melodi dinseldi. Yavaştı. Ritmi de biraz ağırdı. Bu ritim sayesinde Tanrı'yla iletişim kuruyordum. Tanrı, yalnızca şarkının içindeki umut ve coşku olduğu için, gerçekleşiyordu bu. Sokaklarda, ellerim ceplerimde, başım öne eğik ya da yukarıda, evlere ya da ağaçlara bakarak o beceriksizce, neşeli olmayan, ama hüzünlü de olmayan ciddi ezgilerimi ıslıkla söylüyordum. Umudun Tanrı'ya verilen anlamdan başka bir şey olmadığını keşfediyordum. Koruma da böyleydi. Hafif bir ritimle hiçbir zaman ıs-

lık çalamazdım. Dinsel temaları biliyordum: Venüs'ü, Merkür'ü ya da Başak Burcu'nu bunlar yaratır.

İkinci resmimde otuz yaşındayım. Yüzüm sertleşmiş. Çene kemiklerim ortaya çıkmış. Ağzım da sert ve kötücül. Değişmemiş olan o çok hoş gözlerime karşın, bir serseriye benziyorum. Resmi bir fotoğrafın beni zorladığı kımıldamazlık nedeniyle, gözlerdeki o hoşluk neredeyse görünmez olmuş. Bu iki resme bakıp beni o zaman coşturan şiddeti görebiliyorum. On altı yaşımdan otuz yaşıma kadar ıslahevlerinde, hapishanelerde, barlarda kahramanca serüven aranıyor, en yakışıklı ve en mutsuz suçlularla özdeşleşmenin ardında koşuyordum. Sibirya'ya sevgilisinin yanında giden ya da sevgilisinin öcünü almak için değil, yasını tutmak ve anısını yüceltmek için o öldükten sonra yaşayan genç bir fahişe olmak istiyordum.

Görkemli bir biçimde doğduğumu sanmasam da, kökenimin belirsizliği onu yorumlamama izin veriyordu. Buna mutsuzluklarımın özelliğini ekliyordum. Ailem tarafından terk edilmiş olduğum için, bu durumu erkeklere karşı duyduğum ilgiyle, bu ilgiyi hırsızlıkla, hırsızlığı da suç işlemek ya da suç işlemekten hoşlanmakla ağırlaştırmak bana zaten doğal geliyordu. Bu yüzden, beni reddetmiş olan bir dünyayı ben de elbette reddettim. En utanç verici durumlara doğru bu neşeli koşuş belki de hâlâ çocukluk imgelemimin duyduğu bu gereksinimden ileri gelmektedir. Bu imgelem, terk edilmiş küçük bir çocuğun küçücük, ama gururlu kişiliğini buralarda gezdireyim diye, benim için şatolar, heykellerden çok bekçilerle dolu parklar, gelin giysileri, yaslar, düğünler icat ediyordu; ve daha sonra, ama ancak daha sonra, bu düşler ıslahevleriyle, hapishanelerle, hırsızlıklarla, onur kırıcı söz ya da davranışlarla, fuhuşla, yoksul bir yaşam süresince aşırı derecede, tükeninceye kadar bozulduklarında, pek doğal olarak, gerçek insan durumumu (ama önce onuru çok kırılmış çocukluk durumumu --bu durum da hapishaneleri tanıdıktan sonra ortadan kalkacaktır) zihinsel alışkanlıklarımın donattığı bu süslerle (dil de ender olarak bunlara katılıyordu), arzuladığım şeylerle kapladım. Hapishane bir hükümlüye kraliyet sarayının bir kralın çağrılısına verdiği aynı güvenlik duygusunu verir. Hapishane ve kraliyet sarayı, ikisi de en çok güven verecek biçimde yapıl-

mış binalardır; neyseler onun en büyük gerçekliğini yansıtırlar, ne olmak istemişlerse odurlar ve o olarak kalmışlardır: Duvarcılık işi, kullanılan gereçler, boyutlar, mimari biçimi bir tinsel bütünlük içinde uyum gösterirler; bu bütünlük, bu yapıların simgeledikleri sosyal biçim değişmedikçe, yıkılmalarına engel olur. Hapishane bana tam bir güvence verir; onun benim için yapıldığından eminim –Adalet sarayı, eklentileri ve o kocaman holü de öyledir. Orada her şey en aşırı ciddilikle benim için hazırlanmıştı. Yönetmeliklerin katılığı, sınırlılığı, kesinliği bir kraliyet sarayındaki etiketle, bu sarayda bir çağrılının uymak zorunda olduğu o pek hoş, ama zorbaca incelikle aynı nitelikteydi. Hapishanelerdekiler gibi, sarayların kuruluşunda çok iyi kalite yontma yapı taşları, mermer merdivenler, gerçek altın, krallığın ender heykelleri, sahiplerinin salt gücü vardır; ama benzerlikleri, aynı zamanda, bu iki yapıdan birinin bir canlı sistemin kökü, ötekinin tepesi olmasında görülür; bu sistem onu içeren, sıkıştıran ve arı durumda bir güç oluşturan bu iki kutup arasında gidip gelir. Saraydaki halılarda, aynalarda, hatta tuvaletlerin gizliliğinde o ne güvenliktir! Sabah erkenden sıçmak, başka hiçbir yerde böyle görkemli bir önem taşımaz; bu önemi ona yalnızca bu işin donuk camlardan oymalı cephe, muhafızlar, heykeller, şeref avlusu görülen bir tuvalette yapılmış olması sağlar; her yerde görülen türden ipek kâğıdı bulunan, ama biraz sonra üstünde saten giysisi ve ayaklarında pembe şıpıdıklarıyla, saçları darmadağınık, yüzü pudrasız, tozlu bir nedimenin gelip ağır ağır içini boşaltacağı küçük bir tuvalette yapılması sağlar; güçlü kuvvetli muhafızların beni hoyratça çıkaramayacakları küçük bir tuvalette yapılması sağlar, çünkü burada sıçmak, kralın beni davet ettiği yaşamda yeri olan önemli bir eylemdir. Hapishane bana aynı güvenliği veriyor. Hiçbir şey onu benim elimden alıp yıkamaz. Ne rüzgâr, ne fırtına, ne iflas bunu başaramaz. Hapishane her zaman kendinden emindir, siz de onun ortasında kendinizden eminsinizdir. Bununla birlikte, bu yapılar, kendilerine yön veren ciddilik anlayışı, kendilerine saygıyla bakmalarını ve uzaktan boy ölçüşmelerini ve anlaşmalarını sağlayan ciddilik anlayışı yüzünden, bu anlayışın dünyasal önemi yüzünden yok olacaklardır. Toprağın üstünde ve dünyada daha özen-

sizlikle kurulmuş olsalardı belki daha uzun süre kalabilirlerdi, ama onların ciddilikleri beni onlara acıma duymadan bakmaya zorluyor. Temellerinin benim içimde olduklarını kabul ediyorum. Onlar benim en aşırı eğilimlerimin göstergesidirler ve benim o aşındırıcı, bozguncu kafam onları şimdiden yıkmaya çalışıyor. Tüm gücümle kendimi yıkılmış sarayların, altüst edilmiş bahçelerin, yok olmuş görkemli şeylerin gerçek görünüşü olan mutsuz bir yaşamın içine attım. Bu yaşamım bunların yıkıntısıydı, ama bu yıkıntılar ne denli sakatlanmışsalar, bunların belki de görülebilir belirtisi olan şeylerse bana o denli uzak, o denli kutsal bir geçmişin içine gömülmüş gibi görünüyorlardı; öyle ki, acaba görkemli mutsuzluklar içinde miydim, yoksa iğrençliğim, çok güzel, hayran olunacak bir şey miydi, şimdi bilmiyorum. Sonunda, yavaş yavaş, bu küçük düşme düşüncesi, bunu zorunlu kılan şeyden ayrıldı; bu düşünceyi –dünyanın gözünde ve kendi gözünde haklı göstererek– neredeyse bağışlayarak bu ideal yıldızlara bağlayan ipler koptu ve bu düşünce yalnız kaldı; kendisinin tek varoluş nedeni, kendisinin tek zorunluluğu ve tek amacı olarak kaldı. Ama işte, o terk edilmiş çocuğun krallara yaraşır görkemlere tutkun imgelemi, benim utancımı yaldızlamamı, oymamı ve belki kullanıla kullanıla, onu gizleyen sözcüklerin yıpranmasıyla, aşağılanma duygusundan kurtuluncaya kadar, bir kuyumcu gibi işlememi sağladı. Stilitano'ya olan aşkım beni yeniden çok olağanüstü bir ruhsal durumun içine sokuyordu. Her ne kadar onun sayesinde belli bir soyluluk yaşadımsa da, yaşamımın gerçek yönünü şimdi yeniden buluyordum, benim yaşamımın sizin dünyanızın dışında bir yönü olmalıydı. Bu dönemde benim yoksullara karşı tavrımı dile getiren bir sertlik ve bir bilinçlilik yaşadım: Benim yoksulluğum öyle büyüktü ki, bana bu yoksullukla yoğrulmuş bir hamurdan oluşmuşum gibi geldi. Bu yoksulluk bedenimin olduğu kadar ruhumun içinde de baştan başa dolaşan ve her ikisini de besleyen özümün ta kendisiydi. Bu kitabı dünyanın en lüks kentlerinden birindeki lüks bir otelde yazıyorum. Bu kentte zenginim ve yoksullara acıyamıyorum. Onları izliyorum. Onların önünden kasılarak geçmek hoşuma gidiyorsa da, bunu daha görkemli bir biçimde ve daha küstahça yapamadığıma kesinlikle üzülüyorum.

— Sessiz ve siyah, pırıl pırıl bir arabam olmalı, içinden tembel tembel yoksulluğu izlemeliyim. Yoksulluğun benim geçişimi izlemesi için de, yoksul olmaktan kurtulamayacak olan içimdeki yoksulun benim bir lüks motorun sessizliğinde ve istersem ötekini simgeleyen dünyanın tüm görkemini sergileyerek, soylulukla yavaşladığımı görmesi için, görkemli süslerle donanmış kendi kortejlerimi arkama takıp onun önünden geçeceğim.

En zayıf Avrupa ülkesinde kimi zaman geceleyin doğa karşısındaki kaygılı titreyişimi azaltan en kuru şiirsel formülü öğrenen ben, Stilitano'yla birlikte umutsuz bir yoksulluktum.

Birkaç sayfa yukarıda şöyle yazmıştım: ..."alacakaranlıkta bir kır." Bu kırın o zaman ciddi tehlikeler taşıdığını, beni öldürecek, bana işkence yapacak savaşçıları içinde gizlediğini düşünmüyordum; tam tersine, kır öyle tatlı, anne gibi öyle sevecen ve iyi oluyordu ki, bu iyiliğin içinde daha iyi erimek için kendim olarak kalmaktan korkuyordum. Bir yük treninden inip, geceleyin başıboş dolaştığım oluyordu sık sık; gecenin ağır ağır işleyişini dinliyordum. Otların içine çömeliyor ya da bunu yapmaya cesaret edemeyip bir çayırın ortasında, kıpırdamadan ayakta duruyordum. Kimi zaman kırı, içine benim gerçek dramımı ölünceye kadar en etkili biçimde simgeleyecek kahramanlar yerleştirdiğim bir cinayet sahnesi gibi canlandırıyordum kafamda: Birbirinden uzakta iki söğüt ağacı arasında, genç bir katil, bir eli cebinde, tabancasını bir çiftçiye çevirip adamın sırtına ateş ediyor. Bir insan serüvenine bu hayali katılım, bitkilere bu denli alıcı bir yumuşaklık mı veriyordu? Onları anlıyordum. Salvador'un hoşlanmadığı o tüyleri artık tıraş etmiyor ve böylece daha çok hafif tüylü bir bitki sapı görünümüne giriyordum.

Salvador bana Stilitano'yla ilgili hiçbir şey söylemedi bir daha. Gitgide çirkinleşiyor, ama yine de rasgele bir sokakta ya da kötü bir yatakta başka serserilere haz veriyordu.

— Bu herifle sevişmek için sapık olmak gerekir, demişti bana bir gün onunla ilgili olarak Stilitano.

İğrenç, pis ve çirkinleri sevmek olanağı veren ne hayran olun-

cak, ne tatlı ve iyi dilekli sapıklık!

— Her zaman birilerini buluyor musun?

— İdare ediyorum, dedi, kararmış, eksik dişlerini göstererek. Azık torbalarında ya da sefertaslarında kalanları verenler oluyor. Değişmeyen bir düzenlilikle o basit görevini her zaman yerine getiriyordu. Dilenciliği durgundu. Kımıltısız, saydam, bir üflemeyle asla kırışmayan bir göle benzemişti. Ve bu zavallı utanılacak adam benim olmak istediğim şeyin tam bir simgesiydi. Belki de o zaman, anneme rastladığımda, o benden daha alçakgönüllü olsa da, onunla birlikte yükselişi sürdürdük –burada dilin, düşüklük sözcüğünü ya da aşağıya doğru bir hareketi belirten bir başka sözcüğün kullanılmasını ister gibi görünmesine karşın– yükselişi diyorum, küçük düşmeye götüren o güç, acılı yükselişi. Onunla birlikte bu serüveni yaşardım; bu serüveni yazardım, aşk sayesinde en iğrenç terimleri –jestleri ya da sözcükleri– yüceltmek için.

Fransa'ya geri döndüm. Sorun çıkmadan sınırı geçtim, ama Fransız kırlarında birkaç kilometre yürüdükten sonra, jandarmalar beni durdurdular. Üstümdeki yırtık pırtık giysiler fazla "İspanyol"du.

— Kimliğiniz!

Açılıp kıvrıla kıvrıla kirlenmiş, yırtılmış olan kimlik parçasını gösterdim.

— Peki, karneniz?

— Ne karnesi?

İnsanı küçük düşürücü bir antropometri karnesinin varlığını öğrenmiştim. Böyle bir karne tüm serserilere veriliyor, her jandarma karakolunda da vize ediliyordu. Beni hapse attılar.

Hapishanelerde birçok kez yattıktan sonra hırsız Fransa'dan ayrıldı. Önce İtalya'yı baştan başa dolaştı. Oraya gitmesinin nedenleri pek belli değil. Belki sınıra yakındı da ondan. Roma, Napoli, Brindisi. Arnavutluk. Beni Santi-Quaranta'ya çıkaran "Rodi" adlı gemide bir valiz çaldım. Korfu'da liman yetkilileri orada kalmama izin vermediler. Geri dönmeden önce, beni götürmesi için kiraladı-

ğım kayıkta gecelemek zorunda bıraktılar. Sonra Sırbistan'a gittim; daha sonra da Avusturya'ya, Çekoslovakya'ya, Polonya'ya. Polonya'da piyasaya sahte paralar sürmeye çalıştım. Her yerde hırsızlık, hapis söz konusuydu. Ve bu ülkelerin her birinden kovuldum. Sınırlardan geceleri geçiyordum; tüm genç erkeklerin ağır ve yorgun oldukları umut kırıcı güz aylarında ve ansızın, gece olur olmaz, dar sokaklara, rıhtımlara, surlara, parklara, sinemalara, kışlalara doluşmak üzere kimbilir içinde hazırlanıp hangi inziva köşesinden çıktıkları yaz aylarında oralardaydım. Sonra Hitler Almanyası'na gittim. Daha sonra Belçika'ya; Anvers'te Stilitano'ya yeniden rastladım.

Brno –ya da Brunn– bir Çekoslovak kenti. Yağmurda, Avusturya sınırını Retz'den geçtikten sonra buraya yayan geldim. Mağazalarda yaptığım ufak tefek hırsızlıklar sayesinde birkaç gün geçindim, ama arkadaşım yoktu, sinirli bir ulusun içinde kaybolmuştum. Oysa, Sırbistan'da ve Avusturya'da yaptığım çalkantılı bir yolculuğun, bu ülkelerin polislerinden ve ille de beni mahvetmeye kararlı birkaç suç ortağımdan kaçışın yorgunluğunu çıkarmak istiyordum. Brno kenti karanlık, nemli; fabrika dumanlarıyla ve taşlarının rengiyle bunalmış. Yalnızca birkaç gün bile para sorunuyla uğraşmak zorunda kalmasaydım, pancurları indirilmiş bir odadaymışım gibi, ruhum burada gevşer, rahatlardı. Brno'da Almanca ve Çek dili konuşuluyordu. Kentte birbirine rakip genç sokak şarkıcısı grupları vardı; bunlar arasında bir tür savaş sürüyordu. Almanca şarkılar söyleyen bu gruplardan biri beni yanına aldı. Altı kişiydik. Ben para topluyordum; topladığım para bende kalıyordu. Arkadaşlarımdan üçü gitar, bir başkası akordeon çalıyor, beşincisi de şarkı söylüyordu. Bu grubun konser verdiğini gördüğüm sisli bir gün, bir duvara dayanmış, ayakta duruyordum. Gitaristlerden biri yirmi yaşlarında sarışın bir çocuktu; ekose bir gömlek ve kabarık çizgili kadife bir pantolon giymişti. Brno'da güzel insan pek azdır; bu yüz beni büyüledi. Uzun süre ona bakıp durdum ve onu, klasik tarzda giyinmiş, elinde bir deri çanta, pembe yanaklı, şişko bir adama gülümserken yakaladım; adam da ona gülümsüyordu. Bu, karşılıklı bir anlaşma gülümsemesiydi. Onlardan uzaklaştığımda, acaba öte-

ki gençler, arkadaşlarının kentin zengin oğlancılarıyla yattığını biliyorlar mı diye kendi kendime sordum. Onlardan uzaklaştım ama, onları birçok kez çeşitli kavşaklarda yeniden bir arada görmeyi başardım. Sonradan arkadaşım olan Michaelis Andritch dışında, bu gruptakilerin hiçbiri Brno'lu değildi. Onun da jestleri zarifti, ama kadınsı değildi. Benimle birlikte olduğu sürece kadınlarla hiç ilgilenmedi. Tavırları erkekçe, hatta biraz sert bir eşcinseli ilk kez görmek beni şaşırtmıştı. Grubun aristokratıydı. Tümü bir mahzende yatıp kalkıyor, burada yemek de pişiriyorlardı. Onlarla geçirdiğim birkaç hafta boyunca, kendisiyle İtalyanca konuştuğum Michaelis'le ilişkimden başka, önemli bir olay olduğunu söyleyemem. Michaelis beni bir sanayiciyle tanıştırdı; pembe tenli ve yağlı biriydi adam, ama dünyada bir ağırlığı varmış gibi görünüyordu. Michaelis'in ona karşı herhangi bir sevgi duymadığından emindim; ama arkadaşıma hırsızlığın fuhuştan daha güzel bir şey olduğunu anlattım.

— Ma, sono il uomo,* diyordu bana kasılarak. Bundan kuşku duyuyor, ama ona inanmış gibi yapıyordum. Birkaç hırsızlıktan söz ettim, hapis yattığımı anlattım: Bunlardan ötürü bana hayran kaldı. Birkaç gün içinde, giysilerimin kalitesinin de yardımıyla, onun gözünde saygın bir adam olup çıktım. Birlikte birkaç soygun yaptık ve ben onun ustası oldum.

Büyük bir beğenilme merakı içinde, usta bir hırsız olduğumu söyleyebilirim. Hiçbir zaman "suçüstü" yakalanmadım. Ama dünyasal çıkarım için çok, çok iyi hırsızlık yapmayı bilmem pek önemli değil: Benim özellikle aradığım şey, şiirini yazdığım hırsızlığın bilinci olmaktır; yani, serüvenlerimi bir bir anlatmayı reddederek, onlara ahlâksal alanda ne borçlu olduğumu, onlara dayanarak neler yaptığımı, belki daha basit hırsızların belli belirsiz bir biçimde aradıkları şeyi, kendilerinin elde edebilecekleri şeyi gösteriyorum.

"Büyük bir beğenilme merakı": İşte, benim en uçtaki inceliğim bu.

Bu kitap, "Hırsızın Günlüğü": Olanaksız Hiçliğin ardından koşma.

* Ama, ben erkeğim. (ç.n.)

Burjuvayı soyduktan sonra hemen çıkıp gitmeye karar verdik. Polonya'ya gitmeliydik; Michaelis orada birtakım kalpazanları tanıyordu. Piyasaya sahte paralar sürecektik.

Stilitano'yu unutmamıştım; ama, öteki, yüreğimde ve bedenimin çok yakınında yerini alıyordu. Birincisinden kalan, daha çok, onun anısına çarpan gülümsememe biraz acımasızlık, jestlerime biraz sertlik veren bir tür etkiydi. Öyle güzel bir yırtıcı kuşun, en yüce soydan bir doğanın sevgilisi olmuştum ki, zarif bir gitariste karşı birtakım küstahça davranışlarda bulunabilirdim, her ne kadar, bir hayli uyanık olduğu için buna izin vermese de. Portresini çizmeye cesaret edemiyorum; yoksa bu portrede tüm dostlarımda bulduğum nitelikleri okurdunuz. (Yanardönerliğim, ardından saydamlığım, son olarak da yokluğum için bahane oluşturan, sözünü ettiğim o genç erkekler buharlaşıyor, uçup gidiyorlar. Onlardan geriye yalnızca benden geriye kalan şey kalıyor: Ben yalnızca, artık hiçbir şey olmayan, yalnızca benimle var olan bu kişilerle varım. Onlar beni aydınlatıyorlar, ama ben girişim bölgesiyim. Genç erkekler: Benim Alacakaranlık Muhafız Birliğim.) Michaelis'in kötülüğü belki biraz daha kibarcaydı ve onu daha iyi tanımlamak için öyle zarif bir biçimde titreşiyordu ki, eski bir deyimi kullanacağım.

— O zarif bir kemandı.

Sınırı az para ile geçtik, çünkü yaşlı adam kuşkulanmıştı; Katovice'ye vardık. Orada Michaelis'in arkadaşlarını bulduk, ama polis bizi sahte para sürmekten yakaladı. O üç ay, ben iki ay hapis yattık. Tinsel yaşamımla ilgili bir olay burada yer alıyor. Michaelis'i seviyordum. Gençler şarkı söylerken para toplamak küçük düşürücü bir şey değildi. Orta Avrupa bu gibi genç gruplarına alışıktır; gençlik ve neşe tüm jestlerimizin masum olduğunu ortaya çıkarıyordu. Michaelis'i sevecenlikle ve utanç duymadan sevebiliyor, bunu ona söyleyebiliyordum. Sonunda, onun erkek sevgilisinin evinde, geceleri, gizlice harika saatler geçiriyorduk. Katovice'de hapse girmeden önce poliste bir ay birlikte göz altında kaldık. Ayrı ayrı hücrelerdeydik, ama sabahları bürolarda mesai başlamadan önce iki polis gelip bizi oturakları boşaltmaya ve yerleri silmeye götürüyordu. Birbirimizi görebildiğimiz tek an utançla yüklüydü, çünkü polisler

Fransız'la Çek'in kibarlığını cezalandırıp öç alıyorlardı. Sabahleyin erkenden bu işler için uyandırılıyor, beş kat aşağıya iniyorduk. Merdiven dikti. Her basamakta bir sidik dalgasıyla ellerimiz ıslanıyordu. Polisler benden Michaelis'i ille de Andritch diye çağırmamı istiyorlardı. Bu anlara ciddilikten uzak, mizah niteliği taşıyan belli bir hava vermek için gülümsemek isterdik, ama pis koku bizi burun deliklerimizi kapatmaya zorluyor, yorgunluktan yüz çizgilerimiz kasılıyordu. İtalyanca konuşmanın verdiği güçlük de cabaydı. Ciddi ciddi, görkemli bir yavaşlıkla, sakınarak, iri yarı polislerin gece boyunca içine o zaman sıcak, ama sabah soğumuş katı ve sıvı maddelerini boşaltıp rahatladıkları kocaman oturağı, aşağıya indirerek içindekileri avludaki tuvaletlere boşalttıktan sonra, boş durumda yukarıya çıkarıyorduk. Birbirimize bakmaktan kaçınıyorduk. Andritch'i utanç içinde tanıyıp da ona sevinç ve mutluluk taşan bir imajını vermemiş olsaydım, onunla birlikte o zindancıların boklarını taşırken dingin kalabilirdim, ama onu küçük düşmüş durumdan kurtarmak amacıyla bir tür görkem göstergesi, küçük insanları ayaklandıracak ve ona çok güzel gelen bir şarkı, bir kahraman olacak noktaya gelinceye kadar katılaşmıştım. Oturak boşaltıldığında polisler önümüze bir temizlik bezi atıyor, biz de yerleri temizliyorduk. Onların karşısında diz çökerek döşeme taşlarını silip, kuruluyorduk. Bize çizmelerinin topuklarıyla vuruyorlardı. Michaelis acımı herhalde anlıyordu. Ne bakışları ne de tavırları okumayı bildiğim için, benim bu düşkün halimi bağışladığından emin değildim. Bir sabah, başkaldırıp, o oturağı aynasızların ayaklarına devirmek geldi aklıma, ama bu kaba heriflerin öcünün ne olacağını imgelemimde canlandırdığımda –beni sidik ve bok içinde sürüklerler, diyordum, kaslarının tüm öfkesiyle, titremesiyle, o sidiği ve boku yalamaya zorlarlardı beni– böyle bir durumun olağanüstü olacağına ve başka hiçbir durum beni böylesine tamamlayamayacağı için, bana uygulanacağına karar verdim.

— Elbette böyle bir durum çok az görülür, diyordum kendi kendime, olağanüstü bir şey. Taparcasına sevdiğim ve beni bir melek gibi gören bir insanın önünde iflahımı kesiyorlar, yeri öpüyorum, tümüyle değişiyor, eskiden neysem, onun tam tersi gibi görünüyo-

rum. Aynı zamanda bu "ters" neden olmayayım ki? Michaelis'in bana karşı beslediği aşk –daha çok, hayranlık– ancak eskiden olanaklı olduğuna göre, bu aşktan vazgeçeceğim.

Bunları düşünürken yüz çizgilerim sertleşiyor. Her türlü sevecenliğin ortadan kalkmış olduğu bir dünyaya geri döndüğümü biliyordum, çünkü bu dünya soyluluğun, güzelliğin karşıtı duyguların dünyasıdır. Fiziksel dünyanın içinde iğrençliğin dünyasıyla örtüşüyor. Michaelis bu durumu bilmiyormuş gibi görünmüyor, ona hafifçe dayanıyordu. Muhafızlarla şakalaşıyor, çoğu zaman gülümsüyor, yüzü masumluk saçıyordu. Bana karşı ince davranışına öfkeleniyordum. Angaryalardan beni kurtarmak istedi, ama onu tersledim.

Ondan daha çok uzaklaşmak için bir bahane gerekiyordu bana. Pek fazla beklemedim. Bir sabah eğilip, polislerden birinin düşürdüğü bir kurşunkalemi yerden aldı. Merdivende ona hakaret ettim. Bana bir şey anlamadığını söyledi. Daha sevecen görünerek beni yatıştırmak istedi, ama tepemin tasını attırdı.

— Ödleksin sen, dedim ona. Pis herifin birisin. Aynasızlar sana karşı fazla iyi davranıyorlar. Günün birinde gerçekten çizmelerini yalayacaksın! Belki de hücrene girip seni bir güzel düzerler!

Nasıl bir Kurtarıcı olabileceğimi gördükten sonra düşkünlüğümü de gördüğü için ondan nefret ediyordum. Kostümümün rengi solmuştu, kirliydim, sakallarım uzamıştı, saçlarım diken dikendi: Çirkinleşiyor; Michaelis'in, doğası gereği kendisine ait olduğu için hoşuna gitmeyen o serseri görünümünü yeniden alıyordum. Ama yine de utancın içine gömülüyordum. Dostumu artık sevmiyordum. Tam tersine, bu aşkın –ilk kez duyduğum koruyucu bir aşktı bu– yerine bir tür sağlıksız, pis bir kin geçti, çünkü bu kin hâlâ biraz sevecenlik içeriyordu. Ama, yalnız olsaydım, polislerden taparcasına hoşlanacağımı biliyordum. Hücreme kapatılır kapatılmaz onların gücünü, dostluğunu, onlarla aramda olası bir işbirliğini düşlüyordum. Öyle bir işbirliği ki, böylece birbirimizin erdemlerini değiş tokuş ederdik ve onların serseri oldukları, benim de hain olduğum ortaya çıkardı.

— Artık çok geç, diyordum yine kendi kendime. Ne zaman iyi

giyinirsem, bir saatim ve pırıl pırıl ayakkabılarım olursa, o zaman onlara denk duruma gelirim; şimdi çok geç; serserinin biriyim ben.

Bana kesinlikle utanç içinde kalacakmışım gibi geliyordu, oysa mutlu bir girişim birkaç ay için beni yeniden dünyaya döndürebilirdi. Başım önüme eğik yaşamaya, sizin yaptığınızın tersine, yazgımı karanlığın doğrultusunda izlemeye ve sizin güzelliğinizin tersini kullanmaya karar verdim.

Birçok sözümona edebiyatçının aklı çete düşüncesine takılmıştır, sık sık. Ülke, deniyor Fransa için, çetelerle dolup bozuldu. Böyleyse; yağma, acımasızlık ve kin isteğiyle birleşmiş hoyrat çeteler hayal ediyor insan. Bu olabilir miydi? Böyle adamların örgütlenmesi pek az olası görünüyor. Çeteleri oluşturan bağlayıcı öğenin belki bir doymazlık olmasından çok korkarım, ama bu bir öfkenin, son derece haklı bir isteğin altında gizlenen bir doymazlıktır. Elde böyle bahaneler, böyle nedenler olunca, bunlara dayanarak çabucak, kestirmeden bir ahlâk anlayışı ortaya konur. Yasa tanımayan kişileri birleştirip çeteler oluşturan şey, çocuklar hariç, hiçbir zaman Kötülük, sizin ahlâk anlayışınızın tersindeki bir aşırılık değildir. Hapishanelerde her suçlu, kapalı ama güçlü, dünyaya ve onun ahlâk anlayışına karşı sığınak oluşturabilecek iyi bir örgütlenmeyi düşler: Bu bir düştür. Hapishane, dünya güçlerinin başarısızlığa uğradıkları bir kale, bir ideal mağara, bir haydutlar yatağıdır. Suçlu, bu güçlerle ilişkide olur olmaz, o bayağı yasalara uyar. Günümüzde basında Amerikan hapishane kaçaklarıyla Fransız serserilerinin oluşturduğu çetelerden de.n vuruluyorsa da, burada örgütlenme değil, en çok üç dört kişi arasında rastlantısal ve kısa süreli işbirlikleri söz konusudur.

Michaelis'i Katovice'de hapisten çıkmasından sonra buldum. Bir aydır özgürdüm. Çevredeki köylerde yaptığım ufak tefek soygunlarla geçiniyor, kentin biraz dışındaki bir parkta uyuyordum. Mevsim yazdı. Başka serseriler de buraya sedir ağaçlarının gölgesiyle ve alçak dallarıyla korunan çimenler üstünde uyumaya geliyorlardı. Sabahleyin bir çiçek yığınının içinden bir hırsız kalkıp ortaya çıkıyor, genç bir dilenci doğan güneşe karşı esniyor, başkaları bir yalancı Yunan tapınağının basamakları üstünde bitleniyorlardı.

Ben hiç kimseyle konuşmuyordum. Tek başıma birkaç kilometre yürüyüp bir kiliseye giriyor ve orada, bir çomak uzatıp sadaka kutusundaki parayı çalıyordum. Akşamları yine yayan olarak parka dönüyordum. Bu serseri yuvası aydınlık bir yerdi. Tüm konukları gençti. İspanya'da dilenciler, hırsızlar bir araya gelip dilenilecek, hırsızlık yapılacak iyi yerler hakkında birbirlerine bilgi verdikleri halde, burada hiçbir dilenci, hiçbir hırsız başkasıyla ilgilenmiyordu. Her hırsız parka sanki gizli bir kapıdan girmiş gibiydi. Sık ağaçlıklar ya da koruluklar boyunca yürüyüp sessizce içeriye kayıyorlardı. Geldikleri, sigaralarının ateşinden ya da kaçına kaçına yere basarken çıkardıkları ayak sesinden anlaşılıyordu. Sabahları ayak izleri siliniyordu. Ama bunca çılgınlık beni kanatlandırdı. Gölgeli köşemde çömelip İskender'le Sezar'ın da görmüş olduklarını o yıldızlı gökkubbenin altında bulunmak beni şaşırtıyordu, çünkü ben yalnızca bir tembel dilenci ve hırsızdım. Avrupa'yı kendi olanaklarımla dolaştım; bunlar o görkemli olanakların tam tersiydi, ama ben yine de kendim için büyük fatihlerin öykülerindeki kadar değerli ayrıntılarla dolu bir öykü yazıyordum. Dolayısıyla, bu ayrıntılar beni en şaşırtıcı, en az görülen bir kişi gibi gösteriyor olmalıydı. Kendi yolumda giderek en tatsız mutsuzlukları yaşamayı sürdürüyordum. Belki o utanmaz eşcinsellerin giydiği türden tuvaletlerim eksikti, bunları valizlerimin içinde ya da normal giysilerimin altında da olsa taşıyamadığım için üzgündüm, ama yine de geceleri parkın duvarını aşar aşmaz, o pullarla süslü, yırtık pırtık tülleri gizlice giyiyordum.

Tül bir eşarbın altında çıplak bir omzun yarı saydam solgunluğunu keşfediyordum: Bu, Barselonalı Carolina'ların kortej halinde, ayakta çiş yapılan o genel tuvalete çiçek bırakmak üzere gittikleri sabahın arılığıydı.* Kent uyanıyordu. İşçiler işe gidiyorlardı. Her

* Okura –elbette sırasıdır– özel yaşamımla ya da onun esinlediği şeyle ilgili bu raporun yalnızca bir aşk şarkısı olacağını haber veriyorum. Doğrusu, yaşamım erotik serüvenler (oyunlar değil) için hazırlanmakla geçti. Şimdi bu serüvenlerin anlamını keşfetmek istiyorum. Ne yazık ki, bana en çok aşk özelliğiyle dolu gibi görünen şey, kahramanlıktır. Kahraman yalnızca zihnimizde var olduğuna göre, kahramanlar yaratmak gerekecektir. Bunun için sözcüklere başvuruyorum. Kullandığım sözcükler, onlarla bir açıklamaya girişsem bile, bir şarkı tutturacaklar. Yazdığım şey acaba doğru muydu? Yalan mıydı? Yalnızca bu aşk kitabı gerçek

kapının önünde yaya kaldırımlarına kova kova su dökülüyordu. O gülünç Carolina'lar güvenlikteydiler. Hiçbir gülme onlara zarar veremezdi; yırtık pırtık giysilerinin pisliği onların düşkünlüklerinin belirtisiydi. Güneş, kendi ışığını yayan bu çelengi esirgiyordu. Tümü ölmüştü. Sokakta gezinirken gördüğümüz şeyler ise onların, dünyadan kopmuş Gölgeleriydi. İbneler namuslu insanların bilincinde bitki gibi yaşayıp giden solgun ve alaca bulaca insanlardır. Hiçbir zaman güpegündüz, gerçek güneş ışığında, ortada görünmeye hakları yoktur. Ama böyle karanlık yerlere çekilerek yeni güzelliklerin habercisi en ilginç yıkımlara neden olurlar. Bunlardan biri olan Büyük Theresa, müşterilerini genel tuvaletlerde beklerdi. Alacakaranlıkta, erkekler için ayakta çiş yapılan limana yakın bu yuvarlak tuvaletlerden birine açılır kapanır bir iskemle getirerek üstüne oturup, örgüsünü örmeye bayılıyordu. Bir sandviç yemek için bu örgü işine ara veriyordu. Kendi evinde gibiydi burada.

Bir başkası, Senyorita Dora, ince sesiyle bağırıyordu:

— Ne kadar kötü şu erkek-kadınlar!

Anımsadığım bu çığlıktan onların umutsuzluğu üstüne kısa, ama derin bir düşünce doğdu; bu benim umutsuzluğumdu. Aşağılanmadan kurtulduğumdan –ne kadar süre için!– ona geri dönmek istiyorum. Hiç olmazsa, sizin dünyanızda bir süre kalmam Carolina'lar için bir kitap yazmama olanak sağlasın.

Namusluydum. Entarilerim beni koruyordu, artistik bir pozda uykumun gelmesini bekliyordum. Kendimi yerden daha çok ayırıyor, yerin üstünde uçuyordum. Yeri aynı kolaylıkla baştan başa dolaşabileceğimden emindim; kiliselerde yaptığım hırsızlıklar beni daha da hafifletiyordu. Geri dönen Michaelis beni biraz ağırlaştırdı, çünkü hırsızlık yapmama yardım ediyor, hemen her zaman, o bilinen gülümsemesi yüzünde oluyordu.

Bu gece gizlerine, dünyanın gündüzün bile karanlık olmasına hayran kalıyordum. Yoksulluğun neredeyse her şeyini, yara gibi irinli olduğunu bildiğim için, burada ayın altında onun izinin yan-

---

olacak. Ya buna sözde neden olmuş olaylara ne demeli? Ben bu olayları elinde bulunduran kişi olmalıyım; onların mutemediyim. Geri verdiğim şeyler onlar değildir.

sıdığını, yaprakların gölgesinde karaltı halinde belirdiğini görüyordum. Artık derinliği yoktu, yalnızca bir siluetti; bu siluetin arasından acı ve kan yüklü yoğunluğumla geçmek gibi tehlikeli bir ayrıcalığım vardı. Her sabah, kilisede sadaka kutusunu kırdığım sunakların üstüne götürmek üzere çiçek topladığım sırada, bu çiçeklerin bile geceleyin siyah olduklarını öğrendim. Bu demetlerle bir ermişin ya da Meryem Ana'nın yardımını dilemeye çalışmıyor; bedenime, kollarıma beni sizin dünyanızın içine sokabilecek klasik güzellikte birtakım pozlar alması için fırsat vermek istiyordum.

Okur benim güzel, çekici kişileri pek az betimlediğime şaşacaktır. Benim aşk yüklü bakışım bireylere nesneler gibi bakılmasına neden olan şaşırtıcı görünüşleri, özellikleri ayırt etmez, o zaman da ayırt etmezdi. Görünüşte çok tuhaf bile olsa, her türlü davranış için hemen bir açıklama buluyordum. En alışılmamış bir jest ya da duruş bana içsel bir zorunlulukla örtüşüyormuş gibi geliyordu: Alay etmesini bilmiyordum, hâlâ da bilmem. Duyduğum her düşünce ne denli tuhaf da olsa bence sanki yerinde söylenmişti. Dolayısıyla, hiç şaşmadan ıslahevlerinde, hapishanelerde kaldım, adı kötüye çıkmış kahvelere, barlara girip çıktım, yollar teptim. Bunları düşündüğümde belleğimde bugün benimkinden farklı, daha meraklı bir gözün yakalayabileceği kişilerden hiçbirini bulmuyorum. Kuşkusuz bu kitap okuru düş kırıklığına uğratacaktır. Tekdüzeliğini gidermek için birkaç fıkra anlatmaya, birkaç nükteli sözü aktarmaya çalışmak istiyorum.

Mahkeme salonunda. Yargıç: —Bu bakırı neden çaldınız?
Tutuklu: —Yoksulluktan, sayın Başkan.
Yargıç: —Bu bir özür değil.

— Tüm Avrupa'yı baştan başa dolaştım, dedi bana Stilitano. Yunanistan'a bile gittim.
— Hoşuna gitti mi orası?
— Fena değil. Ama kısmen yıkılmış.

Yakışıklı olan Michaelis kadınlardan çok, erkeklerin kendisine

hayranlıkla bakmalarından gurur duyduğunu itiraf etti bana.

— Daha çok böbürleniyorum.

— Ama erkeklerden hoşlanmıyorsun.

— Önemi yok. Güzel yüzüme bakıp ağızlarının suyunun aktığını görmek beni mutlu ediyor. İşte bu yüzden onlara karşı nazik davranıyorum.

Couronnes Sokağı'nda izlendiğim sırada, sivil polislerin neden oldukları büyük korkuyu onların su geçirmez pardösülerinin o korkunç hışırtısı iletirdi. Ne zaman bu sesi yeniden duysam, yüreğim daralır.

IV. Enternasyonal'le ilgili belgelerin çalınması dolayısıyla o tutuklanmam sırasında B.'yi tanıdım. Belki yirmi iki, yirmi üç yaşındaydı. Sürgüne gönderilmekten korkuyordu. Antropometri işlemi için beklenirken gelip benim yanıma oturdu.

— Ben de, dedim, sürgün cezası yiyebilirim.

— Öyle mi? Yanımdan ayrılma; belki bizi aynı hücreciğe koyarlar. (Tutuklu, hücresini ona dostça bir küçültme eki takarak adlandırır) Sürgüne gidersek mutlu olmaya çalışırız.

Kimlik saptaması yapılan yerden döndükten sonra bana gizlice şu açıklamayı yaptı:

— Yirmi yaşında bir oğlan tanıdım. Bir gün benden ona bir erkek bulmamı istedi.

Aynı akşam da bana şunu itiraf etti:

— Saçmaladım. Canı erkek isteyen bendim.

— Burada bulursun, dedim ona.

— Onun için, fazla kaygılanmıyorum.

B. sürgüne gönderilmedi. Ona Montmartre'da yeniden rastladım. Bana bir dostunu, bir papazı tanıştırdı; onunla geceleri genel tuvaletlerde kol geziyormuş.

— Neden bu papazı başından savmıyorsun?

— Bilmiyorum. Çok kibar biri.

Ne zaman kendisine rastlasam bana o papazdan sık sık söz eder. Belli bir sevecenlikle "papazım" der. B.'yi taparcasına seven papaz ona bölgesinde bir kilise bekçiliği görevi bulacağına söz vermiş.

Polisler, neyi yok ettiklerini düşünmeden, üstümde buldukları on, on iki resmi yırttılar. Farkında değillerdi, ama bu karmakarışık desenler birtakım eski ciltlerin ön ve arka kapaklarındaki resimlerdi. A.., G ve ben C müzesini soymayı planladığımızda, bu yer ve içindeki çalınabilecek şeyler hakkında bilgi toplamakla görevlendirilmiştim. Bizden başka kişilerce de gerçekleştirilmiş olan bu soygun, ayrıntılarını anlatabileceğim kadar yeni. Müzeye önceden yaptığım sayısız ziyaretlere ne gibi bahaneler uydurabileceğimi bilemediğim için, birkaç vitrinin içine kapatılmış eski kitapların övüldüğünü duyarak, bunların ciltlerinin üstündeki desenleri çabucak, üstünkörü kopya etmeme izin verilmesini istemek aklıma geldi. Birçok gün art arda müzeye gidip saatlerce kitapların önünde durarak elimden geldiğince, ciltlerindeki desenleri kopya ettim. Paris'e döndüğümde, bu yapıtların değerleri hakkında bilgi edindim; çok pahalı olduklarını şaşırarak öğrendim. Daha önce kitapların soygun konusu olabileceklerini hiç düşünmemiştim. Bunları çalmadık, ama kitapevlerine dadanma düşüncesi bana buradan geldi. Hileli bir el çantası ayarladım ve bu gibi hırsızlıklarda öyle ustalaştım ki, bunları kitapçının gözü önünde her zaman gerçekleştirecek kadar işin inceliğini öğrenmiştim.

Stilitano da, tıpkı Java gibi, omuzlarını biraz yana sallayarak, rüzgârı yarıp geçerek yürürdü, ama Java gitmek üzere ayağa kalksa, yürümeye başlasa gözlerimin önünde, çok lüks bir otomobilin sessizce kalkıp kayar gibi geçtiği sırada duyduğum heyecanı duyarım. Belki Stilitano'nun kaba etlerinin kaslarında daha çok duyarlık vardı; poposu daha kıvrıntılı, dalgalıydı. Ama Java da, onun gibi, ihanet etmekten keyif duyuyordu; onun gibi, orospuları küçük düşürmekten hoşlanıyordu.

— Vallahi, kaltağın biri bu, dedi bana. Bana ne söyledi, biliyor musun? Kesinlikle bilemezsin. Bu akşam gelemezmiş, çünkü yaşlı bir adamla randevusu varmış; yaşlılar daha çok para veriyorlarmış. Kaltağın biri bu. Ama ben ona yapmadığımı bırakmayacağım.

Öyle sinirlenmişti ki, paketten çıkarmakta olduğu sigarayı kırdı. Kudurmuştu.

Bileklerinde dalgıç giysisi dövmeleri vardı. Ve beyaz atletinin kollarının geçtiği koltuk oyuntularında uyuşuk ve edepsiz bir gemicinin gücü ve zarif kişiliği görülüyordu.

Koltuk altında dövme yapılmış A harfi gördüm.

— Nedir bu?

— Kan grubum. Waffen SS olduğum sırada yapıldı. O zaman tümümüze böyle dövmeler yapılıyordu.

Yüzüme bakmadan ekledi:

— Bu harften hiçbir zaman utanç duymayacağım. Kimse de onu yok edemez. Bu işe kalkışacak olanı öldürürüm de yok ettirmem dövmemi.

— SS olduğun için gururlu musun?

— Evet.

Yüzü şaşılacak derecede Marc Aubert'in yüzüne benziyor. O aynı soğuk güzellik. Kolunu indiriyor, ardından yine kaldırıp giysilerini düzeltiyor, saçlarındaki kepekleri silkeliyor. Duvardan atlayıp çakıllar içinde sessizce yürüyoruz. Kalabalıkta, yüzünde biraz hüzün ve alay karışımı bir ifadeyle bana bakıyor.

— Bizim için, kendilerini Hitler'e düzdürmüşler denebilir, ama bu bana vız gelir.

Ardından kahkahayı koyveriyor. Gür kirpiklerinin güneşten koruduğu mavi gözleri ilerde; kalabalığı, havayı, rüzgârı öyle bir egemenlikle yarıyor ki, utancını ben yükleniyorum.

Erik'i tanıyıp sevdikten ve yitirdikten sonra ...'ye* rastlıyorum. Her ikisi de o lanetli orduda görev almış olmanın korkunç sevincini herhalde yaşamışlardı. ... bir Alman generalinin korumalığını yapmıştı, tatlı bir çocuktu. Bir kampta birkaç hafta staj görüp, kılıç kullanmayı, hep tetikte olmayı, öldürülmek pahasına bir subayı korumayı kabul etmeyi öğretmişlerdi ona. Rusya'nın karlarını görmüş, gittiği Çekoslovakya, Polonya, hatta Almanya gibi ülkeleri yağmalamıştı. Ama elinde avcunda ne varsa yemişti. Mahkeme onu iki yıl hapse mahkûm etmiş, o da cezasını çekip yeni çıkmıştı. Ara sıra bana bu dönemden söz ediyordu. Öteki anılarını gölgede bırakan anısı, öldürmek üzere olduğu kişinin korkudan gözbebeklerinin

* Bu adı yazmamalıyım.

büyüdüğünü gördüğü sırada duyduğu büyük sevinçti. Yolda yiğitlik taslardı. Yalnızca şosede yürürdü. Akşamları kimilerine önünü, kimilerine de arkasını sunardı.

Adam öldürme, iğrenç yeraltı dünyasına ulaşmanın en etkili yolu değildir. Tam tersine, cinayet işleyecek kişinin, kanının dökülmesi, günün birinde öldürülmek, boynu vurulmak gibi bir tehlikeyle sürekli karşı karşıya kalabilmesi (cani geriler, ama bu gerilemesi yükselen bir gerilemedir) ve yaşamın yasalarına bu derece iyi karşı geldiği için en büyük gücün en kolay biçimde düşünülmüş niteliklerinin kendisinde olduğu varsayıldığı için uyandırdığı çekicilik, caninin küçük görülmesine engel olur. Başka suçlar daha çok küçük düşürücüdürler: Hırsızlık, dilencilik, ihanet, güveni kötüye kullanma vb. Beni sizin dünyanızdan çaresiz olarak ayıracak bir cinayet işleme düşüncesi hep kafamı kurcalayıp dursa da, ben yukarıdaki gibi suçlar işlemeyi yeğledim.

Polonya'da şansım çabucak yaver gittiği için şıklığım göze çarpıyordu. Polonyalılar benden hiçbir zaman kuşkulanmadılar, ama Fransız konsolosu yanılmayıp, benden konsolosluğu hemen, Katovice'yi ise kırk sekiz saat içinde, hatta Polonya'yı da en kısa zamanda terk etmemi rica etti. Michaelis'le birlikte Çekoslovakya'ya dönmeyi kararlaştırdık, ancak ikimize de giriş vizesi vermediler. Bir otomobil kiralayıp, bizi bir dağ yolundan sınıra götürmesini söyledik şoföre. Cebimde bir tabanca vardı.

— Şoför bizi götürmek istemezse onu öldürür, arabayla kendimiz yola devam ederiz.

Arkada oturdum, bir elimde tabancam, öteki elimde benden daha güçlü, ama ben yaşta olan Michaelis'in eli, şoförün sırtına sevinç duyarak ateş edebilirdim. Araba yokuş yukarı yavaş yavaş gidiyordu. Michaelis direksiyona atlayacaktı ki, bu sırada, şoför arabayı bizim görmediğimiz bir sınır karakolunun önünde durdurdu. Bu cinayeti işlemek benden böylece esirgenmişti. Yanımızda iki jandarma, Katovice'ye geri döndük. Gece olmuştu.

— Eğer cebimdeki tabancayı bulurlarsa, diye düşündüm, belki de bizi mahkûm ederler.

Karanlık bir merdivenden polis komiserinin odasına gidiliyordu. Merdiveni çıkarken ansızın aklıma tabancayı bir basamağın üstüne bırakmak geldi. Tökezlemiş gibi yaparak eğildim ve silahı duvarın yanında bir köşeye bıraktım. Sorgu sırasında (Neden Çekoslovakya'ya gitmek istiyormuşum? Burada ne iş yapıyormuşum?) hilem ortaya çıkacak diye tir tir titriyordum. Bu sırada kaygılı, bir fındık ağacı çiçeğinin üstündeki polen kadar nazik bir sevinci, kaçan bir katilin pırıl pırıl sabah sevincini yaşıyordum. Cinayeti işleyememiştim, ama hiç değilse işlenmemiş de olsa bir cinayetin belli belirsiz sınırlarında bir güzel dolaşmıştım.

Michaelis beni seviyordu. Belki beni üzüntü verici bir durumda tanıdığı için, bu aşk bir tür acımaya dönüştü. Mitolojilerde, hizmetçi kadına dönüşen birçok kahraman vardır. Belki gizliden gizliye bu büzüşmüş, kurtçuklara benzer durumumda çok ustaca bir iş başarıp, çevresini saran köpeklerden Tanrı'nın mucizeyle kurtardığı geyik gibi, ansızın kanatlarla donanıp yükselerek, görkemimi görüp yıldırımla vurulmuşa dönecek koruyucularımın önünde, tümüyle değişmemden korkuyordu. Yalnızca bir cinayet başlangıcı yeterli olmuştu ve Michaelis bana eskisi gibi bakıyordu, ama onu artık sevmiyordum. Onunla olan serüvenimi anlatıyorsam, bunu, bir yazgının davranışlarımı bozmaya dört elle sarıldığının, gerek kahramanımın çöktüğünün, gerekse benim bayağı bir balçıktan yapıldığımın görülmesi için yapıyorum. Java'yla da durum farklı olmayacaktır. Onun sertliğinin yalnızca görünüşte kaldığını, bu sertliğin onun içini kaplamadığını, en yumuşak jelatinden yapılma bir şey olduğunu şimdiden biliyorum.

Yazarlık çalışmalarımdan söz etmek, sözü uzatmak olacaktır. Hapishanede geçirdiğim günlerin sıkıntısı benim o eski, avare, sert ya da zavallı yaşamımın içine sığınmama yol açtı. Daha sonra, özgür kaldığımda, yeniden yazdım para kazanmak için. Bir edebi yapıt ortaya koymak düşüncesine soğuk bakardım. Bununla birlikte, yazdıklarımı incelediğimde, içlerinde, aşağılık olarak kabul edilen varlıkları, nesneleri, duyguları yeniden saygınlıklarına kavuşturmak için sabırla sürdürülmüş bir istek görüyorum. Bunları genel-

likle soyluluk belirten sözcüklerle adlandırmak, belki çocukça, kolay bir şey olurdu. Ben hızlı gidiyordum. En kısa yolu kullanıyordum, ama içinde bu nesneler, bu duygular (ihanet, hırsızlık, alçaklık, korku) genellikle ve sizce karşıtları için ayrılmış niteleyici sözcükleri çağrıştırmasalar, böyle yapmazdım. Hemen, yazdığım sırada, güzelliği önünde eğildiğim, hayran olunacak bir delikanlının onurlandırdığı duyguları, davranışları ya da nesneleri belki yüceltmek istedim, ama bugün, yazdıklarımı yeniden okurken, o delikanlıları unuttum, onlardan geriye kalan yalnızca dile getirdiğim bu özel niteliktir ve kitaplarımda gurura, kahramanlığa, yürekliliğe eş değerde bir parlaklıkla ışıldayacak olan budur. Onlar için özür dilemeye çalışmadım, onları aklamaya da çalışmadım. Onların Ad'ın saygınlığına hakları olsun istedim. Benim için bu iş boşuna olmayacaktır. Daha şimdiden etkimi hissediyorum. Sizin hor gördüğünüzü güzelleştirerek, yüreğimi altüst edecek bir şeye büyüleyici, çok güzel bir ad vermekte toplanan bu oyundan bıkan zihnim, herhangi bir niteleyici sözcüğü reddediyor; canlı ve cansız varlıkların tümünü birbirlerine karıştırmadan, aynı çıplaklıkları içinde kabul ediyor, ardından, bunları giydirmeyi reddediyor. Böylece, artık yazmak istemiyorum. Harflerden elimi eteğimi çekiyorum. Bununla birlikte, birkaç gündür, gazetelerden dünyanın kaygılı olduğunu öğreniyorum. Savaştan söz ediliyor yeniden. Kaygı çoğaldıkça, hazırlıklar (Devlet adamlarının çın çın öten sesleriyle yaptıkları açıklamaları değil, teknisyenlerin tehdit edici doğrulukları) belirginleştikçe tuhaf bir rahatlık duyuyorum. İçime çekiliyorum; orada, insanların büyük öfkesini korkmadan izleyeceğim çok güzel ve acımasız bir yere yerleşiyorum. Durmadan yeniden yaratılacak bir sessizlik kabarcığı elde etmek için, top seslerini, ölüm borazanlarının seslerini bekliyorum. Onları, çiğneyip çiğneyip de tükürülüp çevreme atılmış, ipek kozası gibi eğirilip sarılmış eski serüvenlerimin gitgide daha kalınlaşan bir sürü katmanı aracılığıyla kendiinden daha da uzaklaştıracağım. Yalnızlığımı ve ölümsüzlüğümü tasarlamaya, eğer budalaca bir özveri isteği beni içlerinden çıkartmazsa, onları yaşamaya çalışacağım.

Hapishanede tam bir yalnızlık içindeydim. Yazdığım şu sırada

bu yalnızlık daha az. O zamanlar tek başımaydım. Geceleri kendimi her şeyden vazgeçme duygusunun içine atıyordum. Dünya beni denize, ölüme götürecek, bir araya gelmiş güçlerden oluşan bir sel, hızlı bir tren gibiydi. Yalnız olduğumu bilmenin acı sevincini duyuyordum. Şu gürültünün özlemi içindeydim: Hapishanedeki odamda düşlere dalıp gitmişken, üstümdeki yatakta yatan tutuklu inip, düzenli adımlarla bir aşağı bir yukarı yürümeye başlıyor. Düşlerim yine belirsiz, ama bu gürültü (sanki, ilk planda, kesinliği dolayısıyla) bana bu düşleri kuran bedenimin, bu düşleri yaratan bedenimin hapishanede olduğunu; bu belirgin, ansızın duyulan, düzenli ayak seslerinin tutsağı olduğumu anımsatıyor. Eski yoksulluk arkadaşlarımın, o mutsuzluk çocuklarının yerinde olmak isterdim. Onların yarattıkları, benim daha az arı amaçlarla kullandığım o görkeme imreniyorum. Yetenek maddeye karşı saygı göstermekte, sessiz olan bir şeye ses vermekte toplanır. Benim yeteneğim hapishaneler, sürgün yerleri dünyasını oluşturan şeylere karşı beslediğim aşkta görülecektir. Niyetim onları değiştirmek, sizin yaşamınıza kadar getirmek ya da onlara bağışlayıcılıkla, acımayla bakmak değil. Ben hırsızlarda, hainlerde, katillerde, kötülerde, dalaverecilerde derin bir güzellik buluyorum –çökük bir güzellik– ki bunu sizde bulmuyorum. Soclay, Pilorge, Weidmann, Serge de Lenz, Polis örgütü Beyefendileri, sinsi ihbarcılar sizler bana kimi zaman, simsiyah dul giysileri giymişçesine, öyle güzel suçlarla donanmış gibi görünüyorsunuz ki, bunların kimilerinde uyandırdıkları mitolojik korkuya, kimilerinde yol açtıkları işkencelere, ama sonunda, içinde tümünün birbirine karıştıkları iğrençliğe imreniyorum. Geriye baktığımda bir dizi berbat, yürekler acısı eylem görüyorum. Kitaplarım onları anlatıyor, sözcüklerle donattılar onları; bu sözcükler sayesinde mutluluk duyarak anımsıyorum onları. İşte, ben böylece yalnızca açlığı, bedenin küçük düşmesini, yoksulluğu, korkuyu, aşağılığı tanıdım. Bunca sıkıcı davranıştan birtakım övünme nedenleri elde ettim.

— Kuşkusuz ben buyum, diyordum kendi kendime, ama hiç olmazsa bunun bilincindeyim; bunca bilinçlilik utancı yok edip, bana az bilinen bir duygu veriyor: Bu duygu, gururdur. Beni hor gören

sizlerin de mayasında böyle bir dizi mutsuzluktan başka bir şey yok, ama hiçbir zaman bunun bilincinde olamayacaksınız, dolayısıyla gururunuz da olmayacak; yani kendi mutsuzluğunuza değil, insanlığı oluşturan mutsuzluğa kafa tutmanızı sağlayacak bir gücü tanımayacaksınız.

Birkaç kitap ve birkaç şiir size tüm mutsuzluklarımı, nasıl kullanıldığımı, bunların güzelliğim için zorunlu olduklarını kanıtlayabilir mi? Çok yazdım, yorgunum. Kahramanlarımın o denli çabuk yaptıklarını bu derece kötü biçimde ortaya koymak için çok güçlük çektim.

Korku belini büktüğünde Java güzeldi. Onun sayesinde korku soyluydu, doğal bir hareket saygınlığına yeniden kavuşuyordu; ölümün ya da acının imgesi karşısında iç organların şaşkınlığı, yani organik bir kaygı olmaktan başka bir anlamı da yoktu. Java titriyordu. O kocaman butları boyunca sarı renkli bir ishalin aktığını görüyordum. O denli sevecenlikle ya da açgözlülükle öpülen çok güzel yüzünde dehşet gezinip duruyor, yüz çizgilerini karmakarışık ediyordu. Bu korku, bu büyük yıkım deliydi; bu denli soylu oranları, bu denli coşku verici, bu denli uyumlu ilişkileri bozmaya cesaret edecek kadar; ve bu oranlar, bu ilişkiler bunalımın nedeniydiler; bu bunalımdan sorumluydular; o denli güzeldiler ki, hatta bu bunalımın dışavurumu sayılırlardı, çünkü Java adını verdiğim kişi hem bedenine egemendi, hem de korkusundan sorumluydu. Korkusunu görmek hoştu. Her şey, bu çocuğun saçları, kasları, gözleri, dişleri, cinsel organı ve erkeksi zarifliği, korkunun göstergesi oluyordu.

Bundan sonra utancı soylulaştırdı; onu önüme bir yük gibi, omuzlarına asılı bir kaplan gibi getirdi; ama tehdidi jestlerinde ne görülmedik bir boyun eğmeye yol açıyordu! Hoş ve tatlı bir alçakgönüllülük artık davranışını yumuşatmıştı. Erkek gücü, güneşin göz kamaştırıcı ışınları gibi, bir bürümcükle örtülü. Ona dövüştüğü sırada bakarken bunu istemediğini hissediyordum. Belki daha az güçlü olmasından ya da karşısındakinin onun ağzını burnunu dağıtmasından korkuyordu, ama büyük bir korkuya kapıldığını görüyordum. Büzülüyor; uyuyup, düşünde Endonezya'da ya da Cava'da olmak ya da polis tarafından yakalanıp ölüme mahkûm edilmek is-

tiyordu. Kısacası, korkağın biri. Ama korkunun ve korkaklığın çok hoş yüz ekşitmelerle dile getirilebileceğini bana öğretti.

— Bağışlıyorum seni, dedi karşısındaki delikanlı küçümsemeyle.

Java sesini çıkarmadı. Hakareti kabul etti. Tozların içinden ayağa kalktı; beresini alıp, dizlerindeki tozları silkmeden çekip gitti. Hâlâ çok güzeldi.

Marc Aubert bana ihanetin çok güzel bedenlerde geliştiğini söylemişti. Demek ki, ihanet hem haini hem de ihaneti oluşturan tüm göstergelerde şifreli olarak da belirlenmişse, kolayca okunabilir. Sarı saçlar, açık renk gözler, sarı bir deri, sevimli bir gülümseme, bir boyun, bir gövde, kollar, bacaklar, uğruna hayatımı verebileceğim ve bir sürü hainlik yapabileceğim bir cinsel organ, ihaneti belirten şeylerdi.

— Bu kahramanlar, diyordum kendi kendime, öyle bir yetkinlik düzeyine ulaşmalı ki, onların gözüpek bir yazgı sayesinde daha da yetkinleşmek için yaşadıklarını artık görmek istemeyeyim. Yetkinliğe ulaşmışlarsa, ölümün eşiğindeler demektir ve artık insanların yargısından korkmazlar. Onların bu şaşırtıcı başarılarını hiçbir şey bozamaz. Öyleyse yoksullardan esirgenen şeyi bana versinler.

Neredeyse her zaman yalnız, ama ideal bir arkadaşın da yardımıyla başka sınırları geçtim. Heyecanım hep büyüktü. Ne kadar Alp varsa tümünü aştım. Slovanya'dan İtalya'ya, önce gümrükçülerin yardımıyla, ardından onlar tarafından yalnız bırakılarak, çamurlu bir sel boyunca akıntıya karşı gittim. Rüzgârla, soğukla, dikenlerle, kasım ayıyla savaşarak ardında İtalya olan bir tepeye ulaştım. İtalya'ya gitmek için gecenin gizlediği ya da ortaya çıkardığı canavarlarla karşı karşıya geldim. Bir askeri bölgenin tel örgülerine takıldım; burada nöbetçilerin yürüdüklerini, fısıldaştıklarını duydum. Yüreğim küt küt atarken bir gölgede çömeldim ve onların ateş etmeden önce beni okşayacaklarını, seveceklerini sandım. Gecenin şehvetli muhafızlarla dolu olmasını bekliyordum. Rasgele bir yola saptım. İyi bir yoldu. İyi olduğunu dürüst toprağına basan tabanlarımdan anladım. Daha sonra İtalya'dan ayrılıp Avusturya'ya

gittim. Geceleyin karlı tarlaların içinden geçtim. Ay üzerlerine gölgemi yansıtıyordu. Terk ettiğim her ülkede hırsızlık yapmış, hapis yatmıştım, ama Avrupa'da değil, gitgide daha taze bir açıkyürekliklikle nesnelerin, olayların dünyasında dolaşıyordum. Bunca harika şey beni kaygılandırıyor, ama benim için bir tehlike oluşturmadan; bunların her zamanki gizini anlamak için daha çok pekişiyordum.

Orta Avrupa'da tehlikesizce hırsızlık yapmanın güç olduğunu hemen anladım, polis çok iyi çalışıyordu. İletişim araçlarının yetersizliği, olağanüstü bir biçimde korunan sınırları aşmanın güçlüğü çabuk kaçmamı engelliyordu; Fransız oluşum da beni göz alıcı bir biçimde daha çok ele veriyordu. Zaten yabancı ülkelerde hırsızlık ya da dilencilik yapan yurttaşlarımın sayısının çok az olduğunu fark etmiştim. Fransa'ya dönüp, orada –hatta belki de işimi sadece Paris'le sınırlayarak– hırsız yaşamı sürdürmeye karar verdim. Az çok önemli hırsızlıklar yaparak dünyayı dolaşmak da beni çekiyordu. Fransa'yı bir derinlik kaygısıyla seçtim. Bu ülkeyi, hırsızlığa orada tüm dikkatimi, tüm özenimi vereceğimden, hırsızlığı eşsiz bir madde gibi, onun sadık bir işçisiymişçesine işleyeceğimden emin olacak kadar tanıyordum. O zaman yirmi üç ya da yirmi dört yaşındaydım. Ahlâksal bir serüvenin ardından koşup, dağılmayı ve süsü feda ediyordum. Anlamını belki yalnızca bugün yazmak zorunda kaldığım için öğrendiğim seçimimin nedenleri açık seçik görünmedi bana. Sanırım, düşüncemi rahatça anlatabileceğim bir dil kütlesini kazmaya, delmeye gereksinimim vardı. *Belki kendimi kendi dilimde suçlamak istiyordum.* Ne Arnavutluk, Macaristan, Polonya ne de Hindistan ya da Brezilya benim için Fransa kadar zengin bir alan oluştururlardı. Gerçekten de hırsızlık –ve buna bağlı olarak, hırsızlığın utancıyla birlikte hapis cezaları– çıkar gütmeyen bir girişim, ancak dilin yardımıyla, aynı dilin yasalarıyla karşılaştırılacak benim dilimin yardımıyla gerçekleşebilen bir tür etkin sanat yapıtı ve düşünce olmuştu. Yabancı ülkelerde yalnızca oldukça usta bir hırsız olabilirdim, ama kendim hakkında Fransızca düşünerek yabancılar arasında Fransız olduğumu anlardım –bu nitelik başka bir niteliğin ayakta kalmasına izin vermez. Kendi ülkemde hırsız olmak ve soyulan insanların –dilin önemi nedeniyle bunlar bendim– dili-

ni kullanarak hırsızlıktan aklanmak, böyle bir hırsızlığa eşsiz olma şansını vermek demektir. Yabancı oluyordum.

Belki Orta Avrupa devletlerindeki belirsiz politikaların neden olduğu tedirginlik bu ülkelerde son derece güçlü bir polis örgütünün bulunmasını zorunlu kılıyor. Elbette bu örgütün çabukluğundan söz ediyorum. Öyle görünüyor ki, bir suç, işlenmeden önce jurnalcılık yüzünden öğreniliyor, ancak bu polislerde bizimkilerin inceliği, kurnazlığı yok. Arnavutluk'tan Avusturyalı Anton'la birlikte gelip, gümrükçülere bir pasaport göstererek Yugoslavya'ya girdim. Aslında bu pasaport bir Fransız askerlik belgesiydi, buna Anton'a verilmiş, içinde Sırp konsolosluğunun vizeleri bulunan bir Avusturya pasaportundan birkaç sayfa eklemiştim. Birçok kez trende, yolda, otellerde Yugoslav jandarmalarına bu garip belgeyi gösterdim: Normal göründü bu onlara; damgalar, vizeler yeterliydi. Anton'a tabancayla ateş ettiğim için tutuklandığım sırada da polisler bu belgeyi bana geri verdiler.

Fransa'yı seviyor muydum? O zaman görkemi beni sarıyordu. Belgrad'daki Fransız ateşemiliteri birçok kez Fransa'ya geri verilmemi istediyse de uluslararası yasalar buna karşıydı –Yugoslav polisi bir orta yol buldu: Beni Fransa'ya en yakın ülke olan İtalya sınırına kadar götürdüler. Hapishaneden hapishaneye düşerek tüm Yugoslavya'yı baştan başa dolaştım. Bu hapishanelerde azılı, kaygı verici; vahşi bir dille küfür eden hükümlülerle karşılaştım; bu küfürler dünyanın en güzel küfürleriydi.

— Tanrı'nın anasını arkadan düzeyim!

— Duvarı düzeyim!

Birkaç dakika sonra beyaz dişlerini göstererek gülmekten kırılıyorlardı. O zaman Yugoslav Kralı II. Pierre, on iki ya da on beş yaşında, ince, saçları yandan ayrılmış bir veletti; pulları da süsleyen portresi tüm hapishanelerin idari bürolarında ya da karakollarda asılıydı. Çocuk, serserilerin, hırsızların öfkesini kabartıyordu; bunlar kalayı basıyorlar, kuduruyorlardı. Bu kötü adamların boğuk sesleriyle söyledikleri onur kırıcı sözler, acımasız bir sevgiliye, herke-

sin önünde, aşk yüzünden çıkan bir kavga arasında söylenenlere benziyordu. Çocuğa orospu diyorlardı. Yalnızca birkaç gece geçirdiğim başka on hapishane tanıdıktan sonra Suşak (İtalyan sınırında) hapishanesine geldiğimde içinde belki yirmi kişi bulunan bir koğuşa koydular beni. Rade Periç'i hemen gördüm. Adam, hırsızlıktan iki yıl yemiş bir Hırvat'tı. Paltomdan yararlanmak için beni bir bölmenin üstünde, yanında bir yere yatırttı. Esmer, boylu bosluydu. Biraz solmuş, mavi bezden bir iş tulumu giymişti. Tulumun ortasında çok geniş bir cep vardı; buraya ellerini sokuyordu. Suşak hapishanesinde iki gece geçirdim, ama bu süre Rade'ye vurulmam için yetti.

Hapishane yoldan bir duvarla değil de, bizim koğuşun penceresinin baktığı bir hendekle ayrılıyordu. Polisler ve gümrükçüler bana İtalyan sınırını geçirttiklerinde, dağı aşarak, çok soğuk bir gece Trieste'ye geldim. Fransız konsolosluğunun girişinde bir pardösü çalıp, onu hemen sattım. Elde ettiğim parayla on metre ip, bir demir testeresi satın aldım ve Piedicolle yoluyla yeniden Yugoslavya'ya girdim. Bir araba beni Suşak'a götürdü; oraya vardığımda gece olmuştu. Yoldan ıslık çaldım, Rade pencerede göründü, ona iple testereyi çok kolayca ulaştırdım. Ertesi gece yeniden geldim oraya, ama Rade kaçmayı denemek istemedi, oysa bu iş güç değildi. Onu inandıracağımı umarak sabaha kadar bekledim. Sonunda, soğuktan titreyerek, yeniden dağ yolunu tuttum. Bu topuz gibi adamın hapishanenin gerçekliğini benimle bir serüvene yeğlediğini öğrenip üzülmüştüm. İtalyan sınırını aşıp önce Trieste'ye, ardından Venedik'e, en sonunda da Palermo'ya gelmeyi başardım. Palermo'da beni hapse attılar. Şimdi komik bir olay aklıma geliyor. Palermo Hapishanesi'nde koğuşa girdiğimde içerdekiler bana:

— Come va, la, principesso?* diye sordular.

— No lo so,** diye yanıt verdim.

Sabah gezintisi sırasında avluda bana aynı soruyu sordular, ama kralın gelini Piemento prensesinin (söz konusu olan oydu) sağlığı hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Sonradan öğrendiğime göre,

* Prenses nasıl? (ç.n.)
** Bilmiyorum. (ç.n.)

prenses hamileymiş ve kral ailesinden bir çocuk dünyaya geldiğinde her zaman çıkartılan af çocuğun cinsiyetine bağlı olurmuş. İtalyan hapishanesinin konukları Quirinale Sarayı'nın adamları kadar kaygılıydılar.

Özgürlüğüme kavuştuğumda beni Avusturya sınırına götürdüler, bu sınırı Willach yakınından geçtim.

Rade kaçmamakla iyi etmişti. Orta Avrupa'daki yolculuklarım sırasında onun ideal varlığı bana eşlik ediyordu. Yalnızca yanımda yürüyüp, yanımda uyumuyordu; alacağım kararlarda onun kafamda oluşturduğum o cesur imgesine layık olmak da istiyordum. Bir kez daha, yüzü ve bedeni çok güzel bir erkek bana yürekliliğimi kanıtlama fırsatı veriyordu.

Olayların ne sıralanmasıyla, ne keşişmesi ve birbirlerinin üstüne binmesiyle –bunların ne olduklarını, zamanda ve mekânda neyle sınırlandıklarını bilmiyorum– ne de bunları yok etmeden yenilerini ortaya çıkaran yorumlarıyla anahtarı bulamam, bunlarla kendi anahtarımı da bulamam. Tuhaf bir niyetle, bu olayların birkaçını anlatmaya kalkıştım, parlak ipliklerin düğümleri olanları unutmuş gibi yaparak; en baştakiler yaşamımın apaçık yapısını, örgüsünü oluşturuyorlardı. Fransa sanatçılardan sanatçılara aktarılan –bir tür aktarıcı sinir hücreleridir bu sanatçılar– bir heyecansa, ben yalnızca sonuna kadar bir sürü heyecanla dolu biriyim, ama ilk heyecanlarımı bilmiyorum. Gölden çıkarmak için, boğulmuş bir kişiye takılan kancanın çengelleri çocuk bedenime acı çektirdi. Kadavraları zıpkınlarla aramak olabilir miydi? Kırları baştan başa dolaştım, bu sırada buğdayların içinde ya da köknarların altında boğulmuş insanlar keşfettiğimde çok seviniyor, onlar için inanılmaz cenaze törenleri düzenliyordum. Bunun geçmiş olduğunu –ya da gelecek olduğunu– söyleyebilir miyim? Her şey daha şimdiden ölümüme kadar, bir *Var olan* bankizine takılıp kalmış: Bir karnaval gecesi, çam yarması bir herifin kendisini düzmemi istediğinde titremem (adamın istediğinin benim titremem olduğunu keşfettim); alacakaranlıkta bir kum tepesinden Fransız generallere teslim olan Arap savaşçılarının görünüşü; bir askerin pantolonunun önüne konmuş elimin tersi, ama askerin özellikle buraya alaycı bakışı; Biarritz'de iki

evin arasından ansızın denizi görmem; yeniden yakalanmaktan değil, özgürlüğün kurbanı olmaktan korkarak minik adımlarla ıslahevinden kaçışım; kocaman penisinin üstüne ata biner gibi oturduğum sarışın bir lejyonerin beni surlar boyunca yirmi metre taşıması; yakışıklı futbolcu değil, onun ayağı ya da ayakkabısı hiç değil, top oluşum, ardından topluktan çıkıp "oyuna başlama vuruşu", daha sonra böyle olmaktan da çıkarak ayaktan topa giden düşünce oluşum; koğuşta tanımadığım hırsızların bana "Jean" diye seslenmeleri; çıplak ayaklarımda sandallarla gece karlı tarlaların içinden Avusturya sınırını geçerken pes etmeyişim, ama o zaman, kendi kendime, bu acılı anın yaşamımın güzelliğine katkıda bulunması gerek deyişim; bu anın ve tüm öteki anların değersiz olmalarını kabul etmemem, onların acılarından yararlanarak kendimi düşünce göğüne fırlatmam, Bordeaux rıhtımlarında zencilerin bana yiyecek vermeleri; ünlü bir ozanın ellerini alnıma götürmesi; bir Alman askerinin Rusya'da karlar içinde öldürülmesi, bu olayın bana kardeşi tarafından yazılı olarak bildirilmesi; Toulouse'lu bir gencin Brest'teki alayımda görevli subayların ve astsubayların odalarını soymama yardım etmesi –hapiste öldü–; sonsuza dek ölü kalacak, yani durağan birinden söz edişim –ki bunun içinde gülleri koklayacak kadar zaman, bir akşam sürgüne gidecek kafilenin söylediği şarkıları dinlemek, beyaz eldivenli bir akrobata âşık olmak da var– çünkü ilk mutsuzluğun bile içerdiğini düşündüğüm bir amaçtan başka bir amaç için yaşamayı kabul etmiyorum. Bu amaç şudur: Yaşamım bir efsane olmalıdır, yani okunabilir olmalı ve okunması şiir adını verdiğim yeni bir heyecana yol açmalıdır. Ben artık bir bahaneden başka bir şey değilim.

Stilitano yavaş yavaş hareket ederek kendini, güneşe doğru çevirir gibi, aşka doğru çeviriyordu. Her yanını ışınlara doğru çeviriyordu. Ona Anvers'te rastladığımda şişmanlamıştı. Yağ bağlamış değildi, ama biraz daha fazla kalınlık, köşelerini yuvarlaklaştırıyordu. Yürüyüşünde aynı vahşi ve daha güçlü, daha az çabuk ve daha çok kaslı, aynı derecede sinirli esnekliği buldum. Anvers'in Escaut Irmağı'nın yanındaki en pis sokağında, gri bir gökyüzü altında, Sti-

litano'nun sırtı bana bir İspanyol panjurunun art arda dönüp gelen gölge ve ışığıyla yol yol olmuş gibi göründü. Siyah satenden çok kısa ve bedeni iyice saran bir giysi içinde onunla birlikte yürüyen kadın gerçekten onun kadınıydı. Stilitano beni görünce şaşırdı; bana sevinmiş gibi geldi.

— Jean'cık. Anvers'tesin ha!

— Nasılsın?

Elini sıktım. Beni Sylvia'yla tanıştırdı. Bu haykırışında eski Stilitano'yu pek bulamadım, ama daha yumuşak bir biçimde söyleyeceği bir söz için ağzını henüz açmıştı ki, ağzının içini kaplayan o beyaz tükürüğü yeniden gördüm. Bu tükürüğü bilmiyorum hangi sümüksü maddeler oluşturuyordu, ama bunlar dişlerinin arasında öylece kalıyorlardı; ben o eski Stilitano'yu bunlarla tanımıştım. Açıkça belirtmeden:

— O hep ağzında, dedim.

Stilitano anlamıştı. Hafifçe kızarıp gülümsedi.

— Fark ettin ha?

— Elbette. Bundan çok gurur duyarsın.

Sylvia sordu:

— Neden söz ediyorsunuz?

— Bebek, konuşuyoruz işte. Sen karışma.

Bu masum ortaklık beni hemen Stilitano'yla ilişkiye soktu. Tüm eski güzellikleri üzerime saldırdı: Omuzlarının gücü, kalçalarının hareketliliği, belki balta girmemiş bir ormanda bir başka yırtıcı hayvanın koparttığı eli, son olarak, bunca uzun süredir benden esirgenmiş, öldürücü kokularla korunan tehlikeli bir karanlığın içine gömülmüş cinsel organı. Tümüyle ona bağlıydım. Ne iş yaptığını bilmediğim halde; batakhane, dok, bar gibi yerlerdeki insanlara, kısacası tüm kente egemen olduğundan emindim. Zevksizlikte uyum sağladınız mı, şıklığa diyecek yoktur. Stilitano hiç şaşmadan sarı ve yeşil krokodil ayakkabılar, kahverengi bir takım, ipek bir beyaz gömlek, pembe bir kravat, çok renkli bir boyun atkısı ve yeşil bir şapka seçmesini bilmişti. Tüm bunlar iğneler, düğmeler ve altın zincirlerle tutturulmuştu ve Stilitano şıktı. Onun önünde eskisi gibi mutsuz oldum, ama o bundan hiç tedirgin olmuşa benzemiyordu.

— Üç gündür buradayım, dedim.
— İşler yolunda mı?
— Eskisi gibi.
Gülümsedi.
— Anımsıyor musun?
— Bu herifi görüyorsun ya, dedi kadınına; bir arkadaş, bir dost. Ne zaman isterse odamıza gelebilir.

Beni limana yakın bir lokantada akşam yemeğine götürdüler. Stilitano bana uyuşturucu ticareti yaptığını söyledi. Yanındaki kadın fahişeydi. Kokain ve afyon sözcüklerini duyar duymaz imgelemim canlandı, kanatlandı; Stilitano'yu gözüpek ve zengin bir serüvenci olmuş gibi görüyordum. Büyük halkalar çizerek uçan bir yırtıcı kuştu şimdi o. Bakışı kimi zaman acımasızsa da, yırtıcı kuşların yırtıcılığı yoktu onda. Tam tersine, zenginliğine karşın, hâlâ oyun oynuyor gibi görünüyordu. Yalnızca görünüşünün görkemli olduğunu anlamakta gecikmedim. Küçük bir otelde kalıyordu. Odada şöminenin üstünde ilk gözüme çarpan, renkli resimlerle süslü kalın bir çocuk dergileri yığını oldu. Resimlerin altındaki yazılar bu kez İspanyolca değil, Fransızca'ydı. Çocuklara yönelik oluşları ve her zaman neredeyse çıplak olan kahramanın güzelliği, gücü, yürekliliği aynıydı. Her sabah, Sylvia yenilerini getiriyor, Stilitano da bunları yatağında okuyordu. Onun böyle alacalı resimlerle süslü çocuk öyküleri okuyarak iki yıl geçirdiğini, bu arada bir yandan da bedeninin, belki aklının da olgunlaştığını düşündüm. Denizcilerden aldığı uyuşturucuyu satıyor, kadınını kolluyordu. Zenginliğini üstünde taşıyordu: Giysileri, mücevherleri, para cüzdanı hep üstündeydi. Bana yanında çalışmamı önerdi. Bir süre sinsi ve kaygılı müşterilere küçücük paketler götürdüm.

İspanya'da olduğu gibi, aynı çabuklukla, Stilitano Anvers'in serserileriyle ilişki kurmuştu. Bunlar barlarda kendisine içki ısmarlıyor, o da orospuları ve eşcinselleri alaya alıyordu. Yeni güzelliğinin, zenginliğinin büyüsüne kapılmış, belki de dostluğumuzun anısıyla tedirgin olmuş durumda, kendimi onu sevmeye kaptırmıştım. Onu her yerde izliyor, dostlarını kıskanıyordum, Sylvia'dan kıskanıyordum. Onu öğleye doğru güzel kokular sürünmüş; dinç, ama

gözkapakları adamakıllı esmerleşmiş haliyle bulunca, bundan acı duyuyordum. Birlikte rıhtımlara gidiyorduk. Eski günlerden söz ediyorduk. Özellikle bana marifetlerini anlatıyordu, çünkü övüngendi. Dalavereciliğini yüzüne vurmayı hiçbir zaman düşünmedim. Hainliğini, kalleşliğini de. Tersine, bunların izini abartmadan ve gururla belleğimde taşıdığım için ona hayrandım.

— Hâlâ erkeklerden hoşlanıyor musun?

— Elbette. Neden sordun? Bu seni tedirgin mi ediyor?

— Beni mi? Delisin sen. Tam tersine.

— Neden tam tersine?

Duraksadı, yanıtı geciktirmek istedi.

— Ne dedin?

— Tam tersine diyordun. Sen de onlardan hoşlanıyorsun.

— Ben mi?

— Evet.

— Hayır. Ama, kimi zaman, nasıl bir şeymiş diye merak ediyorum.

— Seni tahrik ediyor.

— Yok canım. Öyle söyledim işte...

Güldü; sıkılmıştı.

— Peki, Sylvia?

— Sylvia geçimimi sağlıyor.

— Hepsi bu mu?

— Evet. Bu da yeterli.

Birtakım çılgınca umutlar vererek bana daha çok söz geçirseydi, beni tutsak durumuna getirirdi. Şimdiden derin ve sıkıntılı bir ortamda kendimi allak bullak olmuş gibi hissediyordum. Stilitano'nun o ansızın parlamaları başıma ne işler açacaktı? Bunu ona söyledim:

— Biliyorsun ki hâlâ sana âşığım ve seninle sevişmek istiyorum.

— Bakarız, dedi.

Kısa bir süre sustuktan sonra ekledi:

— Ne yapmayı seviyorsun sen?

— Seninle her şeyi.

— Bakarız.

Kımıldamadı. Hiçbir hareket onu bana doğru getirmedi, oysa tüm varlığım onun içine girmek istiyordu, oysa bedenime bir söğüt dalı esnekliği verip ona sarılmak, onun üstüne eğilmek istiyordum. Kent insanı sinirlendiriyordu. Limanın kokusu ve çalkantısı beni allak bullak ediyordu. Flaman liman işçileri bize çarpıyorlardı, ama Stilitano onlardan daha güçlüydü. Tedbirsizliğine de diyecek yoktu, cebinde belki birkaç ayfon tanesi vardı; bunlar yüzünden o hem değerli hem de kınanılacak bir kişi oluyordu.

Anvers'e ulaşmak için birkaç ay kaldığım Hitler Almanyası'ndan bir süre önce geçmiştim. Breslau'dan Berlin'e yayan geldim. Hırsızlık yapmak isteyebilirdim, ama tuhaf bir güç beni engelliyordu. Almanya tüm Avrupa'da büyük bir korku uyandırıyordu. Özellikle benim gözümde acımasızlığın simgesi olmuştu. Şimdiden yasadışıydı. Unter den Linden'de bile haydutların kurduğu bir kampta geziniyormuş gibi hissediyordum kendimi. Berlinli en titiz burjuvanın beyninin içinde büyük bir ikiyüzlülük, kin, kötülük, acımasızlık ve açgözlülük kaynağı bulunduğunu düşünüyordum. Suçlanmış, mimlenmiş tüm bir halkın ortasında özgür olmak bana heyecan veriyordu. Kuşkusuz başka yerlerde olduğu gibi, orada da hırsızlık yaptım, ama bundan bir tür tedirginlik duyuyordum, çünkü bu etkinliği yöneten şeyi, bunun sonucu olan şeyi –yurttaşlık erdemi durumuna gelmiş bu özel ahlâksal tutumu– tüm ulus biliyor ve bunu ötekilere karşı yöneltiyordu.

— Hırsız soyu bu halk, diyordum içimden. Burada hırsızlık yaparsam hiç de özel ve kişiliğimi daha iyi belirtebilecek bir iş gerçekleştirmiş olmam. Alışılmış olan düzene uyarım. Bu düzeni bozmam. Kötülük yapmış olmam; hiçbir şeyi altüst etmem. Skandal olanaksız. Boşuna çalarım.

Bana öyle geliyordu ki, yasaları düzenleyen tanrılar hırsızlığa karşı çıkmıyor, yalnızca şaşıyorlardı. Utanıyordum. Ama özellikle, geçerli ahlâk yasalarına saygı gösterilen ve yaşamın bu yasalar üzerine kurulu olduğu bir ülkeye gitmek istiyordum. Berlin'de geçinmek için fahişelik yapmayı seçtim. Bu iş beni birkaç gün hoşnut et-

ti, ardından da usandırdı. Anvers, masallara özgü hazineler, Flaman müzeleri, Yahudi elmas tacirleri, geceleyin gecikmiş armatörler, transatlantik yolcuları görmemi sağladı. Aşkımla coşup, Stilitano'yla tehlikeli serüvenler yaşamak istiyordum. O da buna razıymış, yürekliliğiyle gözümü kamaştırmak istiyormuş gibi görünüyordu. Akşam otele tek eliyle kullandığı bir polis motosikletiyle geldi:

— Bunu bir aynasızdan arakladım biraz önce, dedi gülümseyerek ve araçtan inmeye bile yanaşmadı. Ama bir motosiklete ayaklarını ayırarak binmenin benim için çıldırtıcı bir gösteri olacağını anladı ve inip motoru inceliyormuş gibi yaptı, ardından beni arkasına alarak hareket etti.

— Hemen okutacağız bunu, dedi bana.

— Delisin sen. Bundan yararlanabiliriz...

Rüzgârdan ve motosikletle gidiyor olmaktan coşmuş durumda, kendimi çok tehlikeli bir kovalamacaya kaptırmış sanıyordum. Bir saat sonra o motosikleti bir Yunanlı gemiciye sattık; adam onu hemen alıp gemisine koydu. Ama Stilitano'yu gerçek, tam bir eylemin ortasında görmek fırsatını elde etmiştim, çünkü bu aracın satışı, pazarlık, parasının ödenmesi tam bir incelikle yapılmıştı; güç kullanıldıktan sonra.*

Stilitano da aslında benden daha olgun biri değildi. Gerçek bir gangsterdi, ama gangstercilik oynuyordu, yani gangsterce davranışlar icat ediyordu. Ben çocuksu olmayan sokak serserisi görmedim. Hangi "ciddi" insan bir mücevherci dükkânının, bir bankanın önünden geçerken bir saldırının ya da bir soygunun ayrıntılarını inceden inceye ve ciddi bir biçimde düşünürdü? Üyelerinin çıkarını bir yana bırakıp, dostluğa yakın bir ortaklık anlaşmasına dayalı yardımlaşma amacıyla bir işçi birliği kurma düşüncesini bir tür düşe dalmada, bir tür gereksiz, duygusal bir oyunda değil de başka nerede bulurdu? Stilitano kendisini yasadışı biri gibi bilmekten ve tehlikede hissetmekten hoşlanıyordu. Bu bir estetik kaygısından ileri

* Şu son günlerde, babası bir motorlu jandarma birliğinde görev yapmış, kendisi de stajyer polis olan Pierre Fièvre (21 yaşında) bana bir motosikleti olması için polisliği seçmek istediğini söylediğinde heyecanlandım. Stilitano'nun kaba etlerinin o çalınan motosikletin selesini çökertişi geldi gözümün önüne.

geliyordu. İdeal bir kahramana, imajı ün dünyasına şimdiden yerleşmiş bir Stilitano tipine öykünmeye çalışıyordu. İşte böylece o sokak serserilerini yöneten, onları biçimlendiren yasalara uyuyordu. Bu yasalar olmasa, o da bir şey olamazdı. Önce, yüce yalnızlığı, dinginliği, serinkanlılığı karşısında gözleri kamaşmış durumda, onun yalnızca utanmazlıkla, jestlerindeki yırtıklıkla düzensiz bir biçimde kendini yarattığını sanıyordum. Oysa o, *bir tip olma* arayışındaydı. Belki de bu tip, resimli çocuk dergilerindeki o her zaman başarılı kahramanın simgelediği kişiydi. Her ne olursa olsun, Stilitano'nun düşü, kasları ve eylem düşkünlüğüyle tam bir uyum içindeydi. O resimli dergilerdeki kahraman kuşkusuz sonunda Stilitano'nun yüreğinde yer almıştı. Ona hâlâ saygı duyuyorum, çünkü o, buna yönelten bir protokolün dış görünüşüne uysa da; kendi içinde ve tanık olmaksızın, bedeninin ve yüreğinin baskılarına katlanıyordu; kadın arkadaşına karşı sevecenlikten her zaman uzak kaldı.

Tümüyle birbirimize bağlanmadan, her gün görüşmeyi alışkanlık haline getirdik. Öğle yemeklerimi onun odasında yiyordum, akşamları da Sylvia çalışırken, yemeğimizi birlikte yiyorduk. Ardından, bar bar dolaşıp kafa çekmeye gidiyorduk. O, tüm gece boyunca, çok güzel kızlarla dans da ediyordu. Bir bara girdiğinde hemen masasında, sonra da yavaş yavaş öteki masalarda hava değişiyor, hem ağır hem de çılgınca bir hal alıyordu. Neredeyse her akşam vahşice, hayran olunacak şekilde, cebinde ansızın açılan sustalı bıçağını o tek eline alarak dövüşüyordu. Liman işçileri, gemiciler, pezevenkler çevremizi sarıyor ya da bize yardım ediyorlardı. Bu yaşam beni tüketiyordu, çünkü rıhtımlarda, siste ya da yağmurda aylak dolaşmak hoşuma giderdi. Bu geceler belleğimde pırıltılar içinde yüzüyor. Bir filmden söz eden bir gazeteci şöyle yazmış: "Aşk dövüşler arasında çiçeklenir." Güzel olmaktan daha çok, gülünç olan bu tümce bana kuru devedikenleri arasında yetişen "Aslanağzı" adlı çiçekleri anımsatıyor, bu çiçeklerle Stilitano benim o yumuşacık sevecenliğimi yaralıyordu.

Bana hiçbir iş vermese de, kimi zaman, bisiklet çalıp bunları Hollanda'da Maestricht'e giderek satıyordum. Sınırı ustaca geçtiğimi öğrenince bir gün benimle birlikte geldi; Amsterdam'a kadar

gittik. Kent ilgisini çekmedi. Kendisini bir kahvede birkaç saat beklememi buyurduktan sonra ortadan kayboldu. Ona soru sormak gerekmediğini öğrenmiştim. Benim işim onu ilgilendiriyordu, ama onun işi beni ilgilendirmiyordu. Akşam geri döndük, ama garda bana sicimle bağlı ve ağzı kapatılıp mumlanmış, tuğla büyüklüğünde küçük bir paket verdi.

— Ben, dedi, trenle devam edeceğim.

— Ama gümrükte ne olacak?

— Benim her şeyim tamam. Boş ver. Sen her zamanki gibi yayan geçeceksin sınırı. O paketi de açma. Bir arkadaşın.

— Ya yakalanırsam?

— Bunu kafana takma. Ağzını burnunu dağıtırlar, o kadar.

Hiçbir zaman huzur içinde olmadan, aralarında bocaladığım karşıt çekicilikleri kullanmasını biliyordu; beni kibarca öptü ve trenine doğru gitti. Önümde yürüyen bu dingin *Akıl*'a, bu On Emir'in koruyucusuna, otoritesi adımlarının güvenli oluşunda, butlarının gevşekliğinde ve neredeyse ışık saçan oynayışlarında olan bu adama baktım. Paketin içinde ne olduğunu bilmiyordum; bu paket güvenin ve şansın göstergesiydi. Onun sayesinde bir sınırı artık kendim için bayağı bir zorunluluk yüzünden değil, bir Yüce Güç'e boyun eğme, bağlılık yüzünden geçecektim. Stilitano'dan gözlerimi ayırdığımda kafamı kurcalayan şeylerin tümünün tek amacı onu aramaktı, beni yönlendiren de o paketti. Seferlerim (hırsızlıklarım, keşiflerim, kaçışlarım) sırasında nesneler canlıydılar. Geceyi hep bir büyük G ile düşünüyordum. Yollardaki taşların, çakılların bir anlamı vardı ki, kendimi bununla tanıtmak zorundaydım. Ağaçlar beni gördüklerine şaşıyorlardı. Korkumun adı panikti. Bu korku her nesnenin ruhunu özgür bırakıyor, o ruh da heyecanlanmak için yalnızca benim titrememi bekliyordu. Çevremdeki cansız dünya hafif hafif titriyordu. Yağmurla bile konuşabilirdim. Çabucak, bu heyecanı ayrıcalıklı gibi görmeye, onu bahanesi olan şeye, yani korkuya ve bu korkunun bahanesi olan şeye, yani bir soyguna ya da polisten kaçışıma yeğlemeye çalıştım. Geceden yararlanan aynı kaygı, sonunda gündüzlerimi de tedirgin etti. Böylece gizemli bir dünyada dolaşıyordum, çünkü bu dünya pratik anlamını yitirmişti. Teh-

likedeydim. Gerçekten de artık nesneleri alışılmış kullanılış amaçlarına göre değil, bana verdikleri dostça kaygıya göre değerlendiriyordum. Stilitano'nun koynumda taşıdığım paketi hâlâ her şeyin gizini daha çok belirtiyor, açıklıyor; aynı zamanda dudaklarımda, dişlerimi gösteren o belli belirsiz gülümseme sayesinde, bu gizi ortadan kaldırıyor ve benim sınırı rahatça geçmek için yürek bulmamı sağlıyordu. Belki çalınmış mücevherler taşıyordum? Bu minicik paket kimbilir polislerle başıma ne dertler açacak, onun yüzünden ne iri av köpekleri, ne polis köpekleri, ne gizli telgraflar işin içine girecekti. Öyleyse, tüm düşman güçleri yok etmem gerekiyordu; Stilitano beni bekliyordu.

— Yakışıklı pis herifin biri, dedim kendi kendime. Kendi başını derde sokmamaya çalışıyor. Bir elinin olmaması, böyle davranması için neden değil.

Anvers'e gelir gelmez yıkanmadan, tıraş da olmadan doğruca onun oteline gittim, çünkü zaferimin simgeleriyle, sakalımla, kirimle ve kollarıma yüklenen yorgunlukla görünmek istiyordum. Zafer kazanan bir insanı defne dallarına, çiçeklere, altın zincirlere boğarken, simgelenmek istenen şey zafer değil midir? Ben zaferimi çıplak olarak taşıyordum. Odasında, ona paketi uzatırken, önünde, abartmalı bir biçimde doğal göründüm.

— İşte paketin.

Gülümsedi. Zafer kazanmış gibi gülümsedi. Sanırım, benim üzerimdeki etkisinin her şeyi çözümlediğini bilmiyor değildi.

— Bir pürüz çıkmadı ya?

— Kolay oldu.

— Ya!

Yine gülümsedi: "Çok iyi." Ama ben ona: "Bu yolculuğu daha çok tehlikeyle karşı karşıya gelmeden, kazasız belasız tamamlayabilirdin," demeye cesaret edemiyordum, çünkü Stilitano'yu kendimin yarattığını ve onu yok etmenin bana bağlı olduğunu çoktan biliyordum. Ama yine de, Tanrı'nın kendisinin yerine getiremeyeceği kimi görevleri yerine getirmesi için haberci adını verdiği bir meleğe neden gereksinimi olduğunu anlıyordum.

— İçinde ne var?

— Ne olacak canım, kristal.*

Gizlice uyuşturucu geçirmiştim.** Kendisi yerine beni yakalanmak tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığı için Stilitano'ya hiç gücenmedim.

— Bu normal, diyordum kendi kendime. O pis herifin biri, sen de enayinin birisin.

Bana böyle görünmesi ona karşı minnettarlığımı artırıyordu. Stilitano, kendini bana, benim içine karıştırılmadığım, böylece de benim için hem neden hem de sonuç olan, oldukça çok sayıda cüretli olaylarla göstermiş olsaydı, üstümdeki tüm etkisini yitirirdi. Tüm kişiliğini yükümlülük altına sokacak bir eylemi gerçekleştirebileceğinden belli belirsiz bir kuşku duyuyordum. Banyoları, parfümleri, sabah keyfi yapması, hatta bedeninin aldığı yumuşak biçimiyle kendine özen göstermesi bunun kanıtıydı. Benim aracılığımla davranması gerektiğini anlamıştım; ben de onu oluşturan o ilkel ve düzensiz güçten gücümü alacağımdan emin olarak ona bağlanıyordum.

Yılın bu dönemi (güz), yağmur, binaların iç karartıcı renkleri, Flamanlar'ın hantallığı, kentin tuhaflığı, hatta yoksulluğum beni üzüntüye sürüklediği için, önce önlerinde tedirginlik duyduğum şeyleri bana kendi içimde keşfettiren derin bir melankoliye kapıldım. Alman işgali sırasında sinemada dünya haberlerini veren kısa bir filmde Anvers bombardımanında ölen yüz ya da yüz elli kişinin cenaze törenini izledim. Anvers'in yıkıntıları arasında gösterilen, üstleri laleler ve yıldızçiçekleriyle kaplı tabutların tümü çiçek sergileri gibiydi; bunları kutsamak için dantelli beyaz üstlükleriyle önlerinden bir sürü papaz ve koroda yer alan çocuklar geçiyorlardı. Bu sahne –ki en son sahne olmuştur– Anvers'in bana karanlık yerler keşfettirdiğine inanmama hâlâ yardımcı oluyor. Bu kentin ayinini yapıyorlar, diyordum kendi kendime; öyle bir kent ki, bunu o zaman pekâlâ anlıyordum, ruhu Ölüm'dü. Bununla birlikte bende önceleri korkudan doğmuş bu huzursuzluğa neden olan yalnızca

* Türk argosunda "kokain" anlamında. (ç.n.)

** 1947. Bir akşam gazetesinden öğrendiğime göre onu bir silahlı gece saldırısı sırasında yakalayıp tutuklamışlar: "Yakışıklı çolak sapsarı kesilmişti." Bunu okumak beni hiç heyecanlandırmadı.

nesnelerin görünümüydü. Sonradan bu huzursuzluk ortadan kalktı. Nesneleri parlak bir bilinçlilikle algıladığımı sandım. Bunların en bayağısı bile her zamanki anlamını yitirdiği için, acaba, bardaktan su ve benzeri bir şey içildiği ya da ayağa ayakkabı giyildiği gerçek mi diye kendi kendime soracak duruma geldim. Her nesnenin özel anlamını keşfedince sayılama düşüncesi beni terk etti. Stilitano benim üzerimdeki o inanılmaz etkisini yavaş yavaş yitiriyordu. Benim hayalci olduğumu sanmaktaydı. Oysa dikkatliydim; suskun değildim, ama dalgındım. Kullanılma amaçları karşıt gibi görünen nesnelerin bana önerdikleri yakınlık duygusuyla konuşmam komik bir hal alıyordu.

— Sen keçileri kaçırıyorsun, vallahi.

— Keçileri kaçırıyorum ha! dedim gözlerimi faltaşı gibi açarak. "Keçileri kaçırmış." Bu yüzden, şatafatlı bir aldırmazlıkla, bir demir telin üstünde bırakılmış bir çamaşır mandalına dikkatle bakarak, mutlak bir bilgi sahibi olduğumu anımsadığımı sanıyorum. Bu bilinen küçük nesnenin zarifliği ve tuhaflığı *bana, beni şaşırtmadan, göründü.* Olayların kendilerini de özerklikleri içinde algıladım. Sürdüğüm yaşam içinde, nesnelerin her zamanki anlamını gözden kaçırırsam, yakalanma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağıma göre her dakika dikkatli olmam gereken yaşamımın içinde böyle bir tutumun ne kadar tehlikeli olacağını okur anlar.

Stilitano'nun yardımı ve öğütleriyle şık giyinmeyi başarmıştım, ama özel bir şıklık anlayışına göre. Sokak serserilerinin o değişmez giyiniş biçimlerini küçümsediğim için, benim giyimimde fantezi kendini gösterdi. Böylece, utanç yüzünden pratik dünyayla ilgisini kesmiş bir dilenci olmaktan çıktığım sırada, bu dünya benden kaçıyordu. Nesnelerin niteliklerini değil, özlerini görüyordum. Kısacası, komikliğim beni kendilerine tutkuyla bağlandığım insanlardan uzaklaştırıyordu. Kendimi mahvolmuş ve budalaca hafif hissediyordum.

Genç bir muhabbet tellalı, bir barda çömelmiş, küçük bir köpekle oynuyordu; böyle bir yerde bu oynaşma bana öyle tuhaf geldi ki, sevincimden hem o gence hem de köpeğe gülümsedim: Onları anlamıştım. Ciddi ve acelesi olan insanlarla dolu bir otobüs bir çocu-

ğun parmağının minicik bir işaretiyle kibarca durabilir, bunu da anlıyordum. Stilitano'nun burnundan çıkan sert, tehdit edici bir kılı ellerim titremeden makasla kesiyordum.

Daha sonra, yakışıklı bir delikanlı karşısında allak bullak olmayı reddetmeden, heyecan duymayı kabul edip, heyecana bana buyurma hakkı tanımayarak, onu aynı bilinçlilikle inceleyeceğim ve aşkımın bilincine varacağım sırada, aynı ilgisizliği göstereceğim. Bu ilgisizlikten yola çıkıp dünyayla ilişkiler kuracağım: O zaman zekâ doğacak.

Ama Stilitano düş kırıklığına uğramıştı. Artık ona hizmet etmiyordum. Beni dövse de, paylasa da. Bana hakaretin ve dayağın ne olduğunu öğretse de. Anvers gözümde denize, denizciliğe, zevk ve eğlenceye bağlı o şiirsel, o hüzünlü niteliğini yitirmişti. Açıkça görüyordum, başıma her şey gelebilirdi. Bir cinayet işleyebilirdim. Bu dönem belki altı ay sürdü. Namusluydum.

Armand yolculuğa çıkmıştı. Onun kimi çeşitli adlarla çağrıldığını duyuyordum, ama biz bu adı değiştirmeyeceğiz. Benim bugün taşıdığım Jean Gallien adı da on beşinci ya da on altıncı adım değil mi? Armand Fransa'dan dönüyordu; sonradan öğrendiğime göre, oraya uyuşturucu götürüyordu. Bir yüzün ne anlattığını bir tek sözcükle söyleyebilmem için o yüzü yalnızca birkaç saniye görmem gerekir. Bana telkin ettiği dürüstlüğü, açıklığı ya da açıkyürekliliği göstermekte gecikirse, o zaman yakalayacağım bir dudak bükme, bir bakış, bir gülümseme yorumu güçleştirir. Yüz gitgide daha karmaşık duruma gelir. Belirtiler birbirine karışır: O yüzde artık herhangi bir şey okunmaz. Stilitano'nun yüzünde, yalnızca gözünün ya da ağzının ucunda ne olduğunu pek anlayamadığım bir şeyle, bir ironi belirtisiyle bozulan sertliği görmeye çalıştım. Armand'ın yüzüyse sahte, sinsi, kötü, hileci, kabaydı. Kuşkusuz, yüzünde bunları keşfetmek benim için onu tanıdıktan sonra kolaydı, ama o zamanki izlenimi yalnızca bir tek yüzde olağanüstü bir biçimde toplanmış bu nitelikler verebiliyordu. İkiyüzlülük, kötülük, budalalık, acımasızlık, kıyıcılık; bir tek sözcüğe indirgenebilir sözcükler. Onun yüzünde bunların sıralamasından çok, demek istiyorum ki, mekânda değil zamanda, benim kendi ruhsal durumuma ya da Ar-

mand'ın içinde uyanan duyguya bağlı olarak yüz çizgilerinde bu nitelikler görünüyor, okunuyordu. Kaba herifin biriydi Armand. Hiçbir düzgün güzelliği yoktu, ama yüzünde söylediğim –ve karşıtıyla o denli az değişiklik gösterdiği için arı olan– şeylerin varlığı ona iç karartıcı, ama yine de pırıl pırıl bir görünüm veriyordu. Fiziksel gücü olağanüstüydü. O zamanlar yaklaşık kırk beş yaşındaydı. Bunca uzun süre birlikte yaşadığı için, kendi gücünü rahatça taşıyordu. Sonunda bundan en iyi biçimde yararlanabilmişti, öyle ki kafasının ve ense kökünün şeklinde açıkça görülen bu güç, bu kas gücü o iğrenç nitelikleri daha çok belli ediyor, zorla kabul ettiriyor, parlak ve yararlı gibi gösteriyordu. Yüzü kısa ve yassıydı, sanıyorum doğuştan; çünkü burnunun şekli yediği bir yumrukla bozulmuş gibi görünmüyordu. Çenesi güçlüydü, sağlamdı. Kafası çok yuvarlak ve neredeyse her zaman kazınmıştı. Ensesinin derisinde üç kıvrım vardı; bu kıvrımları biraz kir belli ediyordu. Uzun boyluydu ve çok güzel yapılıydı. Genellikle yavaş yavaş, ağırkanlılıkla hareket ediyordu. Az gülerdi ve açıkyüreklilikle yapmazdı bunu. Sesi kalın, boğuk, neredeyse bastı; boğuk bir ses denemezse bile, tınısı boğuk gibiydi. Çok çabuk konuştuğu için ya da hızlı adımlarla yürüyerek konuştuğu için, konuşmasının çabuklaşmasıyla sesinin ağır tonu arasındaki karşıtlık yüzünden çok ustaca, müzikal bir sonuca ulaşıyordu. Çabuk bir hareketten tiz bir ses beklenirdi ya da bu denli kalın bir sesten ağır ağır, güçlükle hareket beklenirdi. Ama bu ses çevikti. Bu karşıtlık da ses tonunda zarif değişikliklere, zarif yükselip alçalmalara neden oluyordu. Armand güçlükle konuşuyordu. Heceler çarpışmıyordu. Konuşması, basit olsa da, rahattı; bu yüzden sözcükler yatay bir dinginlikle art arda sıralanıyordu. Özellikle sesinden, tüm gençliği boyunca ona herkesin, hele erkeklerin hayran olduğu anlaşılıyordu. Güçlü ya da yakışıklı oldukları için başka erkeklerin hayranlığıyla karşılaşan erkekler bir tür küstahça kendine güven sergilemelerinden tanınırlar. Bunlar hem kendilerinden daha emin, hem de kibarlığa daha yatkındırlar. Armand'ın sesi boğazımda bir noktaya dokunup soluğumu kesiyordu. Acele ettiği enderdi, ama olağanüstü bir durumda randevuya çabuk gitmesi gerekiyorsa, Stilitano'yla benim aramda, iri yapısına ve rahat tavrına karşın, ba-

şı dik, ama biraz öne doğru eğilmiş olarak yürüyen, kalın sesi gitgide daha çabuklaşan Armand, neredeyse fazla cesur bir başyapıt oluşturuyordu. Hava biraz sisli olsa, bu kurşun atletin boğazından gök mavisi bir ses çıkıyordu. Bu sesin acelesi olan, çevik, neşeli, yüceltilmiş, zarifliğinden, gücünden, yakışıklılığından ve sesinin olağanüstü niteliğinden emin bir delikanlıya ait olduğu sanılır.

İçinde, sıcak ve nitelikli karın boşluğundaki basit, ancak sağlam dokulu ve çok güzel alacalı renkli olduklarını düşündüğüm organlarında ikiyüzlülüğü, budalalığı, kötülüğü, acımasızlığı, köle ruhluluğu zorla kabul ettirme, uygulama ve bunları görünür kılma, bunlardan tüm kişiliği için en edepsizce başarıyı elde etme isteğini belirtmeye hazırlandığını sanıyordum. Onu Sylvia'nın odasında gördüm. İçeriye girdiğimde, Stilitano ona çabucak benim Fransız olduğumu ve İspanya'da tanıştığımızı söyledi. Armand ayaktaydı. Bana elini uzatmadı, ama yüzüme baktı. Onlarla ilgileniyormuşum gibi görünmeden, pencerenin kenarında kaldım. Bara gitmeye karar verdiklerinde, Stilitano bana:

— Geliyor musun Jean'cık? diye sordu.

Yanıt vermeme vakit bırakmadan Armand da Stilitano'ya sordu:

— Onu her zaman yanında mı taşıyorsun?

Stilitano gülerek dedi ki:

— Bu seni sıkarsa, onu burada bırakabiliriz.

— Yo, gelsin o da.

Onları izledim. İçtikten sonra ayrıldılar, Armand giderken elimi sıkmadı, yüzüme bile bakmadan bardan çıktı. Onunla ilgili olarak Stilitano bana bir tek söz söylemedi. Armand'a, birkaç gün sonra, doklara yakın bir yerde rastladığımda, bana kendisini izlememi buyurdu. Neredeyse hiç konuşmadan beni odasına götürdü. Aynı açıkça küçümser haliyle beni zevkine alet etti.

Gücünün ve yaşının tutsağı olarak, işe elimden gelen özeni gösterdim. En ufak bir tinsellikten yoksun bu et kitlesi altında ezilip, sonunda, benim mutluluğuma kayıtsız bu tam anlamıyla kaba adamla birlikte olmanın sarhoşluğunu yaşıyordum. Gövdesinin, karnının ve butlarının üstündeki gür kılların ne denli tatlı olabildiğini, ne denli güç taşıyabildiğini keşfettim. Sonunda bu derece fır-

tınalı bir gecenin beni içine gömmesi için kendimi bıraktım. Minnettarlıktan ya da korkudan, Armand'ın kıllı koluna bir öpücük kondurdum.

— Ne oluyor sana? Hasta mısın sen?

— Kötü bir şey yapmadım.

Gece, zevkine hizmet amacıyla yanında kaldım. Armand yatmaya gittiği sırada deri kemerini, pantolonunun belindeki köprülerden çekip çıkararak şaklatıyor; görünmeyen bir kurbanı, hayali bir teni kırbaçlıyordu. Hava kanıyordu. O zaman beni korkutuyorsa, bu, gördüğüm hantal ve kötü Armand olmaktaki güçsüzlüğüydü. Şakırdama ona eşlik ediyor, onu destekliyordu. Gördüğüm gibi olmamasının yol açtığı öfke, üzüntü onu karanlıktan ürken bir at gibi titretiyor, *gitgide daha çok* titretiyordu. Ancak, hiçbir şey yapmadan yaşamamı da hoş göremezdi. Bana garın ya da hayvanat bahçesinin çevresinde dolaşıp müşteri bulmamı salık verdi. Bende uyandırdığı korkuyu bildiği için, beni gözetlemeyi önemsemedi. Kazandığım parayı tam olarak getiriyordum. Kendisi de barlarda etkinlik gösteriyordu. Dok işçileri ve gemicilerle çeşitli işler çevirmekteydi. Saygı gösteriyorlardı ona. Bu kentin tüm muhabbet tellalları ve sokak serserileri gibi, o dönemde, ayaklarında espadriller vardı. Adımları, sessiz oldukları için, daha ağır ve daha esnektiler. Genellikle kalın kumaştan mavi renkli bir gemici pantolonu giyiyordu. Pantolonunun önü hiçbir zaman tümüyle düğmelenmiş olmazdı, öyle ki önünde bir üçgen oluşup sarkardı ya da kimi zaman karnının üstünde, ağzı biraz kıvrık bir cebi bulunurdu. Kimse onun kadar dalgalı yürüyemezdi. Yirmi yaşındaki sokak serserilerinin, pezevenklerin, gemicilerin bedenine benzer bir bedeni olduğunu unutmamak için böyle yürüdüğünü sanıyorum. İnsanın gençliğinin modasına bağlı kalması gibi, o da bedenine bağlıydı. Ama azdırıcı bir erotizm simgesiydi ve bunu sözleriyle, jestleriyle de dile getirmek istiyordu. Stilitano'nun alçakgönüllülüğüne ve barlarda dok işçilerinin kabalıklarına alışıktım; en cesur davranışların tanığı, sık sık da nedeni oluyordum. Armand, kim olursa olsun, herkesin önünde cinsel organından söz ediyordu. Kimse sözünü kesemiyordu. Meğer ki sesinin tonundan ve sözlerinden tedirgin olan bir kabadayı çıkıp ona karşılık versin.

Kimi zaman, bir eli cebinde, barda ayakta içki içerken, mastürbasyon yapardı. Kimi zaman da, gerçekten kocaman olan cinsel organının büyüklüğünü ve güzelliğini –gücünü, hatta zekâsını– överdi. Böyle bir cinsel organ ve güç saplantısının ne olduğunu bilmesem de, Armand'a hayrandım. Sokakta, bir koluyla, sanlmak istiyormuş gibi beni kendine çekse de yine bu aynı uzanmış koluyla sert bir biçimde beni kendisinden uzaklaştırıyordu. Dünyayı dolaştığı, Flaman olduğu dışında, yaşamı hakkında hiçbir şey bilmediğim için, üstünde hapishanenin belirtilerini görmek istiyordum; bu kazınmış kafasını, bu ağır kaslarını, ikiyüzlülüğünü, şiddetini, acımasızlığını hapishaneden kaçarken getirmiş olabilirdi.

Armand'a rastlamak öyle bir yıkım oldu ki, Stilitano, onu sık sık görmeyi sürdürürken, benden hem zamanda hem de mekânda uzaklaşıyormuş gibi göründü. İroniyle örtülü sertliği sonradan ansızın çok hoş bir yumuşaklığa dönüşen bu güzel çocukla çok uzun zaman önce ve çok uzak bir yerde evlenmiştim. Stilitano, Armand'la yaşadığım sürece bu işi hiçbir zaman şakaya almadı. Ağırbaşlılığı bana incelikle acı verdi. Bir süre sonra Geçmiş Günler'i oynadı.

Stilitano'dan farklı olarak, Armand korkak değildi. Teke tek dövüşmeyi reddetmediği gibi, güç gerektiren tehlikeli işleri de kabul ediyordu. Hatta kendisi böyle işleri tasarlayıp yapmaya cesaret ediyordu. Tanışmamızdan bir hafta sonra bana bir yere gideceğini, dönüşünü beklememi söyledi. Eşyalarını, içinde biraz çamaşır bulunan bir valizi bana emanet edip yola çıktı. Birkaç gün hafifledim, korkunun ağırlığını duyumsamaz oldum. Sık sık Stilitano'yla çıktık.

Bir manivelayı çevirmek için avuçlarının içine tükürmeseydi, benim yaşımda bir genci fark etmeyecektim. Genellikle işçilerin yaptıkları bu jest öyle başımı döndürdü ki, uzun süredir unuttuğum bir döneme –ya da kendime ait bir bölgeye– doğrudan doğruya, engellenmeden düştüğümü sandım. Yüreğim canlandı, bedenim ansızın uyuşukluktan kurtuldu. Çılgınca bir netlik ve çabuklukla genci kafama yerleştirdim. O jesti, saçları, böğürleri, sırtının kavisi, üstünde çalıştığı atlıkarınca, atların hareketleri, müzik, panayır; bun-

ları içeren Anvers kenti, ihtiyatla dönen Dünya, o denli değerli bir yükü koruyan Evren ve ben, kendim, orada, dünyaya sahip olmaktan ve ona sahip olduğumu bilmekten ürkmüş durumda, ben, kendim oradaydım.

Avuçlarının içindeki tükürüğü görmedim: Yanağının büzülüşünü ve dişlerinin arasındaki dilinin ucunu fark ettim. Ayrıca onun o sert ve kara avuç içlerini birbirine sürttüğünü gördüm. Manivelayı tutmak için eğildiğinde; çatlak, kaba deriden kemeri gözüme çarptı. Böyle bir kemer kibarların pantolonunu tutan kemer gibi bir süs olamazdı. Maddesi ve kalınlığıyla işlevi tam tamına şuydu: Bu kemer olmasa hiçbir değer taşımayacak, o erkek hazinesini içermeyecek, koruyamayacak, ancak, ayağına köstek vurulmuş bir erkeğin topuklarına düşecek bir erkekliğin en belirgin göstergesini tutmak, bırakmamak. Delikanlının üstünde kısa bir ceket vardı, pantolonuyla bu ceketin arasından teni görünüyordu. Kemeri, pantolon köprülerinin içinden geçmediği için, bedeninin her hareketinde, ne zaman pantolonu aşağı inse, biraz yukarı çıkıyordu. Şaşkınlıktan donup kalmış, kemere bakıyordum: Şaşmaz bir biçimde görevini yaptığını gördüm. Böğürlerin altıncı kez silkinmesinde, gencin çıplak sırtını ve belini kavradı, pantolon önünün bulunduğu yer dışında; burada kemerin iki ucu birbirine tutturulmuştu.

— İzlemek hoş, değil mi ha? dedi bana Stilitano.

Ben gence bakarken, o da bana bakarak atlıkarıncadan değil, atlıkarıncanın meleğinden söz ediyordu.

— Gidip ona, ondan hoşlandığını söyle; haydi.

— Benimle dalga geçiyorsun.

— Ciddi söylüyorum.

Gülümsüyordu. Ne yaşım ne de halim bu gencin yanına gitmeye ya da kibar beylerin o hafif ya da alaycı çalımıyla ona bakmaya uygun olduğu için, ondan uzaklaşmak istedim. Stilitano beni kolumdan yakaladı:

— Gel.

Kurtuldum.

— Bırak beni, dedim.

— Ondan hoşlandığını pekâlâ görüyorum.

— Ne olacak yani?

— Ne mi olacak? Onu bir kadeh içki içmeye davet et.

Yine gülümseyip dedi ki:

— Yoksa Armand'dan mı korkuyorsun?

— Delisin sen.

— Öyleyse, bu işi benim yapmamı ister misin?

Delikanlı bu sırada, yüzü kan ter içinde, pırıl pırıl doğrulmaktaydı. Suratı kıpkırmızı sarhoşun biriydi. Pantolonunun kemerini düzelterek bize yaklaştı. Biz yoldaydık, o ise atlıkarıncanın tahta sahanlığının üstünde, ayaktaydı.

Kendisine baktığımız için, gülümseyip:

— İnsanı terletiyor bu iş, dedi.

— Susatıyor da, öyle değil mi? diye sordu Stilitano. Ve bana dönerek ekledi:

— Bize birer içki ısmarlar mısın?

Robert bizimle birlikte kahveye geldi. Bu olayın sevinci, yalınlığı beni allak bullak etti. Artık ne Robert'in, hatta ne de Stilitano'nun yanındaydım, kendimi dünyanın her köşesine atıyor, hafif yıldızlar halinde patlayıp yayılan bir sürü ayrıntıyı kafama yerleştiriyordum. Bilmiyorum şimdi hangi yıldızlardı bunlar. Ama Lucien'e ilk kez eşlik ettiğimde de aynı yokluk duygusunu yaşamıştım. Bir sardunya almak için pazarlık eden bir ev kadınının konuşmasını dinliyordum:

— Evimde bir çiçek olması hoşuma gider... diyordu. Güzel bir çiçek...

Kadına bir sürü çiçek arasında iken, kökleriyle, toprağıyla kendisine ait bir çiçeği olmasını isteten bu sahiplik kaygısı beni şaşırtmıyordu. Bu kadının böyle düşünmesi sayesinde mülkiyet duygusunun ne olduğunu anlamıştım.

— Çiçeğini sulayacak, diyordum kendi kendime. Onun için bir majolika saksı kabı alacak, onu güneşin karşısına koyacak, onu sevecek...

Robert yanımda yürüyordu.

Gece bir çarşafa sarılıp atlıkarıncanın çadır bezlerinin üstünde uyuyormuş. Odamda kalmasını önerdim ona. Gelip yattı. İkinci ge-

ce, geç kaldığı için, onu aramaya çıktım. Fark ettirmeden onu doklara yakın bir barda gördüm; eşcinsel tavırlı bir adamla konuşuyordu. Ona hiçbir şey söylemedim, ama Stilitano'yu uyardım. Ertesi sabah, Robert işe gitmeden önce, Stilitano bizi görmeye geldi. O inanılmaz sıkılganlığı hâlâ üstünde olduğu için, istediğini söylemekte çok güçlük çekti. Sonunda başardı:

— Birlikte çalışacağız. Sen herifi bir tuvalette ya da bir odada tavlayacaksın; biz de, Jean'la ben, gelip senin arkadaşın olduğumuzu söyleyeceğiz, ardından da herifin parasını alacağız.

Az kalsın: "Peki, Armand ne yapacak?" diyecektim. Dilimi tuttum.

Robert yataktaydı. Bacakları örtülüydü, gövdesinden çarşafları atmıştı. Rahatsız etmemek için ona dokunmamaya dikkat ediyordum. Stilitano'ya böyle bir girişimin rizikolarını anlattı, ama onun bu rizikoları kendisine de uzak, belirsiz, yoğun bir sis içindeymiş gibi gördüğünü anlıyordum. Sonunda evet dedi. Stilitano'nun çekiciliği onu da etkilemişti. Bundan utanç duydum. Robert'i seviyordum, ona bunu kabul ettirmeyi başaramazdım da, ama yalnızca Stilitano'yla benim bildiğimiz İspanya'daki o yakın dostluğumuzun ayrıntılarının yinelenip kullanılması benim için dayanılmaz bir şeydi. Stilitano çıktığında, Robert çarşaflar içinde kayarak bana sokuldu.

— Senin erkeğin o, değil mi ha?

— Neden soruyorsun?

— Erkeğin olduğu anlaşılıyor.

Ona sarıldım, onu öpmek istedim, ama o uzaklaştı.

— Delisin sen. Yapamayız bu işi birlikte!

— Neden?

— Neden mi? Bilmiyorum. Aynı yaştayız. Hoş olmaz.

O sabah geç kalktı. Stilitano ve Sylvia'yla öğle yemeği yedik, ardından Robert artık atlıkarıncada çalışmayacağını söylemek üzere gitti. Bütün gece içtik. Gideli sekiz gün geçmiş olan Armand'dan haber yoktu. Önce Anvers'ten, hatta Belçika'dan onun eşyalarını alarak kaçmayı düşündüm. Gücü uzaktan da olsa etkisini gösteriyordu; korku değil, ama gerçek bir haydut, kötülüğün içinde olgun-

laşmış gerçek bir haydut olan bu olgun adamın, beni de, içinden geldiği o korkunç dünyaya sürükleyebilecek, neredeyse taşıyabilecek tek kişi olan bu adamın şiddetinin çekiciliği beni alıkoydu. Odasını bırakmadım, ama kaygım her gün çoğalıyordu. Stilitano Robert'e olan aşkımı ona anlatmayacağına dair söz vermişti bana, ama beni ele vermeyeceğinden emin değildim. Kötülük olsun diye bunu yapabilirdi. Çolak Stilitano'nun yanında Robert çok rahat göründü. Artık her türlü sıkıntıdan kurtulmuş; neşeli, alaycı, biraz da yüzsüz olmuştu. Yapılabilecek işlerden söz ederlerken, onun ansızın dikkat kesildiğini ve bu işlerle ilgili açıklama sona erdiğinde, Robert'in bu açıklamayı şöyle açıklayıcı bir jestle süslediğini görüyordum: Birleştirdiği serçe parmağıyla başparmağı, görünmeyen bir ceketin iç cebine girip, içinden görünmeyen bir mücevheri incelikle çıkarıyordu sanki. Bu jest hafifti; Robert onu havada, yavaş yavaş, kesik kesik, iki hareketle çiziyordu: Bu hareketlerin birinde eli, soyulmuş birinin cebinden çıkıyor, ikincideyse, kendi cebine giriyormuş gibi görünüyordu.

Robert'le ben Stilitano'ya bir papaza ya da askerlikte bir topa hizmet eder gibi hizmet ediyorduk. Önünde diz çöküp, her birimiz adamın bir pabucunun bağcıklarını bağlıyorduk. Sıra tek eldivene gelince, iş karışıyordu. Çıtçıtın üstüne bastırmak neredeyse her zaman özellikle Robert'e düşüyordu.

Gerçekleştirdiğimiz kimi eylemleri anlatmak bu uygulamalar hakkında size hiçbir şey öğretmeyecektir. Robert ya da ben oğlancıyla odaya çıkıyorduk genellikle. Adam uyuduğunda, çaldığımız parasını aşağıda pencerenin altında bekleyen Stilitano'ya atıyorduk. Sabahleyin hovarda bizi suçluyordu. Üstümüzü aramasına izin veriyorduk, ama o şikâyette bulunmaya cesaret edemiyordu. Başlangıça Robert yaptığı hırsızlıkları haklı göstermek istedi. İşe yeni başlayan bir hırsız, pis herifin birini her zaman soyarak cezalandırmak ister.

— Ahlâksız bu herifler, diyordu.

Soyduğu eşcinsellerde kusur aramak ona can sıkıcı bir hal veriyordu; Stilitano onu açıkyüreklilikle, ama kaba bir biçimde uyardı:

— Bu vaazına devam edersen, sonunda papaz olacaksın. Yaptı-

ğımız işin bir tek nedeni var, o da para kazanmak.

Bu konuşma Robert'i gevşetti. Stilitano tarafından desteklendiğinden emin olarak, kendini çılgınca bir özgürlüğe bırakmış gibi göründü. Sözleri çok tuhaflaştı; yalnızca, onunla çıkan Stilitano'yu eğlendiriyordu. Keyfim daha çok kaçmıştı. Bu iki dostumu kıskanıyordum. Ayrıca, orospulardan hoşlanan Robert onların tümüne gülümsüyordu; onlar da Robert'den hoşlanıyorlardı. Bu nedenle, onu, Stilitano'yla birlikte bana karşı değil de, benim ulaşamayacağım biri gibi hissediyordum. Benden daha güzeldi. Erkekleri çekmesi daha kolay olsun diye, Stilitano ona benim giysilerimi verdi. Patavatsızca, gülümseyerek bunları giyiyordu Robert. Yalnızca bir pantolonum, bir ceketim ve yırtık gömleklerim vardı. Stilitano'ya karşı birtakım önemsiz öç planları hazırladım. Armand'la karşılaştırıldığında, gitgide daha yassı, kalınlıktan yoksun oluyordu. Yakışıklılığı bana anlamsız, soğuk göründü. Konuşması da iç karartıcıydı. Armand'dan yeni şeyler, yeni açıklamalar bekliyordum.

Onun edepsizce davranışlarının porno kitaplar yazma kararıma neden olduğunu söyleyemem, ne var ki, Stilitano'ya verdiği bir yanıtın saygısızlığı beni kuşkusuz allak bullak etti. Stilitano ona gayet dingin bir şekilde, ama yine de biraz ilgisizlikle, böyle tutkulu bir lirizmin nedenini sormuştu.

— Taşaklarım yok mu, dedi Armand, kadınlar onlara memelerini göstererek seve seve yaklaşırlar, onlarla birlikte gösteriş yaparak dolaşırlar; taşaklarımı kadınlara sunmak, öne koymak, hatta bir tepside sunmak pekâlâ benim hakkım. Güzel onlar, onları armağan olarak Pola Negri'ye ya da Galler prensine göndermeye de hakkım var!

Stilitano edepsizlik yapabilirdi, ama lirizmi yoktu. Uzun süredir gömülü olan, ancak yığılarak kinimi çoğaltan korkaklığı, alçaklığı, tembelliği ortaya çıkıp soluğumu pis pis kokutuyordu. Eskiden onu güzelleştiren nitelikler –ülserin eti yontup boyaması gibi– şimdi benim için küçümseme nedenleri olmuşlardı. İkisi de kıskançlığımı, öfkemi ve bunların ilişkilerimize zarar vereceğini bilmez gibi görünüyorlardı. Sylvia, kendisiyle yalnız olduğum bir gün, sokakta koluma girdi. Bana sokuldu. Sevdiğim o iki adam karşılıklı apaçık

dostluklarıyla benden uzaklaşıyorlardı, candan ve neşeli bir ilişkiye girmeyi benden esirgiyorlardı, ama onlardan birinin sevgilisi olan bu kadın, yoksulları avutur gibi, cinsel istek göstererek, beni daha da küçültüyordu. Bedenime değen kalçası ve göğüsleri beni tahrik edebilirdi. Kadın, Stilitano'nun önünde, kuşkusuz onu incitmek için, benden hoşlandığını söyledi. Robert'le Stilitano kahkayı bastılar.

— İkiniz gidip dolaşacağınıza, ne duruyorsunuz? Biz birlikte çıkacağız.

Gülümsemeleriyle kovulmuştum; kendimi Stilitano'nun egemenliği altındaki ışıktan merdivenlerden aşağıya yuvarlanır gibi görüyordum. Yeniden İspanya'ma ve yırtık pırtık giysilerime, yoksullar arasındaki gecelerime döndüm, birtakım mutluluklarla zenginleşmiş, ama üzgün olarak: İşte şimdi, ayaklarımdaki tozu silkelemekten, ayak yalamaktan –kendi ayaklarımı, yorucu yürüyüşler yüzünden toz içinde kalmış ayaklarımı yalamaktan– başka artık hiçbir şey yapamayacağımdan emindim. Bit düşüncesi şimdiden böceklerini üstümde üretiyordu. Yumurtlamaları yakın olduğu için artık saçlarımı kesmiyordum. Stilitano'yla Robert'i öldürmeye karar verdim. Ün içinde bir sokak serserisi olmayı başaramadığım için, acı içinde böyle biri olmayı istedim; sürgün cezası yemeyi ya da küçültücü bir ölümü seçtim. Bana destek olacak Armand'ın anısı ve onun dönmesi umudu vardı, ama o ortada görülmüyordu.

Belçika'daydık. Yalnızca Fransız polisinin benim üzerimde inanılmayacak bir çekiciliği olmuştu. Aynı şekilde Fransız hapishane mekanizmasının da. Fransa dışında işlediğim suç günah değil, yanılgıydı. Belçika'daki sürgün yerlerinde ya da hapishanelerde ne bulacaktım? Tek sıkıntı, kuşkusuz, özgürlükten yoksun olmaktı. Stilitano'yla Robert'e Maubeuge'de bir iş çevirmeyi önerdim.

— Eğer onları Ardennes'de öldürürsem, Fransız polisi beni yakalar ve Guyana'da sürgüne mahkûm olurum.

Ne biri ne öteki benimle gelmeyi kabul etti. Stilitano'nun odasında yalnız olduğum bir gün, dolaba astığı ceketinin cebinden tabancasını çaldım.

Yukarıda anlattığım yaşamımı 1932 ve 1940 yılları arasında sürdürdüm. Onu sizin için yazdığım şu sırada, bakın, aklım ne aşklara takılıp kalmış! Bu aşkları not ettiğim için, kullanıyorum. Bu kitaba yararları dokunsun.

Lucien'i etini kanatıncaya kadar ısırdım, onu acı acı bağırtmayı umuyordum, duygusuzluğu beni yenilgiye uğrattı; ama işi dostumun etini paramparça etmeye, yerine koyması olanaksız bir kan dökmeye girişmeye kadar götüreceğimi biliyordum. Öyle ki, bu sırada aklım yerinde olacak, düşkünlüğün heyecanını yaşayacaktım. "Bunun izlerini bırakacak uzun tırnaklar, uzun saçlar, keskin dişler, salya üresin benden," diyordum kendi kendime; "ısırmalarım kar-

şısında o duygusuz yüzünün ifadesi hiç değişmesin, çünkü nasıl olsa çok büyük bir acının belirtileri bana hemen çenelerimi gevşettirecek, ondan özür dilettirecektir." Dişlerim etini ısırdığı sırada, çenelerim titreyinceye kadar sıkışıyor, böylece tüm bedenimi de titretiyordu. Kuduruyorum, ama Suquet'li o küçük balıkçımı da seviyorum, hem de ne sevecenlikle. Bana dayanıp uzandığında, bacaklarını kibarca bacaklarıma doluyor; pijamalarımızın yumuşacık kumaşıyla bacaklarımız birbirine daha da çok karışıyor; ardından, çok büyük bir özenle, yüzünü sokacağı yer arıyor. Uyumadığı sürece, boynumun en duyarlı yerinde gözkapağının ve kıvrık kipriklerinin titremesini duyacağım. Burun deliklerinde biraz gıdıklanma hissetse, tembelliği, gevşekliği yüzünden elini kaldıramadığından, kaşımak için burnunu sakalıma sürtüyor, böylece annesinin memelerini emen bir buzağı gibi bana nazikçe başıyla vuruyor birkaç kez. O zaman tümüyle yaralanabilir oluyor. Benim ters bir bakışım, sert bir sözcüğüm onu yaralayabilirdi ya da öylesine gevşemiş, neredeyse yumuşak, elastik bir madde, iz bırakmadan onun içinden geçebilirdi. Yüreğimden yükselen önceden kestiremediğim bir sevecenlik dalgasının kollarıma geçtiği de oluyor. O zaman kollarım onu daha çok sıkıyor; o da, kafasını oynatmadan, dudaklarını, yüzümün ya da bedenimin onlarla ilişkide olan yerine kondurur. Bu, kolumun onu ansızın sıkmasına otomatik bir yanıttır. O sevgi dalgasına bu basit öpücük her zaman yanıt verir; bu öpücükte yapmacıksız, saf bir gencin tatlılığının tenimde ışıdığını hissederim. Bu belirtiden onun yüreğinin buyruklarına uyuşunu, bedeninin ruhuma boyun eğişini anlarım. Başının ağırlığıyla boğuklaşmış sesimle şöyle fısıldarım:

— Ne zaman böyle, bana sokulup erimiş durumda olsan, seni koruduğumu sanıyorum.

— Ben de öyle, dedi. Ve bana o yanıt-öpücüklerinden birini kondurdu.

— Nasıl olur, sen de mi?

— Ben de seni koruduğumu sanıyorum.

— Öyle mi? Neden? Sana zayıf mı görünüyorum?

Soluk alıp kibarca dedi ki:

— Evet... Seni koruyorum.

Kapalı gözlerimi öptükten sonra yatağımdan çıktı. Kapıyı kapadığını duydum. Gözkapaklarımın altında birtakım imgeler oluştu: Duru suyun içinde gri, çok çevik böcekler kimi çeşmelerin çamurlu dibinde gidip geliyorlar. Dibi çamurla kaplı gözlerimin gölgesinde ve duru suyunda koşuşuyorlar.

Kasları bu denli iyi gelişmiş bir bedenin benim sıcaklığımın içinde bu derece erimesine şaşıyorum. Sokakta omuzlarını oynatıp sallayarak yürüyor: Sertliği erimiş. Sivrilikleri ve parlaklıkları kalmamış –sanki göçmüş kar içinde parlayan gözleri hariç. Bu yumruk, bu kafa atma, bu tekme atma makinesi uzanıyor, seriliyor, açılıyor; beni şaşırtarak, kasılmış, büzülmüş, sarılmış, birçok kez kendi üstünde bükülmüş, bağlanmış, şişirilmiş yumuşaklık olduğunu bana kanıtlıyor ve benim sevgime yanıt verecek bu yumuşaklığın, bu yumuşak uysallığın nasıl şiddete, kötülüğe dönüşeceğini öğreniyorum, eğer bu yumuşaklık yumuşaklık olma fırsatını kaçırırsa, eğer sevgim durursa, örneğin bu genci bırakırsam, eğer zayıflığın elinden bu hayran olunacak bedenin içinde bulunma olanağını alırsam. Ansızın uyanmaları neyin zorunlu kılacağını, böyle uyanmaların insanı nasıl kudurtacağını kestiriyorum. Gencin yumuşaklığı bağlanacak, kasılacak, birçok kez kendi üstünde kıvrılacak ve korkunç bir yay oluşturacaktı.

— Beni bırakırsan çılgına dönerim, dedi bana. Sokak serserilerinin en serserisi olurum.

Kimi zaman aşkıma karşı saygısının ansızın bitmesinden korkuyorum. Çok ihtiyatlı olmak ve mutluluğum için sunduğu şeyden çabuk yararlanmak gerek. Akşama doğru Lucien bana sarılıp yüzümü öpücüklere boğduğunda, bir hüzün kaplıyor bedenimi. Sanki kararıyor bedenim. Bir gölge onu tülle örtüyor. Gözlerim kendi içime bakıyorlar. Bu çocuğun benden ayrılmasına izin verecek miyim? Ağacımdan düşmek, yere çakılmak mı olur bu?

— Benim aşkım her zaman üzgündür.

— Doğru; seni ne zaman öpsem, üzgün bir hal alıyorsun. Bunu fark ettim.

— Bu seni rahatsız ediyor mu?

— Hayır, önemi yok. Senin yerine ben neşeleniyorum.

İçimden mırıldanıyorum:

— Seni seviyorum... seni seviyorum... seni seviyorum...

Aşkım, diyordum kendi kendime, bu sözcüklerle sürüklenip sütle ya da bir ishal ilacıyla bedenden çıkan bir zehir gibi belki içimden çıkacak sonunda. Elini elimin içinde tutuyorum, bırakmıyorum. Parmaklarımın uçları parmaklarının uçlarında kalıyor. En sonunda bu teması kesiyorum: Onu hâlâ seviyorum. Aynı hüzün bedenimi kaplıyor. Onu ilk kez böyle gördüm: Lucien, Suquet'den yalınayak iniyordu. Yalınayak dolaşıyordu kentte, yalınayak giriyordu sinemaya. Son derece şık bir kıyafeti vardı: İnce kumaştan mavi bir pantolon ve beyaz-mavi çizgili, kısa kollu bir gemici gömleği giyiyordu; gömleğinin kollarını omuzlarına kadar kıvırıyordu. Yine yazmak cesaretini gösteriyorum: Bu kıyafetiyle yalınayak dolaşıyordu, öyle ki çıplak ayakları bana sanki güzelliğini tamamlayan aksesuarlarmış gibi görünüyordu. Çoğu kez bu kentin kasıntılı kalabalığı içinde onun üstünlüğüne ve güzelliğinin, zarifliğinin, gençliğinin, gücünün, çekiciliğinin yalın ve kibar biçimde ortaya çıkıp ona verdiği otoriteye hayrandım. Bu fazla gelen mutluluğun ortasında bana görkemli göründü ve gülümsedi.

Arokarya ağaçlarının yaprakları kırmızı, kalın ve tüylüdür, biraz yağlıdır ve kahverengiye de çalar. Bunlar mezarlıkları süsler; uzun yıllar önce ölmüş, yüzyıllar boyunca, bu hâlâ vahşi ve hoş kıyıda dolaşmış balıkçıların mezarlarını süsler. Bu insanlar kayıkları ve ağları çeke çeke zaten kararmış kaslarını bronzlaştırdılar. O zaman, şimdi unutulmuş ama ayrıntıları pek az değişmiş kıyafetleri vardı: Önü V biçiminde adamakıllı oyulmuş gömlek giyiyorlar; kıvırcık, siyah saçlı başlarına çok renkli eşarp bağlıyorlardı. Yalınayak yürüyorlardı. Öldüler. Parklarda da yetişen bu ağaçlar bana onları düşündürüyor. Şimdi hayalet olmuş bu insanlar şakacılıklarını ve ateşli gevezeliklerini sürdürüyorlar: Onların ölmüş olduklarını kabul ediyorum. 1730'lu yılların bir balıkçısını diriltmenin daha iyi bir başka yolu bulunmadığından, daha canlı yaşasın diye, kayalıkların üstünde güneşe karşı ya da akşamları çam ağaçlarının gölge-

sinde diz çöküp, onun imgesini hazzına hizmet etmeye zorluyordum. Bir gençle birlikte olmak onlardan ayrılmama her zaman yetmiyordu. Bir akşam, saçlarıma, ceketime takılmış olan kuru yaprakları silkeleyip pantolonumun düğmelerini de ilikledikten sonra Bob'a sordum:

— Lucien adında birini tanıyor musun?

— Evet; niye sordun?

— Hiç. Hoşuma gidiyor da.

Oğlan sesini çıkarmadı. Rasgele, çam yapraklarının iğnelerinden kurtulmaya çalışıyordu. Yosun kokusunu almak için kibarca saçlarına dokundu; ormanın karanlığından biraz çıkıp, asker pantolonuna meni sıçrayıp sıçramadığına baktı.

— Nasıl biri o? diye sordum.

— O mu? Küçük bir sokak serserisi. Gestapo'nun adamlarıyla sık sık görüşüyordu.

Bir kez daha sarhoş edici bir kasırganın merkezi oluyordum. Fransız Gestapo'sunun iki büyüleyici öğesi vardı: İhanet ve hırsızlık. Buna eşcinsellik de katılırsa parlak, dokunulmaz bir Gestapo olurdu. Lucien'in bedeni kadar sert bir beden oluşturabilecek, benim Tanrıbilimsel anlamdaki o üç erdem* haline getirdiğim bu üç erdeme sahipti Gestapo. Ona karşı ne demeliydi ki? Dünyanın dışındaydı. İhanet ediyordu (ihanet etmek burada aşk yasalarını bozmak anlamındadır). Soygun yapıyordu. Ve son olarak, eşcinsellik yüzünden dünyadan kovuluyordu; dolayısıyla kendini yıkılmaz bir yalnızlık içine atıyordu. Java bana bu konuda çok şey öğretecekti. Bundan daha sonra söz edeceğim.

— Söylediğin şeyden emin misin?

Bob yüzüme baktı. Başını sallayarak kestane rengi saçlarının lülelerini geriye attı. Yanımda yürüyordu, gölgede.

— Elbette eminim, dedi.

Sustum. Dikkatle kendi kendimi inceliyordum. İçimde Gestapo sözcüğünün oluşturduğu dalgalar yayılıyordu. Lucien bu dalgaların üstünde yürüyor, onlarsa onun o zarif ayaklarını, güçlü bedenini,

* Ahret mutluluğuna erişmek için gerekli üç erdem: İnanç, umut ve Tanrı sevgisi. (ç.n.)

yumuşaklığını, boynunu, pırıl pırıl saçlarıyla süslü başını taşıyorlardı. Bu etten sarayın dibinde tam bir kol ve bacaklar, gövdeler ve ışıklar dengesini oluşturan tam bir kötülüğün bulunduğuna inanmak beni şaşırtıyordu. Saray yavaş yavaş dalgaların içine gömülüyor, bizim yürüdüğümüz kıyıyı döven denizin ortasında yüzüyor, kendisi de yavaş yavaş sıvılaşarak deniz oluyordu. Böylesine zengin bir mücevher kutusu içindeki böylesine değerli bir yalnızlık karşısında ne çok huzurla, ne çok sevgiyle doluydum! Uyumadan uykuya dalmak, bu dalgaların üstünde kollarımı kavuşturmak isterdim. Dünyanın, gökyüzünün, yolların, ağaçların gölgesi gözlerimden içeriye giriyor, içimde yerleşiyorlardı.

— Peki, sen bu Gestapo'ya girip bir şeyler çevirmeyi hiç düşünmedin mi?

Bob başını biraz bana doğru çevirdi. Kimi zaman aydınlık, kimi zaman karanlık olan yüzü duygusuz bir hal aldı.

— Delisin sen. Şimdi nerede olurdum ben ha? Ötekiler gibi kodeste!

Bu kuruluşun şefleri Laffon, Bony, Clavié, Pagnon, Labussière gibi kodeste ya da öteki dünyada. Beni onların resimlerinin bulunduğu o gazete parçasını kesip saklamaya iten şey, ihanet lehine kanıt göstermek için bundan yararlanma isteğiydi. Oysa bu gazete parçasına her zaman güleryüzle baktım. Son derece aydınlık, temiz yüzlü Maurice Pilorge sahte ve ikiyüzlüydü. Hep yalan söylüyordu. Bana yalan söylüyor ve dostlarına gülümseyerek ihanet ediyordu. Onu seviyordum. Escudero'yu öldürdüğünü öğrendiğimde bir an bunaldım, çünkü cinayet bu kez bana dokunacak kadar yaklaşıyor, yaşamıma giriyor, beni coşturuyor, bana yeni bir önem veriyordu (Serseriler şöyle derler: "Artık sıçtığını hissetmiyor"). Ona karşı büyük sevgi duymuştum. Boynu vurulduktan belki sekiz yıl sonra, bu sevgiyi hâlâ koruyorum. Cinayetten ölüme kadar geçen süre içinde, Pilorge benden daha büyük oldu. Koparılmış yaşamını, çürüyen bedenini de düşünerek "Zavallı çocuk" diyebildiğimde onu sevdim. O zaman onun benim için bir örnek değil, onu bulacağım bir gök katına götürecek yolu yürümeme yardımcı biri olmasını kabul ediyordum (Onu yeniden bulacağım bir gök katına demiyorum).

Gözümün önünde sıkıntılı, sayısız korkuyla, alçaklıkla gevşemiş kimi yüzler vardı (Labussière'inki hariç). Kâğıdın, baskının kötü kalitesi, üzüntülü zamanlarında fotoğrafçıya yakalanmaları adamların aleyhine olmuştu. Yüzlerinde tuzağa düşmüş, ancak kendi kurdukları tuzağa düşmüş, içlerindeki tuzağa düşmüş gibi bir hal vardı. Velpeau Weidman'ı, sargıları içinde, kendisini yakalayan polis tarafından yaralanmış haliyle gösteren o güzel fotoğrafta, o da tuzağa düşmüş bir hayvan gibi, insanların tuzağına düşmüş bir hayvan gibidir. Yüzünü çirkinleştirmek için kendi gerçeği kendi aleyhine dönmüyor. Laffon'un ve arkadaşlarının resimlerinde görmüş olduğum ve kimi zaman baktığımda yeniden gördüğüm şey, bizzat onların kendi aleyhlerine dönmeleridir.

— Gerçek bir hainin, aşkla hain olmuş birinin, dedim o zaman kendi kendime, sahte bir görünüşü yoktur.

Sözünü ettiğim tüm bu insanların parlak dönemleri olmuştur. O zaman pırıl pırıldılar. Labussière'i tanıdım, onun kadınlarla çıkıp lüks arabalara bindiğini gördüm. Kendinden emindi, kendi gerçekliğinin içine oturmuştu, iyi para alan bir ispiyon olarak, etkinliği içinde rahattı. Hiçbir şey onu tedirgin etmiyordu.

— Başkalarında bir hayli huzursuzluk yaratan –öyle ki bu, yüzlerinden belli olur– kaygılar, duygular Lucien'in saflığını hiç etkilemiyorlar, dedim kendi kendime.

Bob onu bana bir pis herif gibi tanıtırken, beni ondan ayırmayı düşünüyordu. Tam tersine, beni ona daha çok bağladı. Aşkla, onu insanları "tepeleyen", onlara işkence eden biri gibi düşünüyordum. Ama haksızdım. Hiçbir zaman ihanet etmedi. Lucien'e, tehlikeli de olsa, benimle birlikte benim yaşamımı sürdürmeyi kabul edip etmeyeceğini sordum. Gözlerimin içine baktı; daha temiz bir bakış görmemiştim hiç. Unutmabeni çiçekleriyle, Norvan'da titrek ot adı verilen bitkinin yetiştiği sulak bir çayırı suya boğan bir kaynaktı bu. Sonra bana:

— Evet, dedi.

— Sana, senin dostluğuna güvenebilirim.

Aynı bakış ve aynı yanıt.

— Seninle aynı yaşamı sürdürebilirim, ama hırsızlık yapmak istemiyorum; bu hariç.

— Neden?

— Hayır. Çalışmayı yeğlerim.

Sustum.

— Seni bırakırsam haydut olacağını söyledin. Neden?

— Çünkü kendimden utanırım.

Birkaç gün sonra ona:

— Biliyorsun, dedim, geriye kalan parayla idare etmemiz gerek. Neredeyse hiç paramız yok.

Lucien başı önünde yürüyordu.

— Keşke, araklayacak bir şey bulsak, dedi.

Onu kırmamak için, ona böyle bir sözü söyleten mekanizmanın nazikliğine dikkat edip, başarımı fazla hoyratça gösterecek herhangi bir şey söylemekten kaçındım. Lafı değiştirdim. G.H.'ye yaptığımız ziyaretin ertesi günü Lucien daha açık oldu.

G.H. Almanlar'ın Paris'e girişleri sırasında, dört gün içinde döşediği bir dairede oturuyor. Wehrmacht üniforması giymiş (yorgunluktan, içkiden ve sevişmekten pestili çıkmış askerlerden orospuların çaldığı üniformalar) üç arkadaşıyla birlikte, kaçmış olan Parislilerin kimi köşklerini yağmaladı. Ağzına kadar dolu kamyonu Passy'den garaja gidip geliyordu. Şimdi bir sürü mobilyanın, halının sahibi. Ayaklarımdan içime ağırbaşlılık giriyor, dedim kendi kendime, bunlar sessizliği –ıssızlığın kendisini ve bir anne yüreğinin verdiği huzuru– yaratıyorlar. Burada insan en berbat sözleri söyleyebilir, cinayetlerin en iğrencini hazırlayabilir. Dairesinde avizeler yığılmış. Ganimetten eşit pay alan arkadaşlarından ikisi ölmüş. Darnand milislerinin ardında koşarken İtalya'da öldürülmüşler. Bir başka arkadaşı ömür boyu hapse mahkûm edilmiş. Bu iki ölüm ve mahkûmiyet G.H.'nin mülkiyet hakkını kutsallaştırmış, onaylamış. Hiçbir zaman açık vermeyeceğinden emin olarak –ya da olmayarak– bu halıların üstünde yürüyor, koltuklarında rahatça oturuyor, henüz sahip olmadığı bir yetkiyle.

— Gelip beni çıkarsınlar bakalım buradan, dedi bana.

Bu fethedilmiş mobilyaları, bu görkemli ganimeti elinde bulun-

durma hakkının kesinliğinden alıyor gücünü. Lucien bunlara hayran oluyor. Dairesi gerçekten, bir dramda gelişmeyi sürdüren bir olay yeri. Tanığın, başında beklediği çok değerli bir tabernaculum gibi. Bu ölüleri tanıdığımdan bu yana ben de G.H.'nin evine daha çok güvenle, ama daha az hayranlıkla giriyorum. Her eşya başka bir sahibi varmış, başka birine aitmiş gibi görünüyor artık. Burada her şey çok kesin bir biçimde şimdiki sahibinin olmuş. Lucien dışarıya çıktığında bana:

— Bu herifle iş yapmak herhalde çok matrak olacak, dedi.

— Hangi iş?

— Onunki!

— Hangisi?

— Canım, pekâlâ biliyorsun, hırsızlık.

Belki Armand da böyle bir lüks içinde yaşadı ya da kurşuna dizildi. Almanlar Fransa'yı işgal ettiklerinde, oraya dönmüştü. Gestapo'ya girmesi doğaldı. Bunu, bir tutuklama sırasında, üstümde onun bir fotoğrafını bulan bir komiserden öğrenmiştim. Oraya gitmesi gerekiyordu, ben de onun ardından gitmeliydim oraya. Etkisi beni oraya götürüyordu.

(Bu günlüğün büyük bir bölümü kaybolduğu için, beni Albert'le D.'nin serüvenine geri götürecek sözcükleri anımsamıyorum. Katılmadığım, ancak tanığı olduğum bu serüveni anlatmak gücünü kendimde bulamıyorum, ama onların aşklarına verdikleri trajik biçime karşı duyduğum bir tür saygı dolayısıyla bundan söz etmeyi görev biliyorum. Albert yirmi yaşındaydı. Le Havre'dan gelmişti. D. ona La Santé Hapishanesi'nde rastlamıştı. Hapisten çıktıktan sonra birlikte yaşadılar. Almanlar Fransa'daydı; D. Gestapo'ya kabul edildi. Bir gün bir barda, erkek sevgilisiyle alay eden bir Alman subayını tabancayla öldürdü. O karışıklık içinde silahını Albert'e verecek zaman buldu.

— Sakla bu silahı.

— Tüy haydi, tüy haydi Dédé!

Elli metre bile uzaklaşmamıştı ki yolu kesildi ve kaçması engellendi. Kuşkusuz, uğrayacağı işkenceleri yıldırım hızıyla sezinler gibi olmuştu.

— Ver bana tabancayı, dedi Albert'e. Albert reddetti.

— Ver onu bana diyorum, geberteceğim kendimi.

Çok geçti; Almanlar yanlarına gelmişlerdi.

— Bébert, beni canlı yakalamalarını istemiyorum. Öldür beni.

Albert onu başına bir kurşun sıkarak öldürdü, ardından da kendi canına kıydı.

Günlüğün kaybolmuş bu bölümünü yazdığımda Albert'in güzelliği uzun süre hiç aklımdan çıkmadı. Siyah şeridi üstüne çiçek motifleri işlenmiş bir ırmak gemicisi kasketi giyerdi hep. Montmartre'da çizmeleriyle küstahça dolaşırdı. Hep kavga ettiler (D. o zaman kırk yaşındaydı); benim tanık olmadığım o ölüm olayına kadar. Bu öyküye önce verdiğim biçime göre, onu kim bilir hangi ahlâksal sonucu çıkarmak için kullanabildim. Bu öyküyü yeniden yazayım diye içimde hiçbir coşku duymuyorum.)

Hırsızlık sırasındaki o olağanüstü dinginliği ve buna eşlik eden korkuyu bilirim. Bedenim korkar. Bir mücevherci dükkânı vitrininin önünde: İçeride olmadıkça, çalacağımı sanmam. Ama içeriye girer girmez bir mücevherle çıkacağımdan eminimdir. Bu mücevher ya bir yüzük ya da bir kelepçedir. Bu gerçeklik beni devinimsiz bırakan ve ensemden topuklarıma kadar inen uzun bir titremeyle kendini gösterir. Bu titreme gözlerimde tükenir ve onların kenarlarını kurutur. Öyle görünüyor ki hücrelerim, birbirlerine dinginliğimin özünün ta kendisi olan bir dalga, dalgalı bir hareket taşıyorlar. Topuklarımdan ta enseme kadar düşünce doluyum. O dalgaya eşlik ediyorum. Korkudan doğmuş bu dalga; tüm bedenimin içinde yüzdüğü –tüm bedenime ulaşan– bu dinginlik bu dalga olmadan olmazdı. Kaçmamak için çok dikkatli davranmam gerek. Mağazadan çıktıktan sonra koşmak ya da hızlı yürümek çok güçtür benim için. Sanki bir tür lastik beni alıkoyar bundan. Kaslarım ağırlaşır, sıkışır. Ama sokakta çok büyük bir dikkatlilik, uyanıklık içindedirler. Böyle bir durumda Lucien'i pek göremem. Acaba cesaretini mi yitirdi? Ya bir soygun sırasında ne olup biter? Kilidi kırdıktan sonra ittiğim kapı, hemen *içimde* bir karanlıklar yığınını, daha doğrusu çok yoğun bir buğuyu gösterir; bedenim buraya girmeye çağrılmıştır. Gi-

rerim içeriye. Eğer yalnızsam, alışılmış dünyanın tersi olan bir dünyada yarım saat çalışırım orada. Yüreğim küt küt atar. Ellerim hiçbir zaman titremez. Ne var ki, korku beni bir saniye bile bırakmaz. Özellikle o yerin sahibini düşünmem, ama tüm davranışlarımda onu görüyormuş gibi olurum. Bir malı çaldığımda mülkiyet düşüncesi içinde yüzerim. Orada olmayan mal sahibini yeniden yaratırım. Önümde değil, çevremde yaşar. O zaman, soluduğum, içime giren, ciğerlerimi şişiren akışkan bir öğedir o. İşin başlangıcında fazla korku yoktur; sonunda, gitmeye karar verdiğim sırada bastırır. Karar, o apartman dairesinde artık aranmamış hiçbir gizli köşe kalmayıp, ev sahibinin yerini aldığımda doğar. Ama ille de oradaki hazineyi keşfettiğim an doğmaz. Guy hemen her zaman mutfakta ya da soyulan salonda bir masaya oturup bir şeyler yer. Kimi hırsızlar da soygun bitince tuvalete giderler. Lucien'in böyle alışkanlıkları olmasına dayanamam. Bağnaz biri değildir. Hazine bulunduktan sonra dışarıya çıkmak gerekir. O zaman korku bedenimi sarar. Her şeyi hızlandırmak isterim. Kendimi hızlandırmak, daha çabuk olmak değil, her şeyi büyülü bir biçimde acele eder duruma getirmek isterim. İster içeride olayım ister çok uzakta, daha hızlı gitmek için ne gibi hareketler yapmam gerek? En ağır, en yavaş hareketleri. Yavaşlık korkuyu getirir. Artık çarpan, yüreğim değil, tüm bedenimdir. Ben yalnızca koskocaman bir tapınağım; soyulan bu odanın uğuldayan tapınağıyım. Sokağa çıkıp kaçacak yerde yatışmak için burada bir kapının ardında bir saat kadar uyuduğum olmuştur; çünkü, yatışmazsam, izlenmediğimi bildiğim halde, sanki izimi yitirtmek istiyormuşum gibi sokaklardan gitgide daha çok zikzak yaparak geçeceğimi, ilk çıktığım noktaya geri döneceğimi bilirim. Çabuk yapılmış bir soygun sonrası daha çok heyecan vericidir: Daha hızlı yürürüm, hızlanırım; kırık çizgileri oluşturan bölümler daha kısadır. Hırsızlığı nasıl bir çabuklukla yapmışsam, sanki aynı çabuklukla atılırım dışarıya. Lucien'in kendini böyle tehlikeye atmasına dayanamam. Onun davranışları çabuk değildir. Hareketlerinde, davranışlarında hafif bir duraksama, bir tutukluk vardır; tıpkı genç Amerikalılar'ın ıslak ağızlarının bir köşesinde son heceleri söylerken yaptıkları tutukluk gibi. Lucien terbiyelidir.

Bir gün, onu bırakmakla korkuttum.

— Bu bir süre böyle gider, ama yakında bir şey çatırdayacaktır. Bıktım senin kaprislerinden.

Onu öpmeden dışarıya çıktım. Üç gün onu görmek istemedim. Hiç şikâyet etmedi.

— Peki, ondan nasıl kurtulacağım? diye sordum kendi kendime. Birtakım kuruntulara kapıldım, bunlar içimi kararttı, zaten çok huzursuz olan yaşamımın akışını bozdu. Lucien'in gelip boynuma sarılacağını umuyordum. Bir mucize bekledim, ama bu kapalı gökyüzünü açacak bir fırtına gerekiyordu. Üçüncü günün akşamı odasına girdim.

— Yemeğe gitmedin mi?

— Meteliğim kalmadı.

— Benden isteyemez miydin?

— Artık vermek istemeyeceğini sanıyordum.

Basit bir biçimde konuşup sustu. Yaşama dört elle sarılmak için herhangi bir şey yapmaya kalkışmadı. Kendi mutsuzluğuna karşı duyarsızlığı beni çileden çıkarıyordu.

— Belki bunu yapmaya can atıyordur ama, diye düşündüm, hayal gücünün olmaması onun gerekli yolları bulmasını engelliyor.

Lucien, ansızın, içinde sesini –kuşkusuz çok zarif ve çok tatlı sesini– duyuramayacağı, yeraltında bir yere kapatılmış gibi göründü bana. Hareketsiz kalmış bir bedenin dibinde ruhu acı çeken, felçli biriydi sanki. Ama sonunda sertliğini eriten şey, yerinden çıkmış omzuyla ilgili olarak bana daha önce söylediği bir söz oldu: "Benim suçum değil." Bu özrü öyle alçakgönüllü bir tonla söylemişti ki, gece, karanlıkta, onun kızardığını sanmıştım.

— Bu zavallı çocuğu yalnız bırakamam, dedim o zaman kendi kendime. Bana böyle bir şey söylediğini anımsayabilir ve benim taş yürekli biri olduğumu anlar.

İki dakika sonra kollarımın arasındayken, saçlarını avuçlayıp, boynumun içine gömdüğü yüzünü yukarı kaldırdığımda ağladığını gördüm. Bu üç gün boyunca çok büyük üzüntü çekmişti. O zaman bu çocuğa huzur getirdiğim için ben de huzur duyuyordum. Bu çocuğun gözyaşlarına, sevincine, acısına neden olmam beni gururlan-

dırıyordu. İyiliğim sayesinde, gözyaşlarının ve acısının parıldayıncaya kadar sertleştirdikleri bir tür mücevher olmuştu. Büyük acısı onu güzelleştirmiş, yeniden yaşama döndürmüştü. Onu değerli yapmıştı. Boynumdaki gözyaşları, hıçkırıkları benim erkekliğimi kanıtlıyordu. Onun erkeği olmuştum. Yüzünü kurular kurulamaz, yanıma uzanmış olan Lucien kulak kepçemin kıvrık kenarıyla oynuyor, onu yeniden kıvırıyor, açıyor, büküyordu.

— Katlanmak istiyor, dedi.

Kulağımı bırakıp yanağımla, alnımla oynamayı başladı; onları o acımasız parmaklarıyla kırıştırdı (parmakları derimi hoyratça yoğuruyordu, ama hareketi mekanik değildi; o yaptığını çok büyük bir dikkatle yapardı). Sanki bende değişik yüz biçimi deniyor, hiçbir biçimden memnun kalmış gibi görünmüyordu. Ben de, bu oyun sayesinde üzüntüden daha çok kurtulacak bu çocuğa ses çıkarmıyordum. Bu kırışıklıkları, bu çukurları, bu kabartıları yapmak onu eğlendiriyordu, ama ciddi bir biçimde eğlendiriyordu anlaşılan, çünkü gülmüyordu Lucien. Bu becerikli parmakların altında onun iyiyürekliliğini duyuyordum. Yüzüm bana onlarla yoğrulup, biçimlendirilerek kutsanmış gibi geliyordu ve maddenin kendisini bu denli neşe içinde biçimlendiren kişiye vermesi gereken aşkı duyuyordum.

— Ne yapıyorsun yanağıma?

Sorum uzaklarda. Neredeyim ben? Ne oluyor burada, bu otel odasında, bakır bir karyolanın üstünde? Neredeyim ben? Ama bana ne yaparsa yapsın, vız gelir. Kafam dinleniyor. Motoru uğuldayan bu uçak birazdan yere çakılacak. Ben burada kalacağım, yüzüm sonunda onun boynuna gömülü. O kımıldamayacak. Ben aşka saplanacağım, buza ya da çamura ya da korkuya saplanmış gibi.

Lucien derimle, kirpiklerimle, çenemle, yanağımla oynuyor, onları sıkıyordu. Gözlerimi daha çok açarak ona baktım gülümsemeden (çünkü gülümseyecek gücüm yoktu) ve üzgün üzgün (ton değiştirecek gücüm de yoktu) ona dedim ki:

— Ne yapıyorsun yanağıma?

— Boğum boğum yapıyorum onu.

Yalın bir biçimde yanıtladı; bu derece yalın, gizemli bir şeyi an-

laması gereken ya da asla anlamayacak olan bir kişiye doğal bir şeyden söz ediyormuş gibi. Sesi biraz boğuktu. Ovalamak için kaşımı yukarıya kaldırdığında ben başımı biraz uzaklaştırdım; ama o, başıma yeniden ulaşmak, başımı kendisine yaklaştırmak için ellerini uzattı. Ben yine uzaklaştırdım başımı. Bu kez kollarını uzatıp sızlanarak, neredeyse bir bebek gibi:

— Jean, yalvarırım, izin ver, dedi.

— Canımı acıtıyorsun.

— Yalnızca birazcık, Jean'cığım. Birazcık minik kaşınla oynayayım.

Heykeltıraşı kiline, ressamı boyalarına, her işçiyi işlediği maddeye bağlayan şeyi ve maddenin kendisini canlandıran insanın jestlerine boyun eğmesini, bu jestlere katlanmasını anlıyorum; bu kıvrımlara, bu çukurlara, bu kabartılara parmaklardan nasıl bir sevginin geçtiğini biliyorum.

Onu bırakacak mıyım? Lucien benim yaşamamı engelleyebilirdi. Meğer ki o dingin sevecenliği, o ürkek alçakgönüllülüğü benim aşk güneşimin altında bir kaplan ya da bir aslan olsun. Beni seviyorsa, arkamdan gelecek mi?

— Bensiz ne olurdu hali?

Gururlu olduğu için ailesinin yanına dönmez. Benim yanımda tembelliğe, haz veren şeylere alışacak. Barlara gider mi? Öç almak için, meydan okumak için, tüm insanlara karşı kin duyacağı için kötü, acımasız olur. Şu dünyadaki mutsuzlukların hepsine karşı ilgisizim, ama bu çocuk yüz karası olma yolunu tutar diye düşündükçe acı çekiyorum. Onun uçurumunun kenarında aşkım coşuyor; yok olacağı sırada, her akşam, batan güneşin ateşini tutuşturup kutsuyor.

— Ne olur hali?

Acı, üstüme dalga dalga yayılıp beni kaplıyor. Lucien'i görüyorum: Soğuktan uyuşmuş, mosmor kesilmiş, ağır, duyarlı, kemiklerine kadar donmuş parmakları, kenarları kirli, sertleşmiş pantolon ceplerine girmek için güçlükle açılıyor; onun kuru soğukta girmeye cesaret edilemeyen kahvelerin önünde, ısınmak için olduğu yerde tepindiğini görüyorum; belki sızlayan ayaklarından yeni bir dans

türü, bir parodi doğacak. Belki de ceketinin yakasını yukarıya kaldıracak. Dudakları çatlatan rüzgâra karşın, yaşlı eşcinsellere gülümseyecek. Acı üstüme dalga dalga yayılıyor, ama onu bırakmama yol açan bu düşünceyle, onu başına açtığım tüm dertlerden kurtardığım sırada bedenime ve yüreğime kimbilir ne mutluluk yayacak bu güzel kokular. Benden nefret etmeyecek. İspanya'nın o mide bulandırıcı kokuları burun deliklerime doldu.

Onu, birkaç sayfa boyunca, yaşadığım en küçük düşürücü durumlardan birinin içine yerleştirmekten daha iyisini yapabilir miyim? Beceriksizce, çocukça, belki de gururlu bir kurtarma duygusu beni, bunca utanç verici şeylere onu bunlardan esirgemek için katlandığıma inandırıyor. Ama bu girişimim daha etkili olsun diye, Lucien'i bir an o zavallı içimde yeniden yaşatacağım. *Miracle de la Rose** adlı bir kitapta, arkadaşlarının yüzüne gözüne tükürdükleri bir kürek mahkûmunun iğrençliğini üstlenip, ondan söz ederken "Ben..." diyorum; oysa burada tersi söz konusu. Yağmur yağıyordu. Öteki soysuz sokak serserileriyle bir taş kitlesinin yanına çömelmişti Lucien, limanın yakınında, dilencilerin girmelerine izin verilen boş bir

* Gülün Mucizesi. (ç.n.)

alanda. Burada herkes çalı çırpıyla minik bir ateş yakıp üstünde, kışlaların kapısında dağıtılıp bir teneke kutunun içinde getirilen pirinç ve kurufasulyeyi ısıtıyordu. O hayran olunacak askerlerden –Lucien bunların en yakışıklısı olurdu– gelen, onların bıraktıkları, içine acıma ya da küçümseme karışmış bu yiyecek, bu adı belirsiz çorba onun boğazından geçmek için taşlaşıyordu. Yüreği daralıyordu Lucien'in. Tuttuğu gözyaşları gözkapaklarını sertleştiriyordu. Yağmur tüm ateşleri söndürmüştü, dumanları hâlâ tütüyordu. Dilenciler teneke kutuyu ceketlerinin altında, omuzlarına attıkları bir torbanın altında saklayarak, ellerinden geldiğince koruyorlardı. Boş alan, Ramblas'la birleşen bir bulvara sırtını vermiş bir duvarın aşağısında bulunduğu için, gezmeye çıkanlar, korkuluğa dayanıp, gerçek bir Cour des Miracles'ı yüksekten rahatça görebiliyorlardı. Burada ufak tefek tartışma, kavga ve anlaşmalara her an tanık olunabilirdi. Her eylem bir parodiydi. Yoksullar gülünçtür. Yoksulların burada yaptıkları şey, belki zengin evlerde yaşanan soylu serüvenlerin, görülmeye ve duyulmaya değer kişilere yozlaşmış yansımasıdır. Dövüşen, birbirlerine hakaret eden dilenciler şiddet yüzünden, sizin dünyanıza özgü hiçbir soylu nitelikle donanmamak için hareketlerinin ve bağırtılarının şiddetini azaltıyorlardı. Bu kavgalara öteki dilenciler yan gözle bakıyorlardı, çünkü bu bakış da yine bir yansımadan başka bir şey olmamalıydı. Bir şakaya, çın çın öten, gülünç bir hakarete, tıpkı ustaca, çok ustaca indirilmiş bir darbe gibi ansızın bastıran bir ağız kalabalığına gülümsemiyor ya da hayranlıklarını belirten bir söz söylemiyorlardı. Tersine, ama sessizce, içlerinden, bunları kınıyorlardı; sanki bir densizlik, incelik kurallarına aykırılık söz konusuymuş gibi. İncelikleri bunları kabul etmiyordu. Örneğin, hiçbir yoksul bir başka yoksula acıyormuş gibi bir tonla: "Zavallı dostum, haydi, aldırma; geçecek bu da" demiyordu. Bu beylerde düşünce inceliği vardı. Güvenlikleri için, sıkıntının içeriye girebileceği bir çatlak olmasın diye, son derece büyük bir inceliğe yakın bir duyarsızlık gösteriyorlardı. Dillerinde klasiklere özgü bir ağırbaşlılık vardı her zaman. Kendilerinin biçimi bozulmuş ve mutsuz gölgeler ya da yansımalar olduklarını bildikleri için sanki sofuca hareketlerinde ve duygularında ölçülülük elde etmeye

çalışıyorlardı. Alçak sesle konuşmuyorlardı, ama ses tonları alçakla yüksek arasındaydı. Şimdi anlatmak istediğim sahne yağmurda, hatta öğleyin, temmuz güneşi altında geçiyor. Yağmur üstlerine hafif hafif yağıyor, onları titretiyor gibiydi. Ara sıra bir asker ortaya çıkıp İspanyolca bir şeyler söylüyor; içlerinden en alçakgönüllü, en yaşlı ve en çirkin beş ya da altı kişi acınacak bir halde koşuyorlardı ona doğru. Asker onlardan ikisini çamaşırhaneye götürüyor, onlar da orada çamaşırları sıkıp asıyorlardı. Bu çağrılara Lucien hiçbir zaman yanıt vermezdi. Önüne ve –bir hüzün kulübesinden– uzaktaki denizin ıslaklığına bakardı. Bakışları bir noktaya dikiliydi. Bu düşten hiçbir zaman çıkmayacağından emindi. Ter yüzünü yağlı, kaygan, objektife çok uygun duruma getiriyordu. Çok ender olarak ve kötü bir biçimde sakal tıraşı oluyor, sakalını eliyle sabunluyordu. O dönemde benim yaptığım gibi, tek şansı uzaklaşma olan bir kişiyi tutsak tutan telleri koparamadığı için gençliği, şıklık merakı, açlığı, bu dünyada mutlu yaşama gereksinimi sayesinde sizin dünyanızla ilişkiyi sürdürüyordu. Onu aşağılamak benim için acı verici bir şeydi. Ona hergele, ipsiz, rezil, alçak, serseri, dolandırıcı diyebilseydim; görevi sizin alaylı anlamda güzel dünya adını verdiğiniz şeyi anımsatmak olan bu güzel sözleri onun için kullanabilseydim çok sevinirdim. Oysa bu sözcükler hoş sesler çıkarıyorlar, şarkı mırıldanıyorlar. Aynı zamanda size en tatlı, en cesurca hazları anımsatırlar; çok ince bir biçimde insanı çeken bu sözcüklerin önüne sevecen, aziz, çok güzel ya da sevgili sözcüklerini de koyarak, bunları sevgililerinize mırıldanırsınız. Lucien umutsuzluğa düşsün ve ben bundan acı çekeyim! Ar ve hayâ perdem yırtılmış, en utanılacak yerlerim ortaya çıkmış durumda, yanaklarım alev alev yanarken, gözlenmek ya da ölmek gereksinimi duyuyorum, ama bu üzücü sıkıntılara göğüs gererek, bunları oldukları gibi koruyarak, utanmazlık sayesinde, olağandışı güzellikleri öğreneceğim (bu sözcüğü rasgele kullanıyorum, çünkü içinde heyecanı, aşkı tedirgin etmeden, hafif –ve gereksiz– bir gülmeye izin verilecek bir dünya keşfettiğimi varsayıyorum). Lucien acı çekiyordu, ama gizliden gizliye; çünkü çile dolduruyordu. Kirli ellerine baktığı sırada kimi zaman öfkesinden aniden irkilerek bir çeşmeye koşuyor; orada, ça-

ba göstererek, önce gövdesini, ardından ayaklarını, elini yüzünü yıkıyor, kimi dişleri dökülmüş bir tarakla saçlarını tarıyordu. Size ulaşmak için bu girişimi boşunaydı. Birkaç gün sonra kir, cesaretini kemiriyordu. Soğuk rüzgâr onu gitgide daha çok üşütüyor, açlık zayıflatıyordu –hastalığa bağlı bir çöküntünün yol açtığı bir zayıflama söz konusuydu: Bedeni güzelliğini koruyordu, ama o bununla övünmüyordu, çünkü bu, küstahlık olurdu– iğrenç bir koku onu sizden uzaklaştırıyordu.

Yeterince anlattım ona neler olduğunu. Korkuluğa dayanan Fransız turistler gittiler. Barselona'ya uğrayan bu gemiden birkaç saat için karaya çıkmışlardı. Bu ülkeye yabancıydılar, güzel gabardin pardösüler giymişlerdi ve bu zengin insanlar, bu yoksulluk takımadalarını ilginç, hoş bulmak hakkını kendilerinde görmüşlerdi; burayı ziyaret etmek belki de gezilerinin gizli, açıklanmamış amacıydı. Dilencileri inciteceklerini düşünmeden, onların üstünde, sözcükleri açık, neredeyse teknik olan, işitilebilir karşılıklı konuşmalar başlattılar.

— Gökyüzünün renkleriyle yırtık pırtık giysilerin biraz yeşile çalan renkleri arasında tam bir uyum görülüyor.

— ... bu Goya yanıyla...

— Soldaki grubu gözlemlemek çok ilginç. Gustava Doré'nin sahneleri var, kompozisyonu...

— Bizden daha çok mutlular.

— Casablanca'da gecekondularda oturanları anımsıyor musunuz? Bunların onlardan daha iğrenç bir yanı var. Faslı giysisinin *basit* bir dilenciye, bir Avrupalının hiçbir zaman sahip olamayacağı bir saygınlık verdiğini söylemek gerek.

— Şimdi adamları tam bir uyuşukluk içinde buluyoruz. Onları güzel havada görmeli.

— Tam tersine, tavırlarının özgünlüğü...

Turistler, sıcacık müflonlarının içinden, çeneleri dizlerinin üstünde, rüzgârdan, yağmurdan iyi korunmayan bu büzülmüş insanları gözlemliyorlardı. Bizden nefretle uzaklaşan bu zenginlere karşı yüreğimde hiçbir zaman kin ya da kıskançlık duymadım. Sakınganlık bize baskı altında tutulmuş duyguları öğütlüyordu: Boyun

eğme, köle ruhluluk gibi. Zenginler zenginlik yasalarına uyuyorlardı. Lucien onların yaklaştıklarını görünce bir tür korkuya kapıldı. İnsanların onun geleneklerini, anormalliklerini, garipliklerini incelemeye geldiklerini ilk kez görüyordu. Ansızın, başdöndürücü bir hızla, bu adsız insanların içine düştü, bu düşüş onun soluğunu kesip, yüreğini hoplattı. Onların eldivenli elleri arasında fotoğraf makinelerinin objektifinin şeytanca parladığını görüyordu. Kimi dilenciler Fransızca'yı anlıyorlardı, ama küstahlıkla ciddi iyilikseverlik karışımı nüansları yalnızca o fark ediyordu. Her bir dilenci, sıkıntı duyarak üstlerindeki örtülerden ya da yırtık pırtık paçavralardan kurtulup, başını biraz kaldırdı.

— Para kazanmak ister misiniz?

Turistlerin çekmek istedikleri sahnelere göre ötekiler gibi Lucien de ayakta durdu, dirseklerini dayadı, çömeldi. Hatta, kendisine buyrulduğu gibi, yaşlı bir dilenciye gülümsedi ve kirli saçlarının karıştırılıp ıslak alnına indirilmesine ses çıkarmadı. Hava kapalı olduğu için poz süresi uzadı. Turistler ışıktan şikâyetçi oldular, ama filmlerinin kalitesini övdüler. Dilenciler, sanki böyle davranmasalar İspanya daha az güzel olacakmış gibi, böyle bir güzelliğe hizmet ettikleri için belki safça bir gurur duyuyorlardı. Lucien ise içinde utancın taştığını ve kendisini boğduğunu duyumsuyordu. Onlar ünlü bir yerin insanlarıydılar. Ben, kendim, Marsilya'da on altı yaşında, bizi seçecek beyleri bekleyen öteki çocuklar arasında, dünyanın bir ucundan görmeye gelinen ve oğlancıların pek sevdikleri bu kentin yayılabilir, ama temel öğesi o on beş ya da yirmi kişilik serseri grubunu oluşturmaya hizmet edeceğimi bilir miydim? Bu çocuklardan benim yaşımda kimilerini tanıyorum. Bana rastlarlarsa, şöyle söylerler:

— Ah! Evet, anımsıyorum, sen Bouterie Sokağı'ndandın, ya da: "Sen, Belsunce Alanı'ndandın."

Dilenciler, bayağılıkları tam olsun diye, en pis yerlere yerleştiler, çünkü kendilerine çekidüzen vermeyi hiç önemsemiyorlardı. Lucien ıpıslak bir merdiven basamağının üstüne oturmuştu, ayakları da bir su birikintisi içindeydi. Sizin dünyanıza ulaşmak için yine herhangi bir çaba göstermeye çalışmıyordu, kendisini umutsuzlu-

ğun kucağına atmıştı. Bu acınacak hali milyoner bir meraklının yolculuğunu süslemeye, resimlemeye yönelikti.

— Hey, siz; resminizi beş kez çektim, dedi adam. Lucien'e on peseta uzattı, o da parayı alıp İspanyolca teşekkür etti.

Dilenciler kibarca minnettarlıklarını ve sevinçlerini gösterdiler. Kimileri içmeye gitti, ötekilerse yeniden o eski büzülmüş hallerine döndüler; uyur gibi görünüyorlardı, oysa aslında onların olacak ve onları kurtaracak bir tür gerçeği, arı durumda yoksulluğu üretiyorlardı.

Bu sahne birçok başka sahneden yalnızca biridir; bu sahneyle, Lucien fikrinin, tamamına ermesi ve o dönemde onun için eriştiğim mutluluğa layık olması için, arılaşmasını istiyorum.

Onun hakkında bildiklerim bana Lucien'i; iyi niteliklerinden, kusurlarından, zayıflıklarından (zayıf yan anlamındaki "zırhın zayıf noktası" deyiminde olduğu gibi) daha çok, sevecenliği, inceliği, yaralanabilirliği, kendini öldürecek kadar mutsuz olduğu durumlarda gösteriyor. Bununla birlikte, bu genci bırakmayı istemediğim halde, buna hiçbir zaman kalkışmayayım diye, onu kendimden daha çok sevmek için onun zayıf olduğunu bilmem gerek. Serüvenlerim ona yardımcı oluyor. Bunları yaşadım ben. Lucien'de görmek istediğim imgeye, aynı yıkımları yaşamasını acımasızca kabul ettiriyorum. Yeter ki, bu yıkımların acısını benim bedenim, benim ruhum çekmiş olmasın. Sonra bunlara dayanarak onun bir imgesini oluşturacağım, o da buna öykünecek.

Başkalarının acısını üstlenmekten ibaret bu işlemi kötü betimledim, ama mekanizmasını oldukça karışık bir biçimde görmem bir yana, size bu mekanizmayı daha iyi göstermek için artık çok geç; çok yorgunum.

Lucien'i, mutluluğun içine yerleştirmek amacıyla değil, mutluluk yaysın diye, onu önce kendi serüvenlerimle hazırlayacağım, getireceğim, yapacağım bir imgeye göre şekillendireceğim. Böylece onu yavaş yavaş bu serüvenleri duymaya, benim onlarla yoğrulduğumu öğrenmeye, onlardan kendi kendine yüzü kızarmadan, bana onlar için acımadan ya da duygulanmadan söz etmeye alıştıraca-

ğım, çünkü onlardan yararlanmasına karar verdiğimi bilmelidir. Dolayısıyla, benim fahişeliğimi tanıyıp kabul etmesini istiyorum. En bayağı hırsızlıklarının ayrıntılarını öğrenip acı çekmesini, onları kabul etmesini istiyorum. Benim geçmişimi ve eşcinselliğimi, korkaklığımı, annem olarak solgun ve sinsi yüzlü bir hırsız kadını düşleyen o garip imgelemimi, sadaka istemek için yaptığım jesti, dilenciler ve burjuvalar arasında benimsenmiş bir anlaşma gereğince değiştirdiğim, gizlediğim sesimi; kendim uydurduğum, oğlancılara o ustaca yanaşma biçimimi, sinirlenmiş eşcinsellere özgü tavırlarımı, güzel delikanlılar karşısında utancımı, bir sokak serserisinin çekiciliği ve küstahlığı yüzünden bu delikanlılardan birinin sevgimi reddettiği bir sahneyi, Fransız konsolosunun içeriye girdiğimi görünce burnunu tutarak beni kapı dışarı ettirdiği bir başka sahneyi; son olarak, Avrupa'da yırtık pırtık giysiler, açlık, hor görülme, yorgunluk ve kirli aşklar içinde yaptığım yolculukları bilmesini istiyorum.

Stilitano tarafından San-Fernando yakınlarında terk edildiğimde üzüntüm daha da arttı, yoksulluk duygum daha da derinleşti (Araplar yoksullardan "miskin" diye söz ederler. Ben miskindim). Kendimle birlikte taşıdığım şey artık onun anısı bile değil, tüm isteklerin kökeni ve bahanesi olan, acı ve tatlı, beni içine alacak kadar uzak ve yakın bir masalsı yaratık düşüncesiydi; çünkü, şimdi düşlenen biri olarak, her ne kadar kaba, hoyratsa da, kimi bulutsuların gazlı, dayanıksız hali, dev gibi boyutları, gökyüzündeki parlaklığı, hatta adlarının parlaklığı vardı onda. Güneşten ve yorgunluktan iflahı kesilmiş Stilitano'yu ayaklarımın altında eziyordum; kaldırdığım toz onun elle tutulamayan, çok ince maddesiydi; bu sırada yanan gözlerim onun daha insanca, ama aynı zamanda ulaşılmaz bir imgesinin en değerli ayrıntılarını algılamaya çalışıyordu.

Burada şiirselliği elde etmek, yani okura o zaman bilmediğim –hâlâ da bilmiyorum ya– bir heyecanı iletmek için sözcüklerim bu dünyanın törenlerinin cinsel istek uyandırıcı görkemine, süs ve gösterişine; dönemimizin sözümona usa yatkın düzenine değil, ölmüş

ya da ölmek üzere olan dönemlerin güzelliğine başvuruyorlar. Bu şiirselliği dile getirirken, onu, kendilerine uzun süre saygı gösterilen nesnelerin, organların, maddelerin, beden sıvılarının (elmaslar, kırmızılık, kan, sperm, çiçekler, flamalar, gözler, tırnaklar, altın, taçlar, kolyeler, silahlar, gözyaşları, göz, rüzgâr, kuruntular, denizciler, yağmur, krep) etkisinden kurtardığımı ve bunların belirttikleri dünyadan (adlandırdıkları değil, çağrıştırdıkları ve içinde çamura battığım dünyadan) kurtulduğumu sandım, ama girişimim hâlâ sonuçsuz. Her zaman bunlara başvuruyorum. Hızla çoğalıyor ve beni kapıveriyorlar. Bunların yanlışları yüzünden soyağacı katmanlarının, Rönesans'ın, Ortaçağ'ın, Karolenjler, Merovenjler, Bizans, Roma dönemlerinin, destanların, istilaların ortasından geçiyorum; her tür yaratmaya olanak verebilen Masal'a ulaşabilmek için.

Bu tükürük örtüsünün altında gizleyebileceği şeyin; onun tükürüğünün kayganlığının, beyazlığının; hastalıklı değil de, tersine, heyecan verici bir güçte, aşırı enerji üretebilecek gizli anlamının ne olduğunu merak ediyorum. (Bir şeyler okurken dindarlığı çağrıştıran sözcüklere rastlayıp heyecanlandığımda, çok doğal olarak, böyle adlandırıldıkları için korkunç boyutlara ulaşan aşklarımı düşüneyim diye bu sözcükleri kullanıyordum. Bu aşklarla ilkel güçler tarafından yönetilen bir özgün serüvenin içine dalıyordum. Belki aşk beni daha iyi hazırlamak için bana birtakım öğeleri bildiriyordu önceden; bu öğeler de onları adlandırmak üzere kullanılan kültler, törenler, ziyaretler, dualar, krallık, büyü gibi sözcükleri çağırıyorlardı. Böyle bir sözcük dağarcığı yüzünden, onun önerdiği ve benim içerdiğim şekilsiz dünya yüzünden dağılmıştım, yok olmuştum.) Bu düzensizlik, bu tutarsızlık içinde köy köy dolaşıp dileniyordum.

İspanya kıyıları boyunca her üç ya da dört kilometrede bir gümrükçüler, içinden denizin gözetlenebildiği küçük kulübeler yapmışlar. Bir akşam, uyumak için içinde uzandığım böyle bir kulübeye biri girdi. Mutsuz durumda, yağmurda ya da rüzgârda yürürken, rastladığım en küçük bir oyuk, en küçük bir baraka benim için oturulabilir, içinde yaşanabilir bir yer oluyordu. Kimi zaman bu yeri,

özelliklerine göre, ustaca bir konforla donatıyordum: Ne bileyim, bir tiyatro locası, bir mezarlık şapeli, bir mağara, terk edilmiş bir taşocağı, bir yük vagonu gibi. Bir konut düşüncesi aklıma takılıyor, biraz önce seçtiğim yeri, asıl mimari yapısını göz önünde tutarak, zihnimde süslüyordum. Benden her şey esirgendiğinde, bina cephelerini süsleyen yalancı sütunların oluklarına, kadın heykeli şeklinde taş sütunlara, balkonlara, yontma yapı taşlarına, bunların dile getirdiği o ağır burjuva güvencesine göre biri olmayı diliyorum.

— Onları sevmem gerekecek, diyordum kendi kendime, onları candan sevmem, onların da bana ait olmaları için, onların destekledikleri düzenin benim de düzenim olması için onlara ait olmam gerekecek.

Ne yazık ki ben onlara göre değildim. Her şey beni onlardan uzaklaştırıyordu, bu aşkı engelliyordu. Bende bu dünyanın mutluluğuna düşkünlük yoktu. Bugün zengin, ama yorgun olduğum şu sırada, Lucien'den benim yerimi almasını rica ediyorum.

Denizin neminden korunmak için, iki büklüm, paltomun içinde büzülmüş durumda, ruhum yine –denizle, gökyüzüyle, kayalıklarla, geniş fundalıklarla– ve yapının dayanıksızlığıyla uyum sağlasın diye, birkaç dakikada değişen kişiliğimle içinde oturmak için, sazlardan ve kamışlardan özel olarak yapılmış çok güzel, kusursuz bir konutun ayrıntılarını düşleyerek bedenimi ve onun yorgunluğunu unutuyordum. Bir adam bana çarptı, küfretti. Geceleri korkmuyordum. Tersine. Gelen otuz yaşlarında bir gümrükçüydü. Elinde tüfeği, Fas'la İspanya arasında kaçakçılık yapan balıkçıları ya da denizcileri gözetlemeye gelmişti. Beni dışarıya çıkarmak istedi; ardından, yüzümü lambasıyla aydınlatıp genç olduğumu görünce kalmamı söyledi. Adamın ekmek, zeytin ve birkaç ringa balığından oluşan akşam yemeğini paylaştım, şarap içtim. Biraz konuştuk, sonra beni okşamaya başladı. Endülüslü olduğunu söyledi. Güzel adam mıydı, bilmiyorum. Bir delikten deniz görülüyordu. Hiçbir sandal göremedik, ama küreklerin suya vurduğunu, konuşmalar olduğunu duyduk. Adam dışarıya çıkmak için kımıldadı, ne var ki onu okşamalarımı daha ustaca sürdürdüğümden ayrılamadı; kaçakçılar herhalde rahatça karaya çıktılar.

Gümrükçünün kaprislerine boyun eğerken, hizmet etmenin olanaksız olduğu egemen bir düzene, yani polis düzenine de boyun eğiyordum. Bir an için artık köpeklerin ve çocukların kovaladığı karnı aç, üstü başı pejmürde bir sokak serserisi değil, aynasızlara aldırış etmeyen cesur bir hırsız da değil, yıldızlı bir gecede, bir fatihin gönlünü hoş eden bir gözdeydim. Kaçakçıların tehlikesizce karaya yanaşmalarının ancak bana bağlı olduğunu anlayınca yalnızca kaçakçılara değil, tüm yasa tanımayan kişilere karşı kendimi sorumlu hissettim. Başka yerlerde gözetleniyor, bundan kendimi kurtaramıyordum. Gurur beni ayakta tutuyordu. Sonunda, sevişme numarası yaparak gümrükçüyü alıkoyduğum için, dedim kendi kendime, onunla daha güçlü bir biçimde sevişirsem, onu daha güvenle alıkoyabilirim; nitekim onunla tüm gücümü harcayarak seviştim. Ona gecelerimin en güzelini verdim. Mutlu olması için değil, onun kendi iğrençliğini üstlenip, onu bu iğrençlikten kurtarmak için.

İhanet, hırsızlık ve eşcinsellik bu kitabın temel konularıdır. Bunlar arasında, her zaman açıkça görülmese de, bir ilişki vardır; en azından, ihanetten, hırsızlıktan hoşlanmamla aşklarım arasında bir tür kan bağı varmış gibi görünüyor.

Adam kendisini hazza boğduğum sırada bana bir ses duyup duymadığımı sordu. Görünmeyen hırsızların dolaştığı bu gecenin, bu denizin gizi beni şaşkına çevirdi.

Ne olursa olsun, şiirsel diye adlandırdığım çok özel heyecan ruhumda gitgide azalan bir tür korku izi bırakıyordu. Gece, bir sesin mırıltısı ve denizde görünmeyen küreklerin gürültüsü, özel durumumda, beni altüst etmişlerdi. Ben de, bir beden arayışı içinde kaygılı bir ruh örneği, bana kendilerini kaydedecek ve hissedecek bir bilincin arayışı içindeymiş gibi görünen o göçebe anları yakalamaya dikkat ettim. Bunlar bu bilinci bulunca duruyorlardı: Ozan dünyayı tüketir. Ama bir başka dünya öneriyorsa, bu ancak kendi kafasının yarattığı bir dünya olabilir. La Santé hapishanesinde yazmaya başladığımda, bu işe, hiçbir zaman heyecanlarımı, coşkularımı yeniden yaşamak ya da bunları açığa vurmak amacıyla değil, bunları kendilerinin zorla kabul ettirdikleri bir biçimde dile getirerek, (ön-

ce benim de) bilmediğim, bilinmeyen (ahlâksal) bir düzen oluşturmak amacıyla kalkıştım.

— Evet, dedim.

Bana kaçakçıların nereden karaya çıkmış olabileceklerini sordu. Bakışıyla sanki karanlığı eşelemek istiyordu. Ateş etmeye hazır durumda, tüfeği elindeydi. Oysa, ben Doğrucu Davut, ona neredeyse doğru yönü gösterecektim: Ancak iyice düşününce kaçakçılara karşı dürüst davranabildim. Birlikte, sanki onun köpeğiymişim gibi, kayalıklarda birkaç adım yürüdük, ardından yeni sevişmeler için kulübeye döndük.

Kıyı boyunca yürüyerek yoluma devam ettim. Kimi zaman gece, kimi zaman gündüz. Şaşırtıcı gizli şeyler saptıyordum. Yorgunluk, utanç, yoksulluk beni bir dünyaya, ancak içinde her olayın benim tanımlayamayacağım, ama bu dünyanın size önerdiğinden de farklı anlam taşıdığı bir dünyaya başvurmaya zorluyordu. Akşamları şarkılar dinliyordum. Köylüler portakal topluyorlardı. Gündüzleri dinlenmek için kiliselere giriyordum. Ahlâksal düzenin kökeni Hıristiyanlığın buyruklarında bulunduğu için, Tanrı düşüncesine alışmak istedim: Sabahleyin, büyük günah işlemiş biri olarak, kudas ayininden geçiyordum. Papaz (bir İspanyol Katolik papazı) kutsal kaptan mayasız ekmek çıkarıyordu!

— Acaba bu ekmekleri hangi sosun içine batırıyorlar? diye sordum kendi kendime. Sos, papazın solgun parmaklarıyla sürdüğü kutsal yağdı. Ekmekleri ayırarak, yalnızca bir parça almak için, yağlı bir jestle, sanki altın kabın içinde koyu bir sıvıyı karıştırır gibi karıştırıyordu. Oysa, bu mayasız ekmeklerin beyaz ve kuru hamur yaprağı olduklarını bildiğim için, şaşırıp kalıyordum. Tanrıbilimcilerin açıklamalarına göre, ışıktan bir Tanrı kabul etmiyordum; Tanrı'yı hissediyordum ya da ondan daha çok, kimi kötü, pis (ve çocuksu bir imgelem ürünü) ayrıntılarıyla Roma ayin usüllerinden iğrenç bir giz izlenimi alıyordum.

— Bu tüksinmeden, diyordum kendi kendime, beni kıskıvrak yakalayan yasaların o hayran olunacak yapısı çıkmış.

Kilisenin karanlığında, ayin kaftanı içindeki papazın önünde, korkuyordum. Ama, yanı başımda çömelmiş olan İspanyol soylula-

rı benim yırtık pırtık giysilerimden uzaklaşmadıklarına; aynı mayasız ekmeği, gücün başka yerde değil, ruhumuzda belli olduğunu iyi bilerek dillerinin ucuna aldıklarına göre, ben de onu, düzmeceliğini suçüstü yakalayıp, suç ortağı yapmak için, içimden küfrederek çiğniyordum. Başka zamanlar, Tanrı'nın yardımına değil; dinsel törenlerin, balo kıyafetleriyle mumların, kalın mumların geceleyin bekledikleri şapellerin loşluğunun, ölüler için söylenen ilahilerin, o basit mum söndürme kulaklarının bende uyandırdıkları tiksintinin yardımına sığınıyordum. Bu ilginç izlenimimi kaydediyorum, çünkü bunun tüm yaşamım boyunca betimlediklerimden çok uzak koşullardayken aldığım izlenimlerle benzerliği vardı. Ordu, polis karakollarıyla onların konukları, hapishaneler, soyulan bir ev, ormanın ruhu, bir ırmağın ruhu (bunların geceleyin tehdidi, kınaması ya da suç ortaklığı) ve gitgide, tanık olacağım her olay, içimde aynı tiksinme ve korku duygusunu uyandırıyor, bana Tanrı düşüncesini bağırsaklarımda beslediğimi düşündürüyor.

Güneyi terk edip hep yayan olarak Fransa'ya doğru yol aldım. Sevilla, Triana, Alicante, Murcia, Cordoba hakkında öğrendiğim şey özellikle yoksullar yurdu ve orada bize dağıtılan pirinç kâsesi oldu. Bununla birlikte, bir sürü yalancı parlaklık, budalaca yapılmış yaldızlı süsler altında, birkaç yıl sonra, ansızın gerilip her şeyi patlatacak olan sertliği, kas gücünü görebiliyordum. Sıkıntımın içindeki şehvetin, birazcık öfkenin varlığını da bilmiyor değildim.

(Bir komünist dergiden faşist, Hitlerci Azul Lejyonu savaşçılarını kınamak için yazılmış bir şiiri kesiyorum. Onlar aleyhine yazılmış, ama onları kutluyor:

AZUL (MAVİ) LEJYON ROMANSI

Bizler iyi Katoliğiz,
Bizler iyi katiliz,
Cumhuriyetten söz etmeyin
İyi sopalardan söz edin
Keneotu çiçeklerinden söz edin.
.....

Castilla'ya kar yağıyor
Kış rüzgârlarının uğultusunda,
Demirden haçlarımız olacak
Bize yeşil giysiler giydirilsin
Demirden haçlarımız olacak
Tüm kızların dudakları dudaklarımızda.
Castilla'ya kar yağıyor.

Pek parlak olmayan bir İspanyol ozanının yazdığı bu şiir İspanya'yı anlatıyor. Azul (Mavi) Lejyon, Hitler'e yardım etmek üzere Rusya'ya gönderilmiş bir katiller ekibiydi. Gökyüzünün rengi şeytana yardımcı ha!)

Ne jandarmalar ne de belediye zabıtaları beni durduruyorlardı. Geçtiğini gördükleri şey, artık bir insan değil, yasaların uygulanamayacağı, mutsuzluk ürünü garip bir yaratıktı. Densizliğin sınırlarını aşmıştım. Örneğin, kimseyi şaşırtmadan, soylu bir prensi, bir İspanyol soylusunu kabul edebilir, ona kuzenim diyebilir ve onunla gayet kibar bir dille konuşabilirdim. Bu, kimseyi şaşırtmazdı.

— Bir İspanyol soylusunu kabul etmek. İyi ama, hangi sarayda?

Bana üstünlük veren bir yalnızlığa ne derece ulaştığımı size daha iyi anlatmak için bu retorik yöntemini kullanmamın nedeni, yüzyılın zaferini dile getirmekle yükümlü sözcüklerle anlatılan bir durumun, bir başarının beni buna zorlamasıdır. Sözlü bir akrabalık, benim ünümün soylu bir ünle akrabalığını dile getirir. Dünyanın bilmediği gizli bir bağla, bir çoban kızına, bir Fransız kralına sen diye seslenebilmesine izin veren türden bir bağla, prenslerin akrabasıydım. Sözünü ettiğim saray (çünkü bunun başka adı yok) gurur un yalnızlığımın üstündeki etkisiyle elde ettiği, gitgide daha da incelen inceliklerin mimari bütünüdür. Jupiter Ganymedes'i kaçırır ve düzer. Ben de her tür uçarılığı yapabilirdim. Bende basit incelik, umutsuzlara özgü rahat davranış vardı. Benim yürekliliğim, tüm alışılmış yaşama nedenlerini yok etmekte ve başka yaşama nedenleri keşfetmekte toplanıyordu. Bu keşif yavaş yavaş gerçekleşti.

Mettray Islahevi'nde uygulanan disiplinin –hapishanenin içtüzüğünün değil– erdemlerini daha sonra keşfedeceğim. Bu hapisha-

nede yatmak için çaba gösterdim. Tıpkı o küçük sokak serserilerinin çoğu gibi, kendiliğimden, düşünmeden, *bu tür bir hapishanede yatmayı gerektiren* birçok eylem gerçekleştirebilirdim; acılar ve sevinçler yaşayabilirdim; yaşam bana yalnızca bayağı düşünceler, herhangi bir insanın dile getirebileceği bayağı düşünceler önerebilirdi. Benim aşktan alacağım hazları tümüyle karşılayan Mettray, duyarlılığı her zaman yaralamıştır. Acı çekiyordum. Saçlarımın çok kısa kesilmiş olmasından, iğrenç giysiler giymekten, aşağılık bir yerde kalmaktan çok utanç duyuyordum. Benden daha güçlü ya da daha kötü öteki hükümlülerin beni küçümsediklerini biliyordum. Üzüntüden kurtulmak için, daha çok içime kapalı bir durumdayken, hiçbir şeye aldırış etmeden, sıkı bir disipline hazırlanıyordum. Bu disiplinin mekanizması aşağı yukarı şuydu (o zamandan bu yana hep kullandım onu): Bana yöneltilen her suçlamaya, haksız da olsa, yürekten evet diyecektim. Bu sözcüğü –ya da bu anlama gelen tümceyi– söyler söylemez de, beni neyle suçluyorlarsa, içimde öyle olmak gereksinimi duyuyordum. On altı yaşındaydım. Beni anladılar. Yüreğimde masumluğumun barınabileceği hiçbir yer bırakmıyordum. Bende gördükleri korkağı, haini, hırsızı, eşcinseli kabul ediyordum. Kanıtsız da suçlama yapılabilir, ama kendimi suçlu bulabilmek için, insanları hain, hırsız, korkak yapan eylemleri gerçekleştirmem gerekirmiş gibi görünecektir. Oysa durum hiç de öyle değildi: Biraz sabırla, iyi düşünerek, hain, hırsız, korkak olarak nitelendirilebilmem için elimde yeterince neden vardı. Ve kendimin pis şeylerden oluştuğunu bilmek beni şaşırtıyordu. Aşağılık biri oldum. Yavaş yavaş bu duruma alıştım. Bunu rahatça itiraf edeceğim. Küçük görülme duygusu kine dönüştü. Başarmıştım. Ama, az mı acı çekmiştim!*

* "France-Dimanche" gazetesinde serüvenleri anlatılan iki gencin yaşadıkları utanca, bir ayrıcalıkmış gibi, imreniyorum. Genç kıza, Nadin'e, Charleville'liler, düğün günü, şaka niyetine, çiçeklerden yapılmış bir gamalı haç armağan ediyorlar. Alman işgali sırasında Nadine Berlinli bir yüzbaşının metresi olmuş. Adam sonradan Rus cephesinde ölmüş. "Nadine onun için kilisede bir ayin düzenletti ve yas tuttu." Gazetedeki resim Nadine'i ve kocasını papazın onları evlendirdiği kiliseden çıkarlarken gösteriyor. Kız çiçeklerden yapılmış o gamalı haçın üstünden atlayıp geçiyor, Charleville'liler ona kötü kötü bakıyorlar. –"Koluma gir ve gözlerini kapa" demiş ona kocası. Kreplerle süslenmiş Fransız bayraklarının

İki yıl sonra güçlü olmuştum. Böyle bir antrenman –zihin antrenmanlarına benziyordu– benim yoksulluğu erdem durumuna getirmeme yardım edecektir. Ama yine de başarıyı yalnızca kendi üstümde elde ettim. Çocukların ya da büyüklerin hor görmeleri karşısında bile başkalarını değil, kendimi değiştirmek söz konusu olduğu için, yalnızca ben savaşmak zorundaydım. Kendi üstümdeki etkim büyüdü, ama bu etkiyi iç varlığımın üstünde kullana kullana dünyada çok beceriksiz oldum. Ne Stilitano'nun ne de öteki dostlarımın bana yararı dokunacak, çünkü kafam onların karşısında tam bir sevgili tutumu sergilemekle çok fazla meşgul olacak. Bir tür düş ve düşüncelere dalmak için günlük tasaları boşlasaydım, Avrupa'da dolaşmalarım belki bana biraz beceri kazandırabilirdi. Anlatacaklarımdan önce, birtakım eylemler gerçekleştirmiş, ama bunların hiçbirini zihinsel yaşamıma verdiğim ağırlıkla incelememiştim. Bir akşam Anvers'te beni rıhtımlara yakın bir yere götüren bir adamı bağlamayı başardığımda, eylemin sarhoşluğunu yaşadım. Stilitano Robert'le dansa gitmişti. Tek başıma ve üzgündüm, kıskanmıştım. Bir bara girip biraz içki içtim. Bir an aklıma bu iki dostumu aramak geldi, ama yalnızca bu düşünce bile onların ortadan kaybolduklarını bana kanıtlıyordu. İçip dans ettikleri dumanlı ve gürültülü barlar tinsel bir bölgenin dünyasal simgesiydiler; onlar, o sabah, odaya girerken, Stilitano'nun dışarı çıkmak üzere olduğu sırada, eldivenli elini uzatıp biraz kaldırdığını ve Robert'in gülümseyerek, neredeyse dokunmadan, eldivenin çıtçıtını kapattığını gördüğümde benden ve dünyadaki öteki insanlardan ayrılmış, bu tinsel bölgeye girmişlerdi. Artık Stilitano'nun sağ kolu değildim.

Şişman bir adam benden ateş istedi ve bana bir içki ısmarladı. Dışarıya çıktığımızda beni evine götürmeye kalkışınca, kabul etmedim. Duraksadı, ardından doklara gitmekte karar kıldı. Altın saati, alyansı ve cüzdanı dikkatimi çekmişti. Yardım çağırmayacağını biliyordum, ama adam güçlü görünüyordu. Ancak hileyle bu işin üstesinden gelebilirdim. Ansızın, Stilitano'nun bana verdiği bir sicimi kullanmak geldi aklıma. Doklarda bir köşeye vardığımızda

önünden gülümseyerek geçmiş Nadine. Bu genç kadının acı ama gururlu mutluluğuna imreniyorum. Bu mutluluğu yeniden tatmak için tüm dünyayı "verirdim."

adam benden kendisini düzmemi istedi.

— Pekâlâ.

Pantolonunu topuklarına kadar indirttim, koşmak isterse takılıp kalsın diye.

— Kıçını ayır...

İki eliyle buyurduğumu yaptı ve çabucak, arkasından, o iki elini bağladım.

— Ne yapıyorsun?

— Görmüyor musun, kalın kafa!

Bir gün Stilitano'yla bisiklet çalarken yakalandığımızda onun o gün kullandığı deyimi ve ses tonunu kullanmıştım.

En basit şeylere gözü takılan Stilitano'nun bakışını kibarlığı yumuşatıyordu. Tek eliyle restorandaki masadan o yağlı yemek listesini iyi yüreklilikle alırdı. Eşyalar ona bağlanırlardı, onları hiç hor görmezdi. Bir eşyaya dokunur dokunmaz onun tam niteliğini hemen anlar, onu kusursuz bir biçimde kullanırdı. Gülümseyerek onu benimserdi.

Çocukların dudak bükmelerinden çok gülümsemeleri beni hayran bırakır. Böyle bir gülümsemeyi kimi zaman uzun süre izlerim: Beni büyüler; eşsiz bir ruhla canlanıp, yüzden ayrı bir şey olur. Daha çok, yaşamı sert, ama yine de nazik, değerli bir hayvan olur, sevimli bir masal hayvanına benzer; onu kesip üstünde oynadığı yüzden çıkarabilir ve cebime koyup taşıyabilirsem, o şeytanca ironisi bana mucizeler yaptırabilir; onunla donanmaya çalıştığım –bu, aynı zamanda ondan kaçınmak demektir– oluyor, ama boşuna. Bu gülümseme gerçek bir hırsız!

— Ne oluyor, beni bağlıyor musun? Dinle bak, sana ne vereceğim...

— Kapa çeneni, işimi göreceğim.

Yakalanmak ya da adamın bağı koparması korkusuyla kafamı çalıştırıp en sağlam biçimde sicimleri dolayarak düğümler attım. Ceplerini karıştırdım. Gitgide artan bir sevinçle, parmaklarım kâğıt paralar ve birtakım kişisel kâğıtlar buldu. Korkudan titriyor, kımıl-

damaya cesaret edemiyordu adam.

— Bırak beni biraz da...

— Kapa çeneni dedim!

Böyle anların sona ermesi için neden yok. Kurbanlarımdan birinin yazgısını elimde tutuyor ve kurbanım olmasını ona pahalıya ödetmek istiyordum. Bulunduğumuz yer karanlıktı, ama pek emin bir yer değildi. Bir gümrük devriyesi burada dolaşırken bizi bulabilirdi.

— Seni yaşlı pis perif seni, sanıyor muydun ki...

Zinciriyle yeleğinin iliğine takılı saatini ilikten çekip koparark aldım.

— O bir hatıra, diye mırıldandı.

— Daha iyi ya. Hatıra eşyalarını severim.

Yüzüne bir yumruk attım. İnledi, ama hafiften. Önünde, Stilitano gibi, aynı çabuklukla, bıçağımı çekip, ona ağzını gösterdim. Bu anın benim için ne ifade ettiğini daha açıklıkla söylemek isterim. Kendimi acımasız olmaya zorluyordum; bu acımasızlık yalnızca bedenime değil, ruhuma da şaşılacak bir güç veriyordu. Kurbanıma karşı bağışlayıcı olabileceğimi ve onun bağlarını çözebileceğimi hissediyordum. Onu öldürebileceğimi de hissetmiyor değildim. O da benim gücümü anlamalıydı. Karanlığa karşın, onun alçakgönüllü, iyiliksever, benim bu sarhoşluğuma yardım etmeye hazır biri olduğunu anlıyordum.

— Bağırma, yoksa gebertirim seni.*

Karanlıkta bir adım attım.

— Dinle...

— Ne var?

Tatlı bir sesle, belki de reddedeceğimi sezdiği için titreyerek mırıldandı:

— Hiç olmazsa, bırak da...

Stilitano'yu bulduğumda birkaç bin Belçika Frangım ve bir altın saatim vardı. Önce ona kızması –Robert'in de kızması– için

* İlerde kendisinden söz edeceğim René bana Nice'de bir pasif eşcinselin oğlancılara karşı aynı biçimde davrandığını anlattı. Anlattığı öykü beni ona daha çok yaklaştırdı.

yaptığım işi anlatmayı düşündüm. Ardından, adımlarım yavaşladıkça, bu işten duyduğum gurur gitgide azaldı. Bu serüveni kimseye anlatmamaya karar verdim. Neye gücümün yettiğini biliyordum, bunu bilen tek kişi de bendim. Ganimetimi sakladım. Kurbanlarımın yüzlerindeki ifadeyi ilk kez görüyordum; bu ifade çirkindi. Böyle bir çirkinliğin nedeni bendim ve bundan ancak acımasızca bir haz duyuyordum ki, bu haz, sanıyorum, yüzümün şeklini değiştiriyor, onu ışıl ışıl yapıyordu. O zaman yirmi üç yaşındaydım. O andan başlayarak kendimi acımasızlığımı daha ileri götürebilecek gibi hissettim. Bu paraya ve saate sahip olmak, mutsuz bir yoksulluğa düşkünlükten içimde kalan şeyi de yok etti (mutsuzluğa düşkünlüğümü değil, tantanalı bir mutsuzluğa düşkünlüğümü yok etti). Bununla birlikte, acımasızlıkta ya da başkalarının acılarına karşı kayıtsızlıkta diretmek için, dilencilikteki katı disiplinden yararlanıyordum. Yeni saldırganlıklara kalkıştım. Bunlar başarılı oldu. Kısacası, utangaç hırsız durumumdan kurtulmuştum. İlk kez bir adama saldırmıştım. Onunla yüzümü gizlemeden savaşmıştım. Bir kılıcın ağzı gibi titrek, kötü, buz gibi soğuk, katı, parlak olduğumu hissediyordum. Bu değişikliği ne Stilitano ne Robert, hiç kimse fark etmiyordu. Kadınların ardında ya da birlikte, kadınlara boş verip bir arkadaşlığı paylaşarak yaşıyordu ikisi. Stilitano'ya karşı tutumum değişmedi. Ona karşı aynı saygıyı gösteriyordum; Robert'e de aynı saygısızlığı. Beni bir kahramanın zırhının koruması için, Stilitano'nun kişiliği –ki bu kişiliğin derinliğinde benim en değerli yanım uyanık ve düzenli durumdaydı– beni kaplıyordu ya da ben, büyüsünü hemen hissetmek amacıyla hemen dokunulması gereken kutsal eşyalara dokunurcasına, dostumun sesini, sözcüklerini, jestlerini mi kullanıyordum? Benim yerime savaşan Stilitano'ydu. Oğlancılarla içki içmeyi kabul ediyor, onların önünde belini kıra kıra yürüyor, onları soyuyordu. Hiç aklımdan çıkmıyordu o; bunu bilmek bana acı veriyordu, ama böyle bir destekten gururla kurtulmanın beni yıkacağını da biliyordum. Stilitano benim kendisini hangi amaca hizmet ettirdiğimi ve kendisinin vatan diye adlandırılan şey olduğunu bilmiyordu: Vatan, askerin yerine savaşan ve onu feda eden şeydi. İçinde müşteriyi bana para vermeye zorladığım odadan

çıkıp merdivenden inerken titriyordum, çünkü Stilitano benden hemen uzaklaşıyordu. Artık kazancımı, ona vermek düşüncesiyle saymıyordum. O sırada yalnızdım.

Yeniden kaygılanmaya başlıyordum. Erkekler dünyasının egemenliği altındaydım. Karanlıkta birbirlerine karıştıklarında, her erkek grubu bana bir bilmece soruyordu ki, çözümünü doğrudan doğruya bulamıyordum. Kıpırdamayan, sessiz erkekler bir enerji güneşinin çevresinde dolaşan elektronik cisimcikler kadar şiddetliydiler. Bu enerji güneşi, aşktı.

— Eğer, diyordum kendi kendime, bu cisimciklerden birini bombardıman edebilirsem, nasıl bir parçalanma, nasıl bir ani yok olma meydana gelirdi? Bunlar, diyordum yine kendi kendime, aynı şiddetle yerlerinde kalacak kadar belli belirsiz bir biçimde herhalde biliyorlardır bunu.

Erkeklerle başa çıkabilmemi sağlayan gücüm artık tükendiği için karanlık güçlere teslim olmuştum. Aklım başıma geliyordu. Geçmişe ait bir korku sarıyordu beni. O derece tehlikeli işleri bırakmaya karar veriyordum: Akşamları yolumun üstünde bir adam başını çevirip bana bakar bakmaz Stilitano gizlice içime giriyor, kaslarımı güçlendiriyor, adımlarımı çevikleştiriyor, jestlerimi yoğunlaştırıyor, neredeyse beni değiştiriyordu. Etkisini gösteriyordu. Kaldırımda attığım adımlarda onun ağır, hantal, kenar mahalle krallarına özgü bedeninin krokodil derisinden ayakkabılarını gıcırdattığını hissediyordum. Çıldırmış gibiydim; her türlü kıyıcılığı yapabileceğimi biliyordum. Daha keskin görüşlü olmuştum. Değişimim, ürkütecek yerde, beni erkeklere özgü inceliklerle donatıyordu. Çevik, azgın duruma geldiğimi hissediyordum. Bir akşam, bir eşcinselin çalımı karşısında öfkelenmiştim, yumruklarım görünmeyen bir davulu döver gibi bir hareket yaptılar.

— Pis enayi, dedim mırıltıyla; oysa, benim en değerli hazinemin, eşcinselliğin zavallı ifadesi olan bu insanları incitmek, onların onurunu kırmak vicdanımı rahatsız ediyordu.

Doğuştan ve beğenilerim yüzünden bir toplumsal düzenden dışlandığım için, bu düzenin farklılığını görmüyordum. Onun beni reddeden kusursuz uygunluğuna hayrandım. Ayrıntıları bana karşı

birleşmiş, çok sert görünüşlü bir binanın önünde şaşırıp kalıyordum. Dünyada hiçbir şey alışılmamış, tuhaf değildi. Bir generalin kolundaki yıldızlar, borsa fiyatları, zeytin toplama, adli üslup, tahıl piyasası, çiçek tarhları... Hiçbir şey. Ayrıntıları aralarında tam bir bağlantı içinde olan bu korkutmuş ve korkutulmuş düzenin bir anlamı vardı, bu anlam benim sürgün durumumdu. Bu sürgüne karşı o zamana kadar gölgede, sinsice davranmıştım. Bugün ona dokunmak, onu oluşturan insanlara hakaret ederek ona dokunduğumu göstermek cesaretini buluyordum kendimde. Aynı şekilde, bunu yapmak cesaretini kendimde görerek onun içindeki yerimi tanıyordum. Kahvelerde garsonların bana "beyefendi" diye seslenmeleri doğal göründü.

Bu gediği biraz sabır ve biraz şansla genişletebilirdim. Bununla birlikte, başı önünde ve dünyayı yöneten ahlâk anlayışının tersi bir anlayışla yaşamaya uzun süredir alışık olmam beni engelliyordu. Sizinkine karşı yönde, güç ve yorucu gidişimin avantajını yitirmekten korkuyordum.

Stilitano kız arkadaşına karşı kaba davranmayı sürdürüyordu ve ben buna imreniyordum; oysa Robert'in kendisiyle kibarca alay etmesini hoş görüyordu. Bu sırada, büyük bir haz duyup, beyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu. Bana gülümsediğinde aynı biçimde gülümsüyordu, ama belki, ansızın yakalayamadığım için, bu gülümsemede aynı tazeliği, aynı karşılıklı anlaşmayı okuyamıyordum. Stilitano ayaklarının üstünde hep geyik yavruları gibi sıçrardı. Çevresinde dolaşan Robert onu çelenklerle kuşatıyordu. Çolak, sütun; Robert ise salkım çiçeğiydi. Birbirlerini bu derece sevdikleri halde hiç sevişmemiş olmaları beni tedirgin ediyordu. Stilitano bana gitgide yanına yanaşılamaz gibi görünüyordu. Nasıl olduğunu bilmiyorum, ama polisten o siyah motosikleti çalmadığını keşfettim. Kesinlikle çalınmıştı. Önceden anlaşmışlardı. Motosiklet birkaç saniye terk edilmişti ki Stilitano onu alıp satmaya götürmüştü. Parayı paylaşmışlardı. Böyle bir keşif beni ondan uzaklaştırmış olabilirdi, ama onu daha çok sevmeme yol açtı. Bir aynasızla anlaşan bir sahte sokak serserisine âşıktım. İkisi birlikte hain ve dolapçıydılar. Çamurdan ve buğudan yapılmış olan Stilitano kuşkusuz

hâlâ kendimi ona kurban edebileceğim bir tanrıydı. Hem cinli hem de vurgun biriydim ben.

Stilitano'nun kimi zaman anlattığı oldukça acınacak ayrıntıları dinleye dinleye öğrendiğim Yabancı Lejyon'daki geçmişinden başka, ayrılışımızdan yeniden rastlaşmamıza kadar geçen süre içinde neler yaptığını da öğrendim. Ucuz dantelleri pahalı satarak Fransa'yı dolaşması sanırım dört ya da beş yıl sürmüştü. Bana gülümseyerek şunları anlatmıştı: Bir dostu ona Cambo sanatoryumundaki veremlilerin ördüğü dantelleri tek başına satmaya yetki veren bir temsilci belgesi uydurmuştu.

— Cambo sanatoryumu diyorum sana, ama Cambo'da sanatoryum yok. Bu yüzden beni dolandırıcılıkla suçlayamıyorlardı. Her köyde, gidip papazı buluyor, ona belgemi, kesik elimi ve dantellerimi gösteriyor, hasta çocukların ördükleri bu dantellerin, kilisesinde sunak için örtü olarak pekâlâ kullanılabileceklerini söylüyordum. İş papazla bitmiyor, adam beni tüm paralı kocakarılara da gönderiyordu. Onlar da papaz tarafından gönderildiğim için beni kovmaya cesaret edemiyorlardı. Almamaya da cesaret edemiyorlardı. Bunun üzerine Myrra Sokağı'ndan beş franga aldığım makine işi küçük kareli dantellerden yüz balya satıyordum.

Stilitano bunları bana allayıp pullamadan o heyecansız sesiyle anlatıyordu. Çok para kazandığını söyledi; ama inanmadım, çünkü pek becerikli değildi. Özellikle bu dolandırıcılık düşüncesi hoşuna gitmiş olmalıydı.

Sonunda, o yokken, odasında bir çekmecede bir yığın askeri madalya, harp nişanı, Nissam, Quissam-Alacuite, Beyaz Fil nişanları buldum. Bana bir Fransız üniforması giyip göğsünü bunlarla donattığını ve çolak kolunu göstererek metroda bu kılıkta dilendiğini itiraf etti.

— Günde yüz frank kazanıyordum, dedi. Parislilerle adamakıllı dalga geçiyordum.

Bana başka ayrıntılar da anlattı, ama bunlardan söz edecek vaktim yok. Onu hâlâ seviyordum. Onun nitelikleri (Java'nınkiler gibi) hoş oldukları söylemeye cesaret edilemeyen, ama bir yandan da vazgeçilemeyen kimi ilaçları, kimi kokuları anımsatıyor.

Armand beklemediğim bir sırada geri döndü. Onu ağzında sigara, yatakta yatar durumda buldum.

— Merhaba delikanlı, dedi bana.

İlk kez elini uzattı.

— Söyle bakalım, her şey yolunda gitti mi? Bir sorun çıkmadı ya?

Sesinden daha önce söz etmiştim. O mavi gözlerinin bakışı gibi sesi de soğuk geliyordu bana. Gözlerini eşyalara ya da insanlara dikmeden baktığı için, sanki gerçekdışı bir sesle, konuşmaya pek az katılarak konuşuyordu. Kimi bakışların (Lucien'in, Stilitano'nun, Java'nın bakışlarının) bir tür parıltıları olduğu söylenebilir, ama Armand'ınkilerin değil. Sesi de ışıldamıyordu. Yüreğinin içinde gizlediği bir grup ufacık insan çıkarıyordu bu sesi. Hiçbir şeye ihanet etmediği için, ihanet etmiş olamazdı bu ses. Bu seste, bununla birlikte, biraz Alsace'lı aksanı vardı, yüreğindeki o insanlar Almandı.

— Evet, her şey yolunda gitti, dedim. Eşyalarını sakladım, bak işte.

Bugün de polisin beni yakalayıp şöyle demesini dilediğim oluyor: "Gerçekten de, beyefendi, görüyorum ki o hırsızlık suçlarını siz işlememişsiniz; suçlular tutuklandılar." Her işte suçsuz olmak istiyordum. Armand'a bu yanıtı verdiğimde, onun benden başka birinin –ama yine de benim– onu soymuş olabileceğini bilmesini isterdim. Neredeyse tir tir titreyerek, bağlı kaldığım için sevinç duyuyordum.

— Canım, sana güvenim vardı.

— Peki sen, iyi misin?

— Ben iyiyim, her şey yolunda gitti.

Yatağın kenarına oturup, elimi örtündüğü çarşafın üstüne koymak cesaretini gösterdim. Bu akşam, yukarıdan vuran ışığın altında, o parlak günlerindeki kas gücüne sahipti. Ansızın, Stilitano'yla Robert'in anlayamadığım o ilişkilerinin beni içine batırdıkları üzüntüden, kaygıdan kurtulma olanağını görür gibi oldum. Onun beni sevmesini değil, benim onu sevmemi kabul ederse, yaşıyla ve gücüyle benden daha üstün olan Armand beni kurtarabilirdi. Tam zamanında gelmişti. Ona daha önceden hayran olduğum için, yana-

ğını siyah kıllı göğsüne sevgiyle koymaya hazırdım. Elimi uzattım. Gülümsedi. Bana ilk kez gülümsemişti ve bu yeterli olmuştu; onu sevdim.

— Kötü işler yapmadım, dedi.

Yan döndü. Bendeki çok hafif bir sertleşmeden anladım ki, onun o yaman elini başıma bastırarak, bu buyurucu jestle ona haz vermem için eğilmemi isteyeceğini umuyordum. Bugün âşık olduğuma göre, azıp beni daha çok arzulaması için biraz diretebilirdim.

— Bir şey içmek istiyorum. Kalkacağım.

Yataktan inip giyindi. Sokağa çıktığımızda, kulamparalara oynadığım oyunlarda çok başarılı olduğum için beni kutladı. Şaşırmıştım.

— Kim söyledi bunu sana?

— Boş ver.

Hatta onlardan birini bağladığımı biliyordu.

— İyi iş doğrusu. İnanılır gibi değil.

Bunun üzerine bana limandaki adamların benim yöntemimi bildiklerini söyledi. Her kurban beni kurban olabilecek başka birine ya da bir gece için alıp götürdüğü bir liman işçisine (liman işçilerinin tümü eşcinsellerle birlikte olmuşlardı) anlatıyormuş. Şimdi kulamparalar tarafından bilinen ve korkulan biriydim. Armand bana bu ünümü ve bunun benim için oluşturduğu tehlikeyi haber vermeye gelmişti. Geri döner dönmez öğrenmişti bu durumu. Henüz bilmiyorlarsa da, Robert'le Stilitano da çok yakında öğreneceklerdi.

— Yaptığın iyi bir şey, küçük. Hoşuma gidiyor.

— Vallahi, güç bir iş değil. Ödü bokuna karışıyor heriflerin.

— Bravo, diyorum sana. İnanılır gibi değil. Gel bir şeyler içmeye gidelim.

Döndüğümüzde benden hiçbir şey istemedi. Uyuduk.

İzleyen günlerde Stilitano'yu yeniden gördük. Armand, Robert'i tanıdı; görür görmez canı çekti onu, ama oğlan hınzırlık edip ondan kaçıyordu. Bir gün gülerek dedi ki:

— Senin Jean'cığın var, yetmiyor mu sana?

— O, başka.

Gerçekten de geceleri yataktaki aşırılıklarımı öğrendiğinden bu

yana bana dostça davranıyordu Armand. Benimle konuşuyor, bana öğütler veriyordu. Beni küçümsemesi yok oldu, bunun yerini biraz duygusal, annelere özgü bir ilgi aldı. Kıyafetim konusunda bana yol gösteriyordu. Akşamları da sigaralarımızı bitirir bitirmez bana iyi geceler dileyip uykuya dalıyordu. Şimdi, sevdiğim bu adamın yanında, onun için en ustaca sevme biçimleri icat ederek aşkımı kanıtlayamadığıma üzülüyordum. Bana gösterdiği dostluk biçimi beni son derece ağırbaşlı davranmaya zorluyordu. Yaptığım işlerde hile, yürekliliğimde korku bulunduğunu bilmeme karşın, Armand beni nasıl görüyorsa, öyle olmaya çalıştım. Yiğitçe eylemlere, diyordum kendi kendime, yalnızca bunları geleneklere göre reddeden hareketler uygun düşmelidir. Basit bir insan olan Armand onun hazzına hizmet etmemi kabul etmezdi. Hatta duyduğu saygı, benim bedenimi eskisi gibi kullanmasını engelliyordu, oysa böyle bir kullanma bana daha çok güç ve yüreklilik verirdi.

Stilitano'yla Robert, Sylvia'nın kazandığı parayla geçiniyorlardı. Oğlancılara uyguladığımız o sinsice yöntemleri gerçekten unuttuğu için, Robert benim işimi küçümsüyormuş gibi yapıyordu.

— Sen buna iş mi diyorsun? Ne güzel iş ya, dedi bir gün. Takma yakaları ve bastonları sayesinde ayakta durabilen yaşlılara saldırıyorsun.

— Haklı; kurbanlarını seçmesi daha iyi.

Armand'ın hemen gelen bu yanıtının en yürekli ahlâk devrimlerinden birine neden olacağını bilemezdim. Robert yanıt vermeden önce, biraz daha kalın bir ses tonuyla devam etti Armand:

— Peki, sen beni ne sanıyorsun ha? Sonra Stilitano'ya dönüp ekledi. Ne sanıyorsun ha? Gerekiyorsa, anlıyor musun, ben yaşlı erkeklere değil, yaşlı kadınlara saldırırım. Erkeklere değil, kadınlara. Ve en zayıflarını seçerim. Bana gerekli olan, mangizdir. Bir işi başarmışsan, o, iyi iştir. Bizim işimizin şövalyelik olmadığını anladığında, çok şey anlamış olacaksın. O (hiçbir zaman adımı ya da onun küçültmeli halini söylemediği için, beni eliyle gösteriyordu) sizden daha ileride ve haklı.

Sesi titremiyordu, ama ben öyle heyecanlanmıştım ki, bu heyecanla, onun gizli şeyleri allak bullak edici biçimde açıklamaya kal-

kışmasından korktum. Ama son sözcüğün sağlamlığı beni rahatlattı. Sustu. Şerefin görünüşüne kapıldığım için beni kınayan bir sürü düşüncenin içimde doğduğunu (bir pişmanlıklar denizinde ortaya çıktığını) hissettim. Armand bu konuyu bir daha hiç açmadı (ne Stilitano ne de Robert tartışmaya cesaret etti), ama bu, aklıma tohumunu attı. Sokak serserilerinin ahlâk yasası bana gülünç göründü. Armand yavaş yavaş ahlâk konusunda Kadiri Mutlak oluyordu. Onu artık bir bütün gibi görmeyi bırakıyor, acı dolu bir deneyimler bütünü olarak keşfediyordum. Bununla birlikte, bedeni hâlâ eskisi gibi iriydi ve onun beni koruması hoşuma gidiyordu. Korku nedir bilmeyen bir adamda –buna inanmak istiyorum– böyle bir otorite bulduğum için tuhaf ve yeni bir sevinçle düşündüğümü hissediyordum. Hiç kuşkusuz, içinde hazla karışık bir utançla kendimi karşıtlıkların merkezi ve karışıklığı olarak keşfettiğim bir sürü belirsiz duyguyu geliştirmeye ve bunlardan yararlanmaya sonra karar vereceğim, ama şimdiden bizim için ilke oluşturacak şeyleri açıkça söylemenin bize düştüğünü seziyordum. Daha sonra, derin düşünceyle ve Armand'ın tutumu sayesinde üstünden ahlâkın örtüleri kalkmış olan irademi, polisi değerlendirme biçimimde kullanacağım.

Bernardini'ye Marsilya'da rastladım. Daha iyi tanıdığımda, ona Bernard diyeceğim. Benim gözümde yalnızca Fransız polisinin korkunç bir mitolojik gücü vardı. Ben yirmi iki yaşındayken, Bernard otuzundaydı. Portresini tam olarak çizmek istiyorum, ama belleğimde ancak onun o zaman bende uyandırdığı fiziksel ve tinsel güç izlenimi kaldı. Thubaneau Sokağı'ndaki bir bardaydık. Bir Arap genci onu bana gösterdi.

— Bitirim bir pezevenktir, dedi. Elinde her zaman güzel kızlar vardır.

Yanındaki kız bana çok güzel göründü. Belki, polis olduğu söylenseydi, adam dikkatimi çekmezdi. Çeşitli Avrupa ülkelerinin polisleri her hırsızı korkuttukları gibi beni de korkutuyorlardı; Fransız polisi, rasgele işleyeceğim suçların beni içine atacakları tehlikeden çok, bendeki doğuştan, değiştirilemez suçluluk duygusundan kaynaklanan bir tür büyük korku nedeniyle bana heyecan veriyordu.

Sokak serserilerinin dünyası gibi polislerinki de içine hiçbir zaman giremeyeceğim bir dünyaydı, çünkü sağduyum (bilinçliliğim) benim şekilsiz, hareketli, bulanık, kendini durmadan yeniden yaratan, basit ve masalsı; üniformalı motosikletlileri, aramızda gücü simgelemek için yetkili kılınmış bu dünyaya karışmamı engelliyordu. İşte Fransız polisi benim için başka ülke polislerine göre daha çok buydu. Belki de içinde uçurumlar bulduğum dili yüzünden (O artık bir toplumsal kurum değil, doğrudan doğruya ruhumu etkileyen, beni allak bullak eden bir kutsal güçtü. Yalnızca Almanlar, Hitler döneminde hem polis hem de suçlu olmayı başardılar; karşıtların bu ustaca sentezi, bu gerçeklik kütlesi korkunçtu, bizi uzun süre şaşkına çevirecek bir manyetizma yüklüydü.).

Bernardini bu dünyada, benim gözümün önünde; cenaze törenleri, cenaze süsleri kadar iğrenç, ama krallık görkemi kadar da hayranlık verici, şeytanca bir örgütün belki kısa süreli belirtisiydi. Bu et ve deri içinde bir parçanın bile hiçbir zaman benim olmasını bekleyemeyeceğimi bilerek, titreye titreye, ona baktım. Eskiden Rudolph Valentino'nun yaptığı gibi, siyah saçları başına iyice yapışıktı, parlaktı, düz ve beyaz bir çizgiyle soldan ayrılmıştı. Güçlüydü. Yüzü bana pürtüklü, biraz da sert gibi göründü. Onun kaba ve acımasız bir ruhu olmasını isterdim.

Güzelliğini yavaş yavaş anlıyordum. Hatta, sanırım, yüzünün ve bedeninin polisi ifade etmesi gerektiği fikrinden yola çıkarak, bu yüzün ve bu bedenin ne olacağına karar verip, bu güzelliği yaratıyordum. Örgütü belirten şu halk deyimi huzursuzluğumu daha da artırıyordu:

— Gizli Polis. O, Gizli Polis örgütünden.

Birkaç gün boyunca onu uzaktan izlemek, ona rastlamak için kendimi ustaca ayarladım. İnce bir izleme programı yaptım. Beklemediği halde o, yaşamımın bir parçası oldu. Sonunda Marsilya'dan ayrıldım. Onunla ilgili hem acı hem de tatlı bir anı kaldı bende gizlice. İki yıl sonra Saint-Charles Garı'nda yakalandım. Polisler, suçumu itiraf ettireceklerini umarak beni hırpaladılar. Karakolun kapısı açıldı ve şaşkınlıktan dona kaldım; Bernardini'in çıkageldiğini görmüştüm. Onun da dayakta meslektaşlarına katılmasından kork-

tum; ama o, onları durdurdu. Onu daha önce aşkla izlediğimi fark etmemişti. Yüzümü iki üç kez şöyle bir görmüş olsa bile, iki yıl geçtikten sonra unutmuş olabilirdi. Beni kayırmasının nedeni ne sempati ne de iyilikseverlikti. Ötekiler gibi o da bir aynasızdı. Beni neden koruduğunu anlatamam, ama serbest bırakıldıktan iki gün sonra onu yeniden görmeyi başardım. Kendisine teşekkür ettim.

— Hiç olmazsa siz kibar davrandınız.

— Bu normal canım. İnsanları serseme çevirmeye gerek yok.

— Benimle bir içki içer misiniz?

Kabul etti. Ertesi gün onunla yine buluştum. Bu kez beni o davet etti. Barda bizden başka müşteri yoktu. Yüreğim çarparak dedim ki:

— Sizi uzun zamandır tanıyorum.

— Ya? Ne zamandır?

Kızar diye korkup ona karşı duyduğum aşkı ve onu izlemek için yaptığım hileleri boğulacak gibi olarak itiraf ettim. Güldü.

— Demek âşıktın ha? Peki, şimdi?

— Hâlâ biraz öyleyim.

Daha çok güldü; belki gururu okşandığı için. (Java bana bir süre önce kendisine bir kadından çok, bir erkeğin duyduğu aşk ve hayranlıktan gurur duyduğunu anlatmıştı.) Onun yanında, ayaktaydım; ona olan aşkımı biraz hokkabazlıkla itiraf ediyordum, çünkü bu itirafın ciddiliği ona görevinin ciddiliğini anımsatır diye bir korku vardı hâlâ içimde. Gülümseyerek, biraz rezilce bir tavırla dedim ki:

— Ne yapayım, ben güzel erkeklerden hoşlanıyorum.

Bana hoşgörüyle baktı. Erkekliği onu koruyup, acımasız olmasını engelliyordu.

— Peki, geçen gün, ya seni pataklasaydım?

— Açıkça söylüyorum, buna üzülürdüm.

Ama daha fazla bir şey söylememek için kendimi tuttum. Bu tonla devam edersem, yalnızca gülünç bir gelgeç sevgiyi itiraf etmekle kalmayıp, bir polisin edep duygusunu zedeleyebilecek bu derece derin bir aşkı da itiraf edebilecektim.

— Bunu atlatacaksın, dedi gülerek.

— İnşallah.

Bununla birlikte, yanında, barın önünde, iri gövdesi ve kendine güvenen hali karşısında ezilmiş bulunduğum sırada, beni en çok heyecanlandıran şeyin onun görünmeyen polis rozetinin varlığı olduğunu bilmiyordu. Bu madeni nesne benim gözümde içinde erkeklik özelliklerini yaman bir biçimde toplayan, bir işçinin parmaklarındaki bir çakmağın, bir palaska tokasının, bir sustanın, bir kalibrenin gücüne sahipti. Onunla karanlık bir köşede yalnız kaldığımda, belki giysisinin kumaşına hafifçe dokunmak, elimi aynasızların genellikle rozetlerini taşıdıkları, ceketinin yakasının altına sokmak yürekliliğini gösterebilirdim. Erkekliği penisinde olduğu kadar bu rozette de toplanmıştı. O, parmaklarımın dokunmasıyla heyecanlanırsa, penisi de belki onu daha çok sertleştirecek, ona korkunç boyutlar kazandıracak bir gücü rozetten alabilecekti.

— Sizi yine görebilirim, değil mi?

— Elbette, bir merhaba demeye gel.

Sabırsızlık göstermemden öfkelenmesin diye, onu yeniden görmek için birkaç gün kendimi tuttum; sonunda seviştik. Beni karısıyla tanıştırdı. Mutluydum. Bir akşam La Joliette rıhtımı boyunca birlikte yürürken, ansızın, içinde bulunduğumuz yalnızlık, lejyonerlerle dolup taşan Fort Saint-Jean'ın yakınlığı, limanın (onunla burada olmaktan daha umut kırıcı ne gelebilirdi başıma?) o şaşırtıcı üzüntülü havası bana çok büyük bir yüreklilik verdi. Kendisine yaklaştığım sırada, onun da yavaşladığını açıkça fark ettim. Titreyen elimle, beceriksizce kalçasına dokundum; ardından, ne yapacağımı bilemediğim için, hemen, makine gibi, çekingen oğlancılara yaklaşırken kullandığım formülü kullandım:

— Saat kaç?

— Kaç mı? Benimkine göre öğlen, on iki.

Güldü.

Onu sık sık yeniden gördüm. Sokakta adımlarımı adımlarına uydurarak yanında yürüyordum. Eğer gündüzse, gölgesinin üstüme düşmesi için kendimi ayarlıyordum. Bu basit oyun beni hoşnut ediyordu.

Geceleyin beni seçen kulamparayı soyarak, hırsızlık mesleğimi

sürdürüyordum. Bouterie Sokağı'nın fahişeleri (bu mahalle henüz yok olmamıştı) benden çalınmış eşyalar satın alıyorlardı. Değişmemiştim. Bizzat Bernard'ın Müdüriyetin bir damgasıyla mühürlediği yepyeni kimlik kartımı çıkartıp aynasızların gözüne sokmak için her fırsatı biraz fazla kullanıyordum. Bernard nasıl yaşadığımı biliyordu, bundan dolayı beni hiçbir zaman kınamadı. Ama yine de bir kez, polisliğini temize çıkarmak düşüncesiyle bana ahlâktan söz etti. Yalnızca bir eylemi değerlendiren estetik bir görüş açısından, onu dinleyemezdim. Ahlâkçıların iyi niyeti onların namussuzluk dedikleri bendeki şeye çarpıp kırılıyor. Bir eylemin yol açtığı kötülük yüzünden iğrenç olduğumu bana kanıtlayabilirlerse de, bu eylemin içimde uyandırdığı ezgiye göre, onun güzelliğine, inceliğine yalnızca ben karar verebilirim, yalnızca ben onu reddedebilirim ya da kabul edebilirim. Beni doğru yola kimse geri götüremez. Olsa olsa, bana yeniden sanatsal eğitim vermeye kalkışılabilir; bu, yine de, güzellik, söz sahibi iki kişiden en çok söz sahibi olanınca kanıtlanırsa, eğitimcinin benim davama inanmak ve onu kazanmak riskini göze alması pahasına gerçekleşir.

— Gizli polis olduğun için seni kınamıyorum, biliyorsun.

— Bu seni tedirgin etmiyor mu?

Beni ona doğru hızla koşturan sarhoşluğu açıklamanın olanaksız olduğunu bilerek, onu biraz incitmek istedim.

— Birazcık üzüyor.

— Polislikte yüreklilik gerekmez mi sanıyorsun? Bu meslek sanıldığından daha tehlikelidir.

Ama fiziksel yüreklilik ve tehlikeden söz ediyordu. Zaten kendi kendine az soru soruyordu. Kimileri dışında (yüzlerinden sert bir erkeklik okunan, oysa, titrek savanalar denilen tropikal bölgelerdeki gibi çamurlu bataklıkları gizleyen Pilorge, Java, Soclay), kitaplarımın kahramanlarıyla, sevmek için seçtiğim erkeklerin aynı iri yarı görünüşleri vardı, en töre dışı dinginlik içindeydiler. Bernard onlara benziyordu. Hazır takım giysisiyle Marsilyalılara özgü bir şıklık sergiliyordu. Marsilyalılarla da alay ediyordu. Oldukça yüksek topuklu sarımsı kahverengi ayakkabılar giyiyordu, bu yüzden de tüm bedeni hafifçe öne eğilmek zorunda kalıyordu. Yüzü, Fran-

sa'ya yerleşmiş Akdenizli yabancıların yüzleri içinde en güzel olanıydı. Bereket versin ki, ruhunda, filmlerdeki polislerde görülen o dürüstlük, özveri gibi niteliklerin karşıtını keşfediyordum. O pis herifin biriydi. Tüm kusurlarına karşın insan yüreğini ne güzel tanıyabilirdi ve ne kadar iyilik gösterebilirdi, zeki olabilseydi!

Bernard'ı tehlikeli bir suçluyu kovalayıp, olanca hızıyla koşarak onu yakalarken gözümün önüne getiriyordum; tıpkı kimi rugby oyuncularının, elinde top olan hasmı kovalayıp üstüne atılarak, onu kemerinden tutmaları ve başları öteki hasımların kalçasına ya da pantolonunun önüne dayanmış ve bu hasım tarafından sürüklenir durumda iken onu yakalamış olmaları gibi. Hırsız hazinesini elinden bırakmayacak, onu koruyacak, biraz çırpınacak; ardından, iki adam, her türlü yürekliliği göstermeye hazır aynı sağlam bedene ve aynı ruha sahip olduklarını elbette bildikleri için, birbirlerine dostça gülümseyeceklerdi. Bu kısa dramı ille de bir sonuca bağlayıp, haydudu polise teslim ediyordum.

Dostlarımdan her birinin poliste bir ikizi olmalı diye tutturarak (hem de ne coşkuyla) acaba hangi karanlık isteğe boyun eğiyordum? Ne sokak serserisini ne de aynasızı yiğitlere uygun görülen niteliklerle donatıyordum. Biri hiçbir zaman ötekinin gölgesi olmadı, ama her ikisi de bana toplumun dışında, toplum tarafından dışlanmış ve lanetlenmiş gibi görünüyorlardı, belki, bu nedenle halkın, "Kiliselerdeki koro çocukları arasından seçilmez polisler," dediğinde, onları birbirlerine karıştırdığını daha çok belirtmek için ben de onları karıştırmak istiyordum.

Polislerin ve sokak serserilerinin güzel olmalarını istiyordum, çünkü onların o eşsiz bedenlerinin, sizin onları hor görmenizin öcünü alması gerekiyordu. Sert kaslar, hoş bir yüz dostlarımın o iğrenç görevlerini övmeli, yüceltmeli, onları size zorla kabul ettirmeliydi. Güzel bir delikanlıya rastladığımda, belki onun ruhu da soyludur diye düşünerek titriyordum, ama düzenci ve aşağılık bir ruhun sıska bir bedende bulunması bana acı veriyordu. Dürüstlük sizin alanınızda olduğu için, artık dürüstlük istemiyordum, oysa onun nostaljik çağrılarını sık sık duyuyordum, çekiciliğine karşı da savaşmalıydım. Polisler ve suçlular bu dünyanın en erkeksi belirtisidir.

Bu belirtinin üstüne bir örtü atılıyor; bu belirti sizin utanılacak yerlerinizdir, ama ben de sizinle birlikte bunlara "soylu yerler" diyorum. Düşmanların birbirlerine karşılıklı küfürleri yapmacık bir öfkeyi dile getirir; bu küfürler bana daha çok sevgiyle yüklüymüş gibi görünürler.

Ara sıra ona barda rastlıyor, sokakta onunla dolaşıyordum. Kendimi o zaman bir polise "dürüst" numarası yapan, onunla flört eden, enselenmeyi beklerken onu takmayan, hinoğluhin bir hırsız sanabilirdim. Birbirimize karşı hiçbir zaman küstahlık, saygısızlık yapmıyorduk; gülünç korkutmacalara da kalkışmıyorduk, biri dışında: Ansızın kolumu tutarak, kararlı bir tonla:

— Gel, seni götürüyorum... diyor ve uzayıp giden bir gülümsemeyle, tatlı bir sesle ekliyordu:

— ... içki içmeye.

Polisler böyle şakalar yaparlar; Bernard da bana böyle bir şaka yapmıştı. Ondan ayrılırken:

— Ben kaçıyorum, diyordum.

Bu şaka belki onun için mekanik bir şeydi, ama beni tedirgin ediyordu. Polisliğin senli benli yanına sızdığımı sanıyordum. Bir polisin benim yanımda görevini alaya alması için, bu örgütün derinliklerinde yitmem gerekiyordu gerçekten de. Bununla birlikte, bana öyle geliyordu ki, bu şaka karşılıklı durumumuzun gülünçlüğünü gösteriyordu; bu durumdan kurtulup, gülümseyerek, yalnızca dostluğumuzda buluşuyorduk. İlişkilerimizde sövüp sayma yoktu. Ben onun dostuydum, en sevgili dostu olmak istiyordum; polis ve hırsız olmak gibi iki önemli niteliğimizle birbirimizi sevdiğimizi görüyorsam da (bu iki nitelikle birbirimize bağlıydık) bunların yalnızca bir araç, karşıt kutupların çarpışması sonucu o eşsiz kıvılcımı doğuran elektriklerin yapısına benzer yapıda bir şey olduğunu biliyorduk. Bernard kadar çekici bir başka erkeği sevebilirdim, ama seçmek zorunda kalınca, polisi sokak serserisine yeğlerdim. Onun yanındayken özellikle o güzelim yürüyüş biçiminin, giysilerinin altında keşfedilen kaslarının devinimlerinin, bakışının, kısacası eşsiz niteliklerinin etkisi altındaydım, ama yalnız olduğum ve aşkımızı düşündüğüm sıralarda, tüm polis örgütünün gece gücü bana egemen-

di ("Gece" ya da "Karanlık" bu örgütten söz etmek için gerekli sözcüklerdir. Herkes gibi, polisler de çeşitli renklerde giysi giyerler, ama yüzlerinde, giysilerinde, onları düşlerken, sanki bir gölge görüyorum.)

Bir gün benden kimi arkadaşlarımı "ele vermemi" istedi. Bunu yapmayı kabul ederek ona karşı olan aşkımı daha da derinleştireceğimi biliyordum, ama sizin bu konuda daha çok şey bilmenize gerek yok.

Genellikle yargıçlar için, yüksekten bakarlar, denir. Göksel düzen üzerine kurulu Bizans İmparatorluğu'nun simgeciliği içinde, Hadımların, Melekleri simgeledikleri söylenir. Yargıçlar, Ortodoksların meleklik düşüncesinin göstergesi olan bir belirsizliği cübbelerine borçludurlar. Bu göksel varlıklar düşüncesinin bende neden olduğu tedirginliği başka yerde söyledim. Yargıçlar da bende aynı tedirginliğe yol açıyorlar. Giysileri gülünç. Tutumları da komik. Onları inceleyip değerlendiriyor ve zekâlarından kaygı duyuyorum. Hırsızlıktan yargılandığım bir oturumda Başkan Rey'e şöyle dedim:

— Bir mahkemede söylenmesi yasak olan bir şeyi belirtmeme izin verir misiniz, öncelikle de size soru sormama izin verir misiniz?

— Ne? Olamaz. Yasalar...

Başkan, fazla insanca bir ilişkinin tehlikesini sezmişti. Dürüstlüğü zedelenebilirdi. Kahkahayı bastım, çünkü bu yargıcın kaçtığını, cübbesinin altına gizlendiğini görmüştüm. Yargıçlarla alay edilebilir, ama suçluları yakalayacak kollara, güçlü motosikletlere binip onlara egemen olacak butlara sahip aynasızlarla alay edilemez. Aynasızlara saygı gösteriyordum. Onlar insanı öldürebilirler. Uzaktan ve vekaleten değil, elleriyle öldürebilirler. Öldürmeleri, buyrulmuş olsa bile, yine de, kararıyla birlikte, bir katilin sorumluluğunu gerektiren, özel, kişisel bir iradeye bağlıdır. Polise öldürmek öğretilir. En güç eylem olan öldürmek için hazırlanmış bu korkunç, ama sevimli makineleri severim. Waffen S.S.'lerde Java'yı böyle yetiştiriyorlarmış. İyi bir muhafız olması için –bir Alman generalin muhafızı olmuş– ona, söylediğine göre, bir hançeri çabuk kullanması,

kimi judo hareketlerini yapması, ince kement atması ya da yalnızca elleriyle çalışması öğretilmiş. Polis böyle bir okulda yetişir, tıpkı Dickens'in genç kahramanlarının yankesicilik okullarından yetişmesi gibi. Ahlâk ya da trafik polisi şubelerine gidip gelmelerim sırasında polislerin budalalıklarını gördüm. Ama bu, beni rahatsız etmiyor. O polislerin çoğunun bayağı çirkinlikleri de. Bunlar polis değil, tam bir böcek olmaya doğru beceriksizce bir girişim içindeler. Bu gülünç ve silik varlıklar belki de yalnızca kimi az bulunur örneklerin gerçekleştirdikleri daha kusursuz bir biçime doğru götüren bir sürü değişimdir. Ama yine de ben polisleri, suçluları tehlikeyi göze alarak kovalama, özveri gösterme, popüler olmalarını sağlayan belli bir tutumu benimseme gibi yiğitçe görevleri içinde değil, bürolarında, iş başında, fişleri ve dosyaları incelerlerken seviyordum. Duvarlarda asılı arananlar bültenleri, kaçak katillerin fotoğrafları ve eşkâlleri, mühürlü eşyalar, dosyaların içerikleri, için için bir hınç, iğrenç bir alçaklık havası yaratıyordu; o topuz gibi adamların kokladığı, onları kokuşturan, akıllarını şeytanca kemiren bu havayı severim. İşte ben bu tür polislere –bunların da en yakışıklılarını istediğimi not ediniz– hayrandım. Çevik ve güçlü, fiziksel savaşımlara alışkın bedenlerinin uzantısı olan o kocaman, kalın elleri –kaba, ama duygulandırıcı bir beceriksizlikle– ince sorunlarla yüklü dosyaları karıştırıyorlardı. Bu dosyaların içerdiği suçlardan en parlak değil, en karanlık olanlarını, pis ve kahramanlarının donuk oldukları söylenenleri öğrenmek isterim. Suçlar yol açtıkları duygusal uyumsuzluklarla büyüleyici durumlar yaratırlar: Biri katil, öteki, kardeşinin kellesi vurulurken can çekişen biri olan ikizler; sıcak ekmekle boğulan yeni doğmuş bebekler; bir cinayetin ortaya çıkarılmasını geciktirmek amacıyla, iç karartıcı bir mizansen için harika bir buluş; yolunu kaybedip çevresinde dönüp duran, cinayet yerine geri gelip kendisini yakalatan bir katilin şaşkınlığı; bir hırsızın kaçmasına yardım etmek için yağmaya başlayan karın iyiyürekliliği; izleri yok eden rüzgâr; –amacı bir insanın kellesini uçurmak olan– rastlantıya bağlı çok büyük buluşlar; eşyaların size karşı düşmanlığı, sizin onlarla baş etmedeki beceriksizliğiniz; burada, gözdağıyla, korkutmayla göğüslerden koparılıp yavaş yavaş

çıkarılan, hapishanelerde mevcut gizler. Komiser Bernardini'ye imreniyordum. Bir evrak dolabından bir cinayet ya da bir ırza geçme dosyası çıkarabilir, bununla şişinir, beslenir ve evine dönebilirdi. Bir polisiye roman söz konusuymuş gibi eğlenebilir demek istemiyorum. Tam tersine, eğlenemez. En beklenmedik, en mutsuz durumları kendine çekmek, en küçük düşürücü –en zengin– itirafları üstüne almak. Bunlar karşısında hiçbir zaman gülümsememek. En iyi biçimde gurur harikaları yaratabilecek olan şeyler bunlardır. Bunca zavallı itirafların bilinçli ve sevecen tanığı, en büyük zekâya layıkmış gibi görünüyor. Belki böyle bir zekâ arayışı da beni bu inanılmaz gönül serüvenlerine sürüklüyordu. Marsilya polisinde ne yoktu ki? Ama yine de Bernard'dan hiçbir zaman beni oraya götürmesini, hiçbir zaman bana raporlarını okutmasını istemedim.

Opera çevresinde birtakım gangsterlerle, Saint-Saëns Sokağı'ndaki barlara dadanmış kimileriyle sık sık görüştüğünü biliyordum. Bana pek güvenmediği için, beni bunların hiçbiriyle tanıştırmadı. Bir polisi sevmenin kötü bir şey olup olmadığını hiçbir zaman düşünmedim.

Bir dostun odasında, onun yatağına ve tümüyle burjuva eşyalarına bakarken:

— Burada kesinlikle sevişemem, dedim. Böyle bir yer beni buz gibi yapar. Böyle bir yeri seçmek için öyle niteliklerden yararlanmak, aşktan öyle uzak kaygılar içinde olmak zorunda kalırdım ki bu, yaşamımın tadını kaçırırdı. Bir erkeği sevmek yalnızca, içimde beni titreten bir karanlık oluşturdukları için "gecelik" dediğim bu ayrıntıların (saçlar, gözler, gülümseme, başparmak, but, sık kıllar vb.) kimileriyle kendimi heyecana kaptırmak değil, aynı zamanda, bu ayrıntıları olabildiğince her şeyi gölge yapmaya, gölgenin gölgesini geliştirmeye, dolayısıyla koyulaştırmaya, alanını genişletmeye ve bu alanı karanlıkla doldurmaya zorlamak demektir. Beni heyecanlandıran yalnızca ne süsleriyle birlikte beden ne de yalnızca aşk oyunları değil, o bedenin erotik niteliklerinden her birinin sürmesidir. Oysa bu nitelikler, yaşanmış serüvenlerle, bunların belirtisini ve içinde böyle serüvenlerin tohumunu keşfettiğimi sandığım bu ayrıntıları taşıyan kişinin yaşadığı serüvenlerle ne olacak-

larsa olurlar. Böylece, her delikanlıdaki, her gölgeli bölgeden, heyecanının artması için, en tedirgin edici imgeyi ve tüm gölgeli bölgelerden, sevgilimin içine gömüldüğü geceye özgü bir dünyayı çıkardım. Elbette bu ayrıntıları çok olan kişi beni ötekilerden daha çok çeker. Ben de onlardan verebilecekleri şeyi alarak, onları aşk güçlerinin kanıtı olan cesurca serüvenlerle sürdürüyorum. Sevgililerimden her biri üzücü bir öykünün ortaya çıkmasına yol açıyor. Dolayısıyla, karamsar kahramanlarımın beni içine sürüklemelerine izin verdiğim bu gece serüvenleri, bir erotik kurallar bütününü, kimi zaman çok uzun bir sevişme süresinin hazırlanmasını sağlarlar.

Bernardini böyle birçok ayrıntıya sahipti; bu ayrıntıların gelişmesinin onun o şaşırtıcı polislik mesleğine herhalde katkısı oluyor, bu mesleği de ayrıntılara bir anlam verip onları doğruluyordu. Birkaç hafta sonra Marsilya'dan ayrıldım; birçok kurbanım şikâyet edip bana gözdağı veriyordu. Tehlikedeydim.

— Beni yakalaman emredilirse, bunu yapar mıydın? diye sordum Bernard'a.

Altı saniyeden daha uzun süre sıkılmış gibi görünmedi. Bir kaşını kırıştırıp yanıt verdi:

— Bu işi kendim yapmamaya çalışırdım. Bir arkadaşıma havale ederdim.

Bunca alçaklık bana başkaldırtmaktan çok, aşkımı artırıyor. Yine de onu bırakıp Paris'e geldim. Daha dingindim. Bir polisle bu kısa birliktelik, ona karşı beslediğim aşk, ondan aldığım aşk, karşıt yazgılarımızın aşklı karışımı beni arılaştırmıştı. Dinlenmiş, bir süre için cinsel isteğin bıraktığı tüm çökeltilerden kurtulmuş durumda, yıkanmış, temizlenmiş, daha hafif bir sıçrama yapmaya hazır hissediyordum kendimi. Daha sonra, on beş-on altı yıl sonra, bir polisin oğluna tutulup, onu bir sokak serserisi yapmaya çalışacağım.

(Oğlan yirmi yaşında, Adı Pierre Fièvre. Kendisine bir motosiklet almam için bana mektup yazdı. Birkaç sayfa sonra rolünü anlatacağım.)

Şimdi, Armand'dan yardım görüyordum; kazancımızın yarısını

bana veriyordu. İlle de belli bir bağımsızlık kazanmamdan yanaydı; ayrı bir odam olmasını istedi. Belki de bir önlem olarak; çünkü beni koruyordu, ama tehlike de büyüyordu; bir başka sokakta bir başka otelde bir oda seçti. Öğleye doğru onun odasına gidiyordum; orada akşam programımızı yaptıktan sonra öğle yemeği yemek üzere çıkıyorduk. Ayrıca, Stilitano'nun da içinde bulunduğu uyuşturucu kaçakçılığı işindeydi Armand.

Armand'a karşı duyduğum sevgi böyle bir boyuta ulaşmamış olsaydı sevinirdim. Öyle ki acaba bu sevgimi hiç fark etmedi mi, diye de merak ediyordum. Varlığı beni çıldırtıyor, yokluğuysa kaygılandırıyordu. Birini soyup, ardından bir barda birlikte bir saat geçiriyorduk, ama ya sonra? Gecelerini nasıl geçirdiğini hiç bilmiyordum. Limandaki tüm genç sokak serserilerini kıskanıyordum. Sonunda, bir gün, Robert'in gülerek benim önümde ona sert davrandığı sırada üzüntüm doruğuna çıktı.

— Peki, benim seninle ilgili çok şey söyleyemeyeceğimi mi sanıyorsun?

— Ne söyleyeceksin?

— Ne bileyim canım, senin üzerinde kimi haklarım var.

— Senin mi, küçük orospu?

Robert kahkahayı bastı.

— Elbette. Çünkü ben bir küçük orospuyum. Senin karınım. Ne yani.

Bunu, umursamadan, farfaralık etmeden, bana şeytanca göz kırparak söyledi. Armand'ın onu döveceğini ya da yanıtının o derece sert olup da Robert'in susacağını sandım, ama Armand gülümsedi. Oğlanın ne senlibenliliğini ne de pasifliğini küçümser gibi görünüyordu. Bu iki davranışı ben göstermiş olsaydım, eminim, beni fena halde hırpalardı. Böylece birbirlerine âşık olduklarını öğrenmiştim. Ben belki Armand'ın saygı duyduğu bir dosttum, ama ne yazık ki, beni sevgili metresi olarak seçmesini yeğlerdim.

Armand, bir akşam, bahçeleri bekleyen bir yeniçeri pozunda, kapının pervazına dayanmış, beni bekliyordu. Bir saat geç kaldığım için beni haşlayacağından, belki de döveceğinden emindim; korkuyordum. Merdivenin son ya da sondan bir önceki basamağında onu

beline kadar çıplak gördüm. Geniş, ayaklarının üstüne düşmüş mavi renkli bez pantolonu, onun büstüne değil, kavuşturduğu kollarına kaidelik ediyordu. Belki başı kollarından üstündü, bilmiyorum, ama yalnızca bu kollar koyu renkli etten ağır bir burma oluşturan bu sağlam, kaslı kollar vardı ortada; bunlardan birini minaresiyle birlikte bir cami ve samyelinden eğilmiş bir palmiyeyi gösteren zarif bir dövme süslemişti. Üstlerine de, boyundan aşağı inip, enseye asılmış, lejyonerlerin ya da sömürge piyade askerlerinin kumdan korunmak için başlarına sardıkları türden, bej renkli uzun bir muslin eşarp sarkıp yığılmıştı. Göğsünü tümüyle kapatan kollarından pazıları dışa doğru taşıyordu. Yalnızca kolları vardı; yani, orada, önüne konulmuş durumda, Armand'ın arması ve, kabartmalı olarak, silahları vardı.

Gezegen sistemleri, güneşler, bulutsular, galaksiler üstünde çok hızlı ya da yavaş bir biçimde derin düşünceye dalmak, dünyayı içermediğim için beni hiçbir zaman avutamayacaktı: Evrenin karşısında kaybolmuşum, ama güçlü bir erkekliğe ilişkin basit bir nitelik içimi rahatlatıyor. Tedirgin edici düşünceler, sıkıntılar bitiyor. Sevecenliğim –mermerden ya da altından en güzel figür, etten bir modelin yerini tutmaz– bu gücün üstüne yaban yulaftan bilezikler bırakıyor. Gecikmem yüzünden beni neredeyse titreten korku kuşkusuz heyecanımı kolaylaştırıyor ve bana bu heyecanın anlamını keşfettiriyordu. Bu boğum boğum kaslı kollar, bu garip taç, çıplak bir savaşçının silahları olmaya yeterdi; ama bunlar Afrika savaşlarının anısını da taşıyordu. Dövmeleri de –minare ve kubbe– o denizin içindeki Cadiz kenti gözlerimin önünde uzanırken, bana Stilitano'nun ayrılıp gidişini anımsatıyorlardı.

— Geciktim.

Kollarına bakmaya cesaret edemiyordum. Öyle güçlüydüler ki, o zamana kadar gözleriyle ya da ağzıyla ilgilendiğim için yanılmış olduğumdan korkuyordum. Gözlerinin ve ağzının ya da bunların dile getirdiklerinin, bu kolların o güreşçi gövdesi önünde kavuşturulmasıyla ortaya çıkan gerçekten başka bir gerçeği yoktu. Bu kollar ayrılsalar, Armand'ın en derin, en kesin gerçekliği ortadan kalkardı.

Oysa bugün anlıyorum ki, bu boğumlu kaslara bakmaktan utanırdım, çünkü bana Armand'ın gerçeğini açıklardı bunlar. Dörtnala giden bir atlının taşıdığı kraliyet sancağı tek başına ansızın gözükürse, heyecanlanabilir, şapkamızı çıkarabiliriz; bu sancağı taşıyan kralın kendisiyse donakalırız. Taşınan simgenin anlatması gereken şeyle önerdiği kısa anlatma, anlamı ve anlatılan şeyi verir ve yok eder (eğer o burma, gövdeyi tümüyle kaplasaydı iş kötüleşirdi!).

— Tam vaktinde burada olmak için elimden geleni yaptım, ama geç kaldım; bu benim suçum değil.

Armand yanıt vermedi. Dayanmış dururken kendi ekseni çevresinde döndü, tek bir kütle halinde, tıpkı bir tapınağın kapıları gibi.

(Bu anlatının amacı, geçmiş serüvenlerimi güzelleştirmek, yani onlardan güzellik elde etmek, onlarda bugün bu güzelliğin tek kanıtı olan lirizmi doğuracak şeyi keşfetmek.)

Kolları hep kavuşturulmuş durumdaydı. Aldırmazlık heykeli gibi duruyordu Armand. Pantolonunun mavi kumaşının gerisinde dikilmeyi ihmal eden o heybetli silahın simgesi kolları, geceyi çağrıştırıyordu –kehribar renginde oluşlarıyla, tüyleriyle, erotik kütleleriyle (yatağa uzanmış olduğu bir akşam, parmaklarıyla bir yüzü arayan kör gibi, cinsel organımı onun kavuşmuş kollarında gezdirdim, buna kızmak cesaretini göstermedi.) –ama özellikle mavi dövmesi gökyüzünde ilk yıldızı ortaya çıkartıyordu. Bu cami duvarının dibinde, eğik bir palmiyeye dayanmış durumda, bir lejyoner, alacakaranlıkta, beni aynı aldırmaz ve egemen pozda sık sık beklemişti. Görünmeyen bir hazinenin önünde nöbet tutuyormuş gibiydi ve şimdi, aşkımıza karşın, bozulmamışlığını koruduğu aklıma geliyor. Benden büyüktü. Meknes parklarında randevumuza ilk gelen her zaman oydu. Dalgın bakışlarıyla –ya da belli bir düşünce üzerindeymiş gibi– sigara içiyordu. O bir milim bile kıpırdamazken (bana ancak iyi akşamlar diyor, elini uzatmıyordu) ben ona istediği hazzı veriyor, ardından pantolonumu düzeltip ondan ayrılıyordum. Bana sarılmasını isterdim. Yakışıklıydı; adını unuttum, ama La Goulue'nün* oğlu olduğunu ileri sürdüğünü anımsıyorum.

* Fransız ressamı Toulouse-Lautrec'in resmini yaparak ölümsüzleştirdiği Moulin -Rouge'un kadın dansçısı. (ç.n.)

Armand'ın kollarını seyre dalma, sanıyorum, bu akşam tüm metafizik kaygılara verilecek yanıttı. Bu kolların gerisinde Armand ortadan kayboluyordu; yok olmuş, ama yine de daha çok orada hazır ve kişiliğinin olabileceğinden daha etkili durumda; çünkü, armanın yaratıcısı oydu.

Olayın kendisiyle ilgili olarak, bana iki ya da üç tokat atması dışında, pek az şey anımsasam da, bunu sizden gizlemem kabalık olur. Armand kendisini bir saniye bile bekletmeme dayanamazdı. Belki de tümüyle ortadan kaybolmamdan korkuyordu. Birkaç gün boyunca, Robert'le aralarındaki tartışmaları hoşgörüyle karşılıyormuşum gibi yaptım, ama aşktan, düş kırıklığından, öfkeden acı çekiyordum. Belki böyle bir kaygıyı, bir gün, sevdiğim bu iki insanı, birini gücüyle, ötekini zarifliğiyle bir araya getirip birleştirmeye çalışarak gidermiş olurdum. Şimdi yüreğimde yer etmiş, o zamansa olası bir iyilikseverlikle, bu iki insanı değil, güç ve zariflik gibi nitelikleriyle daha kusursuz olan bu iki varlığı mutlu kılmaya çalışabilirdim. Bu iki nitelik içimde birleşemezse, dilerim iyiliksever-liğim, tek başına, benim dışımda, kusursuz bir aşk düğümü oluştursun. Biraz birikmiş param vardı. Ne Stilitano'ya ne Armand'a ne Sylvia'ya ne de Robert'e, hiç kimseye önceden haber vermeden trene atlayıp Fransa'ya geri döndüm.

Maubeuge ormanlarında, ayrılmakta bunca güçlük çektiğim ülkenin bu son sınırını aşarken ansızın özlemini duyduğum çevredeki bölgenin Armand'ın o pırıl pırıl iyiliği olduğunu ve bu iyiliğin onun acımasızlığını oluşturan ve altüst olmuş durumda görülen tüm öğelerden yapıldığını anladım.

Karşısında benim yazın sanatımı budalaca bir şey durumuna getirecek ve bu yeni mutsuzluğu alt etmek için bana yeni bir dil gerektirecek ciddi bir olay ortaya çıkmadıkça, bu kitap en son kitabımdır. Tanrı'nın yüzümün bir köşesine düşmesini bekliyorum. Ermişlik acıya hizmet gördürmektir. Şeytanı Tanrı olmaya zorlamaktır. Kötülüğün kabul edilmesini sağlamaktır. Beş yıldır kitap yazıyorum. Haz duyarak yazdığımı söyleyebilirim, ama artık bu iş bit-

ti. Yazarak, aradığımı elde ettim. Beni öğrettikleriyle yönlendirecek olan yaşadıklarım değil, bunları size aktardığım tondur. Fıkra anlatmıyorum, sanat yapıtı ortaya koyuyorum. Yaşamımı anlatmıyorum, onun yorumunu yapıyorum. Bu yaşamı anımsatmak, ondan söz etmek, onu anlatmak için dilin bana sunduğu şey de budur. Ne istediğimi biliyorum. Nereye gittiğimi biliyorum. Bundan sonraki bölümleri (bunların büyük bir bölümünün kaybolduğunu daha önce söyledim) düzensiz bir biçimde vereceğim.

(Efsaneden, adımı bilen okurların hakkımda sahip olacakları oldukça dekoratif düşünceyi değil; bu anlatıdan sonra kendimde ve başkalarında bu konuda oluşabilecek en cesurca düşüncenin gelecekteki yaşamımla özdeşliğini anlıyordum. Geriye, benim efsanemin gerçekleşmesinin suçluluk bakımından olası en cesurca yaşama bağlı olup olmadığını belirtmek kalıyor.)

Sokakta bir polisin beni tanımasından öyle korkarım ki, bu yüzden içime çekilmeyi bilirim. Kişiliğin en temel yanı, en gizli, en derin barınağa (bedenimin derinliklerinde, içinde küçük bir alev şeklinde uyanık kaldığım, gözetlediğim bu yer) sığınınca, artık hiçbir şeyden korkmam. Bedenimin tüm ayırt edici özelliklerinden kurtulmuş olduğunu, boşalmış gibi gözüktüğünü ve kendimdeki her şey imgemi, bakışımı, tikleri havada yok olan parmaklarımı terk ettiği için, tanınması olanaksız göründüğünü, polislerin de kaldırımda yanlarında yürüyen şeyi sanki içindeki insandan kurtulmuş boş bir deniz kabuğu şeklinde gördüklerini sanmak gibi bir tedbirsizlik yaparım. Ama dingin bir sokaktan geçerken alev büyür, kol ve bacaklarımı sarar, yüzüme kadar çıkıp onu benim benzerliğimin rengine boyar.

Tedbirsizliklerimi çoğaltabilirim: Çalınmış arabalara binmek, soyduğum mağazaların önünden geçmek, sahte oldukları çok açıkça görülen belgeler göstermek. Yakında her şeyin kopması gerektiğini hissediyorum. Tedbirsizliklerim ciddi; ve ışıktan kanatlarıyla yıkımın çok, çok küçük bir yanlıştan ortaya çıkacağını biliyorum.*

* Ama benim yok oluşumu kim engelleyecek? Yıkımdan söz ederken, bir düşü anımsamadan geçemiyorum: Bir lokomotif beni izliyordu. Demiryolu üstünde ko-

Ama mutsuzluğu bir bağışlama olarak umduğum halde, dünyanın o alışılmış oyunlarına katılmaya çabalamam benim için bir şeydir. Ben yazgının en az görülmüş bir biçimde gerçekleşmesini istiyorum. Onun ne olacağını bilmiyorum şimdiden; akşama doğru hafifçe eğilmiş zarif bir eğri şeklinde değil, şimdiye kadar görülmemiş bir güzellikte olmasını, onu işleyen, altüst eden, kemiren tehlike nedeniyle güzel olmasını istiyorum. Oh, benim salt güzellik olmamı sağlayın yalnızca! Hızlı ya da yavaş gideceğim, ama neyi yapmaya cesaret etmek gerekiyorsa, onu yapmaya cesaret edeceğim. Görünüşleri ortadan kaldıracağım, örtüler yanıp düşecekler ve ben, bir akşam, orada, avcunuzun içinde camdan küçük bir heykel gibi dingin ve arı durumda ansızın ortaya çıkacağım. Beni göreceksiniz. Çevremde artık hiçbir şey olmayacak.

Ozanın insanlara yaklaşması için ortaya konan olanakların önemine, gereçlerin görkemine bakarak, onun bunlardan ne derece uzak olduğunu ölçüyorum. İğrençliğimin derinliği onu bu hükümlü çalışmasına zorladı. Oysa benim iğrençliğim, umutsuzluğumdu. Umutsuzluksa, onu yok etmek için gerekli gücün ta kendisi, aynı zamanda maddeydi. Ama yapıt ille de en büyük umutsuzluğun gücünü gerektiren en güzel şeyse, ozanın böyle bir çaba gösterecek kadar insanları sevmesi ve bunu başarması gerekirdi. Eğer derin bir yapıt, korkunç bir biçimde kendi içine batmış bir insanın haykırışıysa, insanların bu yapıttan uzaklaşmaları hayırlıdır.

Sizi kendimden uzaklaştırmak için istediğim olanakların önemini göz önünde tutarak, size karşı duyduğum sevgiyi ölçünüz. Yaşamımda ve yapıtımda kurduğum engelleri düşünerek, sizi ne denli sevdiğime karar verin ki, (sanat yapıtı ancak benim ermişliğimin kanıtı olmalıdır; öyleyse yalnızca bu ermişliğimin yapıtı döllemek için gerçekliği önemli değil, aynı zamanda, benim daha önce, bilin-

---

şuyordum. Makinenin yakından gelen solumasını duyuyordum. Raylardan ayrılıp kırlara koştum. Belalı makine hâlâ beni izliyordu; ama küçük, dayanıksız bir tahta barikatın önünde kibarca, nazikçe durdu; bu barikatı üvey babamla üvey anneme ait olup içinde çocukken inekleri otlattığım bir çayırı kapatan barikatlardan biriymiş gibi gördüm. Bu düşü bir dostuma anlatırken şöyle dedim: "...tren çocukluğumun barikatlarında durdu..."

meyen bir amaca doğru bir çaba göstermek üzere, ermişliğe dayalı bir yapıta dayanmam da önemlidir.) soluğunuz (ben son derece kokuşabilir bir insanım) beni kokuşturmasın. Sevgim çabuk bozulabilir bir mayadan yapılmıştır. Ve insanların soluğu yeni bir cennet arayışı yöntemlerini bozabilecektir. Bu arayış uğruna yaşamımı, şerefimi, ünümü bırakmak zorunda kalsam da arı bir kötülük görüşünü zorla benimseteceğim.

Yaratmak ciddilikten biraz uzak bir oyun değildir. Yaratıcı yarattıklarının karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri sonuna kadar üstüne almak gibi korkunç bir serüvenin içine girmiştir. Kökeninde aşk olmayan bir yaratı düşünülemez. İnsan küçümseyeceği ya da nefret edeceği, kendisi kadar güçlü bir şeyi kendi karşısına nasıl koyabilir? Ama o zaman yaratıcı, yarattığı kişilerin günahlarının ağırlığını da yüklenecektir. İsa insan oldu. Cezasını çekti. Ardından, Tanrı olarak, yarattığı insanları günahlarından kurtardı. Kırbaçladılar onu, yüzüne tükürdüler, alay ettiler onunla, çiviledilər. "Etinde acı çekiyor" deyiminin anlamı işte budur. Tanrıbilimcilere boş verelim. "Dünyanın günahının yükünü üstüne almak" tam tamına şu anlama geliyor: Potansiyel olarak ve sonuçlarıyla tüm günahları sınamak, kötülüğe razı olmak. Her yaratıcı böylece kendisinin verdiği, kahramanlarının da özgürce seçtikleri kötülüğü yüklenmek –bu deyim zayıf kalıyor– bunun kendi özü olduğunu, damarlarında dolaştığını bilecek kadar kendi kötülüğü yapmak zorundadır. Biz bunu o cömert Yaratılış ve Kurtarma* efsanesinin kullanılışından biri olarak görmek istiyoruz. Eğer her yaratıcı yarattığı kişilerine hür irade, kendi iradesini kullanma yetkisi veriyorsa, içinden, gizlice, onların İyilik'i seçmelerini bekler. Her sevilen kimse, kendisi için sevildiğini umarak, aynı şeyi yapar.

Bir an umutsuzluk içindeki en yüce mutluluğun gerçekliği üstünde dikkatimi derin bir biçimde toplamak istiyorum: İnsan ansızın tek başına kaldığında, ani yıkımı karşısında, yapıtının ve kendisinin çaresiz yok oluşunu gördüğü sırada. Benim bildiğimi başka

* Hıristiyan inancına göre İsa peygamberin insanlık adına acı çekerek insanlığı kurtarması. (ç.n.)

hiç kimsenin bilmediği o umutsuz –ve gizil– durumu yaşamak için bu dünyanın tüm zenginliklerini verirdim –gerçekten de bunları vermem gerek. Yalnızca Hitler, sarayının mahzenlerinde, Almanya'nın yenilgisinden önceki son dakikalarında, kuşkusuz o arı ışıklı ânı –kırılgan ve sağlam bilinçlilik–, düşüşünün bilincini yaşadı.

Benim gururum utancımın kıpkırmızı rengine boyandı.

Eğer amacım ermişlikse, bu ermişliğin ne olduğunu söyleyemem. Çıkış noktam, ahlâksal yetkinliğe en yakın durumu belirten sözcüğün kendisidir. Ermişlik hakkında, onsuz yaşamımın boş olacağından başka hiçbir şey bilmiyorum. Ermişliğin bir tanımını yapamadığım için –güzelliğin tanımını yapabildiğimden daha fazlasını yapamam– her an onu yaratmak, yani tüm eylemlerimin beni bilmediğim bu şeye götürmelerini sağlamak istiyorum. Parlaklığımın, insanların hakkımda: "O, bir ermiş" ya da daha büyük bir olasılıkla: "O bir ermişti" diyecekleri dereceye geleceği güne kadar, dilerim, ermişlik isteği bana her an yol gösterir. Birtakım uzun denemeler beni ermişliğe götürüyor. Yöntem yok. Belli belirsiz bir şekilde ve ermişliğin kesinliğinden başka bir kanıt olmaksızın, beni bu ermişliğe götürecek jestleri yapıyorum. Onu matematiksel bir disiplinle elde edebilirim, ama böylece kolay, ince, biçimleri denenmiş, kısacası, akademik bir ermişlik kazanılmasından korkuyorum. Oysa bu göstermelik bir şey kazanmak demektir. Ahlâk anlayışlarından ve dinlerin temel ilkelerinden yola çıkmış bir ermiş bunlardan kurtulursa amacına ulaşır. Güzellik ve şiir –şiiri ermişlikle karıştırıyorum– gibi ermişlik de tek başına bir şey. İfadesi özgün. Bununla birlikte bana öyle geliyor ki, ermişliğin tek temeli feragattir. Dolayısıyla onu yine özgürlükle karıştıracağım. Ama özellikle sözcük en yüce insanlık tutumunu belirtiyor diye ermiş olmak istiyorum ve buna ulaşmak amacıyla elimden geleni yapacağım. Gururumu onun için kullanacak ve onun için harcayacağım.

Trajedi sevinçli bir andır. Sevinçli duygular gülümsemeyle, tüm bedenin ve yüzün neşesiyle dile getirilir. Kahraman, trajik bir temanın ciddiliğini bilmez. Bu ciddiliği bir an için görse bile, tam ola-

rak görmemelidir. O, doğuştan, aldırmazlığı bilir. Dış mahallelerde düzenlenen danslı eğlencelerde müziğe karşı ilgisiz ciddi delikanlılar vardır. Bunlar müziği izliyormuş gibi değil de, daha çok, yönetiyormuş gibi görünürler. Kimileriyse, orospuların birinden kaptıkları frengiyi neşe içinde başka orospulara geçirirler: Barakalardaki mumdan figürlerin önceden haber verdiği çöküşe, o güzelim bedenlerinin çöküşüne, dudaklarında gülümseme, rahat rahat giderler. Kahraman ölüme giderse –ki bu zorunlu sondur – mutluluğa gitmedikçe, yüreği sevinçle dopdolu olarak, sanki kendini en kusursuz, dolayısıyla en mutlu biçimde gerçekleştirmeye gider. Kahraman kahramanca bir ölüme dudak bükemez. Yalnızca bu ölümle kahramandır. Bu ölüm ünsüz kişilerce o denli acı bir biçimde aranılan koşuldur, ündür; kısacası (bu ölüm ve ona götüren apaçık mutsuzlukların birikimi), elverişli, önceden hazırlanmış bir yaşamın ödüllendirilmesi, ama özellikle de kendi imgemizin bizi her zaman ışıl ışıl gösteren ideal bir aynaya bakışıdır (adımızı taşıyacak bu ışığın sönüşüne kadar).

Şakağı kanadı. Uzun süredir unuttukları bir nedenle biraz önce dövüşen iki askerden daha genç olanı ötekinin demir gibi yumruğuyla şakağı yarılarak yere düştü. Yumruğu vuran, kanın akmaya başlayıp bir çuhaçiçeği demetine benzeyişini izledi. Bu çiçeklenme çabucak yayıldı, yüze ulaştı; yüz, hemen, askerlerin püskürttükleri şarap gibi, üst üste, binlerce mor renkli ve hoş çiçekle kaplandı. Sonunda, yıkılıp toz toprak içinde kalmış olanın bedeni tümüyle bir tümsek haline geldi; çuhaçiçekleri, içinden rüzgâr geçen papatyalara dönüşecek kadar büyüdüler. Yalnızca bir kol görünüyordu; o da kımıldadı, ama rüzgâr tüm otları kımıldatıyordu. Döven, biraz sonra, beceriksizce elveda ve umutsuzca dostluk işareti yapan bir elden başka bir şey görmedi. Bu el de, üstünde çiçek açmış humusun içine kayıp yok oldu. Rüzgâr yavaş yavaş, üzülerek, dindi. Önce, bu kaba, kanlı genç asker, gözlerini aydınlatan gökyüzü kararsa da ağlamadı; arkadaşının oluşturduğu tümseğin üstüne oturdu. Rüzgâr yine biraz esti, eskisinden daha az şiddetli olarak. Bir hareketle saçlarını gözlerinden uzaklaştırdı; dinlendi ve uykuya daldı bu asker.

Trajedinin gülümsemesini yine tanrılara karşı bir tür mizah yönetiyor. Trajedi kahramanı kibarca küçümsüyor yazgısını. Bunu öyle incelikle yapıyor ki, bu kez hedef insan değil, tanrılar oluyor.

Daha önce hırsızlıktan hüküm giydiğim için yeniden, kanıtsız olarak, yalnızca küçük bir suçlama, bir kuşku üzerine hüküm giyebilirim. Yasa benim suç işleyebilecek biri olduğumu söylüyor. Tehlike yalnızca hırsızlık yaptığım sırada değil, yaşamımın her anında; çünkü, daha önce hırsızlık yapmışım. Belli belirsiz bir kaygı yaşamımı karartıyor; hem ağırlaştırıyor, hem de hafifletiyor. Bakışımın duruluğunu, keskinliğini korumak için, bilincim her eyleme duyarlı olmalı, böylece bu eylemi hemen düzeltebilirim, anlamını değiştirebilirim. Bu kaygı beni uyanık tutuyor. Bir düzlükte yakalanmış karacanın şaşkın halini veriyor bana. Ama kaygı aynı zamanda, sanki bir baş dönmesi gibi, başımı uğuldatıyor ve beni bir karanlıklar öğesi içine batırıyor; burada, toprağın yaprakların altında bir toynak vuruşuyla çınladığını duyarsam, gizleniyorum.

Mercurius, bana söylendiğine göre, İlkçağ insanlarınca hırsızların tanrısıymış; hırsızlar böylece hangi gücü yardıma çağıracaklarını biliyorlarmış. Ama bizim kimsemiz yok. Şeytana yalvarmak mantıklı görülebilir, oysa hiçbir hırsız bu işi ciddi olarak yapmaya cesaret edemez. Son galip olduğu bilinen Tanrı'ya öyle karşı ki şeytan, onunla anlaşmak kendini adamakıllı bağlamak olur. Katil bile şeytana yalvarmak cesaretini gösteremez.

Lucien'i terk etmek için, terk etme çevresinde bir sürü felaket düzenleyeceğim, bunlarla sürükleniyormuş gibi görünsün diye. Kasırganın ortasında bir saman çöpü olacak. Böyle bir felaketi istediğimi öğrenip benden nefret etse bile, kini beni etkilemeyecek. O güzel gözlerindeki pişmanlık, sitem ifadesinin beni heyecanlandıracak kadar gücü olmayacak, çünkü ben umutsuz bir üzüntünün ortasında bulunacağım. Benim için Lucien'den daha değerli ve kuruntularımdan daha az değerli olan şeyleri yitireceğim. Böylece Lucien'i seve seve öldüreceğim, utancımı canice bir görkemin altına gömmek için. Ne yazık ki, dinsel bir korku beni cinayetten uzak-

laştırıp yine ona çekiyor. Cinayet beni Tanrı kurbanı bir papaz yapabilir. Cinayetin etkisini yok etmek için, belki cinayet işleme olayının pratik zorunluluğuyla bu etkiyi son derece azaltmam yeterli olacak. Bir insanı birkaç milyon için öldürebilirdim. Altının prestiji cinayetin prestijine karşı koyabilir.

Acaba eski boksör Ledoux bunu birazcık anlayabilir mi? Ledoux öç almak için bir suç ortağını öldürüyor. Cinayete hırsızlık süsü vermek için ölünün odasını darmadağın ediyor ve masanın üstünde duran beş frangı görünce alıp kendisine şaşkın şaşkın bakan kadın arkadaşına şöyle diyor:

— Uğur olsun diye saklayacağım onu. Bedava cinayet işlediğim söylenemeyecek.

Zihnimi oldukça çabuk güçlendireceğim. İnsanın, cinayeti düşünürken, ne gözkapağının ne de burun deliklerinin trajik bir kırışıklık yapmasına izin vermemesi değil, cinayet düşüncesini büyük bir rahatlıkla, sanki safça bir şaşkınlığın, bir hayran olmanın etkisi altındaymış gibi kırışmış alın derisini gerdirip, gözlerini iyice açarak incelemesi önemlidir. O zaman önceden hiçbir pişmanlık, hiçbir üzüntü ne gözünüzün ucunda yerleşebilir, ne ayaklarınızın altında uçurumlar açabilir. Alaylı bir gülümseme, mırıldanılan hoş bir hava, sigarayı alan parmaklarda biraz ironi beni şeytanca bir yalnızlık içinde yeniden büyük bir üzüntüyle ilişkiye sokmak için yeterlidir (bu jeste, bu gülümsemeye, kendisine söylenen bu hoş havaya alışık bir katili sevmedikçe, tabii). B.R.'nin yüzüğünü çaldıktan sonra:

— Ya bunu öğrenirse, diyordum kendi kendime. Onu tanıdığı birine sattım!

Beni sevdiği için üzüntüsünü ve kendi utancımı düşünüyorum. Dolayısıyla en kötüsü aklıma geliyor: Ölüm. Onun ölümü.

Haussmann Bulvarı'nda soygun yapanların kendilerini yakalattıkları yeri gördüm. Mağazadan kaçmak için, onlardan biri, mağazanın aynasını delip ortasından geçmeye çalışmış. Yakalanmasının çevresine hasarı yığmakla, bu yakalanmaya, bu yakalanmadan önceki olaydan, yani soygundan geri alınmış bir önem verdiğini sanı-

yordu. Kişiliğini, şimdiden, ortasında kendisinin de acınacak durumda olduğu kanlı, şaşırtıcı, yıldırıcı bir görkeme boğmaya çalışıyordu. Suçlu, yaptığı işi yüceltir. Büyük bir gösteriş ve yazgının ortaya çıkardığı olağanüstü bir mizansen içinde yok olmak ister. Aynı zamanda eylemini katı anlara böler, dağıtır.

— İnsanların sövgülerinden bana ne, benim kanım...

Özelliklerini bilmeseydim, o yakışıklı suçlulara yüzüm kızarmadan hayran olabilir miydim? Birçok şiirin güzelliğine hizmet etmek mutsuzluğunu yaşamışlarsa, ben onlara yardım etmek isterim. Bir sanatçının bir suçu kullanması dine aykırı bir şeydir. Biri bir meraklının süsüne hizmet etmek için yaşamını, ününü tehlikeye atıyor. Kahraman, hayal ürünü de olsa, onu bir canlı varlık esinlemiştir. Onun acılarını henüz paylaşmamışsam, bu acılardan haz duymayı reddediyorum. Önce, insanların beni küçümsemelerini, beni yargılamalarını istiyorum. Vincent de Paul'ün ermişliğinden kuşkulanıyorum. Kürek mahkûmunun yerine prangaya vurulacağına, onun yerine suçu işlemeyi kabul etmeliydi.

Bu kitabın tonu en kötü değil, en iyi insanları, skandala neden olup çok kızdırabilecektir. Ben skandal ardında değilim. Bu notları birkaç delikanlı için bir araya getiriyorum. Onların bunları çok büyük bir çilenin belgeleri olarak görmelerini isterdim. Deneyim acı vericidir ve ben bu deneyimi henüz tamamlamadım. Bu deneyim üzerinde bir matematik problemi üzerinde çalışır gibi çalışıyorsam; ondan, bir sanat yapıtının ortaya konması ya da bana göre yalnızca insan dilinin en güzel sözcüğü olan ermişliğe yakın, ahlâksal bir yetkinliğe varılması için yararlı gereçler (belki bu gereçlerin yok olması, dağılması için yararlı gereçler) elde edebiliyorsam, çıkış noktasının romantik bir düşe dalma olmasının önemi yoktur.

Karşı çıktığım dünyayla sınırlıyım, ondan kopuğum; bu nedenle beni yaralayan ve bana şekil veren köşeler ne kadar sivri, girinti çıkıntılarım ne kadar acımasızsa ben de o kadar güzel ve ışıl ışıl olacağım.

Eylemleri tamamlanıncaya kadar izlemek gerek. Çıkış noktala-

rı ne olursa olsun; son, güzel olacaktır. Bir eylem yalnızca tamamlanmadığı için aşağılıktır.

Başımı çevirdiğimde gözlerim katilin iki bacağının oluşturduğu gri üçgenle kamaştı; bu bacaklardan birinin ayağı duvarın kısa kenarına dayalıydı, öteki ayaksa avlunun tozları içinde kımıldamadan duruyordu. Bu iki bacak sert, kaba bir abayla kaplıydı. Gözlerim ikinci kez kamaştı: Dişlerimin arasında tuttuğum beyaz bir gülün sapını çiğnemekten vazgeçip, gülü ağzımdan dalgınlıkla attım (belki de bir sokak serserisinin yüzüne); gül, sinsice bir ustalıkla, gri kumaştan sert bir köşe oluşturan pantolon önüne takıldı. Bu basit hareket gardiyanın gözünden kaçtı. Öteki hükümlülerin de gözünden kaçtı, hatta katilin de; ama o yalnızca hafif bir çarpıma hissetmişti. Pantolonuna bakınca utancından kızardı. Bir tükürüğü ya da bir an için yalnızca en parlak Fransa göğünün altında bulunmanın verdiği bir hazzın belirtisini mi keşfettiğini sanmıştı? Kısacası, yüzü kıpkırmızı durumda, umursamıyormuş gibi bir hareket yaparak, bir dikeninin ucuyla gizlice pantolonuna takılan o tuhaf gülü çekip aldı ve cebine koydu.

Ermişlik adını verdiğim şey bir durum değil, beni ermişliğe iten ahlâksal tutumdur. Göremediğim için sözünü edemeyeceğim bir ahlâk anlayışının ideal noktasıdır ermişlik. Bu nokta ben ona yaklaştıkça uzaklaşıyor. Onu arzuluyorum, ama ondan korkuyorum. Bu tutum budalaca görünebilir. Bununla birlikte acı verici olsa da neşelendiricidir. Çılgın bir kız gibidir. Aptalca, üstünde etekliğiyle kaçırılan ve bu sırada mutluluktan çığlıklar atan bir Carolina'ya benzer.

Yalnızca yalnızlığı değil, özveriyi de en büyük erdem gibi görüyorum. Özveri tam bir yaratıcı erdemdir. İçinde laneti de taşıyor olmalı. Suçun benim ahlâki gücümü sağlamama hizmet edebileceğini ileri sürmem şaşırtıcı mıdır acaba?

Sonunda ne zaman imgenin tam içine sıçrayabileceğim, bu imgeyi gözünüzün önüne taşıyacak ışık ne zaman ben kendim olacağım? Ne zaman şiirin tam içinde olabileceğim?

Ermişliği yalnızlıkla karıştırarak yolumu şaşırabilirim. Ama bu

tümceyle ermişliğe; Hıristiyanlığın ona verdiği, ancak benim ondan koparmak istediğim anlamı yeniden vermek tehlikesiyle karşı karşıya olabilir miyim?

Bu saydamlık arayışı belki boşuna. Başarıya ulaşırsa huzur verebilir. "Ben" olmayı bırakınca, "Siz" olmayı bırakınca geriye kalan gülümseme nesnelere yönelik bir gülümsemeye eşit olur.

La Santé Hapishanesi'ne geldiğim aynı gün –orada geçirdiğim birçok günden biri– müdürün karşısına çıkarıldım. Geçerken, tanıdığım bir dostun kaldığı koğuşun küçük penceresi önünde gevezelik ettiğim için on beş gün hücreye kapatılma cezasına çarptırıldım ve hemen bir hücreye gönderildim. Burada üç gün geçirdikten sonra, bir yardımcı bana birkaç izmarit getirdi. Hücreden çıkar çıkmaz kalacağım, ama henüz ayak basmadığım koğuştaki hükümlüler göndermişlerdi bunları bana. Çıkınca onlara teşekkür ettim. Guy bana dedi ki:

— Yeni birinin koğuşumuza geleceğini anladık, adı kapının üstüne yazılmıştı Genet diye. Kimdi bu Genet, bilmiyorduk. Geldiğini göremeyince hücreye kapatıldığını anladık ve sana o izmaritleri yolladık.

Bu koğuşta kalacağım kayıtlara geçtiğine göre, burada kalanlar bilinmeyen bir cezaya, hiç katılmadıkları bir suçun cezasına bağlı sayıyorlardı kendilerini. Guy koğuşun temel direğiydi. Bu beyaz tenli, kıvırcık saçlı, tereyağı gibi yumuşak delikanlı buranın bölünmez bilinci, katılığıydı. Bana her seslendiğinde, şu garip deyimin anlamını seziyordum: "Böğründe bir parabellum kurşunu".

Polis yakaladı onu. Şu diyalog benim önümde gerçekleşti:

— Filandre Sokağı'ndaki o işi sen yaptın.

— Hayır, ben yapmadım.

— Sen yapmışsın. Kapıcı kadın seni tanıdı.

— Bana benzeyen biri yapmıştır.

— Ama, adı Guy diyor.

— Bana benzeyen, benimle aynı adı taşıyan biridir.

— Kadın senin giysilerini de tanıyor.

— Bana benzeyen, benimle aynı adı taşıyan, benim gibi giyinen biridir.

— Saçları da seninkilerin aynıymış.

— Bana benzeyen, benimle aynı adı taşıyan, benim gibi giyinen, benim saçlarım gibi saçları olan biridir.

— Senin parmak izlerin de ortaya çıktı.

— Bana benzeyen, benimle aynı adı taşıyan, benim gibi giyinen, benim saçlarım gibi saçları olan, aynı parmak izleri bulunan biridir.

— Bu böyle uzayıp gidebilir.

— Sonuna kadar.

— O işi sen yaptın.

— Hayır, ben yapmadım.

Guy'den içinde şu bölüm bulunan bir mektup (bir süre önce yine La Santé Hapishanesi'ne atılmıştım) aldım: "Jean'cığım, sana bir paket gönderemeyecek kadar meteliksizim. Param yok, ama sana hoşuna gideceğini umduğum bir şey söylemeye can atıyorum: İlk kez seni düşünerek mastürbasyon yapmak istedim ve doyuma ulaştım. Hiç olmazsa, dışarıda seni düşünen bir arkadaşın var; bundan emin olabilirsin..."

Kimi zaman, Komiser Richardeau'yla senlibenli oluşunu kınıyorum. Bir polisin bir ispiyondan daha aşağılık olabileceğini ona anlatmaya çalışıyorum, ama o beni dinlemiyor. Yavaş yavaş, küçük adımlarla yürüyor. Boynunun çevresinde dalgalanan çok yumuşak ipekten gömleğinin yakasının, omuzlarındaki güzel dikilmiş ceketinin farkında. Başını dik tutuyor ve önündeki o sıkıcı, iç karartıcı, gri renkli Barbès Sokağı'na dosdoğru, ciddi ciddi bakıyor; ama burada mobilyalı olarak kiraya verilmiş bir odanın perdelerinin arkasından bir pezevenk onun geçtiğini görebilir.

— Evet, dedi, aslında haklısın. Bunların tümü pis herif.

Biraz sonra, söylediğimi artık düşünmediğini sandığımda (gerçekten de bileğindeki bileziğin ağırlığını daha iyi hissetmek için ya da içinde bu düşünceye yer verecek bir boşluk oluşsun diye, düşünmediği belli bir zaman geçti) mırıldandı:

— Evet. Ama yine de polis farklı.

— Ya! Öyle mi düşünüyorsun?

Polisle ispiyoncuyu karıştırmak, polisi daha çok kınamak istedi-

ğimi düşünmeme karşın, Guy gibi hissediyor, ama polisin farklı olduğunu ona itiraf etmiyorum. Evet, için için, polisleri seviyorum. Marsilya'da Belsunce Meydanı'nda polislere ait bir kantinin önünden geçerken duyduğum heyecanı ona anlatmayacağım. Kantinin içi üniformalı ve sivil Marsilyalı polislerle doluydu. Burası beni büyülemişti. İçeride polisler, çöreklenmiş ve bayağılıktan tedirgin olmayan –belki de bayağılıktan yardım gören– bir senlibenlilik içinde birbirlerine sokulmuş yılanlar gibiydiler.

Guy soğukkanlı haliyle yürüyor. Ağzının biçiminin fazla yumuşak olduğunu biliyor mu acaba? Bu biçim, yüzüne çocuksu bir sevimlilik veriyor. Doğuştan sarışın, ama saçlarını siyaha boyuyor. Korsikalı geçinmek istiyor –kendi oyununa gelip gerçekten Korsikalı sanacak kendini– ve makyajı sevdiğinden kuşkulanıyorum.

— Aranılan bir kişiyim, dedi bana.

Hırsızın etkinliği çok sınırlı, ama çok tehlikeli birtakım jestlerden oluşur. İçeriden, çok yüksek ısıya tutulmuş bir yerden gelen her jest acı vericidir, acındırır. Hırsız ancak yaptığı her hırsızlıktan sonra ve edebiyat sayesinde jestini dile getirir. Başarısı bedenin içinde öyle bir ezgi söyler ki, bu ezgiyi sonradan ağzı yineleyecektir. Başarısızlığı üzüntüsünü büyüler. Benim gülümsememe, omuz silkmeme Guy şöyle yanıt veriyor:

— Çok genç görünüyorum. Öteki sokak serserilerinin yanında erkek gibi görünmek gerek.

Hiçbir zaman bükülmeyen iradesine hayranım. Tek bir kahkahasının bile ona ihanet edebileceğini söyledi bana. Ona karşı, eğiticisinin ip üzerinde yürüttüğü bir aslana karşı duyduğum acımayı duyuyorum.

Armand'ın –ondan az söz ediyorum; belki edep duygum, belki de kim olduğunu ve benim için ne olduğunu söylemenin, tinsel gücünün değerini tam tamına dile getirmenin güçlüğü buna engel oluyor –iyilikseverliği, sanırım, içinde benim gizli (itiraf edilemez) niteliklerimin doğrulandığı bir tür öğeydi.

Ancak onu bıraktıktan sonra onunla arama sınır koydum ve onu hissettim. Bana zeki göründü. Yani ahlâk kurallarını aşmak cesare-

tini göstermişti, ama bilinçsiz olarak, bu kuralları bilmeyenlerin o şaşırtıcı rahatlığı içinde değil; tam tersine, çok büyük bir çaba pahasına, değer biçilmez bir hazineyi yitirmenin kesinliği içinde; ama yine, yitirmekte olduğundan daha değerli bir başka hazineyi yaratmanın kesin inancı içinde.

Uluslararası bir çetenin adamları teslim olmuşlardı –"polisle çatışmadan, korkakça" diye yazıyordu Belçika gazeteleri–; bu haberi bir akşam bir barda öğrenmiştim, herkes adamların bu tutumunu kendine göre yorumluyordu.

— Bunlar ödlek, ne yani, dedi Robert. Sen böyle düşünmüyor musun?

Stilitano yanıt vermedi. Benim önümde korkudan ya da yüreklilikten söz etmekten çekiniyordu.

— Hiçbir şey söylemiyorsun; böyle düşünmüyor musun sen? Korkunç işler yaptıklarını, banka ve tren soygunları düzenlediklerini ileri sürüyorlar. Kendilerini paşa paşa aynasızların kollarına atmışlar. Son kurşunlarına kadar kendilerini savunabilirlerdi. Ne olursa olsun, hapı yutmuşlar; çünkü ülkelerine geri gönderilecekler. Fransa onları istiyor. Kelleleri uçurulacak orada. Ben olsam...

— Tepemi attırıyorsun!

Armand'ın öfkesi ansızın patlak verdi. Bakışı kızgındı. Robert daha uysal bir tonla:

— Nasıl olur, sen benim gibi düşünmüyor musun? dedi.

— Ben senin yaşındayken senden biraz daha fazlasını yapmıştım; rasgele insanlardan söz etmiyorum, hele o yakalananlardan hiç değil. Şimdi onlar için önemli olan mahkemeler. Sen bunu anlayacak çapta değilsin.

Bu açıklamanın tonu Robert'e biraz cesaret verdi:

— Ama yine de pıstılar. Yaptıkları ileri sürülen şeyleri yapmış olsalardı...

— Seni küçük enayi; asıl yaptıkları ileri sürülen tüm şeyleri yaptıkları için pıstılar, senin dediğin gibi. Ne istemiş olduklarını biliyor musun? Biliyor musun ha? Ben sana söyleyeyim: Kendileri için her şeyin sona erdiğini anlar anlamaz, yaşamları boyunca yapmaya vakit bulamadıkları bir şeyi yapmak istediler: Yani, pıstılar.

Anlıyor musun? Gidip polise teslim olmak onlar için büyük mutluluk. Bu, onları dinlendiriyor.

Stilitano sesini çıkarmıyordu. Dudaklarındaki o ince gülümsemeden, sanıyorum, Armand'ın yanıtının anlamının onun bildiği bir şey olduğunu keşfetmiştim. Doğrulayıcı bir biçimde, yiğitçe, kabaca değil; sözü çok uzatan bir üslup içinde bir yanıttı onunkisi. Robert yanıt vermedi. Bu açıklamadan bir şey anlamamıştı; belki yalnızca onu üçümüzün dışında bıraktığını anlamıştı.

Ben bu açıklamayı daha sonra, ama kendiliğimden bulurdum. Armand'ın iyilikseverliği benim bu iyilikseverliğin içinde kendimi rahat hissetmemi sağlamakta toplanıyordu. Her şeyi anlıyordu Armand. (Sorunlarımı çözdüğünü düşünüyorum). O gangsterlerin teslim olmaları konusunda yapmak cesaretini gösterdiği açıklamanın onlar için geçerli olduğunu değil, ama böyle koşullarda benim teslim olmamı haklı göstermek söz konusuysa benim için geçerli olacağını söylemek istiyorum. İyilikseverliği, ayrıca, aşağılık bir görev bırakma olan şeyi bir bayrama, görkemli ve gülünç bir gösterişe çevirmekte toplanıyordu. Armand'ın kaygısı, saygınlığına yeniden kavuşmaktı. Başkalarının ya da kendisinin değil, ahlâksal çöküntünün yeniden saygınlığına kavuşmasıydı kaygısı. Armand bu ahlâksal çöküntüde resmi dünyanın hazlarını simgeleyen bir özellik görüyordu.

Onun gibi boylu, kaslı ve kıllı olmaktan uzaktım, ama günlerdir kendime aynada baktığımda yüzümde onun o sert iyilikseverliğinden bir iz gördüğümü sanıyorum. Dolayısıyla, kendimle, o basık kaba suratımla övünüyorum. Onun hangi toplu mezara gömülü olduğunu ya da o güçlü bedeniyle tasasızca dolaşarak hâlâ ayakta, sağlam olup olmadığını bilmiyorum. Gerçek adını yazabileceğim tek kişi o. Ona birazcık bile ihanet etmek olmaz. Sandalyesinden kalktığında dünyaya egemendi. Sendelemeden tokat yese, bedeni hakarete uğrasa bile, dokunulmamış gibi olur, büyüklüğünü korurdu. Yatağımızda bana yer bırakmazdı, en geniş açıyla açtığı bacaklarının arasına ancak sokulabilecek bir yer bulurdum. Cinsel organının dibinde uyurdum; kimi zaman gözlerimin üstüne düşerdi, kimi zaman da kocaman ve tuhaf, kahverengi bir boynuz gibi süsler-

di alnımı bu organ. Uyanırken, kaba olmayan, ancak buyurucu bir basınç yapan ayağı beni yataktan kovardı. Konuşmazdı Armand. İçinde Bilim'in dinlendiği-özümlendiği bu Kutsal Çadır'da, ben onun kahvesini pişirip tostlarını hazırlarken, o sigarasını tüttürürdü.

Bir akşam beceriksizce bir konuşma sırasında onun Marsilya'dan Brüksel'e, kentten kente, kahveden kahveye dolaşıp, yiyecek parası kazanmak için müşterilerinin önünde kâğıttan danteller yaptığını öğrendik. Stilitano'yla bana bu bilgiyi veren liman işçisi alay etmiyordu. Çok ciddi bir biçimde, küçük masa örtülerinden, küçük paketlerden, mendillerden, bir çift makas ve kıvrık kâğıtla yapılan ince bir tuhafiyeci işinden söz ediyordu.

— Ben Armand'ı gördüm, dedi, bu işi yaptığını gördüm.

O iri yarı, dingin efendimi bir kadın işi yaparken kafamda canlandırmak beni heyecanlandırdı. Hiçbir gülünç duruma düşmezdi o. Hangi hapishaneden çıktığını bilmiyordum; cezasını çekip de mi çıkmıştı, yoksa kaçmış mıydı, bundan haberim yoktu. Ama onunla ilgili olarak öğrendiğim şey, bana onun şu çok kibar okulların birinde kurs gördüğünü kanıtlıyordu: Ya Fransız Guyanası'ndaki Maroni kıyıları ya da Fransız merkez hapishaneleri.

Liman işçisini dinlerken Stilitano kötü kötü gülümsüyordu. Armand'ı yaralamaya kalkışmasından korkuyordum. Haklıydım. Makine işi dantellerle zengin dindar kadınları aldatması bir soyluluk göstergesiydi; bu, Stilitano'nun Armand'a üstünlüğünü belirtiyordu. Ama yine de ondan susmasını istemeye cesaret edemiyordum: Bir yakın arkadaşa bu tür bir ahlâksal incelik göstermek, bende, yüreğimde, öyle güzel ışıklarla aydınlatılmış tuhaf görünümler ortaya çıkarırdı ki, bu ışıklar bir fiskeyle bozulabilirdi. Aldırmıyormuşum gibi yaptım.

— Böyle şeyler her gün öğreniliyor, dedi Stilitano.

— Bunda bir kötülük yok.

— Ben de bunu söylüyorum. Herkes elinden geldiğince geçinmeye bakar.

Kuşkusuz içimi rahat ettirmek, dayanıksızlığımı desteklemek için sevgililerimin en katı maddelerden yapılmış olduklarını düşünmeye gereksinimim vardı. Ama, işte, bende en çok hayranlık uyan-

dıran kişinin insanlara özgü acılardan, sıkıntılardan ibaret olduğunu öğreniyordum. Bugün aklıma en sık gelen anı, lokanta masalarına yaklaşıp kâğıt dantelleri keserken hiç görmediğim Armand'ın anısı. Belki de kimsenin yardımı olmadan, görgü kuralları denen şeyin değil, birçok davranış oyunu oynamanın inceliğini o zaman keşfetmişti. Gerek tembellikten, gerek beni kendine boyun eğdirmek istediği için, sigarasını ağzımda yakıp ardından onun ağzına koymamı istiyordu. İsteğinin ortaya çıkmasını bile beklememeliydim, ona önceden haber vermeliydim. Başlangıçta böyle yaptım, ama kendim de sigara içtiğim için daha çabuk davranmak, jestleri idareli kullanmak amacıyla ağzıma iki sigara alıp yakıyor, sonra birini Armand'a uzatıyordum. Bu yöntemden hoşlanmadı ve bunu bana sert bir biçimde yasakladı. Eskisi gibi, paketten bir sigara alıp yaktıktan sonra onun ağzına veriyor, yine paketten kendim için bir başka sigara alıyordum.

Yas tutmak, sonradan kurtulacağım bir acıya önceden katlanmak anlamına geldiğinden (çünkü bu acıyı alışılmış ahlâk anlayışından çıkmak için gerekli bir güce dönüştürüyorum), çiçek çalıp, bunları sevdiğim bir insanın mezarına götüremem. Hırsızlık yapmak çaba harcamadan elde edilemeyen bir ahlâksal tutumu belirtir; yiğitçe bir eylemdir. Sevdiğimiz bir insanın ölümünün verdiği acı, insanlarla olan ilişkilerimizi ortaya çıkarır, hayatta kalanın, önce, tam bir saygı göstermesini ister. O derece ki, bu saygı kaygısı çiçek satın alacak maddi gücümüz yoksa bize çiçek çaldırtacaktır. Bu eyleme ölülere veda etmek için alışılmış formaliteleri gerçekleştirememenin üzüntüsü neden oldu. Guy, Maurice B.'nin nasıl öldürüldüğünü anlatmak için bana geldi.

— Çelenk gerekiyor.

— Ne için?

— Cenaze alayı için.

Sesi kesik kesik çıkıyordu. Heceleri uzatırsa sanki adamakıllı dermansız kalacağından korkuyordu. Belki de şimdi ağlayıp sızlanmanın zamanı değil diye düşünüyordu. Hangi çelenkten söz etmek istiyordu? Hangi cenaze alayından, hangi törenden?

— Cenaze töreni için çiçek gerekir.

— Paran var mı?

— Meteliğim yok. Toplarız.

— Nereden?

— Elbette kiliseden değil. Arkadaşlardan, barlarda.

— Herkes meteliğe kurşun atıyor.

Guy'nin bir ölü için istediği, mezar değildi. Bir aynasızın kurşunlarıyla ölen dostu sokak serserisinden, öncelikle, hiçbir görkemin esirgenmemesini istiyordu. En düşük serserinin üstüne, çiçeklerden örülmüş en zengin örtü örtülmeliydi. Dosta saygı gösterilmeli, özellikle de en yoksullar onlara yardımcı olanların olanaklarıyla yüceltilmeliydi.

— Öldürülen polislere birinci sınıf cenaze töreni yapılması seni kudurtmuyor mu?

— Senin canını sıkıyor mu bu?

— Seninkini sıkmıyor mu? Ya mahkeme başkanlarının cenaze törenlerinde, Yargıtay üyelerinin arkada yürümeleri?

Guy coşmuştu. Öfkesi aydınlatmıştı onu. Cömertti ve ölçüsü yoktu.

— Kimsede para yok.

— Bulmak gerek.

— Git, arkadaşlarıyla çiçek çal.

— Delisin sen!

Boğuk bir sesle, utanarak, belki üzülerek söyledi bunu. Bir deli, ölüleri için alışılmamış cenaze törenleri düzenleyebilirdi. Birtakım kurallar icat edebilir, icat etmelidir de. Guy şimdiden kakasını yapan bir köpeğin o içe dokunan duruşu içinde ıkınıyor, bakışı bir noktaya dikili; dört ayağı destek olan bedeninin altında birbirine yaklaşmış. Ve titriyor Guy; başından tutun, tüten dışkısına kadar. Böyle bir gereksiz jest karşısındaki şaşkınlığımdan başka, bir pazar günü, mezarlıkta, sütannemin çevresine baktıktan sonra bilinmeyen, taptaze bir mezarın üstünden sapıyla bir aynısafa koparıp bunu kızının mezarının üstüne diktiğini anımsıyorum. Çok sevilen bir insanın tabutunun üstüne koymak için nereden olursa olsun çiçek çalmak bir jesttir; Guy bir hırsızı çok hoşnut etmeyecek bu jesti anlıyordu. Böyle bir durumda hiçbir alaya alma hoşgörüyle karşılanamazdı.

— Peki, ne yapacaksınız?
— Çabucak, bir soygun. Bir saldırı.
— Senin düşündüğün bir şey var mı?
— Hayır.
— Öyleyse?

İki arkadaşı ve o, gece, Montparnasse Mezarlığı'ndan çiçek çaldılar. Froidevaux Sokağı'nda genel tuvaletin yanındaki duvarı aşmışlardı. Guy'nin bana anlattığına göre bu iş çok matrak olmuştu. Belki, her soygundan önce yaptığı gibi, tuvalete gitmişti. Gece, karanlıksa, genellikle giriş kapısının önünde ya da avluda, merdivenin dibinde, pantolonunu indiriverirmiş. Bu alışkanlık onu rahatlatırmış. Argoda dışkının nöbetçi anlamına geldiğini biliyormuş.

— Bir "nöbetçi" bırakacağım, demiş. O zaman daha rahat çıkarız. Çevre de bize daha az yabancı gelir.

Bir elektrik feneriyle gül aramışlar. Aranılan güller yapraklarından pek az ayırt ediliyormuş. Anıtlar arasında neşeli bir sarhoşluk içinde çalıyor, koşuyor, matrak geçiyorlarmış. "Görülecek şeydi" dedi bana. Kadınlar çelenk ve demet yapmakla görevlendirildiler, ama en güzellerini kocaları yaptılar.

Sabahleyin tüm çiçekler solmuştu. Onları çöp tenekelerine atmışlar, kapıcı kadın herhalde, kimi zaman bir orkide dışında genellikle hiç çiçek demeti görmeyen bu odalarda dün gece acaba nasıl bir âlem yapıldı diye merak etmiştir. Muhabbet tellallarının çoğu bu derece yoksul bir cenaze törenine katılmak istememişlerdi, çünkü onların saygınlığına, saygısızlığına ancak görkemli bir tören yaraşırdı. Karıları gönderdiler. Guy elbette gitti. Döndüğünde bana orada gördüğü acıklı durumu anlattı.

— Budala gibi görünüyorduk! Keşke gelseydin. Orospularla sokak serserilerinden başka kimse yoktu.

— Vallahi, biliyorsun, onları her gün görüyorum.

— Sorun bu değil Jean. Ölüyü gömenler "Aileden kim var?" diye sorduklarında birinin yanıt vermesi gerekiyordu. Ben, utandım.

(Mettray Islahevi'ndeyken revirde ölen genç bir hükümlünün cenaze törenine katılmam buyruldu. Islahevinin küçük mezarlığına gittik. Mezarcılar çocuktu. Tabutu mezara indirdikten sonra, ölüyü

gömecek olanlar, kentteki gibi, "Aileden kim var?" diye sormuş olsalardı, ant içerim ki, o ufacık, yaslı halimle, öne çıkardım.)

— Neden utandın?

Guy biraz gerindikten sonra gülümsedi.

— Çok berbattı. Bir yoksulun cenaze töreni işte.

"Bütün gece kafayı adamakıllı çektik. Döndüğüm için mutluyum. Ne de olsa ayakkabılarımı çıkarabileceğim."

Çok gençken kiliseleri soymak istedim. Daha sonra buralardan halı, vazo, kimi zaman da tablo çalmanın keyfini yaşadım. M...de, G... dantellerin güzelliğinin farkına varmadı. Ona, papazların üstlüklerinin ve sunak örtülerinin çok pahalı şeyler olduklarını söylediğimde, kare şeklindeki alnı kırıştı. Bir rakam istedi. Ayin eşyalarının bulunduğu yerde mırıldandım:

— Bilmiyorum.

— Ne kadar? Elli mi?

Yanıt veremedim. Papazların giyinip soyundukları, cübbelerinin düğmelerini ilikledikleri, cübbelerinin üstüne giydikleri beyaz entarilerini düğümledikleri bu salondan çıkmak için acele ediyordum.

— Söylesene ha? Ne kadar? Elli mi?

Sabırsızlığı beni yenince, yanıt verdim.

— Daha fazla. Yüz bin.

G...'nin elleri titredi, ağırlaştı. Kumaşları ve köşeli dantelleri koparıyordu. İyi aydınlanmamış ve açgözlülükten allak bullak olmuş yüzünün iğrenç mi, yoksa çok güzel mi olduğunu söylemek gerekir, bilmiyorum. Loire Irmağı'nın kıyılarında kendimize geldik. İlk yük trenini bekleyerek otların üstüne oturduk.

— Bu işi bildiğin için şanslısın. Ben dantelleri bırakabilirdim.

Guy bana o zaman birlikte daha çok çalışmamızı önerdi. "Sen yalnızca bana yapılacak işleri söyle. Gerisine karışma" dedi. Kabul etmedim. Hırsızlık mesleğinde, bir başkasının tasarladığı bir işi gerçekleştiremezsiniz. Yapmaya karar verilen bir işte beklenmedik bir aksaklık ortaya çıkarsa, işi yapan kişi bu aksaklığı düzeltecek kadar usta olmalıdır. Guy hırsızlık yaşamını çok güzel, parlak, kıpkırmızı, altın sarısı gibi görüyor yalnızca. Oysa bu yaşam bana gö-

re karanlık, yeraltı gibi; onunki kadar serüvenli, tehlikeli; ama, bir damdan düşüp kemiklerini kırmak, arabayla izlenip bir duvarda ezilmekten, 6.35'lik bir kurşunla ölmekten daha değişik bir tehlike vardır bu yaşamda. Bazilikaların hazinesini soymak için kardinal kılığına girmek, rakip çeteye izini kaybettirmek için uçağa binmek gibi çalımlı işlere göre değilim ben. Bu lüks oyunlardan bana ne!

Guy, araba çalarken sahibi görünür görünmez, arabayı çalıştırıp hareket ettirmek için kendini ayarlardı. Arabasının kendisini bırakıp uzaklaştığını gören, hırsıza boyun eğmiş araba sahibiyle alay ederdi. Bu onun için büyük mutluluktu. Biraz zoraki, yapmacıklı, madensi, kaba bir kahkaha atar; hızla, gaza basıp giderdi. Arabası çalınan adamın şaşkınlığını, öfkesini, utancını gördüğümde üzüntü duymadığım pek enderdi.

Hapisten çıktığımda, bir muhabbet tellalları barında buluştuk. "La Villa"da. Duvarlar imzalanmış fotoğraflarla kaplıydı; bunlar konsomatris, özellikle de boksör ve dansçı portreleriydi. Guy'nin parası yoktu. O da hapisten kaçmıştı.

— Yapacak bir iş biliyor musun?

— Biliyorum.

Alçak sesle, ona sanatsal değeri olan birkaç eşya sahibi bir dostu soymak niyetinde olduğunu söyledim. Bu eşyaları yabancı bir ülkede satabilirdik. (*Notre-Dame des Fleurs* adlı bir roman yazmıştım bir süre önce; bu romanın yayımlanması sayesinde birkaç zenginle ilişki kurmuştum.)

— Herifi dövmek gerekiyor mu?

— Gerekmiyor. Dinle.

Derin bir soluk alıp ona doğru eğildim. Barın tezgâhı üstündeki ellerimin duruşunu değiştirdim, bir bacağımı da yerinden oynattım. Kısacası atlamaya hazırlanıyordum.

— Dinle. Adamı bir haftalığına kodese gönderebiliriz.

Guy'nin yüz çizgilerinin kımıldadığını tam olarak söyleyemem, ama tüm yüz ifadesi değişti. Yüzü belki de kımıldamaz oldu ve sertleşti. O mavi bakışının sertliği karşısında ansızın korkuya kapıldım. Guy yüzüme hep dikkatle bakarak, daha doğrusu gözünü hiç ayırmadan bakarak, beni kımıldamaz duruma getirip başını biraz

yana eğdi. Ansızın, "Seni toplu iğneyle tutturacağım!" deyiminin ne anlama geldiğini anladım. Sesi, aşağıdaki yanıtı verdiğinde alçak, düzenli, ama mideme doğru çevriliydi. Ağzından bir sütuna, bir koça özgü sertlikle çıkmıştı. Bastırıldığı için, monoton olduğu için, sıkıştırılmış, yoğun gibi görünüyordu.

— Nasıl olur, bunu bana sen söylüyorsun ha Jean'cığım? Bir herifi kodese göndermemi sen söylüyorsun ha?

Yüzüm onun yüzü gibi kımıldamaz, sert, ama daha çok isteyerek gergin oldu. Onun üstünde kara bulutlar yığılı yüzünün fırtınasına karşı, kaya gibi sert yüzümü; onun yüzünün şimşeklerine, yıldırımına karşı, kendi yüzümün köşelerini, sivriliklerini koydum. Sertliğinin patlak verip küçümsemeye dönüşmesi gerekeceğini bildiğim için bir an göğüs gerdim. Onun bayağı bir eylem istediğimden kuşkulanmasına meydan vermeden, kendimi nasıl kurtaracağımı düşündüm. Zamanım olması gerekiyordu. Sustum. Şaşkınlığını ve hor görmesini üstüme kusmasına izin verdim.

— Birini öldürebilirim. İstiyorsan senin o herifini dövüp soyabilirim. Bunu bana söylemen yeter. Haydi, söyle Jean'cığım, onu öldürmemi istiyor musun?

Yine sesimi çıkarmadım ve gözümü ayırmadan ona uzun uzun baktım. Yüzümün ifadesi anlaşılamazdı. Guy herhalde beni gergin görüyor, kendisini heyecanlandıracak kadar kesin bir niyete, kararlılığa son derece bağlı dramatik bir anın geleceğini bildiğimi sanıyordu. Ama hiçbir zaman bana bu akşamki kadar erkek görünmemişti; sertliğinden de o ölçüde korkuyordum. Yüksek bir tabureye oturmuştu; kaslı butları düz pantolon kumaşının altından sarkıyordu; butlarının üstüne koyduğu eli güçlü, kalın ve sertti. Kötülük, budalalık, erkeklik, incelik, görkem, yapışkanlık gibi, hangi ortak öğeyle çevremizdeki muhabbet tellallarıyla denk ve onların dostu olduğunu tanımlayamam. Beni eziyordu. "Onlar" beni eziyorlardı.

— Bir herifi oraya göndermenin ne demek olduğunu bilirsin. İkimiz de orada yattık. Haydi canım, bunu yapamayız.

Kendisi dostlarına ihanet etmiş, onları satmış mıydı? Bir polis komiseriyle yakın dostluğu, onun muhbir olabileceğini düşündürüp beni korkutmuş ve umutlandırmıştı. Korkutmuştu, çünkü ele veril-

me tehlikesiyle karşı karşıyaydım; yine korkutmuştu, çünkü ihanette benden önce davranabilirdi. Umutlandırmıştı, çünkü yaşadığım iğrençlik içinde bir dostum, bir desteğim olabilirdi. Gölgesini yitirmiş bir yolcunun yalnızlığını ve umutsuzluğunu anladım. Hep susuyor ve Guy'ye gözümü ayırmadan bakıyordum. Yüzüm hâlâ kıpırtısızdı. Kendimi toparlama zamanım henüz gelmemişti. Dilerim, boyunu aşıncaya kadar çamura batar gibi, şaşkınlığa batsın! Bununla birlikte, küçümsemesini şimdiden sezmiştim, çünkü dedi ki:

— Ama Jean'cığım, ben seni kardeşim gibi görüyorum. Anlıyor musun? Eğer herifin biri, buradakilerden biri, seni devirmek isterse, hesabını görmeyi üstüme alırım. Sen de kalkmış diyorsun ki...

Sesini alçalttı, çünkü muhabbet tellalları bize yaklaşmışlardı. (Orospular da bizi dinleyebilirlerdi. Bar tıklım tıklım doluydu) Bakışım daha da sertleşti. Kaşlarım çatıldı. Dudaklarımın içini çiğneyip duruyor, hâlâ sessizliğimi bozmuyordum.

— Biliyor musun, bunu bana öneren senden başka biri olsaydı...

Beni koruyan bir irade zırhım vardı, ama buna karşın küçümsemesindeki o kardeşçe tatlılık da onurumu kırmıştı. Sesinin tonu, sözleri beni kararsız bıraktı. Acaba kendisi muhbir miydi? Yoksa değil miydi? Bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim. Eğer öyleyse, yapmayı kabul edebileceği bir eylem için de beni küçümseyebilirdi. Beni aşağılık bir yaşam süren bir arkadaş olarak yanında görmekten de tiksinebilirdi, çünkü onun gözünde ben, kabul edebileceği bir başka hırsızdan daha az saygın, daha az parlak biriydim. Küçümsemesini anlıyordum. Beni şekerden bir kayaymışım gibi eritmesine az kalmıştı. Yine de, fazla kararlı olmamakla birlikte, katılığımı koruyordum.

— Ama, Jean'cığım, senden başka biri olsaydı, canını çıkarırdım. Bilmiyorum, neden senin bunu söylemene izin verdim? Yok; hiç bilmiyorum neden.

— Peki. İyi.

Başını kaldırdı, ağzı yarı açık kaldı. Ses tonum onu şaşırtmıştı.

— Ne dedin?

— Peki, iyi, dedim.

Yanına sokulup elimi omzuna koydum.

— Guy'ciğim, hoşuma gidiyorsun. Seni R (polis) ile birlikte çok yakın dost gibi gördüğümde korktum; bunu gizlemiyorum. Ödüm koptu. Muhbir olmandan korktum.

— Delisin sen. Onunla işbirliği yapıyordum. Çünkü adam malın gözü. Hem de bana birtakım belgeler sağlaması için. Paraya da can atan biri.

— İyi. Şimdi eminim bundan. Ama dün sizi birlikte içki içerken gördüğümde, yemin ederim ki keyfim kaçtı. Çünkü muhbirlerden hiçbir zaman hoşlanmadım. Senden kuşkulanmak, muhbirlik yapabileceğini sanmak benim için nasıl beklenmedik bir darbe olurdu, düşünebiliyor musun?

Kınamaları sırasında, onun yaptığı kadar ölçülü davranmadım ve sesimin tonunu biraz yükselttim. Artık onun beni küçümsememesinin verdiği rahatlık bana yeniden güç kazandırmış, beni hemen çok yükseğe sıçratmıştı. Küçümsenmekten, aynı zamanda bardaki tüm muhabbet tellallarını bana düşman edecek bir kavgadan kurtulmanın, dilimin ustalığı sayesinde elde ettiğim bir güçle de şimdi Guy'yi egemenliğim altına almanın sevinciyle coşmuştum. Sonunda, bir tür kendime acıma duygusu ses tonumda birtakım heyecan verici tonlamalarla kolayca konuşmamı sağladı; çünkü, yeniden kedi gibi dört ayağımın üstüne düşmüş olsam da, kaybetmiştim. Sertliğim, uzlaşmazlığım sanki çatlamıştı ve soygun işi (ikimiz de bundan bir daha söz etmedik) kesinlikle ortadan kalkmıştı. Çok değerli muhabbet tellalları çevremizde toplanmışlardı. Yüksek sesle, ama kibarca konuşuyorlardı. Guy bana kadınından söz etti. Elimden geldiğince ona yanıt verdim. Büyük bir üzüntü örtüyordu beni; kimi zaman öfkemin parıltıları deliyordu bu üzüntüyü. Umutla bir an için yırtılan yalnızlık (imgesi, içimden çıkan bir tür sis ya da duman olabilirdi) üstüme kapandı. Özgürlük içinde bir arkadaşım olabilirdi (çünkü, sonunda, Guy'nin muhbir olduğundan emindim), ama bu arkadaştan yoksun bırakılmıştım. Onunla birlikte ihanet etmek hoşuma gidebilirdi, çünkü suç ortaklarımı sevebilmek isterim. Bu son derece yalnızlık içindeki durum (hırsızlık durumu) beni çirkin bir delikanlıyla birlikte kapatmamalıydı. Eylem sırasında beni neredeyse tümden oluşturan madde (ya da daha çok, ışık), yani kor-

ku suç ortağının kollarında yığılıp kalmama neden olabilir. Bu suç ortağını başarısız olduğumda beni koruması için iri yarı, güçlü kuvvetli biri olarak seçtiğimi sanmıyorum; çok büyük bir korkunun beni onun o tapılası barınaklarına, kollarının, butlarının çukurlarına atması için seçiyorum onu. Bu seçim tehlikelidir, genellikle korkunun adamakıllı gevşemesine, sevecenliğe dönüşmesine izin verir. Çok rahatlıkla o güzel omuzlara, o sırta, o kalçalara kendimi kaptırırım. Guy iş yaptığımız sırada cinsel istek uyandırıcı biriydi.

Şaşkın bir halde, beni görmeye geldi. Gerçekten paniğe kapılmış mıydı, bilemiyordum. Bu sabah yüzü acınacak haldeydi. La Santé Hapishanesi'nin koridorlarında ve merdivenlerinde pezevenklerle birlikteyken daha rahattı; bu adamların saygınlığı, avukatlarını ziyarete gittikleri sırada giydikleri robdöşambrlarından ileri geliyordu. Hapishanenin sağladığı güven ona daha hafif bir hal mi veriyordu acaba?

— Benim boktan çıkmam gerek. Bana bir iş göster de, sonra taşraya kaçayım.

Muhabbet tellalları arasında yaşamakta diretiyor; sinirli halinde, başının o karşı konulamaz hareketlerinde ibnelerin, kadın oyuncuların trajik havasını buluyorum. "Acaba, diyorum kendi kendime, Montmartre'da 'erkekleri' yanıltır mı bu havasıyla?"

— Beni hazırlıksız yakalıyorsun. İnsanın kılının altında hemen iş olmaz ki.

— Ne iş olursa olsun Jean'cığım. Gerekirse birini öldürürüm. Çok az bir para için birini yakabilirim. Dün neredeyse hapse girecektim.

— Bu bana bir yarar sağlamaz, dedim gülümseyerek.

— Farkında değilsin. Sen lüks bir otelde yaşıyorsun.

Tepemi attırdı. Gösterişli otellerden, avizelerden, salonlardan, insanların dostluğundan niye korkacaktım ki? Konfor belki aklımın aşırılıklar yapmasını sağlayacak. Aklım uzaklara gidince de, bedenimin onu izleyeceğinden eminim.

Guy ansızın bana bakıp gülümsedi.

— Beyefendi beni salonunda kabul ediyor. Odana gidebilir mi-

yiz? Sevgilin orada mı?

— Evet.

— Kibar biri mi? Kim bu?

— Göreceksin.

Guy bizden ayrılınca Lucien'e onun hakkında ne düşündüğünü sordum. İçimden, birbirlerini sevseler mutlu olurdum diyordum.

— Şapkasıyla tuhaf bir görünüşü var. Çok kötü giyiniyor.

Ve hemen bana başka şeyden söz ediyor Lucien. Guy'nin ne dövmeleri ne serüvenleri ne de yürekliliği onu ilgilendiriyor. Yalnızca kıyafetinin gülünçlüğünü görmüş. Sokak serserilerinin şıklığını beğeni sahibi bir insan kabul etmeyebilir, ama onlar gündüzün, özellikle de akşamları, hafif meşrep bir kadın kadar özenle, ama insanı duygulandırıcı bir ağırbaşlılıkla süslenirler. Parlamak isterler. Bencillik kişiliklerini yalnızca bedene indirger (bir prensten daha iyi giyinen bir pezevengin evinin yoksulluğu). Ama her zaman amacına ulaşan bu şıklık merakı Guy söz konusuysa neyi belirtiyordu? Ayrıntılar, o gülünç küçük mavi şapka, o dar ceket, ceketin üst sol cebi olunca bu merak ne anlama geliyordu? Bununla birlikte, Lucien'in o çocuksu zarifliği ve kibar ses tonu Guy' de yoksa da, onun tutkulu yaratılışı, daha sıcakkanlı oluşu, daha ateşli, daha coşkulu yaşamı bana onu daha çok sevdiriyor. Söylediği gibi, işi adam öldürmeye kadar götürebilir. Gözüpek. Belki de Lucien'in tüm nitelikleri benim gözümde bu gülünç sokak serserisinin bir tek niteliğiyle eşdeğerli.

Lucien'e olan aşkım ve bu aşktaki mutluluğum sizin dünyanıza daha uygun bir ahlâk anlayışı kabul etmeye çağırıyor beni. Daha yüce gönüllü olduğum için değil (her zaman öyle oldum), ama bir buzulun tepesindeki bir demir direk kadar sert, gururum ve umutsuzluğum için o denli değerli bu katı amaç, peşinden gittiğim bu amaç bana aşkımı fazla tehdit eder gibi göründü. Lucien benim bu korkunç bölgelere giden yolda olduğumu bilmiyor. Yine de onun beni götürdüğü yere gitmek hoşuma gidiyor. Eğer Lucien bir hırsız ve bir hain olsaydı, ona karşı beslediğim aşk ne kadar daha sarhoş edici, baş döndürücü bir şey, düşme ya da kusma gibi bir şey olurdu! Ama o zaman beni sever miydi? Sevgisini ve hafifçe içime ka-

rışmasını ahlâk buyruklarına boyun eğmesine, yumuşaklığına borçlu değil miyim? Ben yine de demir gibi bir canavara; gülümseyen, ama buz gibi soğuk, öldüren, çalan, anasını babasını yargıçlara teslim eden birine bağlanmak isterdim. Tanrı'nın temsilcisi bir canavarın kendine tanıdığı ve gururunu ahlâksal yalnızlığa düşkünlüğüyle okşayan korkunç bir ayrıksılık olmak için bunu ben de daha çok istiyorum. Lucien'e karşı duyduğum aşk beni doyuruyor, ama uzun süre yaşadığım Montmartre'a gitmeliyim; orada gördüklerim, orada keşfettiğim pislik yüreğimi çarptırıyor, bedenimi ve ruhumu hoplatıyor. Adı kötüye çıkmış o mahallelerde hiçbir şey olmadığını herkesten daha iyi bilirim; gizleri yoktur bunların, ama bana her zaman gizle yüklü gelirler. Çevreyle uyum içinde olmak için buralarda yaşamak geçmişe olanaksız bir dönüşü gerektirir, çünkü köşelerdeki solgun yüzlü sokak serserilerinin ruhları da solmuştur; daha korkunç olan pezevenkler üzüntü verici bir budalalık sergilerler. Ne var ki geceleyin Lucien odasına döndüğünde çarşafların altında korkuyla büzülür, oysa ben yanımda daha sert, daha tehlikeli ve daha sevecen bir hırsızın olmasını dilerim. En ahlâksız limanın en ahlâksız mahallelerinde, yakın bir gelecek için tehlikeli, yasadışı bir insan yaşamı tasarlarım. Lucien'i bırakacağım. Ne olabilecekse, öyle olsun. Ben gideceğim. Barselona'ya, Rio'ya ya da başka yere, ama önce hapse. Orada Sek Gorgui'yi bulacağım. O iri zenci yavaşça sırtıma uzanacak. Geceden daha kocaman o zenci beni kaplayacak. Tüm kasları üstümde, yine de, bir ırmağın kolları gibi, öylesine sert, öylesine yaman bir biçimde yüklü o noktada toplanan bir erkekliğin kolları olduklarını anlayacaklar, bu sırada tüm bedeni yalnızca benim mutluluğum için var olan bir iyilikle ve kendi çıkarıyla titreyecek. Kımıldamayacağız. Bir tür uyku zenciyi omuzlarımda güçsüz bırakacak, karanlığı beni ezecek ve orada yavaş yavaş yoğunluğum azalacak. Ağzım açık kalarak, onun o uyuşmuş karanlık ekseni içinde çelik miliyle tutturulmuş durumda olduğunu bileceğim. Hafifleyeceğim. Artık hiçbir sorumluluk taşımayacağım. Dünyaya kartalın Ganymedes'e verdiği o parlak bakışla bakacağım.

Lucien'i sevdiğim ölçüde hırsızlığa ve hırsızlara düşkünlüğüm

benden uzaklaşıyor. Onu sevdiğim için mutluyum, ama bir gölge kadar narin, bir zenci kadar ağır büyük bir üzüntü yaşamımın üstüne yayılıyor, yaşamımın üstünde dinleniyor, ona dokunuyor, onu eziyor, yarı açık ağzımın içine giriyor. Bu benim efsanemin pişmanlığı. Lucien'e olan aşkım bana özlemin o iğrenç hoşluklarını yaşatıyor. Fransa'dan ayrılabilirim. O zaman da onu bu ülkeye karşı duyduğum nefretle karıştırmam gerekir. Ama bu hoş çocukta, taparcasına sevdiğim o sessiz sokak serserilerinin gözleri, saçları, göğsü, bacakları var; onu bırakırsam, onları da bırakmış olurum gibi bir duygu içinde kalırdım. Çekiciliği onu kurtarıyor.

O akşam parmaklarımı saçlarının kıvrımlarında gezdiriyordum. Dalgın dalgın, bana dedi ki:

— Oğlumu görmeyi çok isterdim.

Bu tümce ona belli bir sertlik verecek yerde, onu yumuşattı (gemisi bir iskeleye uğradığı sırada, bir kızı hamile bırakmıştı). Gözlerimi daha ciddilikle, aynı zamanda sevecenlikle ona dikiyorum. Bu mağrur yüzlü, güleç, canlı ve tatlı, alaycı gözlere sahip çocuğa genç bir evli kadına bakar gibi bakıyorum. Bu erkeği bu şekilde yaralamam beni ansızın bir saygıya, yeni incelikler bulmaya zorladı; bu sessiz, uzak ve neredeyse dar yara onu, doğum sancılarını anımsatır gibi, gevşetti. Bana gülümsedi. Daha çok mutlulukla doldum. Sanki –gerçekten– Tanrı birlikteliğimizi kutsamıştı; sorumluluğumun daha büyüdüğünü hissettim. Ama o, daha sonra, metreslerinin yanında, benim için ne ifade ettiğini unutabilecek mi? İçi rahat edecek mi? Hangi acısı bir gün dinecek? Bu konuda Guy gibi ilgisiz mi olacak, yaralanmış erkeğin melankolisini, o ağır ve derin acıyı arkasına takıp, o canlı yürüyüşüyle sürüklenmesine izin verirken, Guy gibi omuz silkerek aynı biçimde mi gülümseyecek? Bundan her şeye karşı bir saygısızlık mı doğacak?

Roger bana alıp götürdüğü bir oğlancıyla kendisini çok uzun süre birlikte bırakmamamı öğütlemişti. Şu önlemleri almıştık: Bir genel tuvalete ya da bir koruluğa girip, kendisine yaklaşan oğlancıyla buradan çıktığında, kimi zaman Stilitano, kimi zaman da ben onu odaya kadar –genellikle kirli ve pis kokulu bir sokakta, eski bir fa-

hişenin işlettiği küçük bir otelde– uzaktan izliyorduk; birkaç dakika bekliyor (ben ya da Stilitano), ardından yukarıya çıkıyorduk.

— Çok geç kalma, ha, Jean'cığım. Anlıyor musun? Çok geç kalma.

— Canım, adamın soyunması için zaman gerek.

— Elbette. Ama sen yine de çabuk ol. Her zamanki gibi kapının önüne kâğıttan küçük bir top bırakacağım.

Bu direktifi o kadar çok sık veriyordu ki bir gün ona:

— Peki ama, neden bu kadar acele etmemi istiyorsun? dedim.

— Delisin sen. Korkuyorum.

— Neden korkuyorsun?

— Herifin beni mıncıklayıp sıkıştırmak için zamanı olursa hapı yutarım. Buna izin vermeyeceğimden emin değilim.

— Öyleyse izin ver.

— Yok canım. Çok tahrik olursam, tamam. Ama bunu yapmamalıyım. Sakın Stil'e bundan söz etme.

Ormanda kaybolmuş olan Roger insan yiyen dev tarafından götürülürken, yere küçük beyaz taşlar serpiyordu; kötü bir zindancı onu hapsetmişti; varlığını kapısının önüne bıraktığı bu mesajla haber veriyordu. Bir akşam onun korkusuyla budalaca eğlendim. Stilitano'yla yukarıya çıkmadan önce uzun süre bekledik. Kapıyı bulunca, son derece dikkatli davranıp açtık; odayla aramızda bir yüklük kadar, çok küçük dar bir giriş bölümü vardı. Roger, iki ayak parmağının arasında sıkıştırılmış bir kırmızı karanfil, yatağa çıplak olarak uzanmış, aynanın önünde yavaş yavaş soyunan yaşlı bir beyefendiyi büyülüyordu. Aynı aynada şu sahneyi gördük: Roger ustaca bir hareketle ayağını ağzına götürüp karanfili yakaladı, onu birkaç saniye kokladıktan sonra koltuğunun altında gezdirdi. Yaşlı adam heyecanlanmıştı. Düğmeleriyle, pantolon askısıyla şaşkınlık içinde uğraşıp duruyor, çiçeklerle kaplanmakta usta o bedeni ele geçirmeye can atıyordu. Roger gülümsüyordu.

— Sen benim sarmaşık gülümsün, dedi yaşlı adam.

Adam bu sözü söylemeden önce sert çarşafların altında kıpırdayıp duran Roger yüzüstü döndü ve karanfili kıçının içine dikip, yanağı yastığa adamakıllı gömülmüş durumda, gülerek haykırdı:

— Gel de bu karanfilin üstüne tırman.

— Geliyorum, dedi Stilitano yürümeye başlayarak.

Dingindi Stilitano. Kimi zaman neredeyse hayvanca olan şiddetini, utancının nasıl süslediğini söyledim; bununla birlikte, bu utanmanın bir nesne, alnında ve ellerinde bir tür ince peçe (Stilitano'yu renklendirmiyor) olmadığını, bir duygu değil, bir çekinme, bir iç mekanizmanın çeşitli parçalarının yumuşak ve soylu bir biçimde oynamalarını engelleyen bir sürtünme, bir organizmanın neşesine katılmayı reddetme, özgürlüğün karşıtı ve belki ona yol açan şeyin budalaca bir korkaklık olduğunu bugün daha iyi bildiğim için, ona süs demekte duraksıyorum; ama, budalalığın kimi zaman –gerek duraksamadan, gerekse kabalıktan ötürü– jestlere bir incelik veremediğini (bu inceliğin yokluğunda o jestler var olamazdı), bu inceliğin o jestler için bir süs olmadığını söylemek istediğimden değil, Stilitano'nun utancının solgunluk olduğunu söylemek istediğimdendir; bu utanca yol açan şey, karışık düşüncelerin, gizemli dalgaların hücumu değildi; onu yeni, bilinmeyen, ama sezilen ülkelere götüren şey, bir karışıklık değildi; keşfi yanaklarını titretecek bir dünyanın eşiğinde duraklarsa ona bayılırdım; ancak budalalığın o korkunç boşluğuna yer bırakan aşk değil, yaşamın geri çekilmesiydi. Stilitano'nun tutumunu yalnızca derisinin rengine bakarak, elimden geldiğince açıklıyorum. Bu çok şey değil... Ama belleğimdeki o kurumuş kişiyi anlatmayı belki böylece başardım. Bu kez utancı ne sesini ne yürüyüşünü etkiledi. Yatağa doğru tehdit edici bir tavırla ilerledi. Roger sıçrayıp giysilerinin üstüne atıldı.

— Pis herif.

— Ama buna hakkınız yok...

Yaşlı beyefendi titriyordu. Karikatüristlerin zina halinde suçüstü yakalanma sahnesini gösteren resimlerindeki bir erkeğe benziyordu. Sırtını aynaya çevirmişti; aynada dar omuzları, biraz sarı, dazlak kafası görünüyordu. Pembe renkli bir ışık bu sahneyi aydınlatıyordu.

— Kapa çeneni sen. Sen de, dedi Roger'ye, çabuk giyin.

Giysi yığınının yanında ayakta duran Roger o kırmızı karanfili yine elinde tutuyordu.. Aynı masumlukla, penisi hâlâ dik durum-

daydı. O giyinirken, Stilitano adamın değerli eşyalarını istedi.

— Pis herif. Kardeşimi düzeceğini mi sanıyordun?

— Ama ben...

— Sus. Ver mangizini bana.

— Ne kadar istiyorsunuz?

— Hepsini.

Stilitano bunu öyle soğuk bir biçimde söyledi ki yaşlı adam üstelemedi.

— Saatini de.

— Ama...

— Ona kadar sayıyorum.

Çocukluk oyunlarımdan alışık olduğum bu sözle Stilitano bana daha da acımasız göründü. Sanki oyun oynuyor gibiydi ve oyun söz konusuysa, işi daha ileriye götürebilirdi. Yaşlı adam saatini takılı olduğu zincirden çıkarıp Stilitano'ya uzattı; o da aldı.

— Yüzüklerin.

— Yüzüklerim...

Kekeliyordu şimdi yaşlı adam. Odanın ortasında kımıldamadan duran Stilitano gözüne kestirdiği eşyaları adama açıkça gösteriyordu. Ellerim ceplerimde, Stilitano'nun arkasında, biraz solundaydım, ona aynadan bakıyordum. Bu titreyen yaşlı kulampara karşısında böyle, her zamankinden daha acımasız olacağından emindim. Gerçekten de, parmakları boğumlu olduğu için, yüzükleri çıkaramayacağını söyleyince yaşlı adam, Stilitano bana musluğu açmamı buyurdu.

— Sabunla ellerini.

Büyük bir bilinçlilikle ellerini sabunladı yaşlı adam. İki altın şövalye yüzüğünü çıkarmaya çalıştı, ama başaramadı. Umutsuzluğa kapılıp, parmaklarının kesilmesinden korkarak, kilisede evlenme töreni sırasındaki bir gelin gibi, tasalı, çekingen haliyle elini Stilitano'ya uzattı. İri yarı, kocaman Stilitano'nun (bir tarihte Bay B. beni bahçesinde karanfillerle kaplı bir tarhın önünde ayakta dikili bırakıp: "Bu, en güzel, en kocaman olanlardan biridir" dediğinde heyecanımı neredeyse görmüştü) o eli ıslak, titreyen yaşlı adamla evlenme törenine tanık mı oluyordum? Stilitano, tuhaf bir ironi

içerdiğini sandığım bir incelik ve kesinlikle yüzükleri çekip çıkarmaya çalıştı. Yaşlı adam, üstünde işlem yapılan elini öteki eliyle alttan tutuyordu. Belki de böyle bir yakışıklı genç tarafından soyulduğu için gizli bir sevinç duyuyordu. (René, zavallı bir kamburun cebindeki tek parası olan bin franklık bir banknotu, bir an bile haz duymasına izin vermeden çekip aldığında, adamın şu haykırışını kaydediyorum: "Ne yazık ki ücretimi almadım. Yoksa hepsini sana verirdim!" René şöyle yanıt vermişti: "O parayı da bana göndermekten çekinme!") Bebeklere yapıldığı gibi ya da insanın kendi kendine yaptığı gibi, ben Stilitano'nun o tek elini sabunluyordum, o da özenle, yaşlı adamın elini sabunluyordu. Şimdi her ikisi de çok dingindi. Basit, kendiliğinden yürüyen bir işlem üstünde işbirliği içindeydiler. Stilitano kızmıyordu, sabır gösteriyordu. Bu ovalamaların parmağı istenilen inceliğe getireceğinden emindim. Sonunda Stilitano yaşlı adamı bıraktı ve istifini bozmadan ona iki tokat attı. Yüzüklerden vazgeçmişti.

Bu öyküyü iki nedenden ötürü uzattım. Birincisi, çekiciliği tükenmeyen bir sahneyi yeniden gözümün önüne getirmemi sağlıyor. Kendini yaşlı adamlara sunan Roger'nin utanmazlığına, benim lirizmimin kaynağını oluşturan öğelerin kimileri ekleniyor. Çiçekler, önce, yirmi yaşında bir delikanlının güçlülüğüne eşlik ediyor. Durmadan gülümseyen bu delikanlı erkeksi yürekliliğini tir tir titreyen yaşlı bir adamın cinsel isteğiyle karşılaştırıyor ve bu isteğe boyun eğdiriyordu. Stilitano'nun bu buluşmayı bozmak için yaptığı kabalık ve bu işi sonuna kadar götürmekteki acımasızlığı. Son olarak, bu odada, görünüşe karşın, suç ortağı ve kendine âşık –bana öyle geliyor– bunca gençliğin bir aynanın önünde, yarı çıplak, gülünç, acınacak ve ezilmiş kişiliğiyle, özellikle de acınacak olduğunu söylediğim için beni simgeleyen bu yaşlı beyefendinin varlığı.

İkinci neden: Benim için her şeyin mahvolmadığını düşünüyorum, çünkü Stilitano Roger'yi sevdiğini, Roger de Stilitano'yu sevdiğini böylece itiraf ediyordu. Birbirlerini utancın içinde tanımışlardı.

Lucien odama sessizce de gelse hızla da girse, her zaman aynı

heyecanı duyuyorum. Onun için icat ettiğim hayali işkenceler, bana onun gerçekten çekmiş olabileceği acıdan daha şiddetli bir acı veriyor. Lucien hakkındaki düşüncemi acaba bu düşüncenin bahanesi ve desteği olan çocuktan daha çok sevdiğimi sanmam mı gerekiyor? Gerçek kişiliğini de acı çekerken görmeye dayanamam. Kimi zaman, kimi sevecenlik dolu anlarda bakışı hafifçe bulanıyor, kaşları çatılıyor, gözlerini bir tür buğu rahatsız ediyor. O zaman dudaklarında sıcak bir gülümseme beliriyor. Bu yüzün iğrençliği –çünkü beni iğrendiriyor–, benim için, bu çocuğa karşı beslediğim aşka bir dalıştır. Bu aşkın içinde suda boğulur gibi boğuluyorum. Boğulduğumu görüyorum. Ölüm beni onun içine batırıyor. Uzanıp yattığında, yüzüne çok sık olarak bakmamalıyım, yoksa orada gücümü yitiririm, yüzünden aldığım güç de yalnızca beni mahvetmeye, onu kurtarmaya yarar. Ona karşı duyduğum aşk, ondan, onun yüreğinin ta içinden gelen derin bir inceliğin bin bir belirtisinden yapılmıştır; rastlantısal olarak ortaya çıkan belirtileri ancak ben yakalıyorum.

Kimi zaman, acaba birlikte hırsızlık yapsaydık beni daha çok mu severdi, benim sevgili olarak yaptığım kaprisleri kabul eder miydi, diye merak ediyorum.

— Acı, utancını kırardı, dedim kendi kendime, utancın kabuğunu.

Kendi kendime yanıt veriyorum o zaman: Denk birine duyacağı aşk daha şiddetli, yaşamımız daha fırtınalı olabilirdi, ama aşkı bu yüzden daha güçlü olamazdı; benden kaynaklanan her türlü acıyı çekmesini engellemek için onu öldürmeyi yeğlerdim. Başka bir yerde benim dünyadaki elçim diye adlandırdığım Lucien, beni insanlara bağlıyor. Benim ustalığım, kendisine tüm özeni göstermek istediğim bir düzeni yadsıyan düzene –onun için ve onun sayesinde– hizmet etmekte toplanıyor. Bununla birlikte, onu gözle görülür ve hareketli bir başyapıt yapmaya çalışacağım. Tehlike, onun bana önerdiği, yani aklının saflığı, aldırmazlığı, tembelliği, beceriksizliği, insan saygısı gibi öğelerde yatıyor. İşte, pek alışık olmadığım bir şeyi kullanacağım, ama böylece mutlu bir çözüme ulaşmak istiyorum.

Kendisi bana ters nitelikleri sunsa da, ben bunlar üzerinde karşıt ama aynı zamanda ender bir çözüm için aynı ateşli çabayı göstererek çalışırdım.

Yukarıda onun inceliğinin bir eylemin tek ölçütü olduğunu söyledim. İhaneti seçtiğimi ileri sürmekle çelişkiye düşmüyorum. İhanet etmek güzel, zarif, sinir gücünden ve iyilikten oluşmuş bir jest olabilir. Ben, uyumlu bir biçim yararına, dışlanmış eylemlerden ve nesnelerden değil de başka şeylerden ortaya çıkarılması gereken daha gizli, neredeyse görülmeyen bir güzelliği unutan soyluluk düşüncesinden kesinlikle vazgeçiyorum. "İhanet güzel bir şeydir" diye yazarsam hiç kimse yanılgıya düşmeyecektir. İhanetin, eğer İyiliğin gerçekleşmesini sağlıyorsa, zorunlu ve soylu olduğu durumlardan söz etmek istediğimi sanmak ya da sanar gibi yapmak korkaklığını hiç kimse göstermeyecektir. Ben iğrenç ihanetten söz ediyorum. Hiçbir yiğitçe özürün haklı gösteremeyeceği ihanetten söz ediyorum. Gizli, tırmanıcı; çekemezlik, kin (belli bir ahlâk anlayışını kimi soylu duygulardan saymamak cesaretini göstermesine karşın), açgözlülük gibi en az soylu duyguların neden olduğu ihanetten söz ediyorum. Bunun için hainin ihanetinin bilincinde olması, ihaneti istemesi ve kendisini insanlara bağlayan aşk bağlarını koparmayı bilmesi yeterlidir. Güzelliği elde etmek için zorunlu olan şey aşktır. Ve de onu kıran, acımasızlık.

Suçlu, eğer yürekliyse –anlayın beni– suç sonucu dönüştüğü şey olmaya karar verir. Suçlunun, kendini haklı gösterecek bir neden bulması kolaydır, yoksa nasıl yaşayabilirdi? Bu nedeni gururundan çıkarır suçlu. (Öfkenin olduğu gibi gururun da olağanüstü bir yaratma gücü olduğunu bir kenara kaydedin.) O, utancının içine gururla gömülür. Gurur en cesurca özgürlüğün belirtisini dile getiren bir sözcüktür. Utancının içine, kendi tükürüğünün içine girip burada öyle bir ipek dokur ki bu ipek onun kendi gururudur. Bu giysi doğal bir giysi değildir. Suçlu onu kendisini koruması için dokumuştur ve de güzelleşmek için lâl renginde dokumuştur. Suçluluktan yoksun gurur olmaz. Eğer gurur en cesurca özgürlükse –Tanrı'yla

kılıç dövüşü yapan Lucifer–,* eğer gurur içinde suçluluğumun dikeldiği, kumaşı bu suçlulukla dokunmuş harika bir paltoysa, suçlu olmak isterim. Suçluluk özgünlüğe yol açar (karışıklığı ortadan kaldırır) ve suçlu katı yürekliyse (çünkü bir suçu işlemiş olmak yetmez, ona layık olmak ve onu işlemiş olmaya layık olmak gerekir), bir yalnızlık kaidesinin üstüne çıkar. Yalnızlık bana verilmemiştir, onu ben kazanırım. Bir güzellik kaygısıyla ona doğru götürülürsem, kendimi onun içinde tanımlamak, sınırlarımı belirlemek, karışıklıktan çıkmak, kendimi düzene sokmak isterim.

Sokakta bulunmuş bir çocuk olmam, benim yalnızlık içinde bir gençlik ve çocukluk yaşamama mal oldu. Hırsızlığım beni hırsızlık mesleğinin özgünlüğüne inandırıyordu. Ben, diyordum kendi kendime, korkunç bir ayrıklık oluşturuyorum. Gerçekten de hırsızlıktan hoşlanmam ve hırsızlık etkinliğim eşcinselliğimle ilişkiliydi; beni, çoktan alışılmamış bir yalnızlık içinde tutan bu eşcinsellikten kaynaklanıyordu. Hırsızlığımın ne kadar yaygın olduğunu fark ettiğimde çok şaşırdım. Bayağılığın içine dalmıştım. Buradan çıkmak için yalnızca hırsız yazgımla ve bu yazgıyı istemekle övünmeye gereksinimim vardı. Bu da budalaları gülümseten bir nükte konusu oldu. Benim için kötü bir hırsız mı diyorlar? Bana vız gelir bu. Hırsız sözcüğü başlıca etkinliği hırsızlık olan birini anlatır. Bu kişiyi –böyle adlandırıldığı sürece– hırsızdan başka bir şey olan herkesin dışında bırakarak belirtir. Onu yalınlaştırır. Şiirsellik hırsız niteliğinin son derece bilincinde olmaktan ibarettir. Sizi adlandıracak ölçüde temel olabilecek her türlü başka etkinliğin bilinci de şiirsellik içerebilir. Bununla birlikte, benim benzersizliğimin bilincinin, toplumsal bir etkinlik olan hırsızlık diye adlandırılması da iyi bir şeydir.

Kuşkusuz, suçlu olan ve böyle olmaktan gurur duyan kişi bu özgünlüğünü topluma borçludur, ama bir kişi toplumun onu tanıması ve ona bu nedenle bir suç yamaması için bu özgünlüğe önceden sahip olmalıdır. Ben topluma karşı olmak istedim, ama o beni, gerçekte hırsızdan daha çok, tek başına kalmış aklından korktuğu yenilmez bir düşmanı cezalandırarak, daha önce mahkûm etmişti. Oy-

* Şeytan anlamında. (ç.n.)

sa ona karşı savaşacak, onun için böğründe bir demir, bir pişmanlık –bir huzursuzluk–, kendisinin akıtmaya cesaret edemediği kanı akan bir yara oluşturacak o özgünlüğü içeriyordu. Yazgının en parlağına sahip olamasam da, en yoksulunu istiyorum; bunu kısır bir yalnızlık için değil, böylesine ender bir maddeden yeni bir yapıt elde etmek için istiyorum.

Bir gün Guy'ye ne Montmartre ne Champs-Elysées'te, ama Saint-Quen'da rastladım. Pisti, üstünde yırtık pırtık, kir kaplamış giysiler vardı. Satıcılardan daha yoksul ve daha kirli bir alıcı grubunun içinde tek başınaydı; kuşkusuz bir otel odasından çaldığı bir çift çarşafı satmaya çalışıyordu. (Görünümümü ve yürüyüşümü gülünç bir duruma getiren şu yükleri sık sık taşıdım: Kollarımı oynatmamı engelleyen, koltuk altlarımdaki kitaplar; belime sardığım, beni şişman gösteren çarşaflar, yatak örtüleri; bacaklarım boyunca şemsiyeler; giysimin kolunun içinde madalyonlar...) Üzgündü. Yanımda Java vardı. Hemen birbirimizi tanıdık.

— Sensin ha, Guy? dedim.

Benim yüzümde ne okuduğunu bilmiyorum, ama onun yüzü korkunç bir hal aldı.

— İyiyim, bırak beni.

— Dinle...

Çarşafları, vitrinlerde mankenlerin kumaşları sundukları duruşta, kollarının üstüne koymuştu. Başını, sözcüklerinin üstünde diretmek istiyormuş gibi, biraz yana eğerek:

— Unut beni, dedi.

— Ama...

— Arkadaşım, unut beni.

Utanç ve küçük düşme duygusu daha uzun bir söz söyleyebilmesi için ağzında tükürük bırakmamıştı herhalde. Java'yla ben yolumuza devam ettik.

Uğraşları, meslekleri beni büyüleyen çekici ev soyguncularını –onları reddeden ya da yok etmek isteyen jestlerle– kendinde keşfetmek için Maurice R., onlara karşı birtakım şeyler icat edip, bunları uygulamaya koyuyor. Bu ustalığı kaçıklığını kanıtlıyordu ve

gizlice (belki de bilmeyerek) kendi içinde kötülük arıyordu. Evini ustaca hazırlanmış birtakım düzenlerle doldurmuştu: Pencerelerin dayanma demirlerinin üstündeki bir sac plakanın içinden yüksek gerilimli akım geçiyordu; bir zil düzeni kurulmuştu; kapılarında da karışık düzenli kilitler vardı, vb. Koruyacak pek az şeyi bulunuyordu, ama böylece kötü niyetlilerin cin gibi ve kurnazca düşünme biçimiyle ilişkide kalıyordu.

Tanrı: Benim iç mahkemem.

Ermişlik: Tanrı'yla birlik.

Ermişlik, bu mahkeme sona erdiğinde, yani yargılayan ve yargılanan birbirine karıştığında ortaya çıkacak.

Bir mahkeme iyilikle kötülüğü birbirinden ayırır. Bir karar verir, bir cezaya çarptırır.

Ben, yargıç ve sanık olmayı bırakacağım.

Birbirlerini seven gençler kendilerini erotik durumlar arayışı içinde tüketiyorlar. Bu durumlar, öyle görünüyor ki, bunları keşfeden ne denli zayıf ve bunlara yol açan aşk ne denli derinse, o ölçüde *tuhaftırlar*. René kadın arkadaşının cinsel organının içinde üzüm taneleri eziyor, ardından bunları onunla paylaşıp yiyordu. Kimi zaman bunlardan dostlarına da ikram ediyor, onlar da bu tuhaf reçelin kendilerine ikram edilmesine şaşıyorlardı. René penisine çukulatalı krema da sürüyordu.

— Kadın arkadaşım obur, derdi.

Erkek sevgililerimden bir başkası önündeki kıllara kurdeleler takıp onları süslerdi. Bir başkası da dostunun penisinin başı için papatyalardan küçücük bir çelenk örmüştü. Evde, düğmeleri ilikli pantolon önlerinden yapılmış perdenin gerisinde, gizlice, coşkulu bir fallus ayini yapılırdı. Eğer zengin bir imgelem, karışıklıktan yararlanıp, bunu kullanırsa, bitkilerin, hayvanların da davet edileceği ne büyük cümbüş olurdu ve bu cümbüşten ve onun ötesinden ne büyük bir tinsellik ortaya çıkardı! Ben Java'nın kıllarının içine, geceleyin, yırtılan yastıktan çıkan kuştüylerini yerleştirirdim. Taşak sözcüğü benim ağzımda bir yuvarlaklıktır. Bedenimin bu yerini

keşfettiğimde, ciddiliğimin en temel erdemim haline geldiğini biliyorum. Bir hokkabaz nasıl şapkasının içinden pek çok şaşılacak şey çıkarırsa, ben de taşaklarımın içinden tüm öteki erdemleri çıkarabilirim.

René bana soyabileceği kulamparalar tanıyıp tanımadığımı sordu.

— Elbette arkadaşlarının dışında. Onlar kutsal.

Birkaç dakika düşünüp ardından Java'nın, evinde birkaç gün kaldığı Pierre W. aklıma geldi. Bu adam yaşlı (50 yaşında), dazlak, yapmacık tavırlı, çelik çerçeveli gözlük takan bir oğlancıydı. Ona Côte d'Azur'de rastlamış olan Java "Sevişmek için gözlüğünü konsolun üstüne koyuyor," demişti bana. Bir gün Java'ya şaka olsun diye Pierre W.'den hoşlanıp hoşlanmadığını sordum.

— Ondan hoşlanıyorsun, itiraf et.

— Delisin sen. Hoşuma gitmiyor, ama iyi bir arkadaş.

— Onu beğeniyor musun?

— Elbette canım. Beni besledi. Bana para gönderdi.

Bunları bana altı ay önce söylemişti. Bugün ona sordum:

— Peki, Pierre W.'nin evinde soyulacak bir şey yok mu?

— Fazla bir şey yok vallahi. Bir altın saati var.

— Hepsi bu mu?

— Belki parası da vardır, ama aramak gerek.

René kesin bilgiler istiyordu. Bunları da Java'dan aldı. Hatta Java eski sevgilisinden randevu alıp onu pusuya düşüreceği bir yere götürmeyi kabul etmişti. René de onu bu yerde soyacaktı. Java bizden ayrıldığında René bana:

— Çok iğrenç bu Java. Onun yaptığını yapabilmek için pis herifin teki olmak gerek. Ben, vallahi, buna cesaret edemezdim, dedi.

Üzüntü ve fırtına yüklü bir hava dünyayı kararttı: Ben Java'yı severim, o da beni sever. Kin de birbirimizi karşı karşıya getirir. Artık gücümüz kalmamıştı, birbirimizden nefret ediyorduk. Bu öfkeli kin ortaya çıkınca kendimi yok olmuş gibi hissediyorum, onun da yok olduğunu görüyorum.

— Sen pis herifin birisin!

— Sen de aşağılık herifin birisin!

İlk kez karar veriyor, kuduruyor, beni öldürmek istiyor, öfke onu sertleştiriyor: Bir görünüş olmaktan çıkıp bir hayalet oluyor. Benim için o olan, ortadan yok oluyor. Onun için ben olan da, ben olmaktan çıkıyor, ama ikimizin içinde de, bu coşkumuza dikkat ederek, onu kollayarak, bir barışmanın kesin inancı kalıyor, bu inanç öyle derindir ki bunda buluşmak bizi ağlatacaktır.

Java'nın alçaklığı, iğrençliği, davranışlarının ve duygularının bayağılığı, budalalığı, korkaklığı ondan hoşlanmamı engellemiyor. Kibarlığını da ekliyorum. Bu öğelerin karşılaştırması ya da karışımı ya da birbirlerinin içine girmesi yeni bir nitelik –bir tür alaşım– kazandırıyor, ama bu niteliğin adı yok. Java'nın fiziksel kişiliğini, iri ve karanlık bedenini de ekleyeyim. Bu yeni niteliği anlatmak için yukarıda sayılan öğelerin her birinin bir façeta oluşturacağı bir billursu imgesi gerekiyor. Java ışıldıyor. Suyu ve ışıkları; bunlar, her ikisi de, tam olarak, Java diye adlandırdığım ve sevdiğim eşsiz erdemdir. Belirteyim: Java'yı ne biri için ne de diğeri için seviyorum; bu ikisinin onda buluşması beni büyülüyor.

Bu derece yumuşak niteliklerin bir araya gelmesinden necef-taşının sivri köşelerinin ortaya çıkması okuru şaşırtacaktır; benim –eylemleri değil– eylemlerin tinsel ifadesini ölçülebilir dünyanın özel nitelikleriyle karşılaştırmam da okuru şaşırtacaktır. Büyülendiğimi söyledim. Yalnızca bu sözcük demet düşüncesini –ve daha çok billurların ışıltılarına benzeyen ışık demetleri düşüncesini içeriyor. Bu ışıltılar yüzeylerin belli bir düzeninin sonucunda oluşurlar, işte ben iğrençlikle, korkaklıkla vb. elde edilmiş o yeni niteliği –erdemi– ışıltılarla karşılaştırıyorum.

Bu erdemin onu yayanın adından başka bir adı yok. Ondan çıkıp da yayılan bu ışıltılar yanıcı bir madde buldukları için beni yakıyorlar; işte aşk budur. İçimde bu maddeye benzettiğim şeyi aramaya kendimi verdiğim için, derin derin düşünerek, bu niteliklerin yokluğuna erişiyorum. Bunların Java'nın kişiliğinde karşılaşmaları gözümü kamaştırıyor. Java ışıldıyor. Yanıyorum, çünkü o beni yakıyor. Kalemimi kısa bir süre düşünceye dalmak için bırakıyorum, aklıma gelen sözcükler ışık ve sıcaklık çağrıştırıyorlar, bunlarla ge-

nel olarak aşktan söz edilir. Göz kamaşması, ışınlar, kor, ışık demetleri, büyüleme, yanma. Bununla birlikte, Java'nın nitelikleri –ışıltılarını oluşturan nitelikler– buz gibidir. Her biri ayrı ayrı bir cinsel isteklilik, bir sıcaklık eksikliğini akla getirir.*

Biraz önce yazdıklarım, biliyorum, Java'yı tam olarak anlatmıyor ama, onun karşımda olduğu bir anla ilgili bir fikir veriyor. Özellikle birbirimizden koptuğumuz anla ilgili. Beni bıraktığı şu sırada neden acı çektiğimi bir imgeyle açıklıyorum. Ayrılmamız benim için sert, acı verici oldu. Java benden kaçıyor. Suskunlukları, çarçabuk öpmeleri, çarçabuk ziyaretleri –bisikletle geliyordu– bir kaçış. Champs-Elysées'nin kestane ağaçları altında ona kendisini ne çok sevdiğimi söyledim. Şanslı durumdaydım. Beni hâlâ ona ve tam tamına da, ondan ayrılma anına bağlayan şey, kararlılığım karşısında, bu ansızın kopmanın haşinliği karşısında, onun duyduğu heyecan, şaşkınlık. Allak bullak olmuş durumda. Bizimle, özellikle de onunla ilgili olarak ona söylediğim şey ikimizi öylesine içe dokunan iki varlık durumuna getiriyor ki, gözleri buğulanıyor. Üzgün. Sessizce üzülüyor ve bu üzüntü onu bir şiirsellikle kuşatıyor; böylece daha çekici oluyor, çünkü sisler içinde ışıldamaya başlıyor. Ondan ayrılmam gerektiği sırada ona daha çok bağlanıyorum.

Kendisine uzattığım sigarayı tutan eli adamakıllı kaslı bedenine göre çok zayıf, çok ince. Ayağa kalkıp onu öpüyorum, ona bu öpücüğün son öpücük olduğunu söylüyorum.

---

* Java'nın düşü. Odama girer girmez –çünkü, gece metresiyle yatmışsa, beni görmeye gündüz gelir– Java bana düşünü anlattı. Ama bunu anlatmadan bir gün önce metroda bir gemiciye rastladığından söz etti.
— İlk kez güzel bir herife başımı çevirip baktım, dedi.
— Kertmeyi denemedin mi?
— Deli misin? Onunla aynı vagona bindim. Ama teklif etseydi, sevişmeyi kabul ederdim.
Ardından bana, hoşnutlukla, gemiciyi betimledi. Sonunda, bu karşılaşmadan sonra gece gördüğü düşü anlattı. Düşünde, Java bir gemide miçoymuş. Bir başka gemici onu elinde bıçakla kovalıyormuş. Halatların arasında diz üstü düşüp, adama yakalanınca, havaya kalkmış bıçağın karşısında şöyle demiş:
— Üçe kadar sayıyorum. Eğer korkağın biri değilsen, öldür beni.
Son sözcüğü söyler söylemez de bu sahne yok olmuş.
— Sonra, dedi bana, bir kıç gördüm.
— Daha sonra?
— Uyandım.

— Hayır Jean'cığım, sana başka öpücükler de vereceğim, diyor.

Birkaç dakika sonra, bu sahneyi düşünerek, ansızın, elinin narinliğinin, önce açıkça fark etmesem de, kararımın kesin ve dönülmez olmasına yol açtığını anlıyorum.

Yılbaşında ezilen ökseotu toplarıyla yapış yapış olmuş parmakları, elleri sperm içinde.

Odamız bir duvardan öteki duvara zikzaklı biçimde gerilmiş iplere asılı ıslak çamaşırlar yüzünden karanlıktı. Bu çamaşırlar –gömlekler, slipler, mendiller, çoraplar, havlular, donlar– odayı paylaşan iki erkeğin ruhunu ve bedenini duygulandırır. Kardeşçe uyuruz. Uzun süre sabunlu suyun içinde kalmış avuçlarının içi daha yumuşaksa da, bu yumuşaklığı sevişmelerimizdeki şiddetle gideriyor.

(Bir bölüm –Java'yla barışma bölümü– kahramana karşı duyduğu sevgi nedeniyle, yazarın isteği üzerine çıkarılmıştır.)

Fransa'nın her önemli kentinde en azından kendisiyle çalıştığım ya da hapiste tanışıp, kendisiyle birtakım tasarılar yaptığım, birtakım işler çevirdiğim bir hırsız tanırım. Bir kentte eğer kendimi yalnız bulursam, bunlardan destek göreceğimden eminimdir. Tüm Fransa'ya, kimi zaman yabancı ülkelere dağılmış olan bu adamlar, kendilerini sık sık görmesem de, benim için birer destektir. Onların sağ, etkin ve güzel, gölgede pusuya yatmış olduklarını bilmem beni mutlu ve dingin yapar. Adları şifreli olarak yazılı cebimdeki not defterim avutucu bir güçle yüklü. Bir cinsel organ kadar otorite sahibi. Benim hazinem. Şöyle yazmışım: Jean B. Nice'de. Bir gece I. Albert parkında rastladım. Beni tepeleyip paramı almak cesaretini göstermedi, ama Mont-Baron işini bildirdi. Orléans'ta René D. Brest'de kalan gemiciler Jacques L. ve Martino. Onları Le Bougen Hapishanesi'nde tanıdım. Birlikte uyuşturucu kaçakçılığı yaptık. Cannes'da Nice'li Dédé, bir pezevenk. Lyon'da kimi sıkıntılar, bir zenci ve bir genelev işleticisi. Marsilya'da onlardan yirmisini tanıdım. Pau'da Gabriel B. vb. Güzel olduklarını söyledim. Düzgün bir güzellik değil, bir başka güzellik; güçten, umutsuzluktan, utanç, kötülük, tembellik, boyun eğme, hor görülme, can sıkıntısı, yürek-

lilik, alçaklık, korkaklık gibi adı yorumu gerektiren birçok nitelikten oluşmuş bir güzellik söz konusu. Liste uzayabilir. Bu nitelikler dostlarımın yüzünde ya da bedeninde yazılıdır. Aralarında itişip kakışırlar, birbirlerinin üstüne binerler, birbirleriyle çarpışırlar. Onun için, bu insanların bir ruhu vardır, diyorum. Bizi birleştiren suç ortaklığına, görünüşe bakılırsa, pek az şeyin bozabileceği, ama benim korumayı, usta parmaklarımla kullanmayı bildiğim bir gizli anlaşma, ince bir antlaşma eklenir: Bu aşk gecelerimizin ya da kimi zaman aşk üzerine kısa bir konuşmanın ya da hazzın önsezisi içinde gülümseme ve iç çekmeyle istediğimiz birbirimize hafifçe dokunmaların anısıdır. Onların tümü, bir elektrik akımının kutuplaştığı bağlantı uçlarında olduğu gibi, benim de sertliklerinin her birinde kendimi yeniden yüklememi kibarca kabul ettiler. Sanıyorum, tümü böylece beni daha çok cesaretlendirdiklerini, coşturduklarını, beni işe teşvik ettiklerini ve onları korumam için –kendilerinden kaynaklanan– yeterince güç toplamamı sağladıklarını belli belirsiz bir biçimde biliyorlardı. Ama ben yine de yalnızım. Cebimdeki not defteri dostlarım olduğunun yazılı kanıtı, ama onların yaşamları dıştan bakıldığında benimki kadar tutarsız ve ben onlar hakkında gerçekten hiçbir şey bilmiyorum. Birçoğu belki hapiste. Peki ama ötekiler nerede? Eğer başıboş dolaşıp duruyorlarsa, hangi rastlantı beni onlarla buluşturacak ve her birimiz hangi biçimde olacağız? Bununla birlikte, aşağılıkla soyluluk karşıtlığı sürüyorsa, gurur ve sertlik dolu anları ayırt edebilecek miyim, onları içimde ciddi bir başyapıt elde etmek için toplamak istediğim bir sertliğin dağınık öğeleri olarak görebilecek miyim?

Armand'ın o günkünden çok, bugünkü fiziksel görünüşü –denizcilere özgü iri ve bezgin yapısı, ağırlaşmış gözleri, kazınmış kafası, bir erkeğin yumruğuyla değil, bizi sizin dünyanızdan ayıran buzlara çarptığı için, vurduğu için ezilmiş burnu– hapishaneyi anımsatıyordu; bana hapishanelerin en belirtici, en ünlü temsilcisi gibi görünüyordu. Ona doğru çağrılıyordum, ona doğru koşuyordum ve umutsuzca, onun içine gömülmeye şimdi cesaret ediyorum. Çünkü onun içinde analığa özgü şeylerin kadınlara özgü olmadıklarını fark ediyorum. Erkekler de kimi zaman bu yüzden birbirleri-

ne şöyle seslenirler:

— Ne haber, Kocakarı?

— Merhaba, Sürtük!

— Sen misin, Kısrak?

Bu moda, yoksulluğun ve suçun dünyasına ait. Üstünde ya da içinde namus lekesi damgasını taşıyan cezalandırılmış suçun dünyasına ait. (Bundan bir çiçekten, daha doğrusu, namus lekesinin işaretinin zambak çiçeği olduğu zamandaki bir zambaktan söz eder gibi söz ediyorum.)* Bu seslenme biçimleri vaktiyle güçlü olan erkeklerin güçten düşüşlerinin ifadesiydi. Bugün yaralı olduklarına göre, bu ikircil durumu kaldırabiliyorlar, hatta bunu istiyorlar. Onları buna iten kadınlık değil, bu ikircil durumun keşfidir. Sanıyorum erkeklerin o acımasız iğneleri, körelmeden kendi kendilerini döllemeye, yumurtlayıp yumurtalarının üstünde kuluçkaya yatmaya hazırlar.

En alçakgönüllü dilenciler aralarında birbirlerine:

— Nasılsın, La Grinche (ya da La Chine)?** diye seslenirler, dişil bir sözcük kullanarak; oysa Fransız Guyanası (La Guyane) da bir dişil sözcüktür, ne var ki sert diye adlandırılan tüm erkekler buradadır. Ayrıca burası dünyanın belinde, tropikal bir bölgedir; en ateşli –altın madeninin ateşi– bölgedir; burada hâlâ, balta girmemiş orman, içinde yaşayan acımasız ilkel toplulukları gizler. Ben bu Guyana'ya doğru yöneliyorum, çünkü ortadan kaybolmuş olsa da, burası şimdi mutsuzluğun ve acı çekmenin ideal bölgesidir; fiziksel kişiliğim; onu avutucu bir sarhoşlukla karışık bir korkuyla gözetleyen kişiliğim oraya doğru yöneliyor. Bu Guyana'da sık sık görülen sert adamların her biri erkek olarak kalmıştır –o alçakgönüllü dilenciler gibi– ama yıkımları onlara bunu kanıtlamanın yararsızlığını öğretir. Armand erkekti, ama bıkkın bir erkekti. Kahramanlar nasıl defne dalları üstünde uyurlarsa, o da kaslarının üstünde uyuyordu. Gücünün üstünde ya da içinde dileniyordu. Bir oğlanın başını, bilek gücünü onun narin ensesinin üstünde toplayıp, hoyratça aşağı-

* Eskiden kızdırılmış demirle kimi mahkûmların omzuna vurulan zambak çiçeği biçiminde damgaya gönderme. (ç.n.)

** Fransızca'daki dişil La Grinche ya da La Chine sözcükleri Türk argosunda dilenci anlamında "sinyalci" ya da "cort" sözcüklerine karşılık olabilir. (ç.n.)

ya büktüğünde bunu aldırmazlıkla ya da içinde uzun süre yaşamak zorunda kaldığı ve oradan geri geldiğini sandığım bir dünyanın tedbirsiz yöntemlerini ve geleneğini unutmuş olmak için yapıyordu. İyilikseverse, yukarıda söylediğim gibi, bu kişiliğime, çok büyük bir acıyla –bu sözcüğün iki anlamında keşfettiğim– en gizli isteklerimi, tek başlarına benden, en güzel, yani bana en çok benzeyen kişiyi elde edebilecek olan isteklerimi tam olarak karşılayacak bir konukseverlik göstermek içindi. Guyana'yı çok özledim. Bugün coğrafya bakımından ıssızlaşmış, soysuzlaşmış bu yeri değil, mutsuzluğun en yüce örneklerinin, en büyük ana örneklerinin mekânda değil bilinçte yakınlığını, bir arada oluşunu özledim. Guyana iyidir. Onu yavaş, ama ağır, düzenli bir ritimle yükselten ve alçaltan solunum hareketini ona yaptıran, iyilik havasıdır. Burası en acımasız kuruluğu, kuraklığı içeren bir yer gibi görünür ve şimdi bir iyilik temasıyla dile getiriyor kendisini: Onun gibi güven uyandırıcı bir güçle yüklü, bana utanılacak bir huzur vererek, biraz mide bulandırıcı bir koku saçan bir anne kucağı imgesine yol açıyor ve bu imgeyi zorla kabul ettiriyor. Meryem Ana'ya ve Guyana'ya Acı Çekenleri Avutanlar adını takıyorum.

Armand aynı kötü özelliklere sahip gibi görünüyordu; oysa onu aklıma getirdiğimde acımasız imgeler ortaya çıkıyor; özellikle, ona olan aşkımı değil, size olan aşkımı dile getirebilmemi sağlayacak en sevecen imgeler ortaya çıkıyor. Yukarıda söyledim; bu tür pişmanlık ya da utançla sarsılmış durumda Belçika'dan ayrıldığımda trende yalnızca onu düşündüm ve artık onu bir daha görmek umudum bulunmadığı için, tuhaf bir biçimde onun hayalinin ardında koşuyordum. Tren beni oradan uzaklaştırırken beni ondan ayıran mekânı ve zamanı da azaltmaya, bunların her birini düşüncemde gitgide daha çabuk dondurmaya çalışıyordum; bu sırada Armand'ın iyiliği düşüncesi –onu yitirmenin acısını unutturabilecek tek düşünce– beni gitgide daha çok zorluyor, belirginleşiyordu; o derece ki, tren (önce bir köknar ormanının içinden geçti ve köknarların yararlı gölgesinden hoyratça kopmasıyla aydınlık bir kırın ansızın ortaya çıkması yıkım düşüncesini hazırladı) Maubeuge yakınında korkunç bir gürültüyle bir köprüden geçtiği sırada köprü yıkılıp, tren

ikiye bölünerek birden bir uçuruma düşmek üzereyken, eylemlerime kumanda edecek kadar daha önce içimi dolduran tek şey olan iyilikseverlik düşüncesi, kopan parçaları birleştirmeye, köprüyü yeniden kurmaya, katarın yıkımı atlatmasını sağlamaya yetermiş gibi bir duyguya kapıldım. Bu kemerli demiryolu köprüsünü geçtiğimizde, hatta, kendi kendime, bu söylediklerim acaba böyle mi gerçekleşti, diye sordum. Tren, yoluna devam etti. Fransa'nın kır görünümü Belçika'yı arkamda bırakmıştı.

Armand'ın iyilikseverliği iyilik yapmakta toplanmıyordu: Armand düşüncesi, onun kemikli ve kaslı olması gibi sözde bir nedenden uzaklaşıp benim içine sığındığım bir tür buharlı öğe durumuna geliyordu ve bu sığınak öyle hoştu ki, buradan dünyaya minnettarlık mesajları yolluyordum. Lucien'e olan aşkımın kanıtını, bu aşkı Armand'ın onaylamasını burada buldum. Stilitano'nun tersine, Armand bu aşkın yüküyle ve bundan doğacak her şeyle beni içine alacaktı. Armand beni soğuruyordu. Dolayısıyla, iyiliği alışılmış ahlâk anlayışının onayladığı niteliklerden biri değildi; ama, düşündükçe, içimde birtakım heyecanlar uyandıran bir şeydi; bu heyecanlardan da huzur veren imgeler doğuyordu. Bunu dil aracılığıyla öğrendim.

Stilitano, Pilorge, Michaelis, tanıdığım tüm pezevenkler, sokak serserileri kendilerini ne kadar salıverseler de hep dimdiklerdir; sert değildirler, ama dingin, sevecenlikten yoksundurlar; kendilerini bir yağ banyosu kadar özenle parlatan, sınırlandıran erkekliklerinde, güçlerinde incelikle yansıyarak; hatta cinsel hazda ya da dansta bile yalnız kalırlar, bu sırada karşılarında, bu ateşli varlıklardan etkilenmemiş etli butlu karılar da kendi içlerine yansıyıp yalnızca güzellikleriyle tek başına bırakılmış durumda, oldukları gibi kalırlar. Bu güzel çocukları bir demet halinde toplamak, onlara kapalı bir kutuda kalmayı zorla kabul ettirmek isterdim. Belki de, o zaman, onları ayrı bırakan maddeyi bir tahrik eritebilir. Onların tümünü içeren Armand'ın gölgesinde çiçeklenebilecek, açılabilecek ve bana ideal Guyana'mın göğsünü kabartan o şenlikleri sunabilecekler.

Kilisenin biri dışında tüm ayinlerinin (bu sözcük bile görkemli) birtakım gösterişli işlemleri çağrıştırmasına şaştığım için, günah çıkarma ayininin dinsel tören kuralları içindeki tam yerini belirtmem

gerekiyor. Çocukluğumda bu ayin, günah çıkarma yerindeki küçük pencerenin gerisindeki bir gölgeyle sürdürülen utanç verici, sinsice bir gevezelikten, bir iskemlenin üstünde diz çöküp çabucak ezbere okunan birkaç duadan başka bir şey değildi, ama bugün dünyanın tüm görkemi içinde alabildiğine yayılıyor. Bu ayin, giyotine doğru yapılan kısa bir yolculuk olmasa da, denizde yapılan ve tüm yaşam boyunca masalsı bir bölgede süren bu yolculuğun yayılmasıdır. Guyana'nın sahip olduğu ve sonunda onu karanlık ve ışıl ışıl gösteren nitelikleri üstünde durmayacağım: Gecelerini, palmiyelerini, güneşini, altınını, kiliselerdeki sunakların üstünde bol bol bulabilirsiniz. Yine de beni kabul eden dünyanızda yaşamak zorunda kalsaydım –belki yaşardım, ama bu düşünce çekilmez– ölürdüm herhalde. Büyük bir savaşımı kazanarak sizinle açıkça bir ateşkes imzaladığım bugün kendimi bu dünyada sürgünde gibi buluyorum. Bilmediğim bir suçun cezasını çekmek için mi Guyana'daki hapishaneyi gönlümün çektiğini bilmek istemiyorum; özlemim öyle büyük ki, herhalde oraya götürülmem gerekir. Oraya girdiğimde kesilen bir yaşamı yalnızca orada sürdürebileceğimden eminim. Ün ve zenginlik gibi kaygılardan kurtulup yavaş, özenli bir sabırla, cezalandırılmış olanların o yorucu jestlerini yapacağım. Hapishaneyi egemenliği altına alan, onu yaratan bir düzenden kaynaklanmaktan başka bir gücü olmayan bir kurala göre her gün bir iş göreceğim. Kendimi yıpratacağım. Orada yeniden göreceğim insanlar bana yardım edecekler. Onlar gibi cilalanmış, sünger taşıyla parlatılmış olacağım.

Ama ben şimdi ortadan kalkmış bir sömürge hapishanesinden söz ediyorum. Öyleyse izin verin de onu gizlice yeniden kurayım ve Hıristiyanların İsa'nın çektiği acıları düşüncelerinde yaşamaları gibi ben de düşüncemde orayı yaşayayım. Gidip gelinebilir tek yol, Armand'dan geçip dilencilerin, o yüzkarası, küçük düşmüş yoksulluğun İspanya'sında uzayıp gitmeli.

Bu notları yazdığım sırada otuz beş yaşındaydım. Ömrümün kalan yıllarını ünün tersi olan şeyin içinde sürdürmek istiyorum.

Stilitano, Armand'dan daha dürüsttü. Onları düşündüğümde, kafamda onları canlandırma biçimime göre, Armand'ı yayılma halinde bir dünyayla karşılaştırıyorum. O, belirginleşip gözlenebilir

sınırlara indirgeneceği yerde, kendisini izlediğim sürece biçim değiştiriyor. Stilitano'ysa tam tersine, önceden sınırlandırılmış. Yapılarının değişik niteliği daha da anlamlı. Stilitano Armand'ın yeteneğiyle alay etmek cesaretini gösterdiğinde, Armand hemen kızmadı. Sanıyorum öfkesine egemendi. Stilitano hakkındaki bu düşüncesinin onu yaralamış olacağını sanmıyorum. Sigarasını rahat rahat tüttürmeyi sürdürdükten sonra şöyle dedi:

— Beni belki enayi buluyorsun, öyle mi ha?

— Bunu söylemedim.

— Ben pekâlâ biliyorum.

Dalgın haliyle yine sigarasını tüttürmeyi sürdürdü. Armand'ın acı çektiren onur kırıcı durumlardan –kuşkusuz böyle durumlar çok olmuştu– birine daha tanıktım. Bu gurur kütlesi cesurca öğelerden oluşmadığı gibi, onur verici öğelerden de oluşmamıştı. Yakışıklılığı, gücü, ses tonu, yürekliliği ona her zaman üstünlük sağlayamamıştı, çünkü çelimsiz biri olduğu için dantel öğrenecek bir kadın gibi çıraklıktan geçmek, kendilerine kâğıttan başka bir şey verilmeyen çocuklardan istenen türden çıraklıktan geçmek zorunda kalmıştı.

— Öyle görünmüyor, dedi masada başını dirseklerinin üstüne dayamış olan Robert.

— Ne öyle görünmüyor?

— İşte, canım, bunu becerir gibi görünmüyorsun.

Robert her zamanki kabalığıyla Armand gibi birinin zavallılığına doğrudan doğruya değinmeye cesaret edemiyordu; konuşurken duraksıyordu. Stilitano gülümsüyordu. Armand'ın acısını herkesten daha iyi anlamış olmalıydı. Benim gibi o da Robert'in sormak cesaretini gösteremediği şu soruyu sormaktan çekiniyor, ama sorulmasını bekliyordu:

— Nerede öğrendin?

Yaklaşan bir liman işçisi bu sorunun sorulmasını engelledi. Armand'ın yanından geçerken yalnızca saatin on bir olduğunu söyledi. Mekanik piyanonun çaldığı havalar, içinde bulunduğumuz barın yoğun dumanını hafifletiyordu. Armand yanıt verdi:

— Pekâlâ.

Yüzünün üzgün hali değişmemişti. Buraya pek orospu gelmediği için, genel hava içten ve özentisizdi. Bir erkeğin sandalyesinden kalkması da çok özentisiz olurdu.

Onun avuç içlerini ve parmaklarını düşünerek, kendi kendime, bunların yaptığı kâğıt danteller de herhalde çirkindir, dedim. Armand böyle işlerde çok beceriksizdi. Elbette bunları hapishanede öğrenmemiş, çünkü kürek mahkûmlarının becerisi olağanüstüdür. O suçlu parmaklarıyla, kimi zaman, kibrit çöpleriyle, sicimlerle, kartonlarla, ellerine geçirdikleri herhangi bir şeyle zarif, ince başyapıtlar ortaya çıkarırlar. Bundan duydukları gurur kullandıkları gereç ve başyapıtla aynı niteliktedir; alçakgönüllülük ve incelik yüklüdür. Mahkûmların bir ceviz kabuğunun içini oyarak yaptıkları bir mürekkep hokkası için ziyaretçilerin onları bir köpeği ya da bir maymunu kutlar gibi kutladıkları olur. Bunca şaka yüklü ustalıkları karşısında şaşırırlar.

Liman işçisi uzaklaştığında Armand'ın yüzü değişmedi.

— Eğer insanın her şeyi becerebileceğini sanıyorsan; bu, sen enayinin birisin demektir!

Bu sözü uydurarak aktarıyorum, ama bunu söyleyenin ses tonunu unutmadım. Bu ünlü ses, sessizce gürlüyordu. Fırtına gürlüyordu, bir parmağıyla dünyanın en değerli ses tellerine hafifçe vurarak. Armand ayağa kalktı, sigarası hep ağzındaydı.

— Gidelim, dedi.

— Gidelim.

Yatmaya gidileceğine bu sözle karar veriyordu. Stilitano hesabı ödedi, Armand o gözde inceliğiyle, o çabuk yürüyüşüyle dışarıya çıktı. Sokakta yürümeye başladı. Her zamanki gibi rahattı, ancak ona kaba denilmesine neden olan alışılmış sözcüklerin, deyimlerin hiçbirini bu akşam söylememişti. Sanıyorum üzüntüsünü belli etmiyordu. Hızlı yürüyordu, başı yüksekte, dik durumda. Yanında ince endamıyla ve alaycı haliyle Stilitano, gençliğe özgü küstah haliyle de Robert vardı. Yanlarında yürüyen bana gelince, ben onların kendileri hakkındaki düşüncesini içererek onları içeriyordum, onların düşünen bilinciydim. Hava soğuktu. Birlikte yürüdüğüm bu topuz gibi insanlar soğuğa dayanamıyorlardı. Bedenin en yumuşacık

yerinde buluşmak üzere ceplerinin dibine sokulu elleri, pantolonlarının kaba etlerini belirten kumaşını çekiştiriyordu. Hiç kimse konuşmuyordu. Le Sao Sokağı'na geldiğimizde Stilitano Robert'in ve Armand'ın ellerini sıkıp dedi ki:

— Odama dönmeden önce Sylvia'yı yoklayacağım; Jean'cığım, sen de benimle gelir misin?

Ona eşlik ettim. Bir süre konuşmadan, kaldırımlarda sendeleyerek yürüdük. Stilitano gülümsüyordu. Yüzüme bakmadan:

— Armand'la iyi arkadaş oldun, dedi.

— Evet. Neden söyledin bunu?

— Canım, öyle söyledim işte...

— Neden bana ondan söz ediyorsun?

— Nedeni yok.

Sylvia'nın çalıştığı yerden uzaklaşarak yürümeye devam ettik.

— Söyle bakalım...

— Ne söyleyeyim?

— Eğer mangırım olsaydı, beni soymak cesaretini gösterir miydin?

Yiğitlik taslayıp –ve bu cesaretimin her zamanki düşünme biçimimden başka bir şey olmadığını bilerek– evet diye yanıt verdim.

— Evet. Neden olmasın, çok paran varsa.

Güldü.

— Peki, Armand'ı da soymaya kalkışır mıydın?

— Neden soruyorsun bunu bana?

— Yanıt ver.

— Ya sen?

— Ben mi? Çok parası varsa. Birçok başka insanı soyuyorum zaten. Soymamam için neden yok. Peki sen, yanıt versene.

Zaman değişiminden; kuşku, kararsızlık anlatan bir geçmişi bırakıp ansızın bir şimdiki zamana geçişten Armand'ı soymak için düşünce birliğine vardığımızı anladım. Ve Stilitano'ya onu soyabileceğimi söylerken çıkarım için ve utandığım için kendimi ahlâksız gibi gösterdiğimi biliyordum. İlişkilerimizde böylesine bir acımasızlık, bir dosta karşı yöneltilmiş eylemlerimizin acımasızlığını silmeliydi. Gerçekten de bir şeyin bizi birleştirdiğini, suç ortaklığımı-

zın çıkara bağlı olmadığını, dostluk içinde doğduğunu anlamıştık. Şöyle yanıt verdim:

— Bu, tehlikeli bir şey.

— O kadar da değil.

Stilitano bana böyle bir öneride bulunmak için Robert'le arasındaki dostluğa herhalde boş verdi diye düşünerek allak bullak olmuştum. Gülümsemesi engel olmasaydı minnettarlığımdan ötürü onu öpebilirdim. Sonunda, belki Robert'e de aynı şeyi sorduğunu ve onun da kabul etmediğini düşündüm. Şu sırada bile belki Robert Armand'la, Stilitano'yla arasındaki ilişkiler kadar yakın ilişkiler kurmaya girişiyordu. Ama ben bu dansta kavalyemi seçtiğimden emindim.

Stilitano benden ne beklediğini açıkladı: "Aruntai" adlı Brezilya bandıralı tarifesiz işleyen yük gemisinin gemici ve teknisyenlerinin Armand'a getirecekleri afyonu, Armand bunu Hollanda ve Fransa'ya geçirecek zaman bulamadan önce, çalmamı istiyordu.

— Armand'dan sana ne be? Biz seninle İspanya'da birlikteydik.

Stilitano İspanya'dan bir kahramanlık tiyatrosundan söz eder gibi söz ediyordu. Gecenin buz gibi nemi içinde yürüyorduk.

— Armand'a boş ver sen. O bir adam soyabildiğinde...

Karşı çıkmamam gerektiğini anladım. Tek başıma ahlâk yasalarını ortaya koyup bunları uygulatacak yeterince gücüm olmadığına göre, alışılmış aldatmacaları kullanmak, işlediğim suçları aklamak için, adaleti koruyan bir kişi gibi davranmayı kabul etmek zorundaydım.

— ...hem de çekinmesi yoktur. Hakkında epey şey anlatılıyor. Onu tanıyanlara sorabilirsin.

— Ama bu işi benim yaptığımı öğrenirse...

— Öğrenemeyecek. Sen bana yalnızca o malı zulaya attığını söyleyeceksin. Dışarı çıktığında, ben odasına gireceğim.

Armand'ı kurtarmaya kalkışıp ekledim:

— Odasında bırakacağını sanmam. Kuşkusuz bir zulası vardır.

— Öyleyse bu zulayı bulmak gerek. Sen bu işi başaracak kadar beceriklisin.

Armand bana yukarıda sözünü ettiğim değeri vermeden önce,

kuşkusuz ona ihanet etmezdim. Yalnızca bunu düşünmek bile beni iğrendirirdi. Bende güven uyandırmadıkça zaten ona ihanet etmenin hiçbir anlamı yoktu: Bu yalnızca yaşamımı yöneten temel kurala uymaktı. Bugün onu seviyordum, sınırsız gücünü kabul ediyordum. Sevmese bile, beni içeriyordu. Tinsel gücü öyle tam, öyle büyüktü ki, içinde bir zihinsel başkaldırıyı olanaksız kılıyordu. Bağımsızlığımı ancak duygusal alanda davranarak tanıtlayabilirdim. Armand'a ihanet etmek düşüncesi beni aydınlatıyordu. Ondan korkuyor ve onu aldatmayı, ona ihanet etmeyi, onu soymayı isteyecek kadar seviyordum onu. Kutsal bir şeye saygısızlık ederken duyulan o huzursuz hazzı seziyordum. O, Tanrı olup da (acıma duygusunu yaşamıştı) içime hoşnutluğunu koysaydı, onu yadsımaya bayılırdım. Daha iyisi, beni sevmeyen, ama kendisine ihanet edemeyeceğim Stilitano'nun bana bu konuda yardım etmesiydi. Onun keskin kişiliği, yüreği yarıp ortasından geçen bir hançer imgesini şaşılacak derecede akla getiriyordu. Çok büyük gücü, üstümüzdeki etkisi, alaycılığında toplanıyordu. Çekiciliği de belki yalnızca ilgisizliğiydi. Armand'ın kuralları tanımama gücü kendi gücünü ve bu kuralların kendi üstündeki gücünü kanıtlıyordu. Stilitano bu kurallara gülümsüyordu. Alaycılığı beni eritiyordu. Çok güzel bir yüzde kendini belli etmek yürekliliğini gösteriyordu kısacası.

Bir bara girdik. Stilitano bana yapmam gereken şeyi anlattı.

— Robert'e bundan söz ettin mi?

— Deli misin? Bu, aramızda bir şey.

— Peki, para kazandıracak mı dersin?

— Yok canım! Cimrinin biridir Robert. Fransa'da çok büyük bir iş yaptı.

Stilitano bunu uzun süredir düşünüyormuş gibi görünüyordu. Onu gözümün önünde geçirdiği, ama gizli kalmış bir gece yaşamından çıktığını görüyordum. Gülümsemesinin ardında bekliyor, gözetliyordu. Bardan ayrıldığımda bir dilenci bize yanaşıp sadaka istedi. Stilitano ona oldukça gülümseyerek baktı.

— Sen de bizim gibi yap arkadaşım. Mangır istiyorsan, al.

— Söyleyin bana nerede olduğunu.

— Cebimde. İstiyorsan gel, al.

— Böyle söylüyorsunuz, ama ya siz...

Stilitano uzayacağa benzeyen konuşmayı kesti; bu konuşma uzarsa, o da zayıflayabilirdi. Sertliğini belirtmek, görünüşünü açık seçik ortaya koymak için kesip atmasını çok iyi bilirdi.

— Ne zaman istersek, onu olduğu yerden alırız, dedi bana. Sokak serserileri yüzünden başımızı derde sokacak değiliz.

Bu anın sertlik dersi vermek için seçtiği an olduğunu anlamış mıydı ya da kendisinin bencilliğin içine daha çok gömülmeye gereksinimi mi vardı? Stilitano bunu öyle bir biçimde –ustaca bir ilgisizlikle– söyledi ki, geceleyin sisler içinde verilen bu öğüt biraz küstahça bir felsefi gerçek boyutu kazandı ve benim acımaya eğilimli yapımın hoşuna gitti. Doğaya aykırı bu gerçekte, kendimi kendimden koruyabilecek bir davranış özelliğini elbette görebilirdim.

— Haklısın, dedim. Enselenirsek kodese girecek o olmayacak. Cesareti varsa, işin içinden çıksın.

Bu sözle yalnızca yaşamımın en değerli –gizli de olsa– dönemini incitmiyor, elmasla benzer yanı olan zenginliğimin, bu elmaslar kentinin ve façetaları parıldayan bu yalnızlık gecesinin içine yerleşiyordum. Sylvia'nın çalıştığı yere yaklaştık, ama vakit geçti, Sylvia evine dönmüştü.* (Kız arkadaşı söz konusu olunca, Stilitano'nun alaycılığının yok olduğunu not ediyorum. Ondan, gülümsemeden, kaba bir biçimde söz ediyordu.) Belçika'da fuhuş, Fransa'daki gibi bir düzene bağlanmadığı için, bir pezevenk, kız arkadaşıyla birlikte tehlikesizce oturabilirdi. Stilitano'yla ben onun oteline doğru yollandık. Kurnazdı; bana artık tasarılarımızdan söz etmedi, yalnızca İspanya'daki yaşamımızı anımsattı.

— O zaman amma vurulmuştun bana.

— Peki, şimdi?

— Şimdi mi? Hâlâ vurgun musun?

Sanıyorum kendisine beslediğim aşktan ve onun için Armand'ı bırakacağımdan emin olmak istiyordu. Saat sabahın üçü ya da dör-

* Çabucak uzaklaştık; bu, bilinen bir işaretti: Orospular çalışma yerlerinde yoksa, polisler yakında demekti. "Orospuların olmadığı yerde polisler vardır," der bu çevrenin bir atasözü.

düydü. Biz ışığı ve gürültüsü şiddetli bir ülkeden geliyorduk.

— Eskisi kadar değil.

— Ciddi misin?

Gülümsedi ve yürümeye devam ederek bana yandan baktı.

— Ne oldu ki?

Stilitano'nun gülümsemesi korkunçtu. Kendimden daha güçlü olmak, yapımı bastırmak, onun üzerine yalan söylemek kaygısı –sık sık olduğu gibi, ama özellikle de o dönemden bu yana– bana bu sözü söyletmişti. Bu söz dingin bir tonla söylenmiş olsa da, bir kışkırtmaydı. Bir teoremin öncülleri gibi ortaya atılmış bir ilk önermeyi açıklamak, kesin olarak belirtmek zorundaydım. Yeni tutumum bu açıklamadan doğmalıydı, tersinden değil.

— Hiçbir şey olmadı.

— Öyleyse? Eskisi kadar hoşlanmıyor musun benden?

— Artık sevmiyorum seni.

— Ya!

Bu sırada, üstünde demiryolu bulunan köprünün kemerlerinden birinin altından geçiyorduk. Burası başka yerlere göre daha karanlıktı. Stilitano durmuştu; dönmüş bana bakıyordu. Bana doğru bir adım attı. Gerilemedim. Ağzı neredeyse ağzıma değecek gibi, mırıldandı:

— Jean. Küstah olman hoşuma gidiyor.

Bir saniye sessiz kaldık. Bıçağını çekip beni öldürmesinden korktum. Öyle sanıyorum, kendimi de savunamazdım. Ama gülümsüyordu o.

— Bana bir sigara yak, dedi.

Cebimden bir sigara çıkarıp yaktım, bir nefes çektikten sonra onun dudaklarının arasına, ortaya, koydum bu sigarayı. Stilitano ustaca bir dil hareketiyle sigarayı ağzının sağ yanına geçirdi ve hâlâ gülümseyerek, bir adım ilerledi; geri çekilmezsem yüzümü yakacakmış gibi görünüyordu. Önümde sarkan elim kendiliğinden onun bedenine doğru gitti: Bedeni uyanmıştı. Stilitano gülümsüyor, gözlerimin içine bakıyordu. Göğsünde dumanı kolayca depolamış olmalıydı. Ağzını açtı, ama içinden duman diye bir şey çıkmadı. Kendisinde ve ayrıntılarında görünen tek şey acımasız yanıydı. Yumu-

şak, tatlı yanları yok olmuştu. Oysa ben onu kısa bir süre önce küçük düşürücü durumlarda görmüştüm. Aynalar Sarayı denilen bir panayır gösterisi, içinde kimileri sırlı, kimileri saydam aynalarla bölmelere ayrılmış bir labirent bulunan bir kulübede yapılır. Para ödedikten sonra içeriye girersiniz, ama önemli olan dışarıya çıkmaktır. Bu sırada insan umutsuzca kendi imgesine ya da kendisinden bir camla ayrılmış bir başkasının imgesine çarpar. Dışarıdan bu gösteriyi izleyen meraklılar görünmeyen çıkış yolunun aranmasını izlerler. (Şimdi anlatacağım sahne bana Han'fendi Ayna adlı bir bale düşüncesini esinledi.) Panayırda tek olan bu kulübenin yanına geldiğimde gösteriyi inceleyen insanların oluşturduğu kalabalık bana öyle etkili göründü ki, bunların orada olağanüstü bir şey gördüklerini anladım. Gülüyorlardı. Kalabalığın içinde Roger'yi tanıdım. Aynaların bu karmakarışık sistemine gözünü hiç ayırmadan bakıyordu; gerilmiş yüzü yürekler acısıydı. Onu görmeden önce, Stilitano'nun tek başına o cam koridorlarda açıkça kaybolmuş durumda takılıp kaldığını saptadım. Kimse sesini duyamazdı, ama jestlerine, ağzına bakılırsa öfkesinden kuduruyordu. Kendisini gülerek izleyen kalabalığa öfkeli öfkeli bakıyordu. Kulübenin görevlisininse hiçbir şeye aldırış ettiği yoktu. Böyle durumlar her zaman ortaya çıkar. Stilitano yalnızdı. Onun dışında herkes bu işi becermişti. Dünya garip bir biçimde karardı. Her şeyi ve insanları ansızın örten gölge, benim bu umutsuzluk karşısındaki gölgemdi, çünkü artık öfkesinden bağıracak, camlara çarpacak durumda bulunmayan, kendisini izleyen meraklıların alay konusu olmaya boyun eğmiş Stilitano biraz önce çömelmişti; böylece bu oyunu sürdüremeyeceğini belirtiyordu. Duraksadım; çekip gitmem mi yoksa çabalayıp onun o kristal hapishanesini yıkmam mı gerektiğini bilmiyordum. Çaktırmadan Roger'ye baktım; o da hâlâ Stilitano'ya bakıyordu gözünü ondan hiç ayırmadan. Yaklaştım Roger'ye: Ortadan ayrılmış, düz, ama yumuşak saçları yanaklarının iki yanından aşağıya doğru eğilerek iniyor, ağzının üstünde birleşiyorlardı. Başı, kimi palmiyelerin görünüşünü andırıyordu. Gözleri yaşlıydı.

Panayır kulübeleri, hapishaneler, çiçekler, kutsal şeylere saygısızlık türünden vurgunlar, garlar, sınırlar, afyon, gemiciler, liman-

lar, su dökme yerleri, cenaze törenleri, adı kötüye çıkmış otellerin odaları gibi tiyatro aksesuarları kullanmakla, bunlardan pek parlak olmayan melodramlar elde etmekle ve şiirselliği ucuz pitoresk özellikle karıştırmakla suçlanırsam, ne yanıt verebilirim? Bedenlerinin güzelliğinden başka hiçbir güzelliği olmayan bu yasadışı insanları ne kadar çok sevdiğimi söyledim. Sıraladığım o aksesuarlar erkeklerin şiddetiyle, kabalığıyla yüklüdür; kadınlarla ilgili değildir. Kadınları canlandıran erkeklerin jestleridir. Kuzeydeki panayır eğlenceleri iriyarı sarışın delikanlılara yöneliktir. Yalnızca onlar buralara gidip gelirler. Kızlar bunların kollarına güçlükle asılırlar. Stilitano'nun başına gelen şeye gülenler bu kızlardandı.

Roger karar verip içeriye girdi. Aynaların içinde kaybolacağını sandık. Ani ve yavaş dönüşlerini, emin yürüyüş biçimini, aynalar kadar ikiyüzlü olmayan zeminde kendini kontrol etmek için yere dikili gözlerini gördük. İnancıyla yönlendirilip Stilitano'ya ulaştı. Stilitano'nun dudaklarının oynadığını fark ettik; ayağa kalktı ve yavaş yavaş dengesini yeniden buldu; ikisi bir tür kutsama içinde dışarıya çıktılar. Beni görmemişlerdi; özgürce, gülerek eğlence alanında dolaşmaya devam ettiler. Ben, tek başıma, otele döndüm. Beni böyle allak bullak eden Stilitano'nun yaralanmış imgesi miydi? Ben onun, yanan bütün bir sigaranın dumanını içinde tutabilen biri olduğunu biliyordum; sigara, biterken, yalnızca ucundaki koruyla belli oluyordu. Her içine çekişte yüzü aydınlanıyordu. Parmaklarımla dokunur dokunmaz penisinin sertleştiğini hissettim.

— Hoşuna gidiyor mu?

Yanıt vermedim. Neye yarardı ki? Böbürlenmemin artık sona erdiğini biliyordu. Sol elini cebinden çıkardı ve kolunu omzuma atarak bana sarıldı; bu sırada sigarası ağzını öpülmekten koruyordu. Biri yaklaşmaktaydı. Çabucak mırıldandım:

— Seni seviyorum.

Birbirimizden ayrıldık. Onu otelinin önünde bıraktığımda, kendisine Armand'la ilgili tüm bilgileri vereceğimden emindi.

Ben de otelime dönüp odamda yatağıma girdim. Sevgililerim beni aldatsalar ya da benden nefret etseler de, ben onlardan hiçbir zaman nefret edemedim. Robert'le yatan Armand'dan bir duvarla

ayrılmış durumdayken, onlardan birinin yerinde olamamaktan ya da onlarla birlikte olamamaktan ya da onlardan biri olamamaktan acı duyuyordum, onları kıskanıyordum, ama onlara karşı hiçbir nefret duymuyordum. Tahta merdiveni çok dikkat ederek çıktım, çünkü gıcırdıyordu, neredeyse çökecek gibiydi. Armand o akşam kemerini çıkardığında sanıyorum onu kamçı gibi şaklatmamıştı. Herhalde güçlü ve erkeksi hüznünün farkına varmış ve kuşkusuz Robert'e birtakım sessiz jestlerle kendisine haz vermek zorunda olduğunu bildirmişti. Bana göre, Armand gücünü daha çok kanıtlıyordu: Gücü mutsuzluktan, iğrençlikten de kaynaklanıyordu. Bu kâğıt dantel, dilencilerin yutturmacaları gibi, aynı nazik yapıdaydı, sizin ahlâk anlayışınıza pek uygun değildi; hileye dayalıydı, dilencilerin yaralarına, kesik kollarına, bacaklarına benziyordu.

Bu kitap, gökyüzünde tek başına yolculuğunu sürdüren, bir yazardan ve dünyadan kopmuş bir nesne gibi bir sanat yapıtı olmayı amaçlamıyor. Geçmiş yaşamımı başka bir tonla, başka sözcüklerle anlatabilirdim. Bu yaşamımı yiğitçe bir yaşam durumuna soktum, çünkü içinde bunu yapmak için gereken şey, lirizm vardı. Tutarlı olma kaygısıyla serüvenimi kitabımın *tonunda* sürdürmeyi kendime bir görev saydım. Bu, *geçmişin bana sunduğu* bilgileri belirtmeye yarayacaktır: Yoksulluk ve cezalandırılan suç üzerine daha ağırlıklı olarak parmak bastım. Bunlara doğru gideceğim, ama Katolik ermişler gibi, bunları bulmak için iyice düşünüp, önceden tasarlama yoluyla değil, bu girişimin yorgunluklarından, kötülüklerinden kaçmaya çalışmadan, yavaş yavaş.

Anlaşılıyor muyum? Burada bir mutsuzluk felsefesi uygulamak söz konusu değil, tam tersi. Benim yöneldiğim hapishane –dünyanın ve düşüncenin bu yerinin adını söyleyelim– bana sizin onurlarınızdan, eğlencelerinizden daha çok sevinç veriyor. Ama ben yine de bu onurları, bu eğlenceleri arayacağım. Beni benimsemenize, beni kutsamanıza can atıyorum.

Kahramanlaştırılmış, benim Yaratılış'ım* olmuş kitabım karşı gelemeyeceğim buyrukları içeriyor –içermek zorunda. Eğer ona la-

* Eski Ahit'teki Yaratılış'a (Tekvin'e) gönderme. (ç.n.)

yıksam, büyük ustası olduğu o utanç verici ünü bana uygun görecektir, çünkü ona değilse kime başvuracağım? Yalnızca daha bayağı bir ahlâk anlayışı açısından, bu kitabın bedenimi sürükleyip beni hapishaneye çekmesi mantıklı olmaz mıydı? Daha açıkça belirteyim, bunu sizin törelerinize uygun çarçabuk bir yöntemle değil, içerdiği, benim içine koyduğum ve istediğim gibi, beni tanık, deneyim alanı olarak elde tutan, erdeminin ve sorumluluğumun tam kanıtı bir zorunlulukla yapması daha mantıklı olmaz mıydı?

O hapishane eğlencelerinden söz etmek istiyorum. Çevremde yaralı erkeklerin bulunması bile bana sunulan büyük bir mutluluk. Ama yine de bunu kısmen belirtiyorum, çünkü başka durumlar da (askerlik, spor, vb.) bana böyle bir mutluluk verebilir. Bu Günlük'ün ikinci cildine "Ahlâk Sorunu" başlığını koyacağım. Burada, İspanya diye adlandırdığım içimdeki bu bölgeyi boydan boya geçtikten sonra, içimde keşfettiğim bir içsel hapishanenin eğlencelerini anlatacak, betimleyecek ve yorumlayacağım.

Jean Genet. Çocukluğunda 'piç' ve öksüz. Büyüdüğünde 'hırsız', eşcinsel ve yazar. Babasının kim olduğu belli değildi. Annesi ise onu doğar doğmaz terk etti. Küçüklüğünü geçirdiği yetimhaneden 10 yaşında kaçtı. Tıpkı daha sonra yerleştirildiği her yerden ve katıldığı sömürge birliklerinden kaçtığı gibi... Hayatını Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde hırsızlık, kaçakçılık gibi suçlar işleyerek sürdürdü. Sık sık hapse girdi. Fransa'da hırsızlık suçundan onuncu kez yargılanması sonucu müebbet hapse mahkûm edildi. Yazdığı ilk roman André Gide, Jean Cocteau ve Jean-Paul Sartre gibi ünlü yazarların dikkatini çekince, bu yazarların cumhurbaşkanına verdikleri dilekçeyle cezası affedildi. Fransa'daki toplumsal hareketlerden Filistin mücadelesine, Amerika'daki Kara Panterler hareketine kadar çok sayıda mücadeleye, anarşizan bir tavırla destek verdi.

Yaşamın en ücra köşelerine, hırsızların, fahişelerin, eşcinsellerin, pezevenklerin dünyasına son derece şiirsel bir dille, derin ve incelikli ruhsal çözümlemelerle nüfuz eden *Hırsızın Günlüğü*, aynı zamanda otobiyografik öğelere rastlanılan bir yapıttır. Erkek egemen toplumun iktidarına, söylemlerine ve davranış kodlarına hem 'karşı'dan meydan okumuş, hem de bu iktidarın 'erkek' ve 'polis' nitelikleriyle özdeşleşmenin küçültücü hazzını yaşamış olan Genet, kendi deyimiyle 'korkak, hain, hırsız ve eşcinsel'dir. O, aşağılanmanın ve kendini aşağılamanın en üst mertebesinde bir 'aziz' gibi dolanırken, tamamen dışında kaldığı 'bizim dünyamız'a tuttuğu aynada, ahlakdışılığın, ihanetin, şiddetin imgelerini bir geçit töreni görkemi içinde seyrettirir.

Yeraltında yaşayan, toplum dışı bu 'serseri'nin hayatı, birçok insanın dokunmaya bile cesaret edemediği kimi değerlere hayatın içinden yapılan bir saldırıdır. Bu hayat *Hırsızın Günlüğü*'nde bir şiire, fakat vahşi bir şiire dönüşmüştür. *Hırsızın Günlüğü*, yanıbaşımızda duran ve görmezden gelinen bir dünyanın içerden betimlenişidir.

Yasadışının estetiğiyle tanışmak için...

AYRINTI